

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ SEKTÖRÜNDE
YAŞANAN SORUNLARIN ARAŞTIRILARAK
ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN
BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS
ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/462, 1737, 1908, 2372, 4832, 5448, 7097, 7098, 7099,
7100, 7101, 7102, 7013)
TUTANAK DERGİSİ**

**1'inci Toplantı
3 Nisan 2023 Pazartesi**

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Fuat Köktaş'ın, Komisyonun bugünkü gündemine, kuruluş amacına ve balıkçılık sektörünün Türkiye'deki durumuna ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

- 1.- Tarım ve Orman Bakanlığı Su Ürünleri Genel Müdürlüğü
- 2.- Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi Su Ürünleri Mühendisliği Bölümü
- 3.- Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi
- 4.- Sinop Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi
- 5.- Su Ürünleri Mühendisleri Derneği
- 6.- Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Merkez Birliği
- 7.- DSİ Genel Müdürlüğü Etüt, Planlama ve Tahsisler Dairesi Başkanlığı
- 8.- Tarım ve Orman Bakanlığı Su Yönetimi Genel Müdürlüğü
- 9.- Bodrum ve Milas Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği

- 10.- Burdur İç Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği
11.- Kayseri İç Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği
12.- Milas İç Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği
13.- Muğla Alabalık Yetiştiricileri Birliği Temsilcisi
14.- Trabzon İç Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği

**BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ SEKTÖRÜNDE YAŞANAN SORUNLARIN
ARAŞTIRILARAK ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ
AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU (10/462, 1737, 1908,
2372, 4832, 5448, 7097, 7098, 7099, 7100, 7101, 7102, 7013)**

1'inci Toplantı

3 Nisan 2023 Pazartesi

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Balıkçılık ve Su Ürünleri Sektöründe Yaşanan Sorunların Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu, saat 14.34'te açılarak iki oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Fuat Köktaş, Komisyonun bugünkü gündemine, kuruluş amacına ve balıkçılık sektörünün Türkiye'deki durumuna ilişkin açıklama yaptı.

Tarım ve Orman Bakanlığı Su Ürünleri Genel Müdürlüğü,
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi Su Ürünleri Mühendisliği Bölümü,
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi,
Sinop Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi,
Su Ürünleri Mühendisleri Derneği
Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Merkez Birliği
DSİ Genel Müdürlüğü Etüt, Planlama ve Tahsisler Dairesi Başkanlığı,
Tarım ve Orman Bakanlığı Su Yönetimi Genel Müdürlüğü,
Bodrum ve Milas Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği,
Burdur İç Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği,
Kayseri İç Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği,
Milas İç Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği,
Muğla Alabalık Yetiştiricileri Birliği Temsilcisi,
Trabzon İç Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği,

Temsilcileri tarafından, su ürünleri ve su ürünleri yetiştiriciliğinin sorunları ve çözüm önerileri hakkında sunum yapıldı.

Komisyonunda görüşülecek başka konu bulunmadığından 5 Nisan 2023 Çarşamba günü saat 12.00'de toplanmak üzere saat 00.37'de toplantıya son verildi.

3 Nisan 2023 Pazartesi

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.34

BAŞKAN: Fuat KÖKTAŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: Hasan KALYONCU (İzmir)

SÖZCÜ: Barış KARADENİZ (Sinop)

KÂTİP: İsmail Emrah KARAYEL (Kayseri)

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Türkiye Büyük Millet Meclisinin basını hariç görüntü aldıktan sonra biz basının görüntü almasını kapatalım ama dışarıdan gelen basın mensubu arkadaşların izlemesi serbest, işin başında uyarılmış olayım.

Evet, gelen arkadaşlarla gördüğüm kadarıyla herhâlde karar yeter sayımız vardır. İmzaları bir alalım.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Fuat Köktaş'ın, Komisyonun bugünkü gündemine, kuruluş amacına ve balıkçılık sektörünün Türkiye'deki durumuna ilişkin açıklaması

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Değerli Komisyon üyesi milletvekili arkadaşlarım, çok değerli Su Ürünleri Genel Müdürümüz, DSİ'den gelen görevli arkadaşlarımız, çok değerli akademisyen arkadaşlarımız, Su Yönetimi Genel Müdürlüğümüzden gelen çok değerli arkadaşlarımız, üniversitelerimizden gelen -Aydın Üniversitesinden, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesinden, Samsun Üniversitesinden, Sinop Üniversitesinden- çok değerli akademisyen arkadaşlarımız, Su Ürünleri Yetiştiriciliği Merkez Birliği, Bodrum, Burdur, Kayseri, Milas, Muğla, Trabzon Yetiştiriciler Birliğinden gelen arkadaşlarımız ve yine Su Ürünleri Mühendisleri Derneği var aramızda; hepinize hoş geldiniz diyorum. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, bütün partilerimizin vermiş olduğu önergeyle su ürünlerinin sorunlarını araştırmak ve sorunlarını gidermek için Komisyonumuzu kurmuş bulunuyoruz. Biz, 28 Mart tarihi itibarıyla ilk toplantımızı yaparak Başkan, Başkan Yardımcısı, Sözcü ve Kâtip üyelerimizi seçtik. Belirlediğimiz yol haritamızda da öncelikle iki grupta toplantımızı gerçekleştirmek istedik. Birinci toplantımızı, bugün 14.30'da sizlerle ve az önce saydığım kurum, kişi ve özel sektörle birlikte gerçekleştireceğiz. Daha sonra, çarşamba günü de yine sektörün diğer paydaşlarıyla birlikte inşallah bir toplantı daha gerçekleştireceğiz ve zamanı da tasarruflu kullanarak hızlı bir şekilde sonuca gitmeyi bütün Komisyon üyesi arkadaşlarla biz murat ediyoruz. İnşallah, bu Araştırma Komisyonundan, Türkiye Büyük Millet Meclisi kapanmadan bir önerisini, bir dileğini, temennisini bu Komisyon'dan çıkarırız diye düşünüyorum.

Son yıllarda balıkçılık sektörü tabii ki çok önemli bir noktaya taşındı. Burada, özellikle bölgemizde de faaliyet gösteren arkadaşlarımız var. Son yıllarda 1,7 milyar dolar civarında bir balık ihracatından, su ürünleri ihracatından artık bahsediyoruz ve belirli ürünlerde de Türkiye'nin Avrupa'nın, dünyanın lideri konumuna geldiği bir sektörden bahsediyoruz. Dolayısıyla, bizim için çok önemli, hem istihdam hem ekonomi hem ihracat anlamında hem cari açığımızı kapatma noktasında çok önemli bir sektörü biz burada araştıracağız, sorunlarını ve çözüm önerilerini inşallah ortaya koyacağız. Bu vesileyle de levrek ve çipurada dünya lideri olmamızı sağlayan özellikle yetiştiricilerimize burada ben sizlerin huzurunda

hassaten teşekkür etmek istiyorum. Hem yetiştiricilerimize hem bunları işleyen sektörümüze hem ihracatı yapan şirketlerimize sizlerin huzurunda da ayrıca teşekkür etmek istiyorum, başarılarının devamını diliyoruz.

Tabii, bu zaman zarfında da devletimiz ciddi katkılar sağlamış. Mesela, 2003 yılında balıkçılığı destekleme alanı içerisine alarak balık sektörüyle uğraşan yatırımcımızı, avcımızı, motorcumuzu vesairemizi ciddi derecede desteklemiş ve yirmi yılda ucuz mazotla 10 milyar TL civarında ÖTV'siz mazot, yine, balık yetiştiriciliğine 7 milyar destek, küçük ölçekli balık desteklerine 83 milyon TL gibi rakamları devletimiz de buradan sektörün gelişmesi için verdi. Bakıyoruz ki yirmi yılı geçen süreç içerisinde 60 bin ton olan 2002 yılındaki balık üretimimiz ve karşılığında 100 milyon dolara yakın olan ihracatımız 2022 yılında 500 milyon ton ve 1,7 milyar dolar seviyelerine ulaşan bir rakama geldi. Bu bizim için çok önemli bir rakam ama yeterli değil. Buradaki bütün paydaşlarımız da bunun daha geliştirilmesi için inşallah gayret gösterecekler diye ümit ediyorum.

Şimdi, bu kısa girizgâhdan sonra burada bizlere bilgi verecek Su Ürünleri Genel Müdürümüz var; önce bir sunumunu alalım, bir dinleyelim Turgay Türkyılmaz Bey'i, Genel Müdürümüzü. Daha sonra diğer paydaşları dinleyerek toplantımızı devam ettirelim.

Buyurun Turgay Bey.

III.- SUNUMLAR

- 1.- Tarım ve Orman Bakanlığı Su Ürünleri Genel Müdürlüğü
- 2.- Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi Su Ürünleri Mühendisliği Bölümü
- 3.- Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi
- 4.- Sinop Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi
- 5.- Su Ürünleri Mühendisleri Derneği
- 6.- Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Merkez Birliği
- 7.- DSİ Genel Müdürlüğü Etüt, Planlama ve Tahsisler Dairesi Başkanlığı
- 8.- Tarım ve Orman Bakanlığı Su Yönetimi Genel Müdürlüğü
- 9.- Bodrum ve Milas Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği
- 10.- Burdur İç Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği
- 11.- Kayseri İç Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği
- 12.- Milas İç Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği
- 13.- Muğla Alabalık Yetiştiricileri Birliği Temsilcisi
- 14.- Trabzon İç Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Sayın Başkanım, Komisyonumuzun çok değerli milletvekilleri, su ürünleri sektörümüzün çok kıymetli temsilcileri, çok değerli katılımcılar; hepinizi şahsım ve kurumum adına saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkanım, su ürünleri konusunda tüm konuların ele alınacağı, tüm boyutlarıyla ele alınacağı böyle bir toplantının, böyle bir komisyonun oluşturulması konusunda irade ortaya koyan siz değerli milletvekillerimize ve Gazi Meclisimize şükranlarımı arz ederek konuşmama başlamak istiyorum.

Sayın Başkanım, biz kimiz, ne yapıyoruz, hangi konularda iştirigal ediyoruz ve bugünkü toplantı öncesinde de hangi konularda faaliyetlerde bulunduk; bunları size arz etmeye gayret edeceğim sunumuma başlarken. Aslında bizim, yansıda görüleceğı üzere Sayın Başkanım, mikroalglerden başlayan, midyeyle devam eden, salyangoz dâhil olmak üzere tüm balık çeşitleriyle birlikte -tıbbi sülük de dâhil mesela buna- ve son dönemlerde istilacı balık türlerinden de oluşan -aslan balığı gibi- kurbağaya varan bir iştirigal alanımız var ve sucul biyoçeşitlilik de aslında bu çalışma alanlarımız içerisinde yer alıyor. Sunumun orta merkezinde görüldüğü üzere, yaptığımız faaliyetleri resim olarak da ifade edebilen bir resmini sizlerle paylaşmak istedik. Burada görüldüğü üzere, aslında bizler hep suyun üzerinde veya dışında yapılan faaliyetlerle ilgili anılıyor, öyle biliniyoruz ancak suyun üzerinde balıkçı gemileri, ağ kafesler ya da balık yetiştirici kafesleri bulunmakla birlikte suyun içerisinde de sucul biyolojik çeşitliliğı ve sucul canlı yaşamı barındıran bir hayat var. Yani biz hem suyun üstünde ve suyun altındaki faaliyetlerin sürdürülebilirliğı ve canlı yaşamın korunmasına yönelik faaliyetleri de su ürünleri kapsamı içerisinde yerine getirme gayreti içerisinde bulunuyoruz.

Sayın Başkanım, aslında üretim kaynakları ve potansiyel açısından baktığımızda, ülkemizde 26 milyon hektarın üzerinde su kaynakları bulunması itibarıyla su ürünleri üretimimizin oldukça genişleyebileceğı, artarak devam edebileceğı bir potansiyele sahibiz. Bunun yanı sıra, malumunuz, pek çok -33 tane- akarsuyumuz ve 177 bin kilometreye uzanan akarsularımız vasıtasıyla da hem iç su avcılığımız hem de iç suda yetiştiricilik faaliyetlerini de yapabiliyoruz. Denizlerimizde 550, iç sularımızda da 380 balık türü; ticari olarak avcılığın yapıldığı tür ise 100 civarındadır.

Bu slaytta sol üst köşede, mavi vatan konusuna dikkatinizi çekmek istiyorum. Sayın Başkanım, ülkemizin menfaatlerinin gözetilmesi, hak ve çıkarlarının korunması amacıyla devletimizin ortak bir akılla ortaya koymuş olduğı “mavi vatan” ifadesinin altının doldurulması, içerisinde doldurulabilmesi, bu yaklaşımın içerisinde doldurulabilmesi için Genel Müdürlüğümüz faaliyet alanlarının çok önemli olduğunu sizlerle mutluluk duyarak paylaşmak istiyorum. Sebebi şu: “Gidemediğın yer senin değıldir.” Yaklaşımı itibarıyla bu “mavi vatan” olarak belirlediğimiz alanlarda her daim askerle, silahla veya gemiyle savunma veya Genelkurmayla gitmeniz çok mümkün olmuyor, bazı durumlarda diğeri araçları da kullanmak gerekiyor. Bunun için bizler çok önemli bir faaliyet içerisindeyiz. Bu mavi vatanın içeriğinin doldurulabilmesi amacıyla özellikle balıkçı gemilerimizin Cebelitarık’a kadar, Moritanya’ya kadar gidebildiğini ve özellikle bu belirlenmiş olan 462 bin kilometrekarelik alan içerisinde avcılık faaliyetini yapmak, yaptırmak suretiyle kendi tezlerimizi güçlendirmiş olduğumuzu, güçlendirmekte olduğumuzu; aynı zamanda bu alanlar içerisinde de kendi bayrağımızla, kendi ülke bayrağımızla bu alanlarda da araştırma çalışmalarını yapmakta olduğumuzu da sizlere mutlulukla ve gururla ifade etmek isterim.

Sayın Başkanım, az önce kısmen değinmeye çalıştık, Genel Müdürlük olarak çok genel anlamda su ürünlerini ve kaynaklarını koruma, geliştirme ve yönetme çabası içerisinde, yaklaşımı içerisinde gerçekleştirmeyi ve sonuçta da sürdürülebilir üretimin artırılması ve geliştirilmesi çıktısına sahip olmayı amaçlayan bir görev tanımımız var ve bu işlemleri gerçekleştirmesinin sonucunda da ülkemiz insanının sağlıklı besin ihtiyacının karşılanmasına, gıda arz güvenliğinin sağlanmasına, istihdama... Ki yaklaşık burada şunu açarak devam etmem gerekecek, yaklaşık 60 binin üzerinde doğrudan istihdam ve 250 binin üzerinde de dolaylı olarak istihdamın sağlandığı bir sektörden bahsediyoruz. Diğeri taraftan kırsal kalkınma ve ekonomiye katkı da bizim bu yaptığımız çalışmalar sonrasında hedeflediğimiz, ortaya koyduğumuz sonuçlar olarak da söyleyebileceğiz.

Su ürünleri üretiminden bahsederken aslında 2 tane ana faaliyet konusundan bahsediyoruz. Bunlardan bir tanesinin avcılık üretimi, diğer bir tanesinin de yetiştiricilik üretimi olduğunu söylemem gerekir. Bu balıkçılık faaliyetlerini daha ileriki slaytlarda, sunumumun ileriki bölümlerinde daha geniş olarak ele alacağız ancak ilk giriş slaytında da kısmen bahsettiğim gibi, sadece bunlarla sınırlı bir durum değil, sucul biyoçeşitliliğin korunması ve canlı hayatının devamının sağlanabilmesi amacıyla asıl çalışmalarımızı bunların üzerine yoğunlaştırmamız gerekiyor ki bizim balıkçılık yönetimindeki temel prensiplerimizin başında da bu yaklaşım geliyor. Eğer sucul biyoçeşitliliği koruyamazsak, bunların canlılığının devamını sağlayamazsak ne avcılık üretimini gerçekleştirebiliriz ne de yetiştiricilik üretimini gerçekleştirebiliriz yani bunların hepsinin birbirleriyle ilişkili ve birbirleriyle çok yakın alakalı konular olduğunu, biri olmazsa diğerinin olmayacağını paylaşmak isterim.

Şimdi, kısmen teknik konulara geçmeye çalıştığımız slaytlar bunlar. Dünya ve Türkiye’deki toplam su ürünleri üretimine bakacak olursak eğer burada 2020 yılına ait verileri sizlerle paylaşmanın gerekçesi FAO’nun dünyadaki istatistiklerinin en son güncel olanının 2020 olması itibarıyla. Türkiye’de 2020 kullanmamın sebebi de kıyaslanmanın rahat bir şekilde yapılabilmesini temin etmek amacıyla Sayın Başkanım. Burada, sol tarafta, dünyadaki üretime baktığımızda neredeyse yarı yarıya, yüzde 50’ye 50 oranında bir yetiştiricilik ve avcılık üretiminden bahsetmek mümkün. Bundan on yıllar öncesinde sadece avcılık üretimi belli başlı bir su ürünleri üretimiyken son dönemlerde artık yetiştiricilik üretimi de büyük bir ilerlemeyle, gelişimle üretimde yarı yarıya pay sahibi olmaya başladı. Ülkemizdeki durum da bundan çok farklı değil, 785 bin ton olan toplam üretimimizde daha önceki yıllarda avcılık üzerine, yoğun avcılık ürünleri üzerine bir üretim söz konusuken; Sayın Başkanım, sizin de biraz önce, arz ettiğiniz üzere, yetiştiricilikteki önemli miktardaki gelişmeler neticesinde yarıdan biraz daha fazla, yüzde 53 oranında, toplam üretimimizin yaklaşık yüzde 53’ünün yetiştiricilikten, bugün 2002 itibarıyla yüzde 47’sinin ise avcılıktan gerçekleştirilmiş olduğunu söyleyebilirim. Buradaki trend, bizim şu andaki yakalamış olduğumuz bu trend yani bu pastadaki yetiştiricilik ürünlerinin pay oranının artıyor olması ülkemizde, on yıllar sonra dünyadaki gelişimin de ilk emarelerinin bizim ülkemizde gerçekleştirilmiş olduğunu rahatlıkla söyleyebilirim. Kastım şu: Önümüzdeki yıllarda dünyadaki üretim miktarındaki pastada da yetiştiricilik üretimi avcılık üretimine göre daha fazla bir yer almaya başlayacak. Şunu söylemek isterim ki burada en azından ülkemizin balıkçılık yönetimiyle ilgili olan temel prensibi hiçbir zaman avcılık üretiminin artırılmasına yönelik değil Sayın Başkanım. Burada şunu ifade etmem gerekir, evet, yetiştiricilikte ülkemizdeki ve tüm dünyadaki insanların -kendi ülkemiz için konuşacaksak da- balıktan elde edilecek olan hayvansal proteine erişimini mutlak suretle güvenilir kılmamız gerekir, bu arzı sağlamamız gerekir ancak bunu yaparken doğal kaynakların sömürülmesine müsaade etmeksizin ve doğal kaynakların sürdürülebilir bir şekilde koruma-kullanma dengesini gözeterek devam ettirmemiz gerekir. Bunun yerine ne yapmamız gerekiyor? Yapmamız gereken veya yapmakta olduğumuz konu da zaten yetiştiricilik üretiminin artırılmasını sağlamak. Ekranda sarı olarak gözüken çizgi toplam üretim miktarımızı gösteriyor, yeşil olarak gözüken kısmın yetiştiricilikten elde etmiş olduğumuz ürün miktarı ve mavi olanın da avcılık olduğunu söyleyebilirim. Bu slaytlar üzerinde, bu grafikler üzerinde konuşacak tabii ki çok şey var ama şunu söylememe müsaade edin: 2010’lu yılların sonundan itibaren 300 bin ton civarında -yıllara göre değişkenlik göstermişse de stabil olarak söyleyebileceğimiz- bir avcılık üretimimiz var ama yetiştiricilik üretimimizin 2022 yılı öngörüsü olarak da 515 bin tona yükseleceğini öngörüyoruz Sayın Başkanım.

Bir diğer konu, su ürünleri dış ticaretine bakacak olursak; burada sol tarafta ihracat ve ithalatla ilgili olan miktarlarımızı görüyoruz, sağ tarafta ise değer olarak, dolar olarak payımızı göreceksiniz. Net bir ihracatçı pozisyonunda olduğumuzu çok rahatlıkla söyleyebilirim. Bu hepimiz açısından gurur verici bir durum; Sayın Başkanım, biraz önce sizler de ifade ettiniz. Burada 252 bin ton, 2022 yılı

itibarıyla söylüyorum... 2016 yılından itibaren bakacak olursak 145 bin tondan 252 bin tona kadar devam edegelen, daha önceki yıllarda daha da az olmakla birlikte şu anda 252 bin tona gelen bir ihracat miktarımız var. İthalat miktarımız ise herhangi bir şekilde bir şekilde artış göstermiyor, 100 bin tonlar civarında olduğunu söyleyebilirim. İhracata konu olan ürünlerimizin pek çoğu, bugün burada bulunmamıza neden olan, yetiştiricilikle ilgili olan ürünlerden elde etmiş olduğumuz balıklar Sayın Başkanım, çok değerli milletvekillerim. Çok kapasiteli bir yetiştiricilik sektörümüz var, ilgili bölümde de...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Turgay Bey, lafınızı kestim, 2020’ye geldiğimizde 201 bin ton, bunun parasal karşılığı 1 milyar 64 milyon TL; 2022’ye geldiğimizde 252 bin ton, 51 bin ton artmış oluyor fakat 1 milyar 650 milyon TL; neden bu kadar fark çıkıyor ortaya?

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Sayın Başkanım, şundan çıkıyor: Daha değerli olan, uluslararası ticarete, uluslararası pazarlarda daha çok tercih edilen ve parası da daha çok olan ürünlere yönelmeye başladık.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Katma değeri daha yüksek balıkçılığa yönelme olduğu için...

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Yine, gururla şunu da söyleyebilirim Sayın Başkanım: Bir marka değerimiz olan “Türk somonu” diye bir ürünümüz var, siz de çok yakından biliyorsunuz, o bölgede bulunuyorsunuz; balık ihracatının önemli miktarda artış nedenlerimizden biri olduğunu da söyleyebilirim. Diğer taraftan tabii ki dövizle ilgili olan durumun veyahut da işte, dış piyasadaki fiyatlandırmanın da bunlarda etkisi var ama bizi ilgilendiren tarafı itibarıyla katma değeri daha çok olan ve tercih edilen balık yetiştiriciliğine yoğunlaştığımızı söyleyebilirim. Zaten ihracatımızın büyük bir bölümünün de yine çupra, levrek, Türk somonu gibi balıklardan oluştuğunu söyleyebilirim. Sayın Başkanım, ithal ettiğimiz balıklar daha çok “yem balıkları” dediğimiz, orkinos besiciliğinde kullanılan uskumru, kolyoz gibi balıklar ve ticari anlamda öyle çok ekonomik değeri olmayan balıklar olarak söyleyebilirim.

Sayın Başkanım, 103 ülkeye su ürünleri ihracatı gerçekleştiriyoruz; bu ihracatımızın üçte 2’sinin Avrupa Birliği ülkelerine yapılmış olduğunu söylememdeki amaç şu: Malumunuz, Avrupa Birliği kendi ülkesine yapılacak olan ithalatlarda çok katı kurallar uyguluyor. Bu, şu anlama geliyor: Biz, dünyada Avrupa Birliğine su ürünleri ihracı yapan ender ülkelerden bir tanesiyiz. Bunun sebebi de hem ürünlerimizin kalitesi hem de bu ürünleri işlemek suretiyle, paketlemek suretiyle oraya gönderebilecek olan tesislerimizin fiziksel altyapı ve hijyen şartlarının mükemmel durumda olmasından kaynaklandığını söyleyebilirim. 2023 yılı hedefimiz 2 milyar dolar. 2 milyar dolar ihracat hedefimizi yakalamamamız için hiçbir sebebin olmadığını düşünüyorum ve bunu yapabilmemiz, gerçekleştirebilmemiz için de -ileriki bölümlerde bahsedeceğim- su ürünleri yetiştiricilik alanlarımızın biraz artırılmasının, bu kapasiteye yoğunlaşmamızın ve ülke politikası olarak bunu ele almamızın faydalı olacağını, yararlı olacağını düşünüyorum.

Sayın Başkanım, burada avcılıkla ilgili olan bölüme girmek gerekirse 1’inci sıradayız Avrupa Birliği ülkelerinde. Nerede? İç sularda, iç sularda 1’inci sıradayız. Denizlerde 5’inci sıradayız, Avrupa Birliği ülkelerini kastediyorum yine. Toplam üretime bakacak olursak da dünyada 32’nci sıradayız.

Sayın Başkanım, çok değerli milletvekillerim; bu slayt bizi kandırıcı, yanıltıcı olmasın lütfen; şunu her an yapabiliriz: Burada her birinde 1’inci sıraya çok rahat ulaşırız, hiçbir problem olmaz. Dünyada da 1’inci olabiliriz, Avrupa Birliği ülkelerinde de 1’nci olabiliriz; dünyada iç sularda da denizde de olabiliriz. Ancak, şöyle bir durumdan bahsetmem gerekir: Bugün eğer bu avcılık yoluyla elde etmiş

olduğumuz su ürünlerinin bir çırpıda alınmasına imkân verecek bir politika uygular, böyle bir çalışma içerisinde yer alır ve sürdürülebilirlikten uzak bir yaklaşım gösterir, koruma kollama dengelerini bir tarafa bırakırsak eğer bugün itibarıyla balıkçı gemilerimize, balıkçı reislerimize “Hadi bu avcılığı yapın ve bizi 1’inci yapın.” dediğimiz anda bugün itibarıyla, akşama bile kalmaz, iki saat içerisinde dünya 1’incisi oluruz. Av kapasitemiz, filomuz açısından çok kuvvetliyiz.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – “Denizi kökünden kuruturuz.” diyorsun.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Evet, Sayın Başkanım.

Dolayısıyla böyle bir yaklaşım tercih edilen bir yaklaşım değil. Burada önemli olan durum, Genel Müdürlüğümüzün yapmaya çalıştığı gibi -bazı durumlarda çok tenkit edildiğimizi de biliyoruz- doğru yapmamız gerektiğini bilerek hareket etmeye çalışıyoruz. Sürdürülebilir ve stabil bir üretim miktarı hepimiz açısından, geleceğimiz açısından -klişe bir laf belki ama- çocuklarımız açısından da olmazsa olmazlardan biri olarak görüyoruz.

Sayın Başkanım, bu bölümde avcılık ve kontrolle ilgili neler yapıyoruz, onu ifade edeceğim. Avcılıktaki temel yaklaşımımız sürdürülebilir balıkçılık yönetimi yani balıkçılık yönetimi otoritesi olarak yapmaya çalıştığımız temel yaklaşım bu. Bunun için yasa dışı, kayıt dışı ve düzenlenmemiş avcılıkla mücadele etmeye çalışıyoruz, bu gayret içerisindeyiz. Ticari ve amatör balıkçılıkla ilgili, avcılıkla ilgili düzenlemeler getiriyoruz. Av kotalarıyla ilgili çalışmalar yapıyoruz. Gerek gemi gerekse kişi ruhsatlandırması çalışmalarımız hakeza çalışmalarımız içerisinde. Uluslararası avcılıkla ilgili, başka ülke kara sularını da dâhil olmak üzere, filomuzu diğer taraflara yönlendirmeye ilgili çalışmalarımız, gayretlerimizin de en üst düzeyde olduğunu söyleyebilirim.

Diğer taraftan, Sayın Başkanım, özellikle avcılıktaki doğal kaynakların iyi yönetilebilmesi amacıyla kontrol ve denetimle ilgili çalışmalarımız en üst düzeyde devam ediyor. Bu vesileyle başta sizlere yeniden teşekkür etmek ve şükranlarımızı arz etmemiz gerekiyor Bakanlığım ve Genel Müdürlüğüm adına. Neden? Çünkü 27’nci Dönemde, bu dönemde sizlerin destekleriyle biz 2020 yılında Su Ürünleri Kanunu’nda bir değişiklik gerçekleştirdik Sayın Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Kanunun teklif sahibi de Emrah kardeşimiz burada, kendisi Komisyon üyesi.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Saygılarımızı sunuyoruz, evet, çok yakın çalıştık o dönemde.

O dönemde yaptığımız çalışmalar sonrasında, 2020 yılından sonraki çalışmalarımızı -2021 yılından itibaren verdim ben buradaki istatistik rakamlarını- 2020, 2021 ve 2022’yi aldım Sayın Başkanım. Özellikle bunu aldım ki sizlere burada teşekkür etme ve şükranlarımızı arz etme fırsatını bulalım, canlı canlı söyleyelim diye. Neden diyeceksiniz? O tarihe kadar yasa dışı avcılık yoluyla elde edilen ürünlerin hiçbir tanesine el konulma cezası yoktu Sayın Başkanım. Bu ne demek oluyor? Şu oluyor: İstedığınız kadar denetim yapın, istediğiniz kadar denetim sayılarını artırın, yakalayın, ceza kesin ama yaptırım gücü yok. 2020 yılından sonra şu kısma bakacak olursak eğer burada hem el konulan ürün miktarındaki rakamlar var hem de gemi miktarlarına bakacak olursak 2020 yılında örneğin, 202 tane gemiye el koymuşuz, 2021 yılında 152 ve 2022 yılında 169 tane gemiye el koymuşuz ve bunların mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilmiş Sayın Başkanım. Yani bu şu demek oluyor: Caydırıcılığın başladığı tarih 2020 tarihi. Yani bizim su ürünleri sektörü yönetimi itibarıyla da

bir milat olarak bunu değerlendirdiğimizi sizlerle paylaşmak isterim. Diğer taraftan, ceza işlem sayısı ve ceza miktarlarıyla ilgili olan konular var ama bu kısmı vurgulu bir şekilde, vurucu bir şekilde sizlerle paylaşmış olmam bizim açımızdan yeterli memnuniyeti veriyor zaten.

Balıkçı filomuz ne? Balıkçı filomuz bakacak olursak yine balıkçılık yönetiminde bizim 2 tane temel yaklaşımımız var Sayın Başkanım. Bunlardan bir tanesi 12 metrenin altındaki balıkçı gemileriyle yapılan avcılık, bir diğeri de 12 metrenin üzerindeki gemiler vasıtasıyla yapılan avcılık. Dolayısıyla, bizim balıkçı filomuzun 2 kısımdan oluştuğunu düşünerek biz çalışmalarımızı gerçekleştiriyoruz. 12 metrenin altında olan balıkçı gemisi sayısı sayısal olarak çok fazla ki bu yaklaşık olarak da filomuzun yüzde 90'ını teşkil ediyor ama avlanılan ürünlerin sadece yüzde 10'u bu gemiler vasıtasıyla yani filonun bu segmenti tarafından avcılığı gerçekleştiriliyor; bunları geleneksel kıyı balıkçıları, küçük ölçekli balıkçıları olarak tabir ediyoruz. 12 metrenin üzerindeki balık avcılığı ise daha çok endüstriyel balıkçılık olarak adlandırıyoruz ve burada toplam sayısı 1.623 adet. Buradaki gemi sayısı ile tam zıt bir oran var aslında bakarsanız burada da yüzde 10 sayı ama balık avının yüzde 90'ını da bu gemiler vasıtasıyla avlıyoruz, üretime giriyor.

Sayın Başkanım, çok değerli milletvekilleri; Belki bu resimi, karikatürü başka yerde görme şansınız oldu, olsa bile yeniden tekrarlamak ve “Neyi yönetiyoruz, nasıl yönetiyoruz ve neredeyiz?” kısmının çok iyi anlaşılabilceğini düşünmek, düşündürmek amacıyla sizlerle paylaşmak istiyorum. 1910 yılında her taraf denizin altı balık, bir gemi ve avcılık bu şekilde yönetiliyor. Stoklar çok fazla, bu stoklara hedeflenen balıkçı gemisi sayısı neredeyse çok az ancak 2010'lu yıllara geldiğimizde –bugün, bu şartlar daha da gelişti, bugün 2023 yılındayız ve biz, bu karikatürün ya da resmin ruhuna sadık kalmak için rakamları değiştirmedik, o yıl yayınlanmış 2023 yılında durum daha da vahim- gemi sayısı çok fazla, denizde avlanılacak olan balık miktarı çok az. Sayın Başkanım, bu, hepimiz açısından, balıkçılık yönetiminden sorumlu olan tüm yetkili otorite olarak hepimize bazı sorumluluklar -tabii başta biz alıyoruz bu sorumluluğu- getiriyor. Şimdi, bunu “Ülkemizdeki durum ne?” kısmını kısaca özetleyebilmesi amacıyla bir grafik sizlerle paylaşıyorum, bu sol taraftaki grafik. Sayın Başkanım, burada ülkemizdeki durum yani 1983 yılında, 1980'li yıllarda gemi başına 1 gemi başına avlanılan balık miktarı 61,9 ton; bugün itibarıyla 2021 yılına geldiğimizde gemi başına avcılık yapılabilen ürün miktarı 21,5 tona düştü. Yani dolayısıyla bizim de bu balıkçılık yönetiminde avcılıkla ilgili düzenlemelerimizi gerçekleştirirken daha sürdürülebilirliğe, koruma kullanma dengesine sahip olan bir yönetim tarzını benimsememiz gerekiyor. Bunu yaparken de hem teknik olarak hem de bir ülke politikası aslına bakarsanız –siyasal, teknik her şey- hepimizin bir şekliyle bu konuda daha sorumlu olarak hareket etmemiz gerektirdiğini düşünüyorum. Şunu söyleyebilirim, yalnız yine yanlış anlaşılmasına mahal vermemek üzere Sayın Başkanım: Buradaki 21,5 tona düşüyor olması tamam düşmesin, tabii ki istemiyoruz ancak şöyle bir durum var; bu, dünyada da benzer şekilde. Yani buraya gelmeden arkadaşlarla bir çalışma yaptığımızda “Dünyadaki durum ne?” kısmına çok yönlü olarak baktık, genel olarak biliyorduk ama dünyadaki trendde de tüm dünyadaki balıkçı –çok kaba olarak hesap ediyoruz bunu- gemilerini ve avlanılan ürünleri yan yana koyup bir matematik, aritmetik bir çalışma yaptığımızda dünyada da 21,5 ton olduğunu gördük Sayın Başkanım. Yani bu, tamamen dünyadan soyut bir durumda değiliz ama şu var: Ya 21,5 ton olmasın, bu daha fazla olsun, biz ülke olarak bunu becerebilelim, yapabilelim ama nasıl yapacağız bunu? Denizdeki balık sayısının artırılmasıyla yapabilmemiz gerekir. Ya, bunu yaparken de o grafiğin sağ tarafındaki kısım 2005'li yıllardan sonra alınmış olan önlemler vasıtasıyla daha sert iniş ve çıkışların olmaması olarak açıklayabiliriz.

Sayın Başkanım, biraz önce...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Usulden değil ama Kamil Hocam bir şeyi...

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – Bir şey sormak istiyorum, bir önceki grafiğe gelir misiniz.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Buyurun.

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – Şimdi, bu grafik güzel yani rakamlar da doğru, o konuda bir şeyim yok.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Hocam, şöyle bir şey söyleyeyim: Normalde sunum bittikten sonra sorulara zaten fırsat verecektim ama grafik geçecek diye Kamil Hocam bir şey yaptı, ufak bir sorusu var.

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – Şimdi, bu grafikte, aslında, arka planda bazı verilere de ihtiyaç duyuyoruz çünkü denizdeki balık envanterinin, balık sayısının azalıp azalmadığını gösteren bir grafik değil, tekne başına balık üretiminden bahsediyor, avcılıktan bahsediyor. Tekne sayısı arttığı için toplam balık miktarı üzerinden bu değer düşecektir, doğaldır. Ama bu, denizdeki balık sayısının azalıp azalmadığını gösteren bir grafik değil. Alt ve üstteki az balık görüntüsü ile grafiğin bize verdiği anlam farklı. Yani o konuya dikkat çekmek istedim.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Şöyle, Sayın Vekilim, burada bir şey söyleyecektim aslında, onunla ilişkili bir şey söyleyecektim: Buradaki avcılık miktarı da onu gösteriyor Sayın Vekilim, onu söylemeye çalışacaktım. Yani daha önce devam ettiğimiz sunum içerisindeki şu mavi olan kısım avcılık yoluyla elde edilen balık miktarı. Yani haklısınız...

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – Tamam da yani tekne başına balık miktarı üzerinden “Balık azaldı.” demek pek doğru bir ifade olmaz yani.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Peki.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Haklısınız. Gemi artışı buna sebeptir ve şurada, bakın...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Buradaki, su yüzündeki balık görüntüsünün azalmasını Kamil Hocam balıkçı teknelerinin çoğalmasıyla doğru orantılı buluyor.

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – Azalmasını değil, grafikteki bu rakamların 21,5’a düşmesi, tekne sayısının artmasıyla orantılı olarak...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Tekne sayısının artmasıyla alakalı o, tabii.

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – ...balık sayısını azaltıyor burada...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Balıkta tonajın azalmasıyla paralel değil yani.

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – Tekne sayısı aynıysa balık sayısı azalmış demektir ama tekne sayısı arttığında...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Az önce tekne sayılarını zaten vermişti Turgay Hocam, orada çok ciddi bir artış vardı tekne sayılarında, onu görmüştük, bir önceki slaytta görmüştük.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Artış var, evet, doğru.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Evet, buyurun, devam edelim.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Peki efendim.

Şimdi ‐Avcılık ve Kontrol‐ kısmına yine hızlıca devam edebilecek olursak Sayın Başkanım, burada, yine etkinliği sağlayabilmek amacıyla 2020 yılında, tamam, kanunla biz yetkileri aldık ama ne yapmamız gerekiyor, ne yapacaktık, neler yaptık; bunu da sizlerle paylaşmak istedik.

Sol üst tarafta, bizim, Balıkçı Gemilerini İzleme Sistemi'nden alınmış olan bir görüntü fotoğrafı var. Bunu Marmara Denizi'nde aldık, ülkemizin diğer bölgelerinde de bir resim alınabilir tabii ki. Bu, nokta olarak, yeşil nokta olarak gözükenden her biri bir balıkçı gemisi, dolayısıyla hangi denizimizin neresinde hangi balıkçı gemileri var, bunları biliyoruz.

Sağ taraftaki kısmı hareketli olan kısım Erdek tarafında yapılmakta olan bir avcılığın, bir geminin av operasyonunun yine Balıkçı Gemileri İzleme Sistemi vasıtasıyla izlenmekte olduğunu gösteren hareketli bir slayt.

Ama sol altta görmüş olduğumuz, 10 kilometre uzaklıktan bir İHA vasıtasıyla almış olduğumuz bir görüntü. Burada da bir balıkçı gemisini... Biz bunu önce yasa dışı bir avcılık faaliyeti zannettik, değildi ama bir görüntü olsun diye sizlerle paylaşmak istedik. Bir trol faaliyetinde bulunuyor ama yasak alanda değildi o dönemde. Şunu söylemek istiyorum: 10 kilometre yükseklikten bile balıkçı gemilerinin hangi faaliyetlerde bulunduğunu görebiliyoruz. Şurada -konuyu bilen sayın vekillerimiz tabii ki bilebilir- bir trol kapı görünce bunun bir trol gemisi olduğunu ve daha yakından incelememiz gerektiğini anlayarak öyle bir detaylı çalışmaya girmiş olduğumuzu ifade etmek isterim.

Diğer alt sağdaki kısım ise bizim kendimize ait olan, Bakanlığımıza ait olan bir kontrol teknemiz vasıtasıyla gece görüşü suretiyle çekilmiş olan bir canlı görüntü burada. Burada da yasa dışı avcılık faaliyetini yapmakta olduğunu tespit ettiğimiz bir tekne. Kendimize ait olan bir kontrol teknesi vasıtasıyla gece görüşüyle bunu tespit etmiş bulunuyoruz.

Şimdi, bugün burada bulunmamıza sebep olan ve nedeni bu olan su ürünleri yetiştiriciliği -daha sonra belki avcılıkla ilgili olan konu gelecek- konusuna gelecek olursak burada gururla ve başarılı bir şekilde neler yaptığımızı anlatabileceğimiz bir sunum olduğunu, bölüm olduğunu anlatmam gerekir Sayın Başkanım. Diğer taraftan 1'inciyiz demekten hani ‐Böyle acaba desek mi demesek mi?‐ ‐İşte doğal kaynakları sömürüyor muyuz?‐ ‐Niye 1 oluyoruz?‐ falan gibi böyle birtakım endişeli yaklaşımlar bulunsa bile yetiştiricilikte böyle bir yaklaşım yok Sayın Başkanım. Burada ne kadar yapabilirsek yapabileceğimizin hepsini, maksimumunu yapmamız gereken bir bölüm burası yetiştiricilikle ilgili olan bölüm.

Sayın Başkanım, çok değerli milletvekillerim; burada Avrupa Birliği ülkeleri arasında 1'inci sıradayız, dünyada 18'inci sıradayız; niye 1'inci sırada değiliz diye burada düşünmemiz gerekir. Yani 1'inci sıraya kadar 2, 3, ilk 5, hedeflerimiz bunların arasında; bunları yapabilmenin yollarını aramanın içerisindeyiz, bunları gerçekleştiriyoruz. Yine söylediğim gibi ülke politikası ve yaklaşım olarak bunu ele alabildiğimiz takdirde ülkemizin avcılıktan elde edilebilecek stabil durumda olan üretim açığını kapatabilecek yegâne yerimizin balıktan elde edeceğimiz hayvansal protein açısından su ürünleri yetiştiriciliği olduğunu düşünüyoruz. Dolayısıyla buna yine bir ortak bir akılla, ortak bir yönetim tarzıyla bu konuyu geliştirebilecek olan tüm çabaların sizler ve bizler vasıtasıyla yapılabilmesinin önemli olduğunu arz etmek istiyorum.

Burada diğer taraftan levrek üretiminde dünyada 1'inci sıradayız, çupra üretimde yine 1'inci sıradayız, alabalık üretimindeyse 2'nci sırada olduğumuzu söyleyebiliriz.

Sayın Başkanım, bu duruma gelebilmemizi işte bir önceki slaytta bahsettik, 1'inci sıradayız, 2'nci sıradayız, tabii bunlara gelebilmemiz o kadar tesadüfi de değil çok kolay da olmadı yani belli bir merhale, belli bir yaklaşım, bakış açısı, bunlar sonrasında ortaya konulabildi. Sol üst tarafta çok kısaca

bir görüntü olması itibarıyla iptidai, o döneme göre doğru olabilir ama ahşap yürüme yollarından da oluşan bir kafes, bu, o günkü şartlarda, 1985’li yıllarda çok iptidai olarak hazırlanmış ve su ürünleri yetiştiriciliğinde kullanılan bir materyal olmuş ama şimdi bunları yapabilirken de yetiştiricilikle ilgili çalışmalarda bulunduktan sonra bunlar ortaya çıktı. Nelerdir bunlar? İşte potansiyel alanlarının belirlenmesi çalışmalarını yapıyoruz, belli bir projelendirme çalışmaları; görev alanımız içerisindeki kiralama, ruhsatlandırma, destekleme, denetim ve diğer taraftan da bazı damızlık yavru ve yumurta ithalat işlemleri çalışmaları da dünya ve Avrupa’daki sıralamada söz sahibi olmamızı etkileyen başarılı çalışmalarımızın başlıkları olarak söyleyebilirim. Bu işlemleri gerçekleştirdikten sonra da sol üst köşedeki 1985 yılındaki o görüntüden Sayın Başkanım, bugün itibarıyla -ben buna şey diyorum- tam bir uzay üssü, uzay mekiği gibi diyorum artık -yani bu işleri profesyonelce çok iyi yapan arkadaşlarımız da üreticilerimiz de burada- insan gerçekten gurur duyuyor; ülkemiz adına çok gurur duyuyoruz, biz de yaptığımız işlerin karşılığını almak adına gurur duyuyoruz.

Bu sol alttaki görmüş olduğunuz denizlerde yetiştiricilik yapan, ağ kafeslerde yetiştiricilik yapan tesisler. Şimdi bunların izlenmesi, konuşlandırılması, projelendirilmesiyle ilgili konuların hepsi bu görmüş olduğunuz şurada bir platform üzerinde, “baş” diye ifade ettiğimiz platform üzerinde gerçekleştiriliyor.

Sayın Başkanım, şunu burada yeri gelmişken söylememe lütfen müsaade edin: Çoğu yerde su ürünleriyle ilgili, efendim hem çevre kirliliği hem de doğaya vermiş olduğu zararlarla ilgili bir takım söylemlerde bulunulur, pek çok yerde bunlarla maalesef ki karşılaşıyoruz ancak ben şunu temin ederim, yetiştiricilerimiz de söyleyeceklerdir mutlaka ama aslında çok basit, olay şu: Bunların hepsi yemleme vasıtasıyla yapılıyor yani bu kafeslerde bulunan balıkların hepsine yem vermek zorundasınız Sayın Başkanım. Dolayısıyla hiçbir üretici, hiçbir müteşebbis fazla yem kullanmak suretiyle bir kârlılıktan feragat etmek istemez. Yani “Kirliliğe neden olan yem.” deniliyor, “Yem işte çevre kirliliğine sebep oluyor.” Belli bir payı var mıdır? Mutlaka vardır, tolere edilebilir düzeyde olduktan sonra her şeyin bir zararı var. İşte bu turizmde de aynıdır, çevreselde de öyledir, insani atıklarda da bu böyledir ama pek çok uluslararası yayınlarda, özellikle Akdeniz Bölgesi’nde yapılmış olan bir çalışmada en az zarar veren balık çiftlikleri olduğu yönünde bilimsel bir makale de var yani şunu söylemek istiyorum: Bakın, bu kadar izlemeyi gerçekleştiriyor, verilen yemin nereye gittiğini görüyor, otomatik olarak verilmesini sağlıyor, bir gramının bile boşa gitmesini engelleyecek bir sistem içerisinde bunların çalışmakta olduğunu sizlerle paylaşmak isterim. Örneğin şu alt kısımda, bu sol tarafta denizlerdeki yetiştiricilik olan kısımdı, sağ alt tarafta ise barajlarda yapılmakta olan yetiştiricilik faaliyetleri; ağ kafeslerde, barajlarda. Bu orta kesimde olan midye yetiştiriciliği...

Sayın Başkanım, burada da yine son dönemlerde hakikaten çok olumlu ve çok da başarılı çalışmalar içerisinde olduğumuzu söylemek isterim. Özellikle, Marmara Denizi’nde müsailajla birlikte, kıymeti ve yapılabilmesi gerekliliği ortaya çıkan bir midye üretimi, çift kabuklu yumuşakça üretimi ülkemizin bu müsailajla ilgili mücadelesi kapsamında öne çıkan başlıklar içerisinde yer aldı. Biz de balıkçılık yönetim otoritesi olarak o bölgede, Marmara Denizi’nde midyeyle ilgili çalışmaları organize etmek, projelendirmek ve hayata geçirmek yoluyla da başarılı bir çalışma içerisinde olduğumuzdan bahsetmek isterim. Burası, sağ üst tarafta olan kısım, burada da iç sularda bir yetiştiricilik faaliyeti, alabalık yetiştiricilik çalışmaları içerisinde olan bir tesisler zinciri bölümü var orada da onu dikkatinize sunmak istedik.

Yine, şunu söylemek isterim ki yetiştiricilikteki bu başarılı çalışmaların neticesinde ülkemiz bilgi transferi, teknolojik anlamda transfer talebinde bulunulan ülkelerin başına geliyor Sayın Başkanım. Özellikle kendi bölgemizde hem yetiştirmekte uzmanlaştığımız ve tecrübe sahibi olduğumuz balık türlerinin kendi sularında da yetiştirilmesi için bizden talepte bulunan pek çok ülke var. Ya, bu kısımla ilgili...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Sadece balık değil teknolojisini de satacağız, ihraç edeceğiz...

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Evet, efendim, yapıyoruz efendim, onu da yapıyoruz.

Yani şu anda yapmak isteyenlere tamamen anahtar teslim fiyatıyla su ürünleri yetiştiricilik tesislerinin kurulması yönünde çalışma yapan çok kıymetli sektör temsilcilerimiz var. Zaten buradaki arkadaşlarımızın her birisinin gözü kapalı bu işleri yapabilecek durumda olduklarını da söylemem gerekir ama bunu yaparken biraz stratejik davranıyoruz. Ya söylemek gerekir belki, çok şey yapmadım ama cümleye başlamışken yani kendimize çok rakip de üretmemek gerekiyor diyeyim çok da detaya girmeden devam etmek isterim.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Yeterli.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Sayın Başkanım, teşekkür ederim.

Bir diğer konu: Yine, yetiştiricilikle devam edecek olursak Sayın Başkanım, bu sağ taraftaki konumlandırılmış olanların tamamı bizim iç sularda, denizlerde toplam olarak 2.382 adet işletmemizin konumlandırılmış hâlini görüyorsunuz, harita üzerinde denizlerde ve iç sularda da gözüküyor burada. Ülkemizdeki su ürünleri yetiştiricilik tesislerinin yüzde 50'si, belki biraz daha fazlası sıfır ila 50 ton arasındaki yetiştiricilik faaliyetlerinde bulunan tesisler. Sayın Başkanım, bu bizim açımızdan da oldukça kıymetli ve önemli, küçük aile işletmeleri olarak görüyoruz, geleneksel bir yapıya sahip olduklarını görüyoruz. Özellikle, kırsalda gıda arzı güvenliğine ve istihdama olan katkısı nedeniyle buralardan çok vazgeçilmemesi gerektiğini düşünerek, destekleme modellerimizi biraz bunların yok olmaması üzerine de kurduğumuzu sizlerle paylaşmak isterim.

Ancak diğer tarafta, yine, avcılık olduğu gibi, büyük gemilerin büyük avcılık yaptığı gibi burada da büyük tesislerin büyük üretim de gerçekleştirmiş oldukları da bir gerçek. 553 tane denizde ve 1.830 tane de iç suda işletmelerimiz var. Ayrıca, 28 tane denizde ve 88 adet de iç suda kuluçkahanelerimizin bulunduğunu söylemek isterim.

Sayın Başkanım, şurada ülkemizin Doğu, Güneydoğu Bölgelerinde son dönemlerde az olmasının gerekçesini sizlerle paylaşayım. Önümüzdeki on yıl içerisinde, belki kalmayacak, beş yıl içerisinde yine Bakanlığımız tarafından kurulumu tamamlanan, ülkemiz tarafından başarılı bir şekilde kurulumu tamamlanmış olan baraj göllerimizdeki su ürünleri yetiştiriciliğiyle ilgili çalışmaları projelendirmek üzere hayata geçirdik Sayın Başkanım. Burada da çok kısa süre içerisinde diğer bölgelerdeki bu yoğunlukları yine o bölgelerde, Doğu ve Güneydoğu Bölgelerimizde de uygun olan alanların, tabii ki uygun olan alanların yetiştiriciliğe açılması suretiyle bunun hem gıda arzı güvenliğinin artırılmasına hem de kırsal kalkınmaya olan katkısının katlanarak devam edebileceğini, edeceğini sizlerle paylaşmak isterim.

Sayın Başkanım, burada 2000'li yılların başında, deniz yetiştiricilik tesisleri sadece bir bölgede ve çok dar kapsamlı olarak...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Sayın Genel Müdürüm, biraz daha hızlandırılırsa...

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Tamam efendim, o zaman şimdi hızlanıyorum.

2000’li yıllarının başında sadece dar kapsamlı ve Ege Bölgesi’nde balık kültürünün olduğu bir yerde balıkçılık yetiştiriciliğiyle ilgili çalışmalar varken, diğer bölgelerde böyle bir şey yokken geldiğimiz 2023 yılı içerisinde ülkemizin Hopa’dan başlayarak Samandağ’a kadar olan tüm bölgesinde su ürünleri yetiştiriciliğiyle ilgili işletmelerin açılmış olduğunu, kurulmuş olduğunu sizlerle paylaşmak isterim. Marmara Bölgesi’nde 2003 yılında yetiştiricilik sadece bir tür üzerine varken -çipura ve levrek üzerine odaklıyken- şu anda çok fazla balık türleri üzerine yetiştiricilik faaliyetlerinin yapılmakta olduğunu paylaşmak isterim sizlerle. İç suda da -az önce söylediğim gibi- o kırmızı olan alanda da bundan sonraki faaliyet alanlarımız, hedeflerimiz arasında da buralara yoğunlaşacağımızı sizlere paylaşmak isterim.

Sayın Başkanım -burayı hızlı geçeceğim, bahsettik- 2000’li yıllarda sadece 50 ton civarında olan ve 100 adet işletmeden oluşan yetiştiricilik sektörümüz bugün 600 bin tonlara çıktı ve çok fazla miktarda da sayısı var. Önemli miktarda yetiştiricilik yaptıklarımızdan çipura, levrek, alabalık ve Türk somonu olarak bahsedebilirim, söyleyebilirim. Burada bilindik olan çipura, levrek ve alabalığın yanında bir Türk markası olarak uluslararası pazarlara da sunduğumuz ve beğeniyle tüketilen, iç piyasada çoğu zaman da yine tercih edilen alabalıktan sonra bir tüketim alışkanlığına bağlı olarak Türk somonundan bahsetmek isterim. 2016’lı yıllarda kayda değer bir durum yokken o tarihten itibaren yapmış olduğumuz planlamalar neticesinde bugün 45 bin tonlara ve ihracat miktarının da 43 bin tonlarda olduğunu ve önemli bir döviz girdisi sağladığını söylemek isterim.

Son slaytlara yaklaşıyorum. Sadece işimiz avcılık ve yetiştiricilik değil. Sayın Başkanım, burada sucul biyoçeşitliliğin korunmasıyla ilgili kısımdan da bahsetmek istiyorum. İlk slaytlarda bahsetmiştim; avcılık, yetiştiricilik var ama alt tarafta da bir biyolojik çeşitlilik var, biyoçeşitlik var demiştim. Bunlarla ilgili olarak da yine kanun 2020 yılında yayımlandıktan sonra balık çeşitleriyle ilgili ciddi bir çalışma içerisinde bulunduğumuzu söylemek isterim. Balık geçitlerinin kurulmasıyla ilgili zorunluluk ve işlevsel hâlde tutulmasıyla ilgili olan zorunluluk bir kanun zorunluluğu olarak bugünlerde ele aldığımız konular. Eğer bir balık geçidi yapamıyorsanız o bölgedeki türün devamlılığı açısından üretip balıklandırma yoluyla da oraya bırakılması yoluyla devam ediyoruz. İşte, hayalet ağlar, yapay resifler gibi pek çok konudaki çalışmalarımız sucul biyoçeşitliliğin geliştirilmesi için önemli faaliyetler ve 87 korunan alanla 59 tane de korunan su ürünleri türü de yaptığımız çalışmalar içerisinde yer almış bulunuyor.

Balıklandırma çalışmaları da... Yine DSİ Genel Müdürlüğümüzle birlikte daha öncesinden kendilerine de burada teşekkür ediyoruz Sayın Başkanım. Kendilerinde bulunan balık üretimiyle ilgili olan kısımlar kendi içimizdeki bir değişim sonrasında Genel Müdürlüğümüz uhdesinde alındı ve 7 tane bölgede -sol alt tarafta 7 tane bölgede- su ürünleri üretim yapmak suretiyle 15 türde üretim yaparak su kaynaklarımızı balıklandırıyoruz, bunu söyleyebilirim. 2023 yılı hedefimizin de cumhuriyetimizin 100’üncü yılında inşallah 100 milyon adet balıklandırma olduğunu söyleyebilirim.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Bunu, biz, sizin elinizle mi yapıyoruz?

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Evet efendim, bizle.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Mesela, şurada, Elâzığ’da üretilen sazani siz mi üretiyorsunuz?

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKİYILMAZ – Biz üretiyoruz efendim yani kendimize ait olan üretme istasyonlarımız vasıtasıyla yapıyoruz, çok da başarılı çalışmalar olduğunu paylaşmak isterim. Komisyonumuzun zamanı olsa keşke o bölgelerde sizlerle birlikte olabilsek.

Balıkçılık kıyı yapıları kısmı Sayın Başkanım, bu balıkçı barınakları çok bilinen bir ifadeyle toplam 384 tane. Buralar bizim için çok önemli. Balıkçılık yönetimiyle ilgili kontrol ve denetimler, istatistik rakamlarının toplanmasıyla ilgili bizim Bakanlığımıza ait olan ofislerimizin de bulunduğu 55 tane yerimiz var ve bölgesel dağılıma baktığımızda da en çok Doğu Karadeniz, sırasıyla Ege Deniz’i, Batı Karadeniz ve Marmara Denizi’nde de bulunan bir yoğunluk var. Balıkçılarımızın ve son dönemde yetiştiricilerimizin üretmiş oldukları ya da avlamış oldukları ürünlerin karaya çıkarılması sırasında ihtiyaç duydukları geri alanlar, geri sahalar bunlar; balıkçılık için oldukça önemli.

Sayın Başkanım desteklemelerle ilgili kısım 3 tane, bu bölümde destekleme çalışmalarımızı devam ettiriyoruz. Diğer taraftan, balıkçılara ÖTV desteği var ve daha önceki yıllarda da avcılıktan çıkarılan balıkçı gemiler için bir destekleme modeline başladık ve tamamladık. Önümüzdeki yıllarda belki yeniden o modele dönüş çalışmalarımız ve düşüncelerimiz içerisinde olduğumuzu söyleyebilirim.

Balıkçılık anlaşması çok önemli, şunun için önemli: Kendi kaynaklarımızdaki balıkların, su ürünlerinin sömürülmeden, stoklarının harap edilmeden yönetilmesi açısından güçlü olan filomuzdaki balıkçıların diğer ülkelere gönderilmesi ve uluslararası sularda avcılığın yaptırılmasıyla ilgili bir slayt burası. 13 tane ülkeyle bir anlaşma ya da mutabakat zaptımız var, devam eden 10 tane ülkeyle görüşmelerimiz var. Dolayısıyla şu anda toplam...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Kırmızılar mı bunlar?

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKİYILMAZ – Evet, Sayın Başkanım. Bu kırmızı olanların hepsi toplam 23 tane ülkeyle yapmış olduğumuz çalışmaları gösteren açılım, nerelere gönderdik nerelere gönderebileceğimizin kısmı... Afrika daha çok şeyimiz arasında. Neden? Çünkü hem okyanusların bol bulunduğu bir yer ve kıymetli balıkların da olduğu yer. Örneğin, Moritanya’da ve diğer bölgelerde 90 tane balıkçı gemimizin şu anda toplam 5 ülkede avcılık faaliyetini sürdürmekte olduğunu da paylaşmak isterim.

Bizim paydaşlarımız Sayın Başkanım, bugün, işte, Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Merkez Birliği, daha sonraki günlerde de Su Ürünleri Kooperatifleri Merkez Birliği (SÜRKOOP); ilk ikisi avcılık, sondaki yetiştiricilik. Yetiştiricilikle ilgili olan kısımda 23 tane il birliğinin üyesi olduğunu söylemek isterim.

Sabrınızı zorladığım için affınıza sığınıyorum.

Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Evet, sunumunuz için biz de sizlere teşekkür ediyoruz.

Değerli arkadaşlar, Su Ürünleri Genel Müdürlüğümüz burada Turgay Türkiyılmaz Bey’in Genel Müdürlüğümüzün Başkanlığında; Mehmet Nuri Yılmaz, Genel Müdür Yardımcımız; Melih Er, Avcılık ve Kontrol Daire Başkanımız; Tanju Özdemirden, Yetiştiricilik Daire Başkanımız; Mahir Kanyılmaz, Kaynak Yönetimi ve Balıkçılık Yapıları Daire Başkanımız; Hüseyin Akbaş, İstatistik ve Bilgi Sistemleri Daire Başkanı olarak Komisyonumuza katıldılar. Bilgileriniz için teşekkür ediyoruz.

Şimdi Komisyon üyelerimiz, yapmış olduğunuz sunumla ilgili soru ve cevap bölümüne geçelim.

Buyurun Rıdvan Bey.

RİDVAN TURAN (Mersin) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Genel Kurul konuşmam olacak da o yüzden biraz önceden fikir paylaşıyım istedim.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Ben devrettim benimkini.

RIDVAN TURAN (Mersin) – Sayın Genel Müdüre teşekkür ediyoruz.

Yalnız ben tabii bu izahat tarzının kendi içerisinde sorunlar olduğu kanısındayım. Bu da şudur: Biz balıkçılığı konuşurken deniz ekolojisinden, daha doğrusu sucul ortam ekolojisinden bağımsız bir şey bahsetmiyoruz. Doğrunu isterseniz Sayın Genel Müdürümüzün sunumu beni çok dehşete düşürdü, korktum yani korktum çünkü denizlere bir fetih ruhuyla, 12 metrenin üstündeki endüstriyel balıkçılık filolarıyla, Moritanya’sından Cebelitarık’ından bilmem nereye kadar böyle... Bu paradigma doğru bir paradigma değil arkadaşlar. Şundan söylüyorum bunu: Zaten 20’nci yüzyılın başından bu zamana kadar süregelen paradigmanın temeli budur yani doğal varlıkların her birini ticari bir meta olarak görme anlayışı ve doğadan karşılıksız bir biçimde insanların bunu devşirirken geriye neyin kalıp neyin kalmadığı tartışmasını hiç yapmamasıdır.

Bugün “antroposen dönem” diye tarif ettiğimiz ve insan türünün kendi oluşturmuş olduğu koşullar sebebiyle kendi türünü yok olma noktasına kadar taşıyan şeyin esbabı mucibesi tam da bu endüstriyelciliktir. Genel Müdürümüz iyi bir endüstriyel balıkçılık izahatı yaptı ama tek tek cümlelerle geçmiş olsa da biliyoruz ki endüstriyel balıkçının ötesinde başka bir şey konuşuyoruz, bu Komisyon da esas olarak onun için kuruldu. Şöyle yapabiliriz mesela: Azalmakta olan gemi sayısını... Ama teknolojileri artıyor ve balık yakalama güçleri artıyor yani daha çok tekne alabiliriz, üretebiliriz, yapabiliriz. Denizlerde daha fazla balık yakalanıyor ya da su ürünleri yakalanıyor olabilir sorun bu olsaydı, oysa son derece komplike bir durumla karşı karşıyayız. Mesela, çok basit şeylerden bir tanesi bu ekolojik çeşitliliğe ya da biyoçeşitliliğe riayet edilmeden olağanüstü bir avcılık var. Evet, büyük teknelerin sayısı azaldı yani tedbirlerle bu sayılar azaltıldı ama nihayetinde artık tekneler, bir gariban sabiyi bile taşın arasında görebilecek bir teknolojiye sahip. Ya, bundan, bu hayvanlar nasıl kurtulacak, nasıl olacak bu iş? Şimdi, dönüp dönüp “trol” diyoruz, “gırgır” diyoruz, bilmem ne diyoruz. E, işte, geçen sene gırgırlar Boğaziçi’ne girdi, trol tekneleri girdi. Bizatihi Genel Müdürlüğü arayan benim. Burası biyolojik koridor, balıklar burada durmaz, başka ülkelere gider düşüncesiyle orada ciddi bir kıyım yaşandı.

Kirlilik bir başka mesele. Şimdi, midyeden bahsediyoruz da müslaj toplantısında yine Bakanlığımız oradaydı, orada olan arkadaşlar varsa hatırlayacaksınız, şunu söylemiştim: Ürettiğimiz midyelerde gittik, gördük, işte, Erdek’te midyecilik yapılıyor ama o suyun nitelik olarak midyecilik yapmaya elverişli olmadığını biliyoruz. Niye biliyoruz, bunu nereden biliyoruz? Çünkü zaten Marmara’da devasa bir kirlilik sorunu var hem endüstriyel hem evsel atıklar hem meteorolojik kirlenme, bir sürü şey var ve oradan elde ettiğimiz midyeleri biz Avrupa’ya gönderiyoruz ya, o toplantıda gösterdim; bizim gönderdiğimiz midyelerde RASFF Portalı’na göre diyaretik ve paralitik toksinler saptandı ve Türkiye’ye geri gönderildi. O toplantıda gösterdim, cep telefonundan girip gösterdim. Şimdi böyle tamamen gelire dayalı ve her şeyin tozpembe olduğu bir dünyadan ne yazık ki bahsetmiyoruz. Mesela, küçük ölçekli balıkçılarla ilgili bir kelime, bir cümle söylendi de... Ya, bu bir sosyal varoluş biçimi, insan türünün avcılık toplayıcılıktan bu zamana kadar uğraştığı en kadim meselelerden bir tanesi ve küçük ölçekli balıkçılar can çekiyor. Başka yerlerden aldıkları desteklerle bu insanlar ayakta kalmaya, çocuğunu çocuğunu ayakta tutmaya çalışıyorlar. Şimdi, küçük ölçekli balıkçıların bu durumunu görmeden, izah etmeden bir balıkçılık panoraması oluşturmak mümkün olabilir mi?

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Bunu çarşamba günü konuşacağız. O konseptte aldığımız için bugün buranın konusu değildi bu.

RIDVAN TURAN (Mersin) – İşte, Genel Müdürümüz her şeyi...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Ama çarşamba günü yine burada olacak.

RİDVAN TURAN (Mersin) – Tamam, eyvallah, her şeyi sorarız.

Yani küçük ölçekli balıkçılara ilişkin böyle problemler var ve bu insanların devletten aldığı destekler, bunların üretim yapabilmesine yetmiyor. Mesela, bizim balıkçılık sektörü olarak hiç kurumsal problemimiz yok mu? Bu açıdan Bakanlığın yaptığı şeyler...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Hocam, sorularımızı net soralım lütfen. Şu yok mu, bu yok mu, bu niye böyledir...

RİDVAN TURAN (Mersin) – Ben, Sayın Genel Müdürümüze yönelik bir eleştiri yapmıyorum ama “Tek tek soruları cevaplasın.” diye yapmıyorum bunu, sadece bir paradigmayı tartışmaya açmak istiyorum yani sorunlu olan bir paradigma olduğunu düşünüyorum. Mesela, bir balıkçılık bakanlığı tartışılması gerekmez mi, birtakım ülkelerde var. Bu kurumsal eksiklikler nelerdir? Şimdi, doğrusunu isterseniz biz böyle bir sunuda daha çok bunları görmek isteriz. Bu, ağırlıklı olarak yetiştiriciliğe odaklanmış bir izahat oldu. Bakın, ben 2000’den sonra her sene sistematik olarak Akbük Körfezi’nde dalış yapardım. Akbük Körfezi’nde biliyorsunuz, yetiştiriciler vardı, daha sonra bunlar çıkartıldı, en son iki sene önceki dalışlarımda su kalitesinin düzelmediğini bizzat gördüm çünkü eskiden orası akvaryum gibiydi, Haydar Koyu falan akvaryum gibiydi yani böyle yirmi otuz metreden geleni görürsünüz suyun içerisinde, öyleydi. Şu anda göz gözü görmüyor ve dipteki ötrofikasyon sebebiyle ciddi kabuklu ölümleri devam ediyor. Yani yetiştiricilik iktisadi bir zorlamadır, bundan insanlar para kazanıyor.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Gerekliktir diyelim.

RİDVAN TURAN (Mersin) – Gerekliktir.

İnsanlar bundan para kazanıyor, eyvallah ama ya buna ilişkin birtakım tedbirler gerekmiyor mu bize? Yani o ötrofikasyonun deniz ekosistemine ne türden sorunlar açtığını en azından bilelim, bunları konuşalım da hani gücümüz yetmiyorsa ayrı mesele.

İç sularımızdaki kirlenmeler... Arkadaşlar yani neredeyse memlekette bu endüstriyel atıklar ve evsel atıklardan dolayı iç sularda, göllerde temiz yer kalmadı. Yani bunlara ilişkin bizim Komisyonumuz ekstra olarak bir master plan ortaya koymalı. Kuşkusuz, bir haftada olacak bir şey değildir ama biraz istikameti başka bir yerden yani hem biyolojik, ekolojik ayağıyla hem ekonomik ayağıyla hem sosyal ve kültürel ayağıyla hem de kurumsal ayağıyla bu sektörün sorunlarını iyi konuşmak zorundayız ki buradan çıkartılacak raporu bir yasaya dönüştürebilelim ve hepimizin işine yarasın.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Rıdvan Bey’e biz teşekkür ediyoruz.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Başkanım, ben cevap anlamında sadece...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Buyurun.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Söz anlamında değil tabii, mutlak suretle.

Sayın vekilimize çok teşekkür ediyorum.

Aslına bakarsanız galiba ben kendimi çok iyi ifade edemediğimi düşünüyorum bu ifadeler üzerine. Neden? Sunumum dar bir zaman içerisinde olmadan, belli konulara odaklanılarak yapılması gereken bir sunum. Zaten zatinaliniz de belli bir süre sonra kısa kesmem yönünde uyarıda bulundunuz.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – “Kısa kesin.” demedim, “Toparlayın.” diye söyledim.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Özür diliyorum, peki, aynen öyle oldu, evet, öyle diyelim Sayın Vekilim.

Şöyle: Sayın vekilimizin söylemiş olduğu konularla ilgili yapmış olduğu açıklamalar, aslına bakarsanız, benim kendi adıma, bugüne kadarki tecrübelerim ışığında, bu Genel Müdürlükte yaptığım çalışmalarla da çok çelişiyor yani ben hem kurumum adına hem de kendimiz adına öyle olmadığını söylemek istiyorum. Küçük ölçekli, geleneksel kıyı balıkçılarıyla ilgili Bakanlığımızın ve bizim yaklaşım amacımız da her daim pozitif yönde olmuştur. Yani, buralarda, bu sunum çerçevesinde belki çok şeyden bahsetmedik. Olur, çok yönüyle konuşmamız gerekiyor.

Destekleme modellerinde zaten balıkçılık faaliyetinde bulunan, 12 metrenin altındaki gemiler için yapmaktayız. Diğer taraftan, yıl boyunca avcılar, 12 metrenin üzerindeki endüstriyel balıkçılar yıl boyu avcılık yapamazken bu balıkçıların yıl boyu avcılık yapmaları serbest yani onlar da avcılık faaliyetleri içerisinde yer alıyorlar.

Şunu yaptık: Örneğin, büyük balıkçı gemilerinin filodan çıkarılmasına yönelik bir destekleme modelini uyguladık, 1.264 tane balıkçı gemisini bu destekleme yöntemiyle filodan çıkardık Sayın Vekilim; dolayısıyla, o alanların küçük ölçekli, geleneksel kıyı balıkçılarına kalması yönünde de bir çalışmanın neticesi ortaya çıktı, buradan da bir avantaj sağladıklarını düşünüyoruz.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Alan açtınız buna.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Alan açtık tabii, onlar için de bir alan açılmış oldu.

RIDVAN TURAN (Mersin) – Ama teknolojinin gelişmesi toplamda yakalanan balık miktarını azaltmıyor yani.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Evet.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Diğer taraftan, verilen izinlerin tamamının, araştırma sonuçları gözetilerek ve o bölgedeki izlenimler sonrasında verilmiş olduğunu da söylemem gerekir.

Sayın Vekilim, kurumsal anlamda şöyle: Muhatap olduğumuz kitle kurumsal açıdan tek bir yetkili otoriteyi görmek istiyor yani bunu söylediğiniz için açıklamak gerekiyor. Bu yönde bir çalışma karar vericiler, siyasi otorite ya da üst düzey karar vericiler tarafından ele alınması gereken bir konu ancak Sayın Başkanım, çok değerli milletvekilleri, biz bu çalışmaları -çok uzatmadan yine, çok özür dileyerek; şurada yine çok olmasın diye gizlediğimiz, gizli bir slaytımız vardı- 1 Genel Müdür, 2 Genel Müdür Yardımcısı ve 5 de daire başkanlığı üzerinden yapıyoruz yani böyle biraz da çok mütevazı bir kurumsal yapıya sahip olan yapımız var. Taşradaki yapılanmaya bakacak olursak da 81 ilde yaptığımız çalışmalarla 81 ildeki il müdürlüklerimizde temsil ediliyoruz ama 43 ilde de doğrudan balıkçılık ve su ürünleri şube müdürlükleri olduğundan bahsetmem gerekir.

Daha fazla, bu kolların bulunduğu kurumsal bir yapı hiçbir zaman itiraz edeceğimiz bir konu değil; bizim de çalışmamızı kolaylaştıracağını düşünüyorum. Daha büyük bütçeli ve daha büyük çalışma, sorumluluk ve yetki alanlarımızın olmasını...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – “Daha çok mesai arkadaşı” mı diyorsun?

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Evet, daha çok mesai arkadaşı, daha çok su ürünleri mühendisi; dolayısıyla, istihdam açısından da faydalı olacağını düşünüyoruz Sayın Başkanım.

Teşekkür ederim.

RİDVAN TURAN (Mersin) – Bir cümle söylemek istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Buyurun Rıdvan Bey.

RİDVAN TURAN (Mersin) – Sayın Genel Müdürüm, şimdi, ben neyin peşindeyim, biliyor musunuz? Ben 7 yaşımdan beri balıkçılık yapıyorum. Kelkit Irmağı’nda başladım; sonra göllere, başka ırmaklara, oradan denizlere falan...

Ya, şimdi, bizim bu hamsi niye azalıyor mesela? Hamsi gitti mi Karadeniz kültürü kalmaz, değil mi?

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Hamsi soğuk bulduğu yere kaçıyor.

RİDVAN TURAN (Mersin) – Yok, sadece o değil işte, bak, bunları konuşmak lazım.

Mesela 10 kilometre yukarıdan gözlüyorsunuz, iyi de yapıyorsunuz.

Ya, bu sene Sualtı Sporları Federasyonuna bağlı tiplerin -tip diyeceğim affınıza sığınarak - orfozları öldürmesini engelleyemedik. Bizim memlekette orfoz yasak, siz yasakladınız bunu, yasak. Yani engelleyemedik, sahil güvenlik de içinde olmak üzere çalışmadığımız kapı kalmadı. Yani bu gitti mi bir daha bunun para karşılığı yok, bunu bir daha bulamayız. Ki orfozlar istilacı türlerin düşmanıdır yani aslan balığını yiyen, balon balığını yiyen orfozdur, başka biri değildir; bunlar memleketin koruma gücü. Şimdi, bunlar azalıyor yani. Bütün bu dediklerinize rağmen bunların azalmasını nasıl engelleyeceğiz? Ortada acayip bir şey var.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Evet, inşallah, bunların hepsini konuşacağız Rıdvan Bey.

Teşekkür ediyorum.

Sözü Bedri Bey’e veriyorum.

Buyurun.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Kurumun değerli yöneticileri, öncelikle hoş geldiniz.

Ben de Rıdvan Bey’in kaldığı yerden devam edeyim. Mesela, özellikle “sucul biyoçeşitlilik” diyorsunuz yani bu işin altlığı... “Biz bu alana sahip çıkmadığımız sürece ne yukarıdaki üretimden ne de avcılıktan bahsedebiliriz.” diyorsunuz. Biz, mesela... Yönetiminizin veyahut da bu idarenin başında belli rakamlar veriyorsunuz, özellikle hep son yirmi yılla ilgili rakamlar veriyorsunuz. Yani geldiğinizde mesela balık çeşitliliği ne kadardı, bunu ne kadar artırabildiniz? Bununla ilgili elinizde rakamlar var mı? Bu alanla ilgili yaptığımız çalışmaları özellikle duymak isteriz. Yani neticede bugün balıkçılığın... İşte, Allah insanlara bir sürü nimet bahsetmiş; diyelim, denizde balıkçılık yapıyoruz, işte, ormanda ağaç işleriyle hemhâl oluyoruz, tarlalarımızı ekiyoruz, biçiyoruz ama bunun en temel bir sorumluluğu var: Devraldığımız mirası ve verimliliği bizden sonrakilere üzerine bir şeyler ilave ederek devretme. Muhakkak rakamlarla belli şeyleri izah ediyorsunuz ama benim aslında ilgilendiğim alan bu. Yani ne kadar balık çeşidi vardı, bu ne kadar alana ulaşabildi? Mesela, biz, şimdi, tarlaların çoraklanmasından bahsettiğimiz gibi, tuzlanmasından bahsettiğimiz gibi, işte, denizde de balık türlerinin azaldığından bahsediyoruz. Zaman zaman işte “Samsun’da artık şu balık çeşitleri yok.” gibi sözleri, bunu bizim gibi sizler de muhakkak duymuşsunuzdur yani biz işin burasıyla ilgileniyoruz.

Yine, aynı şekilde, ticaretin temel bir kuralı var. Yüzde 10’u 13 bin kişi paylaşıyor, yüzde 90’ı da işte o dediğiniz özel balıkçılar, 13 bin tekneye karşılık 1.623 büyük tekneler... Yani bu işin, üretimin yüzde 90’ını bunlar yapıyor, yüzde 10’unu 13 bin “kıyı balıkçıları” dediğiniz insanlar. Ben tam da burayla ilgileniyorum. Biz bu alanı desteklediğimiz sürece, bu alanda bir şeyler yaptığımız sürece

bu sonsuza kadar devredecektir. Yani buradaki insanların bu yaptıkları üretimle hiç olmazsa asgari geçimlerini sağlamaları lazım ki -özellikle Samsun Milletvekili olarak zaman zaman balıkçılarımızla görüşüyoruz- vallahi şikâyetleri ta buradan Samsuna kadar neredeyse. Onun için bu alanla ilgili neler yaptığınızı bilmek istiyorum.

Yine, özellikle tekne sayısı artınca otomatikman balık sayısı düşer, o gösterdiğiniz grafikte hani bu biraz karikatürize ettiğiniz şeyde... Bu normal yani gemi sayısını 3 katına çıkarırsanız o grafikte hiç aşağıda balık da göremeyebilirsiniz.

Bunun yanı sıra, tabii, belli 1'inciliklerimiz var ama dünyadaki toplam balıkçılık üretime baktığınız zaman 177 milyon ton üretimden bahsediyorsunuz. Sizin verdiğiniz bu rakamlar yüzde 1'in altında yani 785 bin -yanlış hesap etmemişimdir herhâlde- ton Türkiye'nin toplam üretimi var, bu 177 milyon tonluk dünyadaki üretimde, 3 tarafı denizlerle çevrili bir alanda rakamın ben yeterli olmadığını düşünüyorum. Yani bu 785 bin tonun belki işte bahsettiğiniz özel balık türlerinde levrek, çipura veya gökkuşağı türü balıkların üretimindeki dünya 1'inciliklerimiz, Avrupa 2'nciliklerimiz... Rakamlarla ifade ettiğiniz zaman belki diğer ürünlerde öbürleri milyon tondur, belki... O alanda denizin suyunu, teknik özelliklerini ben bilemem, Osman ağabey orada, kitabını yazacak kadar zaten biliyor; bu farklılıklardan dolayı bu 1'incilikler... Yani ne bileyim, bizim evde seçim olsa 2 tane oy var, 2 alırsan yüzde 100 eder. Ne bileyim, levrek üretiminin dünyadaki payı Türkiye'de küçüktür, buradaki orana vurduğunuz zaman dünyada 1'inci geliyoruz gibi bir mantık da oluşabilir ama özellikle endüstriyel balıkçılık üretimi konusu bizim ilgimizi çekiyor yani ülke olarak ilgimizi çekiyor. Neticede sizin ihracat rakamlarınız, nitelikli ihracat rakamlarına baktığınız zaman oldukça yüksek yani bugün Türkiye'nin kilogram başına ortalama satış rakamları 2 doların altında. Sizin verdiğiniz 2020 rakamlarına göre yaklaşık...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – 3,5 dolar civarında.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – 3,5 dolar civarında, bu rakamlar balıkçılık açısından mesela 6,55'e çıkmış 5,29'dan; en son 2020 rakamlarına göre işte 1,52 milyar dolar ihracatımız var, 250 ton; 6,55 ortalaması yani bizim de gurur duyduğumuz rakamlar. Demek ki bizim özellikle odaklanacağımız alanlar endüstriyel balıkçılıkla ilgili diye düşünüyorum. Bununla ilgili dünyadaki toplam rakama baktığınız zaman bizim rakamlar neredeyse ihmal edilecek rakamlardır bu alanda yani iki alanı birbirinden ayırıp geleneksel balıkçılığın o 12 bin kişinin hak ve hukukunu bir taraftan muhafaza ederken o yüksek tonajlı üretimleriniz mümkün olduğunca bu alanda yapılmalı diye düşünüyorum. Zaten gittikçe de "İşte yetiştiricilikten elde edilen ürünler ile avcılıktan elde edilen ürünlerin oranı yüzde 50 -yüzde 50." diyorsunuz. Bence tam tersine, yetiştiricilik lehine ne kadar destekleyebiliyorsanız destekleyin, aşağıda da yetiştirebildiğiniz oranda yakalayın. Ne kadar? İşte o sucul biyoçeşitlilik üzerinden yaptığınız yatırımlar üzerinden elde ettiğiniz kapasiteler kadar yukarıda avcılık yapılması lazım gelir diye düşünüyorum.

Tabii, yani "Kirlilik çok fazla zarar vermiyor." diyorsunuz ama yani şunu söyleyeyim: Güvercinlik Koyu'na girmek için önce burnunuzu tutmanız lazım yani o kokuları almamanız için önce bir burnunuzu tutacaksınız. Yani orada, o bölgenin milletvekilleri vardır. Şimdi, bu şuna benziyor: "Hiçbir şey olmamıştır ama yine de bir şey olmuştur." gibi. Ortada bir şey var yani bunu, denizlerde bugün kirlilik olmadığını söylemek, herhâlde bunun tarifi mümkün değil. Yani sizin açınızdan, "Bizim ilgi alanımızın dışında." diyorsunuz ama özellikle yani mesela, bu baraj göllerinde de, zaman zaman aynı koku oradan şey yapabiliyor. Yani şunu söyleyeyim: Bir üretimi yaparken muhakkak teknolojik olarak -ki bu alanda çok ciddi mesafeler katettiğimizi söylüyorsunuz- bununla ilgili de bir AR-GE çalışması yapabilirsiniz. Yani doğaya en az zarar nasıl verebiliriz? Yani mesela, bu hani hayvancılıkta yemin belli bir kalitesi

var; ne bileyim, hayvan başına günde 25 kilogram süt veren de var, 15 kilogram veren de var. İşte “Bu, yemin kalitesiyle, şunuyla bununla, doğal şartlara verdiği zararlarla ölçülebilir.” diyor. Muhakkak dünyada teknolojik gelişmeler son sürat devam ediyor. Bu yem konusunda da hem birim kalitesi yüksek, verimi yüksek, balıkçılığa ciddi katkı, destek sağlayacak şekilde teknolojik olarak bunları da üretmek mümkün mü? Yani yine “Üretiyoruz.” diyeceksiniz ama ben sonuçlarla ilgileniyorum. Yani şimdi, bazen şunu söylüyor -doktor olan arkadaşlarımız da var- doktorun, biri ameliyata giriyor, çıkıyor diyor ki: “Dünya literatürüne geçmiş bir ameliyat yaptık. İnşallah, bundan sonraki öğrenciler bunu okuyarak çok güzel neticeler alacak ama hastayı kaybettik.” Ben sonuçla ilgileniyorum. Şimdi, hani, sonuç olarak Türkiye’de denizler kirleniyor mu? Kirleniyor. Peki, balık türleri sayısında azalma var mı? Var. Yani yoksa “Yok.” deyin zaten. Yani sizin söylediğinizi söylüyorum o ekranda verdiğiniz rakamlarla.

Başkanım, bir de şunu da sizden rica ediyorum: Sunum yapan arkadaşlar bize fotoğraflı kısmını göndermişler, onda bir engel yok, fotoğraflardan istifade ediyoruz ama rakamlarla da ilgileniyoruz. Yani bu verdiği tabloda bize sunum yaparken gösterdiğiniz rakamlarda sunumunuzun tamamı olarak...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Verdiği rakamlar tablo dışında değil, hepsi tablo içindeki rakamlar.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – İhracat rakamları falan...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Ama konuşmalar yok sadece.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Konuşma metinlerinden bahsediyorum, o bununla bütünleşiyor.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Konuşmalar yok, ne kadarını şey yapabilir bilmiyorum.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Onu da Komisyon üyelerimizle paylaşırsa biz raporların hazırlanmasında...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Bir konuşalım, onu, verebileceklerinizi, hazır olanları bize atarsanız biz arkadaşlarla paylaşırız.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Burada zaten şöyle: Stenograflarımız bunların tamamını en azından kayıt altına alıyor, onda olmasa bile bizim kayıtlarımızda var.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Raporlarımız da çıkacak.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Bu kayıtları stenograflar üzerinden de paylaşmak mümkün. Dolayısıyla, mümkün olduğunca... Yine bu sektörle ilgili dünya kadar su ürünleri mühendisimiz var. Yani yeri gelmişken söyleyeyim. Maalesef “Eleman alınıyor.” diyorsunuz, hep düz elemanlar. Bu, sadece size özgü bir şey değil, hem su ürünleri mühendisleri açısından, elektrik, makine, inşaat, mimarlık yani bu mühendislikler açısından hem bilime ve teknolojiye dayalı istihdam sağlamamız lazım diyoruz. Bilmiyorum, sizin sektörünüzdeki nitelikli eleman sayısı ile toplam çalışanlar arasında nasıl bir ilişki var? Bunu da sizden duymak isteriz. Özellikle bu alandaki mühendislerimizin ciddi oranda desteklenmesi lazım, bununla ilgili bir çalışmanız var mı?

Tabii, bir de Türkiye’nin üç tarafı denizlerle çevrili diyoruz ama mesela bu denizlerde farklılıklar gösteriyor mu? Karadeniz’deki üretiminiz ne kadar, Ege’deki üretiminiz ne kadar, Akdeniz’deki üretiminiz ne kadar? Biz bununla da ilgileniyoruz. Mesela, bizim Trabzon bölgesi, Samsun, Karadeniz Bölgesi işte Türkiye balıkçılığının toplamının yaklaşık yüzde 65’ini üretiyor gibi bizim de elimizde bir rakamlar var. Bunlarla ilgili bir çalışmanız var mı yani bu konuyla ilgili rakamlar var mı?

Yine özellikle “uluslararası sular” dediniz, işte “5 ülkede 90 gemiyle faaliyette bulunuyoruz.” dediniz. Bunun toplam üretimdeki payı ne kadar yani bunlar da verdiğiniz rakamlara dâhil mi?

Yine bugün, uluslararası şirketlerin nasıl Türkiye'nin doğal kaynakları üzerinde bir çalışma yaptığını hepimiz görüyoruz, işte madenler ve altın madenleri dâhil bir tane yerli firmamız yok. Buna benzer firmaların sayısı dünyada bir sürü; bizim de en azından “Balıkçılık sektöründe bizim firmalarımız da dünyada işte şu, şu, şu alanlarda üretim yapıyor, rakamları da budur.” şeklinde... Bununla gurur duyuyoruz. Bu alanın da desteklenmesinin ben çok önemli olduğunu düşünüyorum. Toplam dünyada üretimindeki payımız -demin söylediğim gibi- 1'in altında. İnşallah, bu alanı biraz genişletebilirsek çok daha büyük katkılar sağlayacağını düşünüyorum.

Tabii, diğer arkadaşlarımızın da sözüne şey yapmamak için ben sözlerimi burada toparlıyorum. Tabii, yine özellikle bizim Samsun bölgesi için bunu söylüyorum huzurlarınızda. Tabii, ben Osman ağabeye de teşekkür ediyorum, bizim bölgede hem bunun eğitimini yapıyor -muhakkak diğer bölgelerde de bu vardır- AR-GE'si dâhil her türlü katkısı sağlıyor. Bu üreticilerimizin aynı zamanda bir laboratuvar gibi o bölgedeki hem küçük hem orta boy hem büyük işletmelere her türlü kapısının da açılması lazım ki biz de oradan usta-çırak yöntemiyle bir şeyler elde edelim diyorum.

Teşekkür ediyorum değerli Başkan.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Evet, Bedri Yaşar Milletvekilime teşekkür ediyoruz.

Şöyle yapalım mı Turgay Bey: Soru soran arkadaşların hepsi sorsun, konuşmasını yapsın; siz notunuzu alın, ondan sonra soru soran milletvekilimize göre sizden cevaplarını alalım. Olur mu?

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Tamam, olur efendim.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Tamam, teşekkür ediyoruz.

Şimdi de Barış kardeşimize, milletvekilime sözü veriyorum, hem grubumuzun sözcüsü hem söz onda.

Buyurun.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Öncelikle, misafirlerimize, haziruna hoş geldiniz diyorum.

Çok önemseydiğimiz, belki bu kadar önemsememize rağmen çok geç kaldığımız bu Komisyonun ülkemize hayırlı uğurlu olmasını diliyorum. 1380 sayılı Yasa'da değişiklik yaparken Komisyonunda balıkçılık ve su ürünlerine gelene kadar dört saat geçmişti çünkü Tarım Komisyonunda konuşulmuştu, dört saat geçene kadar da birçok akademisyen, hocalarımız, üretici birliklerimiz uçak saatleri geldiği için gitmek zorunda kalmıştı ve fikirlerini burada açıklayamamıştı. Bu, bir emek işidir, bu, yıllara sâri bu sektörün gelişmesiyle ilgili bugün bir sonuç değil, bana göre bir başlangıçtır çünkü Meclis, Gazi Meclis bir hafta içinde kapanacak ama Komisyonun 14 Mayıs'a kadar devam süresi var ve buradan çıkan sonuçlar belki 28'inci Dönem Parlamentosunda bir ışık, bir veri olacaktır diye düşünüyorum. Hepinize geldiğiniz için teşekkür ediyorum.

Bizim de iki buçuk yıllık bir saha programımız vardı, bir özet raporumuzu oluşturduk; bu saha programında, bütün, gezmediğimiz, bilmediğimiz üreticilerimiz olsun, balıkçılarımız olsun, sektör temsilcileri, kooperatifler, üst birlikler, akademiler, üniversiteler her yerde bir raporumuz oluştu. İnşallah, bu raporumuz da bir ışık tutacaktır diye düşünüyorum.

Sayın Genel Müdürlüğümüze sunumları için teşekkür ediyorum; şu anda yeni Genel Müdürlüğümüz oldu ve görevinizde başarılı olacağınızı da görüyoruz.

Sorularım şu yönde: Samsun Milletvekilimiz Bedri Bey su ürünleri mühendisleri hakkında bir görüş ifade etti. Evet, şu anda Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğünün su ürünleri mühendisleriyle ilgili bir çalışma yapması lazım; buradaki, Komisyonadaki bütün herkesin yapması lazım çünkü sektörden bahsediyoruz ama su ürünleri mühendislerinin yetkisi yok, imzası yok. Bu, çok hassas ve önemli bir konu; imzası olmayan su ürünleri mühendislerimizi bir yerlerde çalıştırıyoruz ama imzaları başka arkadaşlarımız atıyor. Belki de herkesin görüş birliği olursa bu son torba yasanın içine bu yetki kanununu da teklif edebiliriz diye düşünüyorum çünkü önemli bir konu. Yani sizin de bu konudaki görüşlerinizi bekliyorum.

İstatistiki verileri toplama araçlarınız nedir, hakkında bilgi almak istiyorum çünkü TÜİK'in verdiği veriler ve istatistikler sahaya da yansıtıyor, hiçbir yeri yansıtıyor, en son 2007 yılında bir veri ortaya çıkmış. TÜİK verilerine bakıyorsunuz, sahadaki durumla hiç alakasız. Yani bu veri kaynaklarının, stoklarımızın doğru belirlenmesi ve potansiyel stoklarımızın ne olacağı konusunda üniversitelerle iş birliği yaparak bunların acilen tespit edilmesi konusundaki fikirlerinizi almak istiyorum.

Sevgili Başkanım, ülkemizde 384 balıkçı barınağı var. 2020 yılında 1380 sayılı Kanun'u geçirirken balıkçılık yönetmeliğiyle ilgili bir tasarrufumuz vardı. Balıkçı barınakları yönetmeliği hâlen neden çıkmadı, niye duruyor? Ayrıca, bu kooperatiflerimiz ihaleye çıktığı zaman çok yüksek fiyatlar oluşturmaktadır. Bu balıkçı barınakları yönetmeliğinin neden çıkmadığının bilgisini almak istiyorum.

Tekne Takip Modülü (TTM), Otomatik Tanımlama Sistemi (AIS), Balıkçı Gemileri Takip Sistemi (BAGİS) altyapıları doğru kurulmuş mudur? Bunların teknik anlamda destekleri mevcut mudur? Benim bildiğim, sahada birçok arkadaş bu sistemler bozulduğu zaman altyapısının üç ay, beş ay düzeltilmediği yani o süre zarfında gelen olmadığı konusunda sıkıntılar yaşadıklarını ilettiler. Takip sistemleri bana göre önemli bir sistem; koruyamadığımızı, izleyemediğimizi, kontrol edemediğimizi, denetleyemediğimizi yönetemeyiz.

Kanal İstanbul Projesi hakkında Su Ürünleri Genel Müdürlüğünün düşüncesini almak istiyorum. Orada Marmara Denizi ile su ekolojik sistemi birbirine entegre olduğu zaman Kanal İstanbul Projesi'nin Marmara Denizi'ne -illaki bir çalışma olmuştur- nasıl bir etki yaratacağını sormak isterim.

1.264 tekne filodan ayrıldı, evet ama ondan sonra tekne boyları ve filodan ayrılan tekneler birbiriyile birleşti mi, boylar uzadı mı, tekne sayısı düşerken neden sayılar arttı; bunu da sormak isterim.

Balık stoklarımız nedir? Üniversitelerden bu stoklarımız hakkında bilgi alıyor muyuz, çalışmalarımız nedir? Potansiyel gelecekle ilgili ne yapmamız lazım? Ülkemizde İskenderun Körfezi'nde başlayan, Türkiye'ye yayılan istilacı türler yerel türleri neden yukarı kaydırmaktadır? Kızıldeniz'den gelen istilacı türler bizim kaç türümüzü bitirmiştir? Gelecekle ilgili çevresel anlamda denize olan baskı balıkçılardan çok fazla yani evsel ve endüstriyel atıklarla ilgili İskenderun Körfezi'nden başlayan, yukarı gelen, Güllük Körfezi'nden, Marmara Denizi'nden Karadeniz'e kadar gelen kısımda bu azot ve fosfor baskısı, bunların doğal faunayı nasıl etkilediği konusunda çalışmalarınız var mıdır? Çiftliklerinizle ilgili verilen bu projelerde deniz akıntı haritanız var mıdır? Deniz akıntı haritanız, planlı ve ölçekli şekilde bu yatırımların planlanmasıyla ilgili, ölçeklenmesiyle ilgili bir çalışmanız var mıdır? Bu yapılan çalışmalarda çiftliklerimize verilen ruhsatlarda teknik altyapı oluşmuş mudur? Barınaklar, lojistik destek sağlayacak yerler hazırlanmış mıdır? Elinizde bir plan var mıdır? Çünkü planlama yapılmadan bunların ortak sahalarda kullandığı alanların yetersiz kaldığı ve sıkıntıya düştükleri, balıkçı barınaklarında balıkçılar ile yetiştiriciler arasında problemler yaşandığı görülmektedir. Bunlarla ilgili çözüm önerileriniz nelerdir?

Hamsi boyları ve dünyada balık boyları küçüldü bu sene. Bunun sebebi nedir? Bir mikrobun dünyada balık popülasyonunu etkilediği söyleniyor ve Türkiye’de bununla ilgili bir çalışmamız oluşmuş mudur? Su Ürünleri Genel Müdürlüğümüzün AR-GE çalışmaları özellikle nelerdir? Bu konuda bilgi almak isterim. Dünyada balık çiftlikleriyle ilgili çalışmalar var. Bizim ülkemizde gen çalışması var mıdır? Genle ilgili uzun yıllara sâri çalışmamız başlamış mıdır ya da başlatılması düşünülmekte midir? Yani soru çok. İklim krizi yaşanmakta, mevsimler değişmekte, bölgeler farklılaşmakta, mevsimsel ve bölgesel anlamda balık yumurtlama sahalarının o mevsimlere uygunluğu ve bölgelerdeki farklılıktan kaynaklanan av mevsiminin başlangıcı ve bitişi arasındaki fark çalışılmış mıdır? Endüstriyel balıkçılık önümüzdeki çarşamba, kıyı balıkçılığımız önümüzdeki çarşamba günü daha çok konuşulacak herhâlde.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Bununla ilgili paydaşları davet ediyoruz.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Paydaşlarını davet edeceğiz. O bölüme o zaman biraz daha yoğunlaşılacağını düşünüyorum.

Ben akademik camianın burada olmasından memnun oldum ama sahayla bir arada yapılan çalışmaların ülkemize çok katkı sunacağını ve birleşme noktasında bir çalışma... Tabii, bu, Su Ürünleri Genel Müdürlüğümüzün tasarrufunda olan bir şey değil. Böyle bir başlangıç içinde olduğumuz için çok mutluyum, ülkemiz adına da umutluyum. Birlikte ortak akıl kullanırsak geleceğimiz için şu anda moda olan “sürdürülebilir” denilen gerçeği ortak akılla çok kısa sürede sağlayacağımızı düşünüyorum.

Herkese teşekkür ediyorum.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Evet, biz de Barış Karadeniz Milletvekilimize teşekkür ediyoruz.

Barış Karadeniz’den sonra sözü ben Kamil Okyay Milletvekilimize veriyorum.

Buyurun.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri ve Komisyon toplantımızda bizleri onurlandıran ve bilgileriyle katkı koyan gerek kamu kurumlarımızın değerli yetkilileri ve temsilcileri ve gerekse üniversitelerimizin ve sivil toplum kuruluşlarımızın değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, tabii, birkaç sorum var. Aslında bu sorunlara benden önce de değinildi, çok uzatmadan o soruları kısaca geçeceğim ama temelde şunu söylemek istiyorum: Öncelikle, Sayın Genel Müdürlüğümüzün sunumunun ben bu toplantının mahiyeti, beklentiler açısından yeterli düzeyde olduğunu düşünüyorum, eksikleri varsa da o eksikleri soru olarak yönelteceğim. Yani bu kadar kısa sürede bu kadar veriyi, bu kadar bilgiyi anca sunabilirdiniz. O konuda teşekkür ediyorum ama az önce -müdahil değil, haşa- o görsel aslında doğru bir ifade olmadı; veriler doğru, görsel doğru olabilir ama ikisinin ifadesi yanlış bir şey, algı yaratabilir diye uyararak isterim.

Şimdi, öncelikle “mavi vatan” dediğimiz bu denizel alanlarımızın bizim egemenlik alanımız olduğunu ve buraları aynen vatan toprakları gibi değer ve kıymette ve özende değerlendirmek gerektiğini düşünüyorum. Buradan şuna geleceğim: Bu avcılık üretimi... “Üretim” ifadesi, terimi genel uluslararası bir terim midir? Hocalarımız burada daha sonra ifade ederler çünkü yapılan iş üretim değil avcılık, aslında, ona bakarsanız tüketim. Yani denizel alandaki varlıkları oradan alıyorsunuz ve tüketiyorsunuz; orada artık onlar yok, denizde yok. İnsan gıdası olarak tüketiyoruz bir yandan ama denizi de bu anlamda tüketiyoruz. Yani “üretim” ifadesi sanki çok... Gerçekten eğer dikkat edilmezse, doğru bir politikayla sürdürülmezse denizlerin yani mavi vatanın yani bizim o egemenlik alanımızın ve kutsal alanlarımızın da yok olmasına doğru gidebilir. O nedenle, o “üretim” ifadesi bana... Ben baktım, bazı yayınlarda hep sürekli “miktar” olarak ifade ediliyor, avcılık miktarı şu kadar ton, yetiştiricilik miktarı şu kadar; onun yerine “üretim” ifadesi bana açıkçası pek doğru değil gibi geldi.

Şimdi, envanter konusu yani bu tür cins sayımları, stok sayımları yapılıyor mu, ne kadar yapılıyor, doğru yapılıyor mu, sağlıklı yapılıyor mu, yeterli yapılıyor mu, bunun için sizin kaynak sorunuz varsa bunu ifade edebilir misiniz? Yani “Yeterli kaynağımız yok, yapamıyoruz; AR-GE çalışmamız, yeterli insan kaynağımız yok; teknolojimiz yeterli değil, elemanlarımız yeterli değil.” diyebilirsiniz. Üniversitemizde bu konuda ortak iş birliği projeleri vardır mutlaka, yeterli midir düzeyi?

Bir de bu sayımı sadece -sizce “üretimi” ama- avcılığı yapılan- türlerin, cinslerin üzerinden yapmak da pek doğru değil, biyolojik olarak yani ekosistem bütünlüğü içerisinde o canlı varlıkların, o balıkların o suda yetişebilmesi için aynı zamanda onun ihtiyaç duyduğu ekosistemin de sayımının, değerlendirilmesinin, ölçülmesinin yapılması lazım. Sadece o değil, mesela sucul kuşlar bile önemli yani sucul kuşların bile sayımının yapılması önemli. Deniz altındaki balık dışındaki veya ticari değeri olan türlerin dışındaki diğer türlerin de o ekosistem bütünlüğü içerisinde sayımları yapılıyor mu? Bu konuda bilgilendirirseniz sevinirim çünkü balıklandırma yapıldığını söylüyorsunuz. Balıklandırma yapılıyorsa bu stokların, bu envanterin mutlaka bir verisinin olması lazım; buna göre, nereye ne kadar balıklandırma yapılması gerektiğine de karar verebilmek adına bunun çok önemli olduğunu düşünüyorum.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığıyla bu biyoçeşitlilik, sürdürülebilir balıkçılık ve benzeri konularda; ekosistem çalışmaları, endemik deniz canlılarının korunması, kollanması, deniz biyolojisi, deniz kirliliği ve benzeri konularda entegre iş birliğiniz var mı?

Kirlilik konusunda -erken uyarı sistemi demeyeyim ama- kirliliğin bir takip sistemi olsa gerek yani bununla ilgili bir çalışmanız var mı? Yani denizel alanlardaki suyun kirliliğini belli, düzenli periyotlarda takip ediyor musunuz? Bununla ilgili bir yönetim sisteminiz var mı?

Kültür balığı yetiştiriciliği konusunda sadece yetiştiricilik kapsamı içerisinde verdiğiniz veriler, miktar, ton, üretim, ithalat, ihracat ve benzeri konular ama sadece bu alanın kendi içinde birçok meselesi var. Bu sorunların çözümüne yönelik ne gibi çalışmalar yapıyorsunuz?

Arkadaşlarımız değindi, su ürünleri mühendislerinin istihdamı ve bu alanda mutlaka etkin rol alması gerektiğine. Ben ona bir de balıkçılık teknolojisi mühendislerini de eklemek istiyorum; sadece su ürünleri mühendisleri yok, bu alanla ilgili olarak balıkçılık teknoloji mühendisleri de var, onu da özellikle altını çizerek belirtmek isterim. Hocalarımız oradan bana onay veriyorlar, Ziraat Mühendisleri Odasının yani o mühendislik alanının kapsamı içerisinde bir odanın yöneticiliğini yaptığım için o hassasiyetimi göstermek istiyorum bütün bu alandaki mühendislik disiplinlerine.

Sorularım genelde bunlardan ibaretti. Kalmasın bir şey. Ha, evet, yani, bu 1’inci olma yarışını doğru bulmuyorum Sayın Genel Müdürüm. Yani dünyada 1’inci olmayabiliriz, bizim deniz varlıklarımız belli. Denizel varlıklarımızın üzerinden denizi tüketmeye yönelik, denizden daha çok, biz, sürdürülebilir azami avcılığı ve sürdürülebilir azami yetiştiriciliği önerebiliriz. Azami. Ama sürdürülemez ve denizi yok eden bir anlayışta 1’inci olma çabasının çok sakıncalı bir hedef olduğunu düşünüyorum. 1’inci olmak değil, avcılık miktarımızı artırabiliriz ama bunu yaparken avcılığın sürdürülebilir takibini ve şartlarını, koşullarını da sağlayarak bunu artırabilmenin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Yoksa, bu yıl 1’inci oluruz ama birkaç yıl sonra... Olabiliriz de yani belli türlerde, öyle bir avcılık yaparsınız ki dünyada 1’inci olursunuz ama bir daha o türü, o cinsi o denizde bulma şansınız ortadan kalkabilir diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

Ha, bir de desteklemeyle ilgili rakamlar verdiniz. 1 milyar 641 milyon 725 bin 600 TL dediniz yetiştiriciliğe verilen destekleme. Küçük ölçekli balıkçılık için 82 milyon 909 bin 650 lira. Balon balığıyla ilgili bir destek, zannediyorum mücadelesiyle ilgili, 658.346 veya başka ne amaçlı balon balığı ifade edilmiş? Ama bir de balıkçılara ÖTV'siz akaryakıt desteği var orada, sunumunuzda; 2,36 milyar TL. Yani, bu, destekleme için bahsettiğiniz rakamların çok çok üzerinde.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Yok, öyle bir şey açıklanmadı, onu ben açıkladım.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Sunumun altında yazıyor.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – 10 milyar TL'lik ÖTV'siz mazot verildi 2002 ile 2022 yılları arasında.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Sunumun altında, ben size o slaytı bulayım, desteklemeyle ilgili.

“Balıkçılara ÖTV'siz akaryakıt desteği” o balon balığı resminin hemen yanında.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – 2,36 milyar TL.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – “Milyar TL” diyor, evet. “Akaryakıt desteği” diyor. “2,36 milyar TL akaryakıt desteği” dediğinizde, yani...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – ÖTV'siz, arındırılmış.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – ...ÖTV'den kaynaklı olan bir rakam mıdır bu, yoksa ÖTV'siz toplam satılan akaryakıt üzerinden bildirilen bir rakam mıdır, ben bunu anlamadım.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Kamil Hocam, “akaryakıt ödemesi” denildiğinde, çıplak, ithal fiyatı üzerinden satış anlamına geliyor, ÖTV'si bindirilmemiş bir fiyat ve vazgeçilen fiyat anlamına geliyor.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Buna açıklık getirilmesini ifade ediyorum çünkü 2,36 milyar TL Tarım Bakanlığının destekleme bütçesinde çok önemli ciddi bir...

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Özür diliyorum müdahil olduğum için.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Estağfurullah.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Ama o tek yıllık bir uygulama değil, 2004 yılından bugüne kadar yapılmış olan bir uygulama.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Diğerleri de mi öyle o zaman?

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Tabii tabii, hepsi öyle.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Onu belirtin ama yani bu, yıllık bir destekleme gibi görünüyor.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Konuşmamda ben söyledim “yirmi yıl içerisinde şu kadar destek” diye, siz slayta kaldınız ama benim konuşmamda...

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Ben de konuşmam sırasında söyledim ama yazmak gerekirdi.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – O zaman, sunuma bunu yazmanızda fayda var, yanlış algılanmaya neden oluyor.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Haklısınız, doğru.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Teşekkür ediyoruz ayrıca.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Evet, biz de teşekkür ediyoruz yorumlarınıza.

Fakat burada, Kamil Bey'in sormuş olduğu sorularda Su Ürünleri Genel Müdürlüğünü ilgilendiren konular olduğu gibi Su Yönetimini ilgilendiren sorular da var bunun içerisinde. Eğer Su Yönetimiyle ilgili arkadaşlar dinledilerse, lütfen, notlarına alsınlar, kendilerine sıra geldiği zaman bu soruların cevaplarını da bu şekilde almış olalım.

Evet teşekkür ediyoruz.

Şimdi sözü Muhammet Balta Bey'e veriyorum.

Buyurun.

MUHAMMET BALTA (Trabzon) – Evet, çok teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, çok değerli milletvekili arkadaşlarım, kamu kurum ve kuruluşlarından gelen değerli bürokrat arkadaşlarımız, değerli hocalarımız, özellikle su ürünleri yetiştiriciliği, üretim yapan firmalarımız, sivil toplum kuruluşlarının çok değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Böyle bir toplantının inşallah bu alanda da Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında, bu kutsal çatı altında yapılan değerlendirmeler zannediyorum hem üretime hem yetiştiriciliğe çok daha olumlu yansıtacağını düşünüyorum.

Özellikle ben Sayın Başkanım, hem denizlerde hem tatlı sulardaki kafes balıkçılarına ve onlara verilen izinlere değinmek istiyorum. Son zamanlarda bunlarla övünüyoruz, biz de övünüyoruz, öncelikle ihracat rakamlarına bakıldığı zaman bu üretim yapan kardeşlerimizin bunlarda çok büyük katkısı olduğunu görüyoruz. Ama denizlerimiz çok önemli, ben Trabzonluyum, özellikle kıyılarımızda kafes balıkçılığı geliyor. Biz kafes balıkçılığının gelişmesine karşı değiliz, elbette bunların yapılması lazım ancak bu mevcut hâliyle kriterlerin yeterli olmadığını düşünüyorum. Yani her elini kolunu sallayan gidip izin almamalı, bu kriterler belirlenmeli, hangi yerlerde, hangi alanlarda planlama yapılmalı ve bu alanlarda bu o hem alanların kriterleri belirlenmeli hem de ruhsat alacak insanların da kriterleri olmalı. Bu kriterlerle birlikte gidip o alanlarda ilana çıkılıp o insanlar, gerçekten balıkçılar bu tür yerlerin iznini ve ruhsatını almalı, bir kez bunun altını çizerek söylemek istiyorum.

Az önce milletvekili arkadaşlarımız da söyledi, denizlerimiz çok önemli, elbette ki üretim yapacağız ama diğer taraftan da bu denizlerimiz bizlere lazım. Ben bir sahil ilçelerini görüyorum, bazı sahil ilçelerinin önünde kafes balıkçılığı çok gelişmiş, sıkça gelişmiş, bazılarında yok. Burada birilerinin inisiyatifine bu iş kalmamalı. Bir havza bazlı planlama yapılmalı ve nerelere kafeslerin özellikle kurulacağı şimdiden belli olmalı. Yani küçük balıkçı teknelerinin de sorunları var, küçük balıkçıların da sorunları var kafes balıkçılarıyla birlikte, bu sorunlar da ortadan kaldırılmalı. Diğer taraftan da -artık biz bu işte tecrübeliyiz diyoruz- artık hem tatlı suda hem denizde kafeslerin de kriterleri belirlenmeli üretim teknikleri açısından. Yani geçmişten günümüze değil çevreye uyumlu, deniz renklerine uyumlu, doğaya uyumlu bu kafeslerin teknikleri yukarıdan aşağı yazılmalı. Kim tarafından yazılmalı? Elbette ki Bakanlık tarafından yazılmalı. Yazılıp ona göre insanların orada kafesleri, yerleri ve nasıl malzeme kullanacakları belli olmalı, biz dünyaya ihracat yaparken bu konuda da örnek olmalıyız. İnsanlar, ihracat yaptığımız ülkeler gelip denetliyor, denetledikleri zaman da biz çok daha üst düzeyde olmalıyız, esasında bir farkındalıkla beraber rakiplerimizin de önüne geçmeliyiz.

Yani şunu söylemek istiyorum: Hem bu alanların havza bazlı planlamaları yapılmalı, kafeslerin kriterleri yeniden gözden geçirilmeli, kıyıya uzaklıkları çok önemli, renkleri çok önemli, ruhsatlandırmadaki kriterler de çok önemli. Yani burada her alanda yerel yönetimler etkili ama ben kıyıdaki yerel yönetimlerin de burada en azından bir görüşünün alınması lazım gerektiğini

düşünüyorum, onu söyleyeyim. Hep beraber ortak yöneteceğiz bu işi yani Bakanlık bilir değil, yerel yönetimler; ilçeler de o kıyıdaki yerel yönetimlerin de görüşü alınması lazım gerektiği, bu, benim şahıs kanaatim. Yani diğer taraftan bizim denizlerimizde...

Sayın Genel Müdür şunu söyledi: “Biz tekniklerimizi dışarıyla paylaşmak çok istemiyoruz.” diye. Şunu sormak isterim: Bizim denizlerimizdeki su kalitesiyle balık kalitesine etkisinin ne olduğunu biliyor muyuz? Yani dışarıyla kıyasladık mı? Yani başka ülkelerde yetiştirilen kafes balıkçılığındaki ürünlerle bizim ürünleri kıyasladık mı? Yani arada bir fark var mı? Bunu sormak isterim.

Tekrar ben bu toplantının özellikle hem üreticilerimize hem tüketicilerimize hem ülkemize hayırlı, uğurlu olmasını temenni ediyor, bütün heyeti saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Muhammet Bey’e teşekkür ediyoruz.

Şimdi de sözü Serpil Hanım’a veriyorum.

Buyurun Serpil Hanım.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Öncelikle burada bizlerle birlikte olan bütün konuklarımıza ve değerli arkadaşlara merhaba demek istiyorum.

Sayın Başkan, ben -biliyorsunuz- Halkların Demokratik Partisinden buraya katılıyorum ve bizim partimizde cinsiyet eşitliği çok önemlidir ve doğrusu ben Rıdvan Bey’den sonra düğmeye basmıştım, mikrofona.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Ben bir ara açtım, sonra kapattım.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Bir kapatmıştınız evet.

Bizde şöyle işliyor bu sistem: Kadınların sesi bu tip ortamlarda pek duyulmadığı için, kadın katılımları da eşitsiz olduğu için bizde eşit temsil var ve dolayısıyla bir fermuar sistemiyle sözler de bu şekilde veriliyor. Nasıl ki biz buraya bir kadın, bir erkek milletvekili olarak geliyorsak; sözleri kullanırken de aslında divandan doğru fermuar sistemi işletiliyor ve sıraya bakılmadan bir kadın, bir erkek sırası veriliyor, dolayısıyla son derece demokratik bir ortamdan beslendiğim için mikrofonumun kapatılması ve en sona bırakılmamı da size...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Sona bırakmadık, 2 kişi daha var.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Evet, evet, peki, sondan 2’nci, 3’üncü mü oldum?

Neyse yani sonuçta biraz böyle size bir nazire yapayım dedim.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Evet, teşekkür ediyorum.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Şimdi, belki hemcinslerim için de bu bir katkı olur.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Biz cinsiyet ayrımı için zaten yapmadık hem de Hasan Hocam “Fikirlerde de ayrım işim olmaz.” zaten diyor.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Yani tarihsel olarak hani kadınların görünürlüğü, kadınların eşit temsili açısından bu gerekli diye düşünüyoruz, bizler böyle düşünüyoruz; bunu da burada vurgulamak istedim. Zaten burada Milletvekili olarak 2 kadın milletvekili varız dolayısıyla...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – 3’sünüz.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Şu anda öyle herhalde 2, şu anda katılanlar olarak söyledim. Peki, böyle başlamış olayım.

Şimdi ben de Genel Müdür Turgay Bey'e teşekkür ederim sunumundan dolayı. Doğrusu o büyük bir heyecanla sunumu anlatırken böyle son derece gerildim ben de. Hani nedir? Biz burada balıkçılık ve su ürünleri sektöründe yaşanan sorunları konuşmak için buradayız. Alana bütünsel olarak bakmak yerine, sadece balıkçıların ve su ürünleri üreticilerinin perspektifinden ve daha fazla nasıl sermaye biriktirebiliriz, nasıl daha fazla alanları balık çiftliği yapabiliriz, nasıl mavi vatanın bir başka versiyonunu, bir başka kılıkta geliştirebiliriz; böyle yayılmacı, işgalci ve sadece sermayeye odaklı, kâra odaklı bir sunum oldu.

Bu, niyetinden bağımsız olabilir, belki bunun arka planında başka şeyler vardır ama ben bunu zaten Turgay Bey'e mahsus bir şey olarak da görmüyorum. Genel olarak, özellikle son yirmi yılda neoliberal politikalar Türkiye'de çok sınırsızca uygulanıyor ve sanki bu doğa, bu ekosistem böyle hiçbir şekilde zarar görmez, yara almaz, geri dönüşsüz bir şekilde yok olmamış gibi... Nasıl ki maden ocakları her yerde mantar gibi, kömür ocakları, işte, taş ocakları, işte, ne bileyim, sınırsızca ekolojiiyi tahrip eden bir birçok şey, birçok ekonomi politikası sınırsızca nasıl yaygınlaşıyorsa denizlere de böyle bir yaygınlaşma hamlesi ve bunu daha da artırabilmek için yapılması gerekenleri konuşuyormuşuz gibi bir şey var ama böyle olmaması gerektiğini düşünüyorum. Yani Tarım Bakanlığının ve Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğünün perspektifi daha bütüncül olmalı ve burada hem doğamızı, ekosistemimizi koruyabilmek için hem de aslında ekonomide de demokrasinin savunulması, sağlanması için bir yaklaşım sergilenmesi gerekiyor çünkü bu alan sadece balık üreticilerine, o gemi sahiplerine, o teknolojilere, ekipmanlara sahip olanların çıkarlarını değil, bütün toplumun çıkarlarını gözetmek zorunda. Hatta bugün hayatta olmayan, gelecekteki çocuklarımızın, torunlarımızın, ileriki kuşaklarının da faydasını, çıkarını düşünmek zorunda fakat tam da -Genel Müdürümüzün söylediği gibi- son on yılda denizlerde çok hızlı bir endüstrileşme olduğunu söyleyebiliriz. TÜİK'in verilerine göre bile, on yılda yüzde 100 artan işte bu üretim çiftlikleri ve diğer versiyonları var. Dolayısıyla, bütün bunlara karşı daha da hızlanıp, daha da hırslanıp, daha da yayılmak değil, daha temkinli olmak zorundayız.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Kaç hektara yayıldığımız aslında önemli orada.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Daha ölçülü olmak zorundayız ve doğamızı, ekosistemimizi korumak, kollamak zorundayız. Ve özellikle küçük üreticileri, balıkçılık sektöründe, su ürünleri sektöründe canı yanan birçok üretici var. Geçimini buradan sağlamak şeklinde yıllardır, belki babasından, dedesinden bu mesleği öğrenmiş ama buradaki endüstrileşme ve sermaye birikimine sahip olan rekabetten kaynaklı olarak gelirlerini kaybeden insanlar da var. O yüzden, bütünlüklü bakmamız gerektiğini düşünüyorum.

Bir de şöyle bir yön var, çok çok önemli burası da, yani bu şu anda bile denizlerimiz son derece ciddi yara almış durumda, kirlenmiş durumda, alarm veriyor, bununla ilgili pek çok somut veri de var. Kıyılar, işte o eşsiz -hani bir taraftan da sektörler birbirini baltalıyor, bir taraftan turist- turizm sektörünün çok övünerek bahsettiği o kıyılar, öbür taraftan da bu balık çiftlikleri tarafından istila edilmiş durumda ve burada yaşanan ciddi sorunlar var. Bu sorunlara dair çözüm önerileriniz nedir? Bunlara dair birçok uygulama var, birçok ihlal var, bir çok muvazaa var. “ÇED gerekli değildir” raporlarını arkadan dolanmak için yapılmış birçok yasal düzenleme de var. Bakın, yasal düzenlemeleri yaparak -2020'de, sanıyorum- ÇED raporlarını arkadan dolanan uygulamalar da var. Bütün bunları ortadan kaldıracak önlemlere ihtiyaç var. Bizim bunlar üzerinde konuşmamız lazım.

Bakın, dezenfektanlar, antibiyotikler, vitaminler bu balık üretiminde kullanılan bu tür şeyler “Kimyasal kullanılmıyor.” deniyor, ama aslında illegal şekilde kimyasal da kullanılıyor. Gece özel kullanıldığı iddia ediliyor, öyle söyleyeyim. Bu kirletici ve insan sağlığına da zararlı olan maddelerle üretilen balıkların, bu gıdaların -gıda hâline dönüşüyor daha sonra- bunların hepsinin kontrolünün ve

denetiminin gerekli olduğu açık ve bu konudaki endüstrileşmenin etkileri kontrol edilmek zorunda. Bir kere üreticilerin ekoloji bilincine sahip olarak donatılması gerekiyor ki biz nitelikli üretimler de yapabilelim ve bu anlamda fark da yaratabilelim. Yine, bu üretimler sucul biyoçeşitliliği de tehdit ediyor. Su kaynaklarının sürdürülebilirliğini de -sizin tabirinizle- tehdit ediyor. İçerideki iç sularda da dâhil olmak üzere yani ülkenin menfaatleri için, hani “Mavi vatan hâline getirmeliyiz.” diyorsunuz ya, ülkenin menfaatleri derken, ülkenin menfaatleri sadece bu gemilerin sahipleri, bu endüstriyel tesislerin sahipleri değil ki ülke, ülke hepimizin, hepimiziz. Ülke o kıyılarda doğan köylülerin de ülkesi. O denizlerden faydalanan balıkçılıkla, yerel üreticilikle, geleneksel şekilde yapılan üretimle... Onların da ülkesi değil mi? Ülke hayatta kalmaya çalışan, bütün coğrafyamızda yaşayan herkesin ülkesi dolayısıyla kimin faydasına diye baktığımız zaman, bu sunumda bu çeşitlilik yok yani herkesin faydası yok. Herkesin faydasının olmadığı, özellikle de toplumun faydasının olmadığı, hatta toplumu baltalayan meselelerin sürdürülebilir çalışmalar olarak burada sunulmasının, bu klişeyle de tarif edilerek üstünün örtülmesinin büyük bir risk olduğunu söylemek istiyorum yani Bakanlığın görevi bu dengeyi kurabilmek olmalı ve farklı bir perspektif geliştirebilmek olmalı. Su ürünleri ile ilgili ve balıkçılıkla ilgili Müdürlüğünüzün görevi de bence böyle olmalı.

Somutlarsam, örneğin, bakın, Didim ve Söke ilçelerinde bu üretimler, kafes üretimi, diğer işte balıkçılık üretimleri, çiftlikler ciddi tehdit yaratıyor. 28 tesis olduğu söyleniyor, bunlardan 3’ü ÇED’e tabiymiş. 25 tesisin yıllık ortalama üretim toplamı 20.100 ton imiş, 20.100 ton geri kalan 25 çiftliğin, tesisin üretimi. Dolayısıyla totalde baktığımız zaman oradaki yaşamı tehdit eden bir durum var. Yine, siz daha iyi bilirsiniz, bin ton kapasitenin altında olan çiftliklerde ÇED raporu istenmemesi yönündeki yasadan sonra -yanlışsam siz düzeltirsiniz- bu tip arkadan dolanmalarla böyle tesisler kurulduğu yönünde çevre platformlarının iddiaları var ve bunların da kıyılara zarar verdiği, tehdit ettiği, kirlettiği yönünde şeyler var. Bunların sizden bilgisini alabiliriz eğer farklı bir durum varsa.

Şimdi, bu kadar büyümüş bir sektörde hâlâ su ürünleri mühendislerinin yetkilendirilmemiş olması, yine Tarım Bakanlığının gıda mühendislerini, veteriner hekimleri, ziraat mühendislerini, su ürünleri mühendislerini, balıkçılık teknoloji mühendislerini, biyologları atamamaları, bu alanda istihdam alanlarının açılmaması ve güvenceli, güçlü pozisyonların bu yetişmiş insanlara sunulmaması dolayısıyla ağır faturasını ödüyoruz. Nasıl ödüyoruz? En azından bu ürünleri tüketen insanların o an yaşamlarında belki bir değişiklik olmuyor ama tıpkı meslek hastalıklarında olduğu gibi zamana yayılan sağlık problemlerini şu anda biriktiriyoruz, sağlık felaketlerini biriktiriyoruz. Dolayısıyla bütün bunların yapılması lazım.

Yine, bu alanlarda yapılan üretimlerde arıtmanın yapılmadığına yönelik birçok iddia var. Arıtmaların yapılmadığı ve bu bentik faunasının kendini yenilemesi için bu alanların bekletilmediğini, tıpkı yine taş ocaklarının, maden ocaklarının öyle üretilip, alınacak şeyin alınıp geriye enkaz bırakılıp gidilmesinde olduğu gibi burada da...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Serpil Hocam, onu madencilikte konuşuruz.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Yok, yok, aynı mantık burada da işliyor Sayın Başkan, zaten bütüncül bakmamız gerekiyor. Orada yaptığımız hatayı burada da yapıyoruz, üstelik de daha da yapalım diye burada sunumlar yapıldı, işte “Dünya 1’incisi olalım.” diyor. Bakın, Avrupa 1’incisi olmamızın nedeni Avrupa bu tür üretimlerde hem doğayı, ekosistemi, ekolojii koruyacak önlemler aldığı için hem çalışanların güvenliğini, sağlığını koruduğu için hem de orada gerekli olan mühendislik ve diğer tıbbi uzmanların...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Orada açık denizlerin oranlarına da bakmak lazım. Çip parametresi vardır orada.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Yok, yok.

Uzmanların orada görevlendirilmesi ve diğer şeyler ama biz ucuz emek rejimi olduğumuz için, Türkiye ucuz emek rejimi olduğu için tabii ki Avrupa Birliğine fark atıyor. “Bununla övünmeli miyiz, aksine buradan ders mi çıkartmalıyız?” dersiniz, ben buradan ders çıkartmak gerektiğini söylüyorum çünkü o ucuz emek rejiminin faturası bize geliyor. Hastalık olarak geliyor, doğayı kirlettiğimiz için geliyor, o denizlerden yararlanması gereken başka insanların imkânlarını gasbettiğimiz için oradan geliyor, işsizlik olarak geliyor, pek çok şekilde geliyor. O yüzden buna tahammül etmeniz lazım. Bu eleştiriler, çok gerçekçi hatta şu anda çok az eleştiri yaptım.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Tahammül ediyorum da maden ocaklarıyla denizi suda maden ocaklarıyla denizi birleştirmenize söyledim sadece.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Maden ocaklarıyla denizdeki üretim çiftlikleri aynı mantıkla, doğayı yağmalamak, doğayı vahşice sömürmek için yapılıyor; ikisi aynı şey, hiç farklı değil. Ben burada sizleri uyarmış olayım.

Suda tamamen tüketilmeyen maddeler, yemler var. Bunlar ekosistem bazlı şeyler değil, bunların hepsi zarar yani birçok şey söylenebilir. O yüzden biz kendimizi bu alanda gözden geçirmeliyiz ve daha katlanarak ne kadar çok üretiriz, daha çok nasıl yayılırızdan ziyade daha katma değeri fazla üretim nasıl olabilir? Daha nitelikli, daha insan haklarına saygılı, yaşam hakkına saygılı ve doğayı tüketmeyen yöntemler nasıl uygulanabilir? Doğayı tüketmeyen, doğayı yok etmeyen şeyler sürdürülebilir olabilir ancak. Biz başına “sürdürülebilir” dediğimiz için hiçbir şey sürdürülebilir olmuyor. Biz bu kelimeyi kullanmayı çok seviyoruz ama onun gereğini yerine getirmediğimiz için o yüzden bunlara dikkat etmemiz gerekiyor.

Şimdi, ben bir şeyle daha tamamlayayım, bitireyim. Burada -tabii, ben de İzmir Milletvekili olduğum için Seferihisar için de çok üzüldüğümü söylemek istiyorum- deniz ekosistemi tamamen tehlike altında. Ege’de koylar... Balık çiftliklerinin sayısı hızla artıyor, o nedenle geride -mesela tanık olduğum yerler de var- bırakılan deniz gerçekten öncekiyle bambaşka. Dolayısıyla tarihî, doğal güzelliği olan koy, körfez gibi yerlerde tabii ki sadece tarihî güzelliği olmak zorunda değil ama onlar da onları başka türlü değerlendirebilir, ekonomiye başka türlü katılabilir, oradaki yerel ekonomi bu açıdan desteklenebilir; hiç o yönler düşünülüyor. Tıpkı -yine bir benzetme yapacağım- zeytin ağaçlarını kesip oraya bir tesis yapılması gibi. Ya, zeytin ağaçlarının olduğu yerde zeytin üretin, zeytinciliği destekleyin. Zeytin de bir tüketim maddesi değil mi? O yüzden ille de bir şey üretmek istiyorsanız buradan gidin. Bunlar birbirini baltalayan ve sanayinin, sermayenin asla yaratamayacağı, üretemeyeceği şeyleri yok ederek onun yerine beton dökmesi ya da böyle kirli atıkları dökmesi gerçekten e gelecek kuşakların da hayatını tehlikeye, riske atan durumlar ve geri dönüşü olmayan şeyler.

Bir de hazır Genel Müdürlüğümüz buradayken şöyle bir şeyden bahsetmek istiyorum: Bazı yerlerde kooperatifler var. Evet, kooperatifçilik desteklenmeli ama ben mesela Akdeniz Belediyesinde, bir gezi sırasında, oradaki bir balıkçılık kooperatifini gezmiştim ve orada inanın bütün balığı çıkartan işçiler -geri dönüşüm işçilerini sokaklarda görüyorsunuz değil mi- geri dönüşüm işçilerinden daha da yoksul, daha da perişan. Kendilerine sorduk “Bu kadar zor durumda olmanızın sebebi nedir?” dedik, dediler ki: “Bizim teknelerimizin mazot pahalı, girdiler pahalı; o yüzden, bu alanda kooperatifte çalışırken birilerine borçlanıyoruz; birilerinden bu mazotu, girdiyi kredi alarak, borç alarak koyuyoruz, onlara borçlanıyoruz, daha sonra borçlarımızı kapatamıyoruz. Bizim getirdiğimiz balığın haldeki fiyatının onda 1’ine yani komik fiyatlara o balıkları kasasıyla satın aldıklarını gözlerimizle de gördük.” Dedik ki: “Peki, nasıl kooperatifsiniz siz? Yani, kooperatifte bu nasıl çözülüyor? Zaten ‘kooperatif’ dediğiniz şey böyle sorunların çözülmesi yani üreticilerin desteklenmesi; bir araya gelip, alamadıkları şeyleri

birlikte alıp işte buradan güçlenmeleri...” Biz bu geziyi yanılmıyorsam iki yıl önce yapmıştık, dediler ki örneğin: “50 bin lira borcumuz var, bu 50 bin lira borcu ödeyemedik. Bankalarda bizim ticari şeyimiz kayıtlı kuyutlu olmadığı için, bir türlü bunları başaramadığımız için kredi de alamıyoruz; kredi alamadığımız için bu tefeci tarzı şeylere borçlanıyoruz, onlar da bizden katbekat fiyatlarla bu balıkları alıyorlar.”

Şimdi, bunu bir örnek olarak alın lütfen yani tabii ki ben bütün kooperatifler aynı mı, bilmiyorum; hepsini gezip görmek, raporlamak gerekir-hocalarımız belki bu konuda bizi aydınlatırlar- ama gözümle gördüğüm şeye inanmadım çünkü ben de kolektif ekonomileri savunan, dayanışma ekonomilerini savunan birisi olarak kooperatifçiliğin çözüm olduğunu düşünüyordum ve kooperatifçiliği öneriyordum ama kooperatifçiliğin içinde bulunduğu tablo da çok ağır; dolayısıyla, ben bunu aynı zamanda balıkçılık ve su ürünleri alanındaki sorunların başında gelen sorunlar olarak görüyorum.

Yine, bir konu da midyeciler. Siz de bahsettiniz, Marmara Bölgesi’nde midye üretimiyle ilgili bir projenin olduğunu söylediniz. Elimde bir mektup var, şimdi okumayacağım; daha sonra belki, gerekirse şey yaparız. Bu midyeciler kendi babalarından kalma bu mesleklerini yaparak geçiniyorlar ve sadece İzmir’de değil, birçok yerde -İzmir, Çanakkale, Bandırma, Gemlik, Yalova, İzmit, İstanbul olarak yazmışlar; buralarda yani tüm kıyı körfezlerinde- midye çıkaran bu işçiler 2020’den sonra -burada da bahsedildi; caydırıcı cezalar getirildi yani, işte, o tekneler müsadere ediliyor- o teknelere de el konulmasıyla birlikte bu alanda, bu sahada var olamıyor. Tabii ki midyeciliği, bu tip midye çıkartmayı ve satmayı savunarak bunu söylemiyorum. Şunun için bunu gündemleştirdim: Biliyorum ki bu sülardan midye çıkartmak insan sağlığına zararlı olduğu için bazı önlemler almak gerekiyor ancak bu üreticilere hiçbir şey göstermeden, hiçbir yol göstermeden onları öyle ortada bırakmaya hakkımız yok. Yani, biraz önce burada 2004’ten beri verilen teşvikler açıklandı; bu teşvikler neden babadan oğula geçen bu mesleğin sahiplerine, bu mesleğin mensuplarına alan açılmak için, onları güvenceli bir şekilde istihdama ya da gelire kavuşturmak için... Herhangi bir şey hiçbir şekilde düşünülüyor. Yani, Başkan gene diyecek ki: “Oradan örnek verme. Katı atık işçileriyle ilgili de aynı şey oluyor.”

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Yok, kısıtlamıyoruz ya, öyle şey olur mu?

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Bu katı atık işçilerinin, çöp ve plastik, çeşitli kâğıt gibi diğer şeyleri toplayan işçilerin alanına da AKP döneminde müdahale ediliyor, düzenleme yapılıyor; orada da bu işi yıllardır yapan, güvencesiz bir şekilde ekmeğini çöpten çıkartan insanlara hükümetler hiçbir şey yapmıyor, hiç düşünmüyor. Bunlar çok sayıda insan ama bir avuç sermayedar için milyarlarca lira transfer ediliyor. Sonra, işte, atanamayan öğretmenler Erdoğan’a “Bizi atamayı düşünüyor musunuz? Ne zaman?” dediği zaman “Sırtınızda yumurta küfesi yok.” diyor. Yani, şimdi, sermaye verince sırtınızda hiç yumurta küfesi olmuyor ama midyecilerin sağlıklı, güvenli, güvenceli yaşamını sağlayacak projelerle o alanı düzenlemek gerekirken onları böyle sokağa atıp “Gidin, denizlerde kaçak midyeleri avlayın, teknelerinize el koyacağız.”

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Ama öyle değil.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Sizden bahsetmiyorum yani sistem bu şekilde işliyor şu anda. Kendilerinin mektupları da burada.

ÜMİT YILMAZ (Düzce) – Sınırsız konuşma hakkı var mı? Sınırsız konuşma hakkımız var mı? Ben Meydan Larousse’u isteyeceğim...

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Bitiyor, son cümlem.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Şimdi, Ümit Bey, sakın olalım.

Serpil Hocam, bitireceğinizi biliyorum, o hassasiyeti göstereceğinizi biliyorum. Ben tabii, işin sürecinde bir kısıtlamaya gitme ihtiyacı duymadım. Şundan dolayı duymadım: Çünkü bizim Komisyonumuzun kuruluş amacı belli; balıkçılık ve su ürünleri sektöründe yaşanan sorunların araştırılması, alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla kurulan bir komisyon. Bu Komisyonumuzun ismi belli. Dolayısıyla burada sorunları ortaya koyarak bunlarla çözüm yollarını arayacağız biz. Şimdi, burada bütün sektörü, midyeciliği, şunu bunu -sorunlu olarak konuşmamız gereken- Midyecilikte problem varsa bunun problemini de söyleyip çözüm yolu varsa bunu araştıracağız ve raporlamamızda bunu yapacağız, idarecilerden bunu talep edeceğiz. Komisyonumuzun amacı belli. Onun için bu çerçevede konuşmamızı yapalım. 18.30’da Komisyona ara vereceğiz.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Son cümlemi söyleyecektim Başkan.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Yok, ben genele girmişken toparlayayım. Sizin hoşgörünüze sığınıyorum Serpil Hocam.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Buyurun.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – 18.30’da ara vereceğiz.

İftar programımız var, bütün katılımcılara da yine iftarımız var Üyeler Lokantasında. Eğer bugünkü toplantımızı iftardan önce bitiremezsek iftardan sonra da devam edeceğiz, bunu da buradan ilan edeyim.

Genel Kurul da 18.00-18.30’da kapanacak bugün ama biz çalışmaya devam edeceğiz, biz buradayız, Bunu da buradan ifade etmek istiyorum.

Buyurun, teşekkür ediyorum tekrar.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Sayın Başkan, ben burada hiçbir konunun tekrarına girmedim ve su ürünleri alanında gördüğüm sorunlardan bahsettim ve buna da buradaki arkadaşlarım tahammül edecek.

Son cümlem de şu: Midyecilerle ilgili alana dair de bir sonraki toplantımızda lütfen daha detaylı bilgilendirme ve bu alanın düzenlenmesi için de...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Sorun ve çözüm yollarıyla...

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – ...çözüm yolları arayalım ama bunu yaparken midye üreticisi işte Marmara Denizi’nde üretilecek midyenin lansmanını burada yaparken babasından, dedesinden beri midye üreticilerinin yaşadığı korkunç açmazı da burada dile getirelim ve buna da çözüm üreterek, eğer bir destek vereceksek bu midyecileri destekleyerek bir plan yapalım, proje yapalım. Bunun bağlantısını kuracaktım ki buradan itiraz geldi. Tabii ki bu, bizim... Komisyona eğer öylesine katılmıyorsak, hani yasak savmak için katılmıyorsak...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Tatlı su balığıyla bağladık Serpil Hanım.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – ...yasak savmak için katılmıyorsak gerçeklere dokunacağız “Kral çıplak.” diyeceğiz ve konuşacağız.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Evet, biz teşekkür ediyoruz.

Kamil Bey, bir cümleyle bir düzeltme yapacak.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Evet, teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Tabii, bu avcılıkla ilgili “Denizel alanda avcılık üretim midir, aslında denizel alanın tüketimi midir?” paradoksuna dair sözlerim, düşüncelerim saklı kalmak koşuluyla, uluslararası literatüre baktığımda, FAO literatüründe avcılığı üretim olarak tanımlamış “capture fisheries production” diyor diğeri için de. O nedenle o sorumu da geri almış olayım. Madem böyle uluslararası literatür, FAO literatürü böyle kullanıyorsa bizim de kullanmamız doğaldır üretim anlamında.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Teşekkür ederim.

Maksat hasıl oldu.

Evet, Ümit Yılmaz kardeşimize hemen söz veriyorum.

ÜMİT YILMAZ (Düzce) – Ben de teşekkür ediyorum.

Zamanı efektif kullanacağım Başkanım.

Şimdi, balıkçı barınaklarının ciddi yapısal sorunları var; bunların çözümü için önümüzdeki dönemde bir şeyler yapmayı düşünüyor musunuz? Bunun haricinde balıkçı kooperatiflerinin ciddi sıkıntıları var, özellikle küçük kooperatiflerin çok ciddi sıkıntıları var; bu sorunların çözümü için önümüzdeki dönemde bir şey düşünüyor musunuz? Küçük aile işletmeleri... Bunlar da gerçekten... Hani üstat Necip Fazıl’ın dediği gibi Allah, 10 kuluna 10 pul dağıtırken 1’isine 9 pul, 9’una 1 pul vermiş. Yani bu büyük gemilerin üretimi de öyle, avlanması da öyle. Büyük gemiler hem doğaya verdiği zarar açısından hem de avlanma boyutu açısından baktığınız zaman, 12 metrenin altındaki gemilerin yani daha doğrusu kayıkların çok daha fazlasına sebep oluyorlar. Bununla alakalı, bunu dengelemek için bir şey yapmayı düşünüyor musunuz? Bir de özellikle bu trollerin ve gırgırların deniz kıyısına 40 metre yaklaşım şartı var yani deniz kıyısına 40 metreye kadar yaklaşabiliyor ama bunlar da ister istemez balık yuvalarının bozulmasına sebep oluyor. Özellikle Karadeniz gibi gerçekten dip akıntısı çok olan denizlerde biz hem 40 metre içine hem de 40 metreden öteye resiflerin koyulmasını, bu resiflerin de özellikle zemine çakılı olmasını istiyoruz. Eğer bunlar zemine çakılmazsa zaman içinde kaybolup gidiyor denizin içinde. Bu balık yuvalarını korumak, kollamak için en iyi yöntem bu diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Evet, Ümit Yılmaz kardeşimize de teşekkür ediyoruz kısa toparladığı için.

Şimdi de sözü Başkan Vekilimiz Hasan Kalyoncu Hocama takdim ediyorum.

Buyurun.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Sayın Başkan, kıymetli bürokratlar, kıymetli milletvekilleri, kıymetli misafirler; şimdi, sunumu tam dinleyemedim -birkaç sorum var aslında da- yetişemediğim için özür diliyorum, kusuruma bakmayın.

Şimdi, öncelikle, bu çevrecilik, ekolojik yaklaşım açısından bir değerlendirme yapacağım. Gelişmiş ülkelerin hepsi gelişimini tamamladı, dünyanın büyük kaynaklarının neredeyse tamamını sömürdü, dünyayı koruma görevini de geliştirmekte olan ülkelere verdi. Şu anda, kıyı balıkçılığından, işte, denizlerimizdeki balıkçılıktan bahsederken dünyanın yarısından fazlasında suçlu alanlarda balıkçılık yapıldığını, okyanusların, rezervlerin nasıl hunharca kullanıldığını takip etmeden Türkiye’de yapılan işlemleri işte, para kazanma amacıyla falan diye değerlendirmek çok yanlış. Neden? Zaten sektörün sorunlarını konuşmak için toplandık burada, sektör dediğiniz zaman, balıkçı, üretici, üretecek, satacak, vatandaşımız yiyecek; bir ekonomik döngü. Yani burada ekolojik ve ekonomik dengeyi sağlamak da Bakanlığa düşüyor. Şimdi, bunu yaparken ne yapacak? Hem ekolojik tarafı değerlendirecek hem

ekonomik tarafı değerlendirecek yani Sayın Genel Müdüre sorulan soruların büyük bir çoğunluğu aslında, kirlenmeyle alakalı kısımlar onların ilgi alanı değil, Su Yönetimi Genel Müdürlüğünün bu alanda şeyi var. Kıyılarda, denizlerde, iç sularda, 25 havzada bildiğim kadarıyla Su Yönetimi Genel Müdürlüğü bütün işlemleri tamamladı, DSİ bu çalışmaları sürdürüyor. Kirlilik düzeylerini sadece kimyasal kirlilik açısından değil ekolojik kirlilik açısından da tamamladı ve izleme çalışmaları da devam ediyor. 25 havzada, kıyıda, nehirlerin çıkış yaptığı alanlarda -denizlerde de var- denizlerde de bu çalışmalar devam ediyor. Şimdi, örnek verirken işte “Balıkçılıkta şu kadar şunu yaptınız, ekoloji bozuldu.” falan derken denize bırakılan lağım girişlerini görmezden gelmek... Mesela, İzmir Körfezi’nde midyeden bahsederken kirliliği hiç gündeme getirmemek birazcık farklı yaklaşım oluyor, ekolojiyle de bir alakası yok, ekolojik yapının korunmasıyla da herhangi bir alakası yok.

Şimdi, ülkede balıkçılığı etkileyen en önemli sorunlardan biri, iklim değişikliği. Neden? Çünkü gelecekte bizim yerli türlerimiz yok olma eğilimine doğru gidiyor. İstilacı türlerle ilgili Bakanlığın yaptığı çalışmalar da var; birine ben misafir olarak da katıldım, istilacı türlerle ilgili proje çalışmaları yaptığınızı da biliyorum. Şimdi, benim sorum bunun üzerine aslında. İstilacı türler dediğimiz türler, bir müddet sonra diğer türlerin ortamdan yok olmasıyla beraber yerli türlerimiz hâline gelecek; bu kaçınılmaz bir durum. Bu durum oluşana kadar bizim alacağımız önlemler Bakanlık tarafından planlanıyor mu? Yetiştiricilikte de aynı. İstilacı türlerin sularımıza gelme sebebi, sıcaklık ve tuzluluk değişimleri. Yani balık keyfi yerindeyken hiç hareket etmez, Kızıldeniz’den yukarı göç etmez. Bu, insanlarda da aynı zaten, iklim değişti mi biz de göç etmeye başlıyoruz. Kavimler Göçü zaten dünyayı şekillendirdi. Şimdi, bir geçiş aşamasındayız, istilacı türler bizim sularımızı şekillendirecek. Fakat bu sular şekillendirilirken var olan türlerimizden balıkçılarımız veya su ürünleri yetiştiricilerimiz hayatlarını nasıl sürdürmeye devam edecek? Biz ülke olarak bu dönemi kazançlı bir şekilde nasıl geçireceğiz? Birincisi bu. Bu kısa vadede alınacak önlemleri içeren bir paket oluşturulması lazım; uzun vadede bu türlerin hangisi bizim için kullanılabilir, hangisi yetiştiriciliğe uygun, hangisi gelecekte ekonomik olarak kullanılabilir türler olabilecek şeklinde bir planlama da yapılması gerekiyor. Mesela, balon balığıyla ilgili mücadeleniz doğru, şimdilik doğru fakat bunu tüketme ihtimaliniz söz konusu değil, balon balığını bitirme ihtimalimiz yok, aslan balığı vesaire. Şimdi, Kızıldeniz kökenli birçok balık türü gelmeye devam ediyor. Bu sorun sadece sularda değil karasal alanlarda da söz konusu, oradan da gelen istilacılar var.

İkincisi, demin de değindiğim, mesela, bizim yetiştiricilikte kullandığımız türler su sıcaklığının artışıyla etkileniyor. Karadeniz’de su sıcaklığı yükselirken tuzluluk oranları artıyor. Buralara uygun yetiştiricilikte kullanılacak balık türleri veya tipleri veya balıklar...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Cinsleri.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Cinsleri. Her ne diyorsanız, bunlar belirlendi mi?

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Siz biyologsunuz, daha iyi bilirsiniz.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Ben kendim için söylemiyorum, dinleyenler için söylüyorum.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Tür deyin, cins deyin, familya deyin.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Tür o zaten, familya değil, türe geliyor o.

Şimdi, bu, kayıtlara girdiği için, kayıtlarda okuyanların hepsi biyolog olmadığı için bunları anlama durumu açısından söyledim.

Şimdi, bunların belirlenmesi gerekiyor. Özellikle, iç sularda çok fazla değinilmiyor, Komisyonda da çok fazla üzerine gidilmedi fakat iç sularda daha büyük tehlike söz konusu çünkü buharlaşmadan, yağış azalmasından sularımız azalıyor. Özellikle yaz aylarına doğru ve yaz aylarında birçok göletimizde

balık üretimini DSİ durduruyor. Niye? Su kodu seviyesinin altına düştüğü zaman yapacak bir durum yok, bunu durduruyor. Su miktarının azalması su sıcaklığını da artırıyor, bu konuyla ilgili üreticilik açısından, su ürünleri yetiştiriciliği açısından nasıl önlemler alınıyor? Çünkü aslında bir de sizin direkt ilgi alanınıza girmese de Doğa Koruma ve Millî Parkların alanına giriyor galiba, yerli türlerin korunması kısmı; o da ayrı bir sorun. Su Yönetimi Genel Müdürlüğü, Doğa Koruma ve Millî Parklar, siz, hep beraber, ortak bir çalışma yapıyor musunuz? Bunun içerisine Meteorolojiyi de dâhil edip gelecek simülasyonlarına göre, biz hangi türleri kaybedeceğiz -ekonomik türler de olabilir bunların arasında- bunların korunmasına yönelik önlemler var mı? Mesela, bizim, diyelim Eğirdir Gölü'nde bir tane balık türümüz var veya Burdur Gölü'nde yaşayan tek bir tane balık türü var, bunu nasıl koruyacağınıza, gelecek değişimlerde bunu korumayı nasıl başaracağınıza dair çalışmalarınız var mı ki bu sadece sizi ilgilendiren bir alan değil, suyla ilgili tüm kurumları ilgilendiren bir alan.

Kirlenme durumları zaten -dediğim gibi- sizin çalışmalarınız, sizin yaptığınız ölçümler, karşıda verdiğiniz ölçümler genellikle yetiştiriciliğe dair ölçümler ve insan sağlığı açısından etki edip etmeyeceği kısımlarıyla ilgili. Su Yönetimi Genel Müdürlüğü'nün yaptığı çalışmalarda bütün kirleticiler ele alınıp değerlendiriliyor. İnşallah, havza yönetim planları oluşturuldu, yavaş yavaş devreye sokulacaktı. Durumun çok iyi takip edilmesi gerekiyor hem iç su hem de denizlere bırakılan su açısından, nehirlerimizin denize taşıdığı su açısından oldukça önemli.

Şimdilik benim sorularım bu kadar.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Evet, Hasan Hocama da ayrıca teşekkür ediyoruz verdiği bilgilerden dolayı.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Başkanım, bir konu...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Buyurun.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Yani burada üretici birliklerimiz, hocalarımız var, biraz da onlara söz versek nasıl olur? Çünkü gitme ihtimalleri olanlar varmış da.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Şimdi, konuyu o noktaya doğru taşıyacağım. Teşekkür ediyorum Barış Bey uyarın için.

Arkadaşlar, iftardan sonra dönecek olanlar kimler; saatleri belli mi, kaç?

RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ SU ÜRÜNLERİ FAKÜLTESİ DEKANI PROF. DR. GÖKTUĞ DALGIÇ – Dokuz.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Dokuz yani sizin iftardan sonraki programa katılmanız çok mümkün gözüküyor, katılsanız da çok verimli gözüküyor.

Şimdi, DSİ, Su Yönetimi... Bir dakika, Su Yönetimi kimler?

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ AFİRE SEVER – Buradayız efendim.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – DSİ ile Su Yönetimini bir ayırştıralım. Orada iki birimden hepiniz beraber mi geldiniz? Devlet Su İşleri, Nazmi Kağncıoğlu, sizin sunumunuz olacak mı?

DSİ ETÜT, PLANLAMA VE TAHSİSLER DAİRESİ BAŞKANI NAZMİ KAĞNCIOĞLU – Evet, efendim.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Sizin sunumunuz var, Su Yönetimi Genel Müdürlüğümüz yok herhâlde?

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ AFİRE SEVER – Buradayım efendim.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Afire Hanım sizsiniz, sizin de sunumunuz var...

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ AFİRE SEVER – Evet efendim.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – O zaman, uygunsa şöyle yapsak: Hocalarımız gidici, sizi bu akşam burada, iftarda da misafir edeceğiz eğer sürecimiz yetmezse.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Sorulara cevap vermeyecek mi Genel Müdürümüz?

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Tabii ki verecek. Onu sonraya bırakıyorum, hocalarımızı dinleyelim çünkü iftardan sonra onları alamayabiliriz, gelmişken onlardan istifade etmemiz lazım.

Evet ben sırasıyla... O zaman, Adnan Menderesten gelen hocamızı alalım.

Buyurun Deniz Çoban Hocam.

PROF. DR. DENİZ ÇOBAN – Sayın Başkan, sayın vekiller, değerli hazırın; ben Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi Su Ürünleri Mühendisliği Bölüm Başkanı Profesör Doktor Deniz Çoban.

Buraya Su Ürünleri Fakülteleri -su ürünleri mühendisliği eğitimi veren- Dekanlar Konseyi adına davet edildim, su ürünleri mühendisiyim kendimde. Konuşmalardan da çok mutlu oldum, su ürünleri mühendislerine buradaki herkes sahip çıktı, bizden daha fazla sahip çıktı; sayın vekillerim başta olmak üzere hepinize teşekkür ederim.

Su ürünleri mühendisliği eğitimi 1982 yılında dört yıllık yüksekokul olarak başlamış, 1992 yılında fakülte olmuş ve “su ürünleri mühendisliği” unvanını almış, su ürünleri mühendisliği yetiştiren lisans programı. Bugün su ürünleri fakültelerinin zaman zaman dalgalanan istihdamları... Öğrenci gelmemesinden kaynaklı sorunların başında, su ürünleri mühendisliği eğitimi değil, bu eğitimin seçme ve seçilme sisteminden kaynaklandığı yönünde bir görüşümüz var. Dekanlar Konseyinde bunları 2018 yılından itibaren düzenli olarak ele alıyoruz ve hocalarımızla zaman zaman konuşuyoruz. Burada öğrenci bulamamayla ya da su ürünleri mühendisi bulamamayla ilgili sıkıntılar yaşamamızın altında bir çok etken var. Zaman zaman da şu tartışılıyor özel sektör tarafından: Öğrenci kalitesi. Bizim üniversitelerin lisans eğitimi Millî Eğitimin çıktısı, bizim üniversitelerin de girdisi oluyor. Bazen girdiniz kötü olduğu zaman çıktı da kötü olabiliyor dolayısıyla bazı sorunlar yaşayabiliyoruz ama bizler üniversite olarak, üniversitelerdeki dekanlar ve bölüm başkanlığı olarak, son beş yıl içerisinde özellikle pandemi döneminden önce başlayan birtakım yapılanmalara gittik. Bu yapılanmaların içerisinde temel mühendislik ve temel bilim derslerini tüm lisans programlarında eşit hâle getirdik, balıkçılık teknolojileri de dâhil. Kamunun, özel sektörün ihtiyacı olan dersleri zorunlu hâle getirdik. Ben aynı zamanda Su Ürünleri Derneği İkinci Başkanıyım, Dekanlar Konseyinde “Bölüm Başkanı” sıfatıyla yer alıyorum, Ziraat Mühendisleri Odası üyesiyim ve ZİDEK yani Ziraat, Orman ve Su Ürünleri Akreditasyonu Kurulunda da öğretim üyesi olarak görev alıyorum, dolayısıyla bir çok açıdan eğitimi değerlendirebilecek bir yapıdayım. Şu an su ürünleri fakülteleri akreditasyona geçerek ZİDEK’e başvuruyorlar ve ZİDEK de yakın zamanda uluslararası akretasyonu olarak tamamen Avrupa Birliği üyesi ülkelere ait üretim ya da temel bilim çalışmalarını yapabilecek seviyeye ulaştı. Tabii, ben aynı zamanda su ürünleri yetiştiriciliği üzerine çalışıyorum, bilim alanım o yönde. Aydın’dan da gelmem özelinde, Aydın’ın hem kara hem deniz kısmında su ürünleri mühendisliği bölümü olarak da bir çok çalışma yapıyoruz. Bu bilimsel çalışmalar makale olarak internet ortamında ya da tez olarak YÖK’ün içerisinde bulunabiliyor. Yaptığımız çalışmalar bilimsel onay aldığı için güvenle okunabilir,

özellikle Aydın ilindeki yetiştiricilik çalışmaları, Muğla ilindeki yetiştiricilik çalışmaları, İzmir ilindeki yetiştiricilik çalışmaları deniz balıkları özelinde. Midyeyle ilgili de Marmara'daki midye yetiştiricilik tesislerinin kurulumu ve sonrasında izlenmesiyle ilgili bölüm olarak çalışmalar yapıyoruz. Bunu tek benim bölümüm değil, tüm fakülteler yapıyor -bugün buradaki Göktuğ Hocam, yine aynı şekilde diğer hocalarım da- bu izlemeler yapıyor.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Hocam, bunları kurarken, işletirken yaşadığımız sorunlar, çözüm önerileri vesaire konuları da bizim için, bu Komisyon için çok önemli.

PROF. DR. DENİZ ÇOBAN – Sayın Başkanım, şöyle: Ben 1995 senesinden beri sektörde içerisindeyim, deniz balıkları üzerinde çalışıyorum, yaklaşık yirmi beş yıldır da akademisyenim ve hep deniz balıkları üzerine çalıştım; bugün birçok tesise, p bir çok firmaya gerek kurulma aşamasında gerekse sonrasında akademik hizmet verdim. Ben şunu gördüm sektörde: Hiçbir tesis kafaya göre kurulmuyor, hiçbir tesis ben şuraya tesis kurmak istiyorum diye yapılmıyor; gerekli kanun, yönetmelik, yönergeler doğrultusunda bu tesisler kuruluyor. İşte, Mersin’de 2017 senesinde, 2018 senesinde Dana Adası’ndaki yetiştiricilik tesisleri... Bugün Mersin’de yaklaşık 22 bin ton, toplamda da 70-80 bin ton ülke ekonomisine ve hatta ihracata bir katkı... Aydın’da 4 bölge, 1 tanesi kapatıldı Kültür ve Turizm Bakanlığının olumsuz görüşüyle, 3 bölgede deniz balıkları yetiştiriciliği yapılıyor. Bunların, tesislerin hepsi yani Aydın’dakilerin karaya en yakını 4 kilometre. Mavişehir ya da Liman Taşburun balıkçı barınağının 7 ila 12 kilometre açığında. Bu izlemelerin hepsi Çevre Bakanlığı ve ilgili bakanlıklar tarafından rutin olarak yapılıyor. Bakanlığın konusuna girdim, Sayın Genel Müdürlük kusura bakmayın çünkü ben de su ürünleri mühendisi yetiştirdiğim için ve bunların, su ürünleri mühendislerinin iş alanlarını savunmak zorundayım ama bunları yaparken -burada çalıştığımız özel sektör ve kamudaki yetkililer de bilir- her şeye de “Tamam.” demiyoruz, o yüzden “Hayır.” dediğimiz birçok nokta da oldu. Aydın ilinin sadece deniz balıklarında ürettiği çupra ve levrek yavrusu, bugün İspanya ve Fransa’nın ürettiğinden fazla, 2 ülkeden fazla balık üretimi yapılıyor, bu da beni gururlandırıyor bir öğretim üyesi olarak. Tabii, bunu yaparken önceliğimiz çevre ve ben şuna inanıyorum: Biz çünkü o çevreyi kullanarak deniz balıkları ya da iç su balıklarında üretim yapıyoruz, bulunduğumuz çevreyi eğer kirletirsek o üretimi yapamayız. Dolayısıyla, buradaki sektör temsilcileri benden daha iyi savunacaklardır ama bulundukları ortamı kirlettikleri anda oradan artık para kazanamayacak hâle gelecekler.

Ben, dediğim gibi, su ürünleri mühendislerinin... Bu şeyi de söylemek isterim Sayın Başkan, izniniz olursa: Biz 2020 senesinde dekanlar konseyinde su ürünleri yetki yasasını konuştuk, Turgay Bey de o zaman bize eşlik ettiler. Şu anda yetki yasamız hazır, bunu arzu ettiğiniz takdirde dekanlar konseyi olarak size sunabiliriz. “Su ürünleri mühendislerinin imza yetkisi nasıl olmalı?” diye 3-3,5 sayfalık bir dokümanımız da var, bunu da Komisyona arz edebilirim.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Hocam, onu alalım sizden.

PROF. DR. DENİZ ÇOBAN - Seve seve Sayın Başkanım.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ - Ayrıca da teşekkür ederiz somut bir öneriyle geldiğiniz için.

PROF. DR. DENİZ ÇOBAN - Benim şimdilik söyleyeceklerim bu kadar. Teşekkür ederim söz verdiğiniz için. Ben sözü diğer hocalarıma bırakıyorum.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Sizlere, Profesör Doktor Deniz Çoban Hocamıza teşekkür ediyoruz.

PROF. DR. DENİZ ÇOBAN – Ben buradayım, iftardan sonra da eşlik edebilirim, destek verebilirim.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Peki, söz almış olsanız dahi, iftardan sonra programı uygun olanları yine biz salonumuzda bekleriz, çayımızı ikram ederiz.

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesinden Profesör Doktor Göktuğ Dalgıç’a söz vereceğim.

RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ SU ÜRÜNLERİ FAKÜLTESİ DEKANI PROF. DR. GÖKTUĞ DALGIÇ - Sayın Başkan, çok kıymetli milletvekilleri, değerli hazırun; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Rektör Yardımcısı ve Su Ürünleri Fakültesi Dekanı olarak görev yapıyorum.

Deniz Hocam, su ürünleri mühendislerinin eğitimlerinden hızlıca bahsetti; biz de akademi olarak o açıdan buradayız aslında, Komisyona bilgi vermek istiyoruz. Konuşmasının sonunda su ürünleri mühendislerinin yetki yasasından bahsetti; Sayın Başkanım, siz de bunu bu Komisyona kabul ettiğiniz için ben de ayrıca teşekkür ediyorum. Bizim tahminimce burada olmamızın en önemli sebeplerinden bir tanesini de sizlere sunmuş oluyoruz, bu açıdan sevinçliyiz.

Tabii, biz neler yapıyoruz? Su ürünleri sektörü olarak 3 sacayağımız var: Biri akademi, biri özel sektör, biri de bizim Genel Müdürlüğümüz, Hükûmet kanadı, bu işin kanun koyucuları. Bizler, ciddi anlamda, 2010’lu yıllardan sonra tüm Türkiye’deki belli başlı ziraat fakülteleri ve temel bilimlerde olduğu gibi -fen fakültelerinin temel bilimleri bölümlerinde olduğu gibi- bir kontenjan sıkıntısı çektik. Zaman zaman hiç öğrenci tercih etmedi fakültelerimizi, basına konu oldu. Bununla ilgili bizler çalışmalar yaptık, sektörden destekler aldık. Sağ olsun, burada sektör yetkilileri var, hepsi taşın altına ellerini koydu, öğrencilere burs tanımlamaları yapıldı, daha sonra YÖK’ten burs tanımlamaları yapıldı ve bir aşama ilerleyebildik ve geçen sene barajların kalkmasıyla birlikte bütün kontenjanlarımız doldu, dolayısıyla bir nebze rahatladık. Öğrenci olmadıktan sonra bizim fakültelerimiz sadece araştırma kısmında kalıyor. Araştırmada tabii ki boş durmuyoruz, sektörle bire bir yakın çalışıyoruz, çeşitli projeler üretiliyor, sorulara cevaplar bulmaya çalışıyoruz ancak öğrenciler sektörün sürdürülebilirliği için son derece önemli. Türkiye’de daha önce ara eleman olarak yetişen su ürünleri teknikerlerinin şu anda, maalesef, kontenjanları kapatıldı, bölümler kapatıldı üniversitelerde, sadece su ürünleri mühendisleri ve balıkçılık teknolojisi mühendisleriyle biz sektörde yetişmiş eleman olarak temsil ediyoruz. Bu açıdan, ara eleman olarak su ürünleri teknisyenliğinin tekrar gündeme gelmesinin önemli olduğunu düşünüyoruz.

Yanı sıra, su ürünleri avcılığı ve yetiştiriciliği dünya üzerinde çok tehlikeli işler sınıfında yer alıyor. Burada iş güvenliğiyle ilgili çok ciddi önlemler alınması gerektiğini düşünüyoruz ve yerinde ve düzgün bir şekilde bunların detaylandırılması ve bir nizamla sokulmasının önemli olduğunu düşünüyoruz.

Yine, bizler... Hocam Ege’den bahsetti ama biz de Karadeniz’deyiz. Her ne kadar uzmanlık alanım avlama da olsa bulunduğumuz konum itibarıyla yetiştiricilik konusunda da yetiştirici tesislerle ilgili de bilgilendirmelerde bulunuluyor bizlere. Küçük balıkçı ile yetiştiricilik yapan tesisler arasındaki çatışmaya da bir şekilde çözüm bulmamız gerekiyor. Bunu tabii ki... Hiç kimsenin kimseyi kovma şansı yok, bu memleket hepimizin memleketi; burada herkes bir üretim gerçekleştirecek ancak birbirimize saygı duymak mecburiyetindeyiz. Tahmin ediyorum, çarşamba günü daha geniş bir şekilde bir toplantı yapılarak bununla ilgili konuşulacak.

Ben şimdilik burada sözlerimi bitiriyorum Sayın Başkanım.

Teşekkürler.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Göktuğ Hocama teşekkür ediyorum.

Evet, şimdi, Ayhan Hocam, söz almadın ama bir şey konuşacaksın herhâlde.

AYHAN BARUT (Adana) – Evet, söz almadım.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Buyurun.

AYHAN BARUT (Adana) – Benim ilçem Karataş’tan Balıkcılık Kooperatifi Başkanından bir dizi soru geldi.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Selam mı göndereceğiz?

AYHAN BARUT (Adana) – Selam gönderip 5-6 tane de kısa kısa sorusu var -madem burada sorular soruldu- Bakanlık buradayken ben de bunu dile getireyim.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Buyurun.

AYHAN BARUT (Adana) – 1) Geleneksel kıyı balıkçıların teknelerinin boylarıyla ruhsattaki boyları farklı olduğundan her sörvey yapıldığında balıkçılar liman başkanlığında sıkıntılar yaşıyor.

2) Dil balığı yasağı kırk beş günden otuz güne düşürülmeli.

3) Orkinos kotası adil dağıtılmıyor, hâlbuki tüm yeşil ruhsatlı teknelerimizin hakkı var.

4) Dalyanların hassas ve korunaklı olmasına rağmen pen kiralanıyor, sürdürülebilirlik adına balığı katlediyor; bu dalyanların koruma altına alınması.

5) Geleneksel kıyı balıkçılarımızın kullandığı uzatma ağlara kota getirildi. Teknenin uzunluğuna göre ağ kotası ayarlanmasını talep ediyoruz.

6) Tülina ağlarıyla kılıç balığına avcılık izni verilmeli.” demiş bizim Başkanımız, aynı zamanda davet ettim, çarşamba günü de gelecek buraya.

Sorularım bunlar.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Peki, ayarlayalım.

Evet, Turgay Bey talepleri aldınız.

RİDVAN TURAN (Mersin) – Ahtapot yasağı da talep ediyoruz.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Sinop Üniversitemizden Birol Bey, buyurun.

DOÇ. DR. BİROL BAKİ – Teşekkürler Sayın Başkan.

Değerli Komisyon üyeleri, uzun yıllardır biz de 1998, 1999 yıllarından beri Sinop’ta denizlerde, kafeslerde balık üretimi üzerine çalışmalar yürütüyoruz. Deniz Hocam bahsetti, ben de kısmen kendi üniversitemizde üreticilerle birlikte yaptığımız ve Komisyon üyelerini de aydınlatacağımı düşündüğüm bir iki konudan bahsedip kendi belirlediğim sorunlardan bazılarını çözüm önerileriyle birlikte sunacağım.

Şimdi, Tarım Bakanlığı, su ürünleri yetiştiriciliği, özellikle denizlerde olan yetiştiricilikte ön açıcı bir noktaya geldi ama sınırsız değil, alan kullanımı tamamen Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bünyesinde 2022 yılında çıkan ve daha sonra iki yönetmeliğin birleştirilmesiyle daha netleştirilen bir yönetmelikle alan tasviri yapıldı ve onun üzerine yürüyor. Nedir bunlar? Derinlik, kıyı mesafe ve akıntı hızı esaslı. Bu belirlendikten sonra yine bir kabul yok, yine alanda ekolojik bir raporlama süreci var, endemik tür tespiti varsa kesinlikle üretim izni verilmiyor. Yine, bu kriterleri aşan miktarda, özellikle ötrofikasyon riski varsa -ki TRIX indeksi ölçülüyor- eğer burada bir problem varsa yine üretim izni verilmiyor.

Az önce vekilimiz de anlattı “Bin tonun altı ÇED sürecine tabi değil.” diye görülse de mülki amirlere bırakılmış bir süreç, bazı yerlerde bin tonun altında da ÇED süreci işletilebiliyor, bu tamamen mülki amirin, o bölgenin hassasiyetine binaen yaptığı bir uygulama diyebiliriz.

Biz üniversite olarak izin sürecinde birçok rapor işine bakıyoruz, hem temel bilimler adına hem yetiştiricilik bölümü adına. Burada yaptığımız çalışmalarda –Sinop ölçesinde söyleyeyim- ki Sinop son yıllarda -Osman Bey de burada- 80 bin ton hedefiyle, belki Türkiye’deki en hızlı, su ürünleri

yetiştiriciliği bakımından -bölgeyi de sayarsak, Samsun'u da katarsak- en önemli merkezlerden birisi. Aydın ve İzmir'in sonrasında gelecek belki ama en önemli balık yetiştiriciliği merkezlerinden birisi olma yolunda. Biz de üniversitedeyiz. Deniz Hocam da bahsetti, su ürünleri yetiştiricileri kirli bir sahada alabalık yetiştiremez yani deniz suyunun belli kriterlerde olması şartı var zaten yani dolayısıyla "Bu türler burayı kirletiyor." demek biraz acımasızlık ama takip ediliyor mu? Ediliyor. Hele ki son çıkan yönetmelikle beş yıllık çevre planı mevzuatı var, bu çevre planı mevzuatında da TRIX, ötrofikasyon en önemli kriterlerden birisi. O yüzden, su ürünleri yetiştiricilerinin alan tespiti kendi başlarına göre belirledikleri yerler değil, bunu bilelim, belirledikten sonra da özellikle Bakanlığın potansiyel alan çalışmasıyla belirlenmiş alanlarda da öncesinde yapılmış bazı çalışmalar var; Mersin bölgesi böyle, bildiğim kadarıyla Sinop da böyle, Doğu Karadeniz'de de belli bölgelerin böyle olduğunu duyduk. Bence de önemli olan şey buydu yani Türkiye kıyılarındaki -az önce vekilimiz de bahsetti- potansiyel alanların öncelikle belirlenip ondan sonra bu üretim alanlarının açılması, işletmelere veya birliğe sunularak bunların işletmeciler tarafından üretimine sunulmasında fayda ben de görüyorum.

Belli başlı sorunlardan bahsedeceğim şimdi. Bu üreticilerin şundan muzdarip olduğunu biliyoruz: Bürokrasi. Bu bürokrasi dediğimiz şey birçok yerden izin alınma süreci gibi görülsede zamanın çok uzamasıdır. Yani çok yerden izin alabilirsiniz ama zaman uzadıkça zaman bu problem yaratabiliyor. Bence, bu üreticilerin Tarım Bakanlığı bünyesinde bir kalemde yürütülmesi üniversite açısından bizim de önerdiğimiz bir şey yani bürokratik işlemlerin tek bir elden yürütülmesi.

İkinci problem, yem ve yem ham maddeleri. Biliyoruz ki en önemli gider kısmının yüzde 60-70 arası yem. Bu yemin büyük bir çoğunluğu av ürünlerinden karşılanıyor, dolayısıyla sektörel de bir durum var yani av sektörü ile yetiştiricilik sektörü aslında iç içe. O yüzden, buradaki yem ve yem ham maddeleri konusunu çözmemiz lazım, bu çözülmediği sürece bu problem devam edecek. Yurt dışından getirdiğimiz ham maddeler, yemler hastalık da taşıyan ürünler. Dolayısıyla, bu riski bence AR-GE'lerle çözebiliriz, üniversite AR-GE'leriyle.

Bir diğer problem, balıkçı barınaklarında -Turgay Bey'in uzmanlık alanı diye biliyorum- bir yer tahsis sorunu var, yetiştiriciler ile yöre halkı balıkçıları tarafından. Sinop'ta Demirci Köyü Balıkçı Barınağı'nda biz yakın zamanda bir çalışma yaptığımızda, oradaki alanın bir kısmının kafes üretiminde kullanıldığını gördük ve kooperatif başkanı da bundan şikâyetçi olduğunu bize ilettiler. Bence, balıkçı barınaklarında tahsisle ilgili özellikle 80 bin ton üretim yapılacaksa bir bölgede veya 50 bin ton üretim yapılacaksa buranın altyapısının buna hazır olması gerekiyor, yoksa burada bir çatışma kaçınılmaz. Yani bir yakın bölge balıkçı barınağında, biz biliyoruz, Gerze Balıkçı Barınağı kullanılıyor, Demirci Köyü Balıkçı Barınağı kullanılıyor -Sinop için söylüyorum bunları- bunu her ölçekte değerlendirebilirsiniz, her bölge için. Kooperatifler bu balıkçı barınaklarını yönetiyor ama problem; bence de bu problemin, buradaki tahsis konusunun Bakanlıkça veya belediye de olabilir, belediye başkanlıklarınca çözülmesi gerekiyor.

Bir diğer sorun hastalık. Balık üreticileri hastalık konusunda muzdarip, biliyoruz, bunun çözümü de hayvan sağlığı veterinerlik konusu belki ama işte, tespiti ve bunun ilaç vesaire yoluyla, aşı yoluyla tamamen ortadan kaldırılması belki Pendik veya Bornova Araştırma Enstitüleri kullanılarak çözülecek gibi görünüyor ama büyük bir sorun olarak tespit ettiğimiz konulardan birisi.

Son olarak, Türk somonu için benim Genel Müdürlüğümüze de soracağım bir soru aslında: Nereye kadar ve bir hedefimiz var mı? Şu anda 500 bin küsur ton üretimimiz var -levrek, çupra, alabalık- yani bunun bir nihai hedefi var mı? 2023'te 600 bin ton diye, yıllar önce bir FAO toplantısında o zamanki Genel Müdür Durali Bey böyle bir şey söylemişti ama şu an geçerli mi bilmiyorum.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR
VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Toplam mı?

DOÇ. DR. BİROL BAKİ – Evet, toplam miktarı söylüyorum. Türk somonu için demedim.

Türk somonu için şöyle bir planlamaya ihtiyaç var bence: Burada, pazardaki durumumuz karşılığında bir hedef var mı? Bu hedef için iç sularda ne kadar kilogramlık balık üreteceğiz? Ne kadar yavru üreteceğiz ve ne kadar yumurtaya ihtiyacımız var? Kesinlikle bunun bir hesaplamasını yapıp iç sulardaki kuluçkahanelerimizde de bu planlamayı ölçeklendirerek yapmamız lazım. Karadeniz’e indirdiğimiz balıklar Maraş’tan, Malatya’dan, Kayseri’den, Sivas’tan, Samsun’dan geliyor, bunu planlamamız gerektiğini düşünüyorum.

Saygılar sunuyorum.

Sorunuz olursa cevaplamaya çalışırım.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Birol Hocamıza da vermiş olduğu bilgilerden dolayı teşekkür ediyoruz.

Osman Hocam, siz de eğer...

BURDUR İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI HAKAN
AÇAR – Sayın Başkanım...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Buyurun, kendinizi...

BURDUR İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI HAKAN
AÇAR – Hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Ben Osman Hocayı konuşturacaktım, ondan sonra olur mu Hocam?

BURDUR İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİK BAŞKANI HAKAN
AÇAR – Sadece bir şey söylemek istiyorum.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Peki.

Buyurun Hocam.

BURDUR İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI HAKAN
AÇAR – Bugün Su Ürünleri Araştırma Komisyonu için gelmiştik. Üretici biziz, gerçekten sorunları olan biziz; önce bizim sorunlarımızı dinleyerek... Şimdi, herkesin çözüm önerisini veya sayın vekillerimizi de dinledim, inanın, sanki bu işi yaptığımız için utanır vaziyete geldik yani sermayedar olarak, doğayı katleden insanlar olarak öyle suçlanıyoruz ki. Esasında, sizin saydığımız çoğu sorun bizim de sorunumuz. Önce bizim üreticilerimizi dinleyiniz, bu sorunların çoğunda bizi haksız itham ettiğinizi görecektiniz. Yani kusura bakmayın, saygısızlık olarak düşünmeyin ama ben dayanamayarak bunu söylüyorum: Önce üreticilerimizi ve sorunlarımızı dinlerseniz, bunların da sizinle aynı sorunları taşıdığını görürseniz, gerçekten daha olumlu bir yöne gideceğimizi düşünüyorum. Hiçbir üretim atıksız olmaz ya. Yani muhakkak, doğada herkesin bir zararı, her şeyin bir zararı var. Ama direktman... Dünya nasıl dönecek yani insanları nasıl besleyeceğiz?

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Hakan Hocam, bu konuyla ilgili size söz vereceğiz.

BURDUR İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI HAKAN
AÇAR – Tamam.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Zaten onun için ben iftardan sonra süreci açık bıraktım. Bütün Komisyon üyelerimiz ve katılımcılarımız burada olacak, sadece üniversiteden gelen hocalarımızın dönüş uçakları vesaire olduğu için bir özellik yaptım. Ama milletvekillerimizin açılışta sunum almaları ve daha sonraki sunumlar karşısında sorular sormaları, yorumlarını katmaları bütün komisyonlarımızın geleneklerinde de vardır, usul olarak da böyle yürütülüyor. Yoksa itinayla biz sizleri buraya davet ettik.

BURDUR İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI HAKAN AÇAR – Ama inanın ki o sorunu biz söylemeyecektik yani artık gerek yok gördük yani o kadar hazırlandık gerek görmedik yani.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Paydaşlar olarak sizleri buraya itinayla davet etmemizin nedeni aslında budur. Daha çok sizi dinleyeceğiz.

BURDUR İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI HAKAN AÇAR – İnşallah.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Ama burada milletvekillerimiz sizin algıladığınız şekilde konuşma yaptysalar da sizin önünüzü açmış olduk, onlara göre de konuşursunuz, cevapları da vermiş olursunuz diye düşünüyoruz. Biz sizi alacağız tekrar.

Şimdi, Sinop Üniversitesinden Profesör Doktor Osman Samsun Hocamızdan devam ediyoruz.

Buyurun.

PROF. DR. OSMAN SAMSUN – Sayın Başkanım, Gazi Meclisimizin değerli milletvekilleri, değerli hazırun; bu saatte dinlemenin çok zor olduğunu anlamama rağmen, küçük bir metaforla, küçük bir espriyle biraz adrenalini yükseltmek istiyorum. Sayın Hakan Açar hakikaten acar bir vaziyet yaptı; girdi, tek daldı, çift puan aldı. Ben gerçekten buraya -ama Hakan Bey, şaka yapıyorum, kırk üç yıl kamu mensubu olan bir küçük kardeşiniz olarak, ki çocuklarımdan da küçük olduğumu, bütün öğrencilerimden de 2 yaş küçük olduğumu hep söylüyorum- büyük bir ümitle geldim ve şu an burada yapılan konuşmaları dinleyince...

Birol Hocamla Sinop’tan geldiğimizde Sayın Sinop Milletvekilimiz Barış Karadeniz Bey’i ziyaret ettik, hemşehrimiz olduğu için konuştuk, bilgiler aldık, bizi Sayın Başkana yönlendirdi, “Hocam, Fuat ağabeye de bir gider misiniz?” dedi. Ben gördüm ki öyle güzel bir “connection” var ki aralarında, “Hocam, bir temas sağlayın.” dedi. Ben Samsunluyum, Sayın Başkan da Samsunluymuş; hiç tanışmamıştık, bir araya gelmemiştik. Gittik, o kadar işi arasında, bizi kabul buyurdu ve anladık ki aynı mahalledenmişiz, aynı yollardan geçmiştik.

Ben 27’nci Dönem sayın milletvekillerinin, Sayın Başkanın, Sayın Komisyon Sözcümüzün ve Kırgızistan’da on iki sene önce karşılaştığım Hasan Hocanın ifadelerinden şunları anladım ki bizim, heyetle, “doktora yeterlilik sınavı” dediğimiz sınavlarda, doktor unvanını alacak arkadaşlarımıza sınav yaptığımızda onlara sorduğumuz soruların çok fevkinde bu konuyla alakalı, bilgili ve donanımlı olduklarını gördüm, bu da 100’üncü yılını bitireceğimiz cumhuriyetimizin bu döneminde, gerçekten bu Gazi Mecliste bütün partilerin, çeşitli sektörlerden yetiştirici, yakalayıcı, işleyici vesaire insanların hoşgörü ve anlayış içerisinde bir araya gelerek bütün problemleri, bütün konuları çözebileceklerine olan inancımı artırdı. Bu nedenle, bu hissiyatımı -sadece gönlümden gelen- Erzurum’un, Tunceli’nin, Munzur’un bütün o beyaz köpüklü akarsuları, tertemiz suları gibi sizlere aktarmak istedim, lütfen kabul buyurun efendim.

Efendim, bu giriş cümlemiden sonra bir problem bir de sorun ikilemi içerisinde konulara bakmamız gerekirse -Sayın Genel Müdüğüme teşekkür ediyorum- Sayın Bakanımızın ifadeleriyle, Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğünde bir ihtisas komisyonu kuruldu. Bazı üniversitelerden insanlar buraya davet edildi. 6 Şubat depreminin olduğu gün, Genel Müdürlüğümüzde 13.25'te biz toplantımızı yaparken depremi hissettik ve ara verdik.

Söylemek istediğim: Bu Komisyon, bilimsel olarak ortaya konulabilecek olan problemlerin çözüm yollarını araştırarak, bürokrasiye, kamuya iletecek, kamu da otoriteye, yetki kullanma durumunda olan ilgili bakanlıklara iletecekler. Ben bundan dolayı bir sevinç duyduğumu ifade etmek istiyorum El birliğiyle, diyalogla, ortak akılla, sinerjiyle yapılacak faaliyetlerin çok anlamlı olduğunu düşünüyorum.

Sayın Karadeniz, Sayın Milletvekilimiz odasında Hopa'dan Samandağ'a kadar iki buçuk yıl içerisinde yapılan faaliyetlerin kitapçığını bize gösterdi, o bilgilere baktık. Anladım ki artık partiler ve bu konuya önem verenler... Bu arada, Sayın Rıdvan Bey, Sayın Kamil Bey, Sayın Bedri Bey ve diğer konuşan Muhammet Bey, Sayın Serpil Hanım konuları ifade ederken bu konuları sahiplenmiş olmaları da bizi çok mutlu etti. Barış Bey bize dedi ki: "Hocam, yetki kanunu çıkması konusunda siz de akademisyen olarak su ürünleri mühendislerinin de bir hocası olarak buna eğer pozitif yaklaşıyorsanız bu da gündeme gelsin, kayda girsin. Eğer kontrol yapılacaksa, denetim yapılacaksa bu işin sahipliğini üstlenen su ürünleri mühendislerinin buna gereken sağlıklı müdahaleyi yapmak için bu taslağın bir an önce siz parlamenterlerimizin önüne gelmesinde fayda vardı diye düşünüyorum."

Sayın hocalarım, sayın dekanlarım bu taslağın hazır olduğunu ifade ettiler; inşallah 28'inci Dönemde... Hatta Sayın Başkanımıza ben tekrar teşekkür ediyorum "Bunu, bana verin." demesiyle umutlandım, ben buradan gittiğimde bütün dekanlara ve diğer hocalarıma mail ve sms'le "Gerçekten bu Komisyon, bu yetki kanununun çıkması konusunda büyük düzeyde katkı sunacak ve bunu başarıya ulaştıracaktır." diyeceğim. Diyebilirim değil mi Sayın Başkanım?

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ - Gayret göstereceğimizi ilan edebilirsiniz.

PROF. DR. OSMAN SAMSUN - Bu da işte mütevazı, dolu başak olmanın göstergesi, ben bunu böyle anladım efendim.

Efendim, bir iki cümleyle bitireceğim. Yaklaşık 35 ülkede bulunma şansını edinmiş bir akademisyenim, dünyanın birçok yerindeki su ürünleri sektörlerini incelemeye, projeler kapsamında buraları gözlemlemeye, araştırmaya, ders vermeye vesaire konularda gitme şansı bulmuş bir kardeşinizim. En son 2015 yılında İngiltere'de altı ay bulunurken Türkiye gibi dört tarafı deniz olan İngiltere'de de kurallar, tebliğler, yasaklar, sektör nasıl gidiyor diye bunu bir TÜBİTAK projesi kapsamında bir araştırma projesi için gittiğimde ve diğer Avrupa ülkelerinde, daha sonra Avustralya, Amerika, işte diğer birçok ülkelerde de bu işlere baktığımda şöyle bir şey gördüm: Toptancı değil daha bireysel, konulara daha detaylı olarak bir yaklaşım sergiliyorlar. Barış Bey bana ifade ettiler "Hocam, ben de kırk yıldır kanun, mevzuat dersleri veriyorum üniversitede. Bu mevzuat, bölgeler olarak... Çünkü iklim değişti, birçok şey değişti." Turgay Bey, Sayın Genel Müdürüm ve ekibi buna çok mazharlar, çok iyi biliyorlar. Tebliğ içerisinde her ne kadar Karadeniz, Marmara, Ege ayrı ayrı ifade edilse de ben Sayın Genel Müdürüm ve ekibinin takdirlerine arz ediyorum bu konuyu "Bunu görmek, anlamak biraz daha sıkıntılı olabiliyor acaba aynı kitap içerisinde, aynı tebliğ kitapçığı içerisinde olsa bu bölgeleri ayrı ayrı yazmamız mümkün olabilir mi?" dediler. Böyle bir talep var, bu talep bana meslektaşlarımdan da geldi, tabii ki bunu, siz tecrübenizle en iyi şekilde değerlendireceksiniz.

Sayın Başkanım, burada, Türkiye Cumhuriyeti'ne büyük oranda döviz kazandıran su ürünleri yetiştiriciliğinin birlik temsilcileri, karşımda oturan yaşı 38'le 40 arası olan meslektaşım, 82 yılında beraber çalıştık Su Ürünleri Genel Müdürlüğünde kırk sene önce, dostluğumuz çok eskidir ve Osman Parlak Bey benim Unkapanı'ndan mahalle arkadaşım, 76'da Atatürk Üniversitesinden üniversite yurt arkadaşım, o kadar iftihar ediyorum ki...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ - Çekim merkezi oluşturmuşsunuz yani maşallah.

PROF. DR. OSMAN SAMSUN – Evet, o kadar iftihar ediyoruz ki 2022 Ekim ayında 1. Türk Somonu Çalıştayı'nı birliğin desteğiyle çok kapsamlı ve çok güzel bir şekilde düzenlediler. Çok kapsamlı ve çok faydalı oldu bu birincisi ve bir söz verdiler, bu sene de 1. Mersin Balığı Çalıştayı düzenleyeceklerini ifade ettiler. Buradan söylemek istediğim şu: Özel sektörün bilimsel camiaya maddi manevi tecrübelerini aktarmaları bu manada bizim yol yürümemizi daha kaliteli yapacaktır, daha çok hızlandıracaktır diye ifade ediyorum.

Efendim, sözlerimi diğer arkadaşlara da zaman kalması açısından bir küçük virgülle bitiriyorum ve diyorum ki ortak akıl, ortak sinerji oluşturmak, bilimin ışığında yaklaşmak, büyük ve küçük balıkçı arasında olan bu tartışmalar, ekonomik tartışmalar, sosyoekonomik tartışmalar vesaireler bütün bunların çözümünde Tarım Bakanlığında eskiden görev yapmış bir Tarım Bakanlığı elemanı olarak da ifade ediyorum ki bu masadaki arkadaşlarımızın işleri gerçekten çok zor. Sokakta 3 tane balığı bir tablada satan bir balıkçıdan tutun da 3-5 fabrikası olan, 3-5 büyük gemisi olan, sermayesi olan bir balıkçı reisine kadar hepsi en sonda, son tahlilde, günün sonunda masamızın bu tarafında bulunan bu arkadaşlarımıza yükleniyorlar; bazen haklı olabilirler ama haksız olarak yüklediklerini de biliyorum. Bu arkadaşlarım, Sayın Genel Müdürüm ve daire başkanları onlar, bütün ekibi devlet memuru, bizler de devlet memuruyuz birçoğumuz.

Burada Sayın Başkanımın, Sayın Komisyon Sözcümüzün bu güzel yaklaşımlarının, bu birleştirici ve kucaklayıcı yaklaşımlarının devamıyla çok daha iyi bir noktaya gelineceğini düşünüyorum. Bu toplantının sonuçlarının kadük olmaması, gelecek döneme yansımaları konusunda da mütevazı Sayın Başkanımızın vereceği sözü 14 Mayıs'a kadar olan sürede... Biz sabah yedi gibi erkenden çıktık, geldik, bekleyenlerimiz var, bekletebiliriz, kalabiliriz ama iyi bir sonuç vereceğini düşünüyorum.

Hepinize Karadeniz'in en güzel rüzgârlarını, çiçeklerini sevgi ve barış dolu, sevgi ve bereket dolu güllerini armağan ediyorum, hayırlı akşamlar diliyorum efendim.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Evet, biz de Sinop Üniversitemizden Profesör Doktor Osman Samsun Hocamıza teşekkür ediyoruz.

Şimdi, eğer sizler de uygun görürseniz aramızda dernek olarak ve üniversite olarak son katılımcı arkadaşlarımız Su Ürünleri Mühendisleri Derneği var en son bu arkadaşlar da bir rapor sundular, bir de onlara söz vereyim ben.

SU ÜRÜNLERİ MÜHENDİSLERİ DERNEĞİ TEMSİLCİSİ DOÇ. DR. ÖZCAN KAYGUSUZ - Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri, kıymetli hazırun; ben Doçent Doktor Özcan Kaygusuz, Su Ürünleri Mühendisleri Derneği iki dönemdir Yönetim Kurulu Başkanıyım, Ziraat Mühendisi Odası İstanbul Şubesinde beş dönemdir görev yapmaktayım, bu dönem İkinci Başkan olarak görev yapıyorum ayrıca İstanbul Üniversitesi Su Bilimleri Fakültesinde de öğretim üyesi olarak çalışmaktayım. Herkese bu saate kadar burada bulunduğu için teşekkür ediyorum.

Aslında çok sorunlu bir meslek grubunun temsilcisi olarak buradayız, kıymetli hocalarım da zaten meslektaşlarım, büyüklerim bunu dile getirdiler. Uzun yıllardır tabii, hakkının yendiğinin iddiasında olduğumuz bir mesleği temsilen buradayız.

Şimdi, kısa bir yazım var, onu okursam en azından meramımızı, derdimizi anlatabileceğimi düşünüyorum. Su ürünleri mühendisleri çok geniş bir alanda çalışıyorlar; su ürünleri yetiştiriciliği alanında, su ürünleri işleme, su ürünlerinin pazarlanması, balık avcılığı ve bu sektörlerin günümüzde ki -bu toplantının başında konuşmuştuk- 1,7 milyar dolarlar seviyesine gelmesinde çok ciddi katkıları olan, çok fedakârlık yapmış bir meslek grubunun temsilcisiyiz.

Şimdi, bahsi geçen bu hedeflere ulaşmakta bizler mühendisler elimizi taşın altına koyduk, gerektiğinde dağın başındaki tesislerde çalıştık, hiçbir sosyal imkânların olmadığı yerlerde benim meslek büyüklerim, meslektaşlarım çalıştılar, şu anda mezun ettiğimiz öğrenciler koşullar düzelmiş olsa bile yine zor koşullarda çalışıyorlar çünkü çok tehlikeli bir meslek içindeler çünkü denizde çalışmak, gölde çalışmak, gemide çalışmak tehlikeli işler sınıfına girmekte, keza gün içerisinde bunlar da dile getirildi.

Şimdi, baktığımızda bizim şu anda aslında en büyük sorunumuz yetkisizlik çünkü yetki yoksa bizi bir yerde istihdam etmiyorlar. Bu sene Balıkçılık Su Ürünleri Genel Müdürlüğünün istihdam ettiği mühendis sayısı yanlış hatırlamıyorsa 5; 4 su ürünleri mühendisi, 1 balıkçılık teknolojisi mühendisi, su bilimleri mühendisi istihdamı açılmadı. Şimdi, iş öyle bir noktaya gidiyor ki 5996 sayılı bir Kanun var, 2010 yılında çıktı, adını tam okuyayım: Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu ve bu kanuna dayalı çıkarılan onlarca, yaklaşık 100'e yakın yönetmelik var ve bu yönetmeliklerin sadece birkaçında benim meslektaşlarım yetkili ve bunlar da bizim istihdam oranlarımızı artıran yerler değil. Ne demek istiyorum? Şimdi, Dünya Hayvan Sağlığı Örgütü var, burada karasal hayvanların sağlığıyla su ürünleri canlılarının sağlığı ayrı sınıflandırılmış. Şöyle bir ifade var, tırnak içinde aldık bunu “veterinarians or aquatic animal health professional” Şimdi, biz 5596'yı çıkarırken “veterinarians” kısmına kadar almışız, 5596'yı buna göre çıkarmışız, gayet iyi bir kanun ama o “or”dan sonra yani “veya”dan sonra gelen “aquatic animal health professional” kim? Şimdi, Avrupa’da bunun karşılığı var, İngiltere’de bunun karşılığı var. Ya biyolog, doktora yapmış bir biyolog ya da benim mesleğimin orada karşılığı olan diğer meslekler. Türkiye’de bunun karşılığı 3 meslek var şu anda. Su ürünleri mühendisleri, balıkçılık teknolojisi mühendisleri ve su bilimlerinin mühendisleri. Bu mühendislikler kaç ders alıyor bu alanla ilgili? Söyleyeyim: Su ürünü işleme, sanitasyon, hijyen, paketleme konularında 12’den fazla ders alıyoruz biz. Su ürünlerinin sağlığı, hastalıkların sağaltımı ve refahı konularında 10’dan fazla ders alıyoruz biz. Yani veteriner hekimlerin bu alanla, sucul canlılarla ilgili aldığı derslerden çok daha fazla ders alıyoruz. Biz demiyoruz ki her şey tamamen bizim olsun ama biz de yetkilendirilmeliyiz çünkü yetki yoksa istihdam yok. Bunu nereden biliyoruz? Biz fakülte olarak büyükşehir belediyelerinde dolaşıyoruz, keza sağ olsunlar, bakanlıklara da gidiyoruz, orada derdimizi anlatıyoruz, bizi dinleyen meslektaşlarımız, kişiler var, onlara müteşekkirimiz ama bize şunu diyorlar: “Siz sadece balık yetiştirirsiniz.” Su ürünleri mühendisi, balıkçılık teknolojisi mühendisi, su bilimleri mühendisi sadece balık yetiştirmez, bunların sağlığından anlar, onların yaşadığı akuatik ekosistemin kıymetini bilir, değerlerini bilir, burayı nasıl yöneteceğini bilir, oradaki sorunu tespit eder ve çözüm yollarını, reçetelerini geliştirir. Ama çıkan bir kanun var, 5996 sayılı Kanun bizim önümüzde büyük bir sorun olarak durmakta.

Şimdi, su ürünleri sektörünün gelişmesine biz değerli katkıyı sunduk, benim meslektaşlarım su ürünleri mühendislerinin, balıkçılık teknolojisi mühendislerinin ve su bilimleri mühendislerinin bakanlıklarda istihdam oranları düşük. Yani bugün veteriner hekimler, bugün tıp hekimleri ya da bir hukukçu eğer ilgili bakanlıklarda istihdam edilmezlerse bu okullardaki lisans eğitimini tercih eden öğrenci sayısı düşecektir. Benim fakültemin ve diğer fakültelerin geçmişte yaşadığı sorun buradan

kaynaklandı; istihdam politikaları yanlıştı, istihdam edilmedik ve biz fakülte olarak sektör olarak, ciddi kan kaybettik, sektör mühendis bulmakta zorlandı. O yüzden, bizler bu anlamda yetkilerimizin bize verilmesini bekliyoruz.

Şimdi, burada söylediğim, sizlere de birkaç kopyasını verdiğim şeyler... Biz dernek olarak Adem Hocamla beraber On Birinci ve On İkinci Kalkınma Planı'nın hazırlanmasına katkı sunduk, toplantılara katıldık, su ürünleri ihtisas komisyonlarına katıldık, 3'üncü Tarım Şurası toplantılarına katıldık ve sonrasındaki komisyonlarda -burada bir sürü hocam var, meslekten, sektörden temsilciler var- hep beraber değerli katkıları sunduk, biz de bu çıkan raporların altına dernek olarak imzamızı attık çünkü çok doğru tespitlerdi. Zaten bu tespitlere yönelik geliştirilecek çözümlere buradaki Komisyonun da bu raporlara ulaşmasını ben bekliyorum, sanırım BSGM bu konuda destek verecektir çünkü oradaki tespitler aslında burada Komisyonun da dile getirdiği tespitlerdir. Neler vardı burada? Bir kısmını okuyacağım, mesela, orada dedik ki biz "Üretici örgütlenmesinde bir eksiklik var, -burada üretici örgütlerinin temsilcileri var- tüketime yönelik Türkiye'de ciddi bir sorun var, insanımız balık tüketmiyor, bu ön yargıyı kıramıyoruz. Kamu kuruluşları arasında koordinasyonda sıkıntılar yaşanıyor. Sektörde meslektaşlarımızın istihdamında sorun var, özellikle ücret ve sosyal haklar konusunda, bu nispeten kırıldı ama hâlen, şu anda Ziraat Mühendisleri Odasının belirlediği asgari mühendis maaşını vermekten imtina eden sektör temsilcileri var; lütfen insanlara yaşayabileceği asgari ücreti verin. Sektörün larva ve canlı yem konusunda henüz yetersizlikleri var, bunu aşması gerekiyor. Organik ve iyi tarım uygulamalarında sorunlarımız var. Kamu idari yapısındaki değişimler -işte, bakanlıkların birleşmesi, ayrılması gibi- bunların yarattığı yetkide sıkıntılar var." Burada çok doğru bir şey söylendi, yatırımcının da bir sertifika alması gerekiyor. "Benim param var, ben sektöre girip yatırım yapmak istiyorum." olmamalı, gerçekten bu işi bilerek, belki meslek odalarından, Bakanlığın ilgili birimlerinden destek alarak bu işe girilmesi lazım çünkü orada kaybettiğimiz millî servet, buna bir kontrol gelmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Balık hastalıkları ve zararları konusunda ve mücadele konusunda altyapımızın güçlendirilmesi gerektiğini düşünüyoruz ve bu anlamda meslektaşlarımızın istihdam edilmesi gerektiğini iddia ediyoruz.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – İddia mı ediyorsunuz, talep mi ediyorsunuz?

SU ÜRÜNLERİ MÜHENDİSLERİ DERNEĞİ TEMSİLCİSİ ÖZCAN KAYGUSUZ – Talep de ediyoruz iddia da ediyoruz çünkü biz bu işi yapabiliriz.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – "Donanımlıyız, eğitimliyiz." diyorsunuz.

SU ÜRÜNLERİ MÜHENDİSLERİ DERNEĞİ TEMSİLCİSİ ÖZCAN KAYGUSUZ – Evet, biz bu işte donanımlıyız, biz bu işte iyiyiz.

Sektör şu anda karnivor balıklar ürerinde yoğunlaşmış durumda, bununla ilgili çünkü balık unu ve yağına bağımlıyız, şu anda hamsi stoklarımızda sorunlar yaşanıyor, bu bize yem bulmakta, yem ürünü tedarikinde sıkıntı yaşatacak, bizi dışa bağımlı hâle getiriyor, bununla ilgili de çözümler geliştirmeliyiz.

Çalışmalar devam ediyor ama tüm kıyılarımızı kapsayan bütünlük bir kıyı yönetim sisteminin tamamlanması gerekiyor. Bununla ilgili çalışmalar var ama geliştirilmesi, tamamlanması gerekiyor.

Yurt içi ve yurt dışından yumurta ve larva konusunda denetimsiz bir şekilde... Biz havzalar arası bunları taşıyoruz ve hastalıkları da bu şekilde taşıyoruz; bazı yerlerde viral hemorajik septisemi kayıtları var. Özellikle yumurtadan çıkmış larval evrede ciddi yavru kayıpları yaşıyoruz, sektör olarak burada temsilcileri var, onlar daha net bir şekilde dile getirecektir.

Habitat koruma alanında; hor kullanıyoruz habitatlarımızı. Bu, sadece sektörden kaynaklanmıyor, 25 tane akarsu havzamız var, ben bu akarsu havzalarının büyük bir kısmında, TÜBİTAK projelerinde görev aldım, büyük bir kısmını evsel ve endüstriyel atıklarla kirletmiş durumdayız. Örnek, Küçük

Menderes, Ergene Çayı, Büyük Menderes bunların başında geliyor. Yani eğer biz kişi başı tüketilen su miktarı 1.200-1.400 metreküpler diyorsak bunları da mı katacağız, bunlar da mı 1.200-1.400 metreküpe dâhil yoksa biz aslında gerçek anlamda su fakiri bir ülke miyiz? Bunun da ivedilikle değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Çift kabuklu, eklem bacaklı konusunda ciddi yatırımlar var. Biz dernek olarak bunun desteklenmesi gerektiğini düşünüyoruz çünkü su kalitesi açısından bunlar ekosistem dostu yetiştirecek modelleridir. Bunun önemli olduğunu düşünüyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Evet, Özcan Bey’e biz de teşekkür ediyoruz sunumlarından dolayı.

RIDVAN TURAN (Mersin) – Bir soru sorabilir miyim, ben bir soru soracağım.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Buyurun.

RIDVAN TURAN (Mersin) – Teşekkürler.

Hocam, şimdi bu hemorajik...

SU ÜRÜNLERİ MÜHENDİSLERİ DERNEĞİ TEMSİLCİSİ ÖZCAN KAYGUSUZ – Viral hemorajik septisemi.

RIDVAN TURAN (Mersin) – Viral hemorajik septisemi; balıklar da mı bu?

SU ÜRÜNLERİ MÜHENDİSLERİ DERNEĞİ TEMSİLCİSİ ÖZCAN KAYGUSUZ – Evet.

RIDVAN TURAN (Mersin) – Bu geçtiğimiz dönemde, Müsilaj Komisyonunda bir çalışma yapmıştık -yani Komisyon çalışması değil ama biraz böyle paralel bir Komisyon gibi, dışarıda da- bu MAREM’i bilirsiniz, MAREM vasıtasıyla özellikle istavrit başta olmak üzere İstanbul’un muhtelif yerlerinden tutulmuş 10 farklı balıkta vibriyo tespit edilmiş idi, sizin bunu destekleyen bulgularınız var mı? Hatta ben Edremit Körfezi’nde de yakaladığım barbunyalarda diseksiyonla ki fotoğraflarını gönderdim hocaya, “Gonadları gelişmemiş, çok büyük olasılıkla bu balıkların yaşları kendi cesametleri uyumlu değil. Onlarda da bu enfeksiyon geliyor olabilir.” dedi. Yani böyle bir şey varsa Komisyonumuzun buna ivedilikle önlem olması lazım herhâlde.

SU ÜRÜNLERİ MÜHENDİSLERİ DERNEĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ ADEM ÇOLAK – Doktor Adem Çolak, Su Ürünleri Mühendisleri Derneği Yönetim Kurulu üyesiyim.

Şimdi, Sayın Vekilim, müsilaj olayına mutlaka burada hastalıkla ilgili çalışan hocalarımız da vardır ama genel anlamda baktığımızda, zaten ortamın genel bozulmasından kaynaklı bir durum. Dolayısıyla birçok mikrobiyal faaliyetin de beraberinde geldiği, yaşandığı bir durum. Bu süreç boyunca tabii ki o bölgedeki habitatta yaşayan, ekolojide yaşayan tüm canlılar bundan etkilendiler. Bunun tabii, hastalıkla ilgili mutlaka etkileri de vardır, beslenmeye dönük bunu hâlâ yaşıyoruz -hani balık seven herkes bilir- kondisyon oranları balıklarda oldukça düştü, büyük bir kafa, ince bir vücut; dolayısıyla bunu yetiştiricilikte karşılaştığımız bir hastalıkla paralel tutamayız, bunu ayrı olarak değerlendirmek lazım diye düşünüyoruz. Hastalıkla ilgili olarak hocalarım daha detaylı bilgi vereceklerdir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Adem Bey’e de bilgilendirmesinden dolayı teşekkür ediyoruz.

Şimdi, arkadaşlar, geçelim mi geçmeyelim mi diye, sunum yarım kalsın diye tereddüt ediyorum ama Osman Parlak’tan başlasak mı?

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI OSMAN PARLAK – Başkanım, öncelikle Merkez Birliği Başkanımız bir iki şey söylesin, ondan sonra...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Faruk Bey, buyurun.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI FARUK COŞKUN – Sayın Başkanım, hepinizi saygıyla selamlıyorum. Hayırlı ramazanlar diliyorum hepinize ve iftar saatine gelmiş olmamıza rağmen, bayağı da yorulduk.

Ben, Su Ürünleri Yetiştiricileri Birlik Başkanayım, 1977 yılından beri de su ürünleri sektörü içerisindeyim yani Samsunlu Osman arkadaşımızın dediği gibi eskilerden birisiyim. Tarım Bakanlığından emekli olduktan sonra da -2004 yılından emekli oldum- Su Ürünleri Birlik Başkanlığı yapıyorum. 2009’dan beri de Merkez Birliği Başkanayım.

Merkez Birliğimiz ne iş yapıyor önce onu söylemek lazım. Bildiğiniz gibi, su ürünleri yetiştiricileriyle ilgili sorunları bir araya getirip ilgili makamlara ulaştırmak, bunları bilgilendirmek, bir araya getirmek, çeşitli toplantılar yaparak arkadaşlarımızı, üreticilerimizi veya yetiştiricilerimizi bilgilendirerek onları aydınlatmak, onlara yardımcı olmak, her konuda eksikliklerini gidermek, sorunlarını çözmek için yardımcı oluyoruz.

Şu anda Birliğimizin 21 aktif üyesi var. Tabii, neden bu 21’de kaldık ülkemizde? 5200 sayılı Kanun’la kurulduk biz, 5200 sayılı Kanun’un bazı eksikliklerinden dolayı biz sayımızı yükseltmiyoruz. Neden? Çünkü geçmişte, bu 5200 sayılı Kanun çıkarılırken bitkisel üretim ile su ürünleri üretimini aynı düşünerek bazı eksiklikler yapmışlar. Mesele, demişler ki “16 sayısını bulacağız.” Bizim 81 ilde yetiştiricimiz olmasına rağmen bazı illerdeki sayıyı bulamıyoruz. Onun için, mesela, siz “Önce sorunlarınızı söyleyin, sorunlarınızla ilgili de çözümleri de söyleyin.” dediniz ya, bizim 5200 sayılı Kanun’un acil olarak değiştirilip “16” sayısının kaldırılması ve bir de gönüllülük esasının kaldırılarak zorunluluk getirilmeli yani mecbur olmalı üyelik ama maalesef bizim...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Üyede mi zorunluluk istiyorsunuz.

Üyede mi zorunluluk istiyorsunuz?

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI FARUK COŞKUN – Evet, evet efendim yani biz bulamıyoruz çünkü bunu.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Üreticiler birliği merkezinde zorunluluk istiyorsunuz?

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI FARUK COŞKUN – Hayır efendim, il birliklerimizde zorunluluk istiyoruz. İl birliklerimize üye olsunlar ki il birliklerimizin sayısı çoğalsın. Mesela, bizim şu anda 21 üyemiz var. Biz ülkemizde niye 40’a, 50’ye, 60’a çıkmıyoruz? Çünkü 16 sayısını bulamıyoruz. Kanunda 16 mecburiyeti var ya, o nedenle sayımız yükselmiyor, 21’de kalıyor; 22 olduk aktif olarak, belki 23’e çıkabiliriz ama 35-40’a çıkmamız mümkün değil. Bunun için de 5200 sayılı Yasa’nın değiştirilerek günün şartlarına uyarlanması, bazı şeylerin değiştirilmesi lazım.

Bunun yanında, ben, esas, Osman Bey’e söz vereceğim de bizim üreticilerimizin de...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Faruk Hocam, Komisyon üyelerimiz arasında “16”, “21” sayılarının ne anlama geldiğini... Tam orayı bir açarsanız, kafalara da bir yerleşip otursun.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI FARUK COŞKUN – Şimdi, bizim il birliklerimizin kurulması için o ilde 16 üreticimizin olması gerekiyor, 16 balık yetiştiricimizin olması gerekiyor. Biz çoğu ilimizde 16 yetiştiriciyi bulamıyoruz, bulduğumuz

illerde kurulmuş durumdayız. Şu anda il birliği olarak bize bağlı, merkez birliğine bağlı 21 il birliğimiz var; 1 tane de İzmir var, 22 il birliğimiz var, İzmir üyemiz değil ama. Ben diyorum ki bunun sayısını yükseltelim. Yükseltmemiz için de bu “16” üye zorunluluğu şartının kalkması lazım, 9’a, 8’e, 7’ye inerse belki biz bir ilde birlik kurulmasını sağlayabiliriz. 2’sini, 3’ünü birleştirebiliriz, yan yana getirebiliriz; mesela, Sinop’ta, Samsun’da olduğu gibi, 2 il birleşerek kuruldular, bir de Sakarya, Düzce ve Bolu illeri birleşerek bir birlik kurdular. Biz bunun sayısını yükseltmek istiyoruz. Efendim, Adana var, Mersin var, Ordu var, Giresun var...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Temel sorun bu mu Faruk Hocam.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI FARUK COŞKUN – Birincisi bu efendim.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Yani temel bir sorun mu bu?

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI FARUK COŞKUN – Ben 5200 sayılı Yasa’dan sorumlu olduğum için bunları söylüyorum. Arkadaşlar o kadar çok şey söyleyecekler ki size. Belki, Hakan Bey biraz öfkelenerek bazı şeyleri söylemek istedi.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Onun, birliğin balıkçılara bir faydası var mı?

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI FARUK COŞKUN –Biz balıkçıları bir araya gelmesini sağlıyoruz, birlik, beraber etmek.... Osman Bey’in dediği gibi, Sinop’ta Somun Çalıştayı yaptık, balıkçıları bir araya getirdik, üreticilerimizi bir araya getirdik.

RİDVAN TURAN (Mersin) – Bu arada kooperatife mi katılmıyorlar, yoksa sayı yok mu?

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI FARUK COŞKUN – Sayı yok efendim, sayıyı bulamıyoruz.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Şimdi, Rıdvan Bey, kanunda bir ilde kurulabilmesi için 16’yı öngörmüşüz. Her ilde de 16 üretici, yetiştirici olmadığından dolayı ilde birlikler kurulamıyor.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI FARUK COŞKUN – Evet, onun için de biz sıkıntı yaşıyoruz.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ –Bunun için Faruk Hocam diyor ki: “Bu sayıyı ildeki kadar yani 6-7’ye indirirseniz üretici birlikleri çoğalır.” Bu sefer de başka sıkıntılar “Niye buraya indi diyebilirsiniz?” Onu bir irdelemek de fayda var.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI FARUK COŞKUN – Ama efendim, şimdi mesela, bir bitkisel üreticisinden, bir domates üreticisinden veya bir ceviz üreticisinden bulabiliyorsunuz rahatlıkla, bir seracı da bulabiliyoruz.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Yok, onu indirdiğiniz zaman sonra başka sıkıntılar çıkıyor bu kooperatiflerde, biz burada çok tartışıyoruz bunu da.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI FARUK COŞKUN – Efendim, şimdi, ben şöyle söylüyorum: O zaman, bu 5200 sayılı Yasa’da bitkisel üretim ile su ürünleri ayrıldığı da hiç problem çıkmaz.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Peki, o zaman “talep” diyoruz.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI FARUK COŞKUN – Şimdi, efendim, diğer bir önemli sorunuz da hepinizin, sayın vekillerimizin bildiği üzere, 2020 yılında Anayasa Mahkemesi ormanda su ürünleri yetiştiriciliği yapan işletmelerin yetiştiricilik belgesini “yetiştiricilik yapamaz” diye iptal etti. Biz bu Anayasa Mahkemesindeki çalışmalarını, iptal nedenlerini öğrenerek tekrar 2021 yılının...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Kim Anayasa Mahkemesine başvurdu, biliyor musunuz?

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI FARUK COŞKUN – Biliyorum efendim, CHP, Cumhuriyet Halk Partisi.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Ben onu demek istemedim.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI FARUK COŞKUN – Ya?

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Yani illa böyle CHP, şu bu olsun diye değil, neden itiraz edildiğini öğrenmek için sordum soruyu. Barış, vallahi, kusura bakma yani ben o maksatla sormadım soruyu.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI FARUK COŞKUN – Efendim, gerçekte de öyle.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Ormanlar hepimizin.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI FARUK COŞKUN – Ormanlar hepimizin de vermedi yani neden iptal olduğunu, CHP’nin başvurusu üzerine belki...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Anayasa’ya aykırıymış ki Anayasa Mahkemesi iptal etmiş.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TEMSİLCİSİ ALİ BÜTÜNOĞLU – Efendim, ana amaç bu değil, orada bir hata yapılıyor da, o maddenin içerisinde balıkçılık da geçtiği için.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI FARUK COŞKUN – Madenlerin...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Ben sadece şunu öğrenmek için istem dışı sordum. Ali Hocam, soruyu inanın ki istem dışı sordum. Kim bunla ilgilenir, kim Anayasa Mahkemesine itiraz eder onu öğrenmek için sordum soruyu.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI FARUK COŞKUN – Yani bilmiyorum efendim, tabii, bizim o zamanki... Şimdi, efendim, 2021 Aralık’ında da tekrar Anayasa Mahkemesinin iptal ettiği kanunun yerine yeni kanun çıkardı Meclis. Buna CHP’li arkadaşlarımız hep yardımcı oldular, bütün milletvekili arkadaşlarımız yardımcı olarak bir yeni kanun çıkmasını sağladılar, 2021 yılında bu problemimiz çözülmüş oldu ama 2020 yılı ile 2021 yılında çıkan kanun arasında süreleri biten üreticilerimiz mağdur oldular.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Ama onu da Bakanlık yapacaktı, Orman Bakanlığı.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI FARUK COŞKUN – Bakanlık yapacaktı ama Orman Bakanlığı, Orman Genel Müdürlüğü yapmadı.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – O da iktidarın kusuru işte.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI FARUK COŞKUN – İki, o boşluktaki...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Kim yaptı diye soracaktım?

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI FARUK ÇOŞKUN – Bunu kim yapmadı diye sorman lazım.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – O zaman iktidarda kim vardı?

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI FARUK ÇOŞKUN – Vallahi, efendim, şu andaki mevcut iktidarımız.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Evet, Faruk Hocam, devam edelim.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI FARUK ÇOŞKUN – Şimdi bu aradaki üreticilerimiz veya yetiştiricilik işletmelerimiz boşlukta kaldılar, bunlar yeni kiralamalarını yapamadılar. Bunun için diyorum ki bu orman arazileri kırk, elli yıl önce kiralanmaya başlandı, bu üretim tesisleri kırk, elli yıl önce kuruldu. Buraların, orman arazilerindeki işletmelerin tekrar ormana dönme şansı yok. Diyorum ki bu işletmelerin yerleri orman olamayacağına göre buralar 2/B statüsüne alarak sahiplerine verilebilir; benim önerim bu yani...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Orman içerisinde değil mi bunlar?

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI FARUK ÇOŞKUN – Orman içerisinde.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Nasıl orman içerisinde...

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI FARUK ÇOŞKUN – Ama efendim, öyle şey ki... Mesela, bir vadide her taraf beton yığını olmuş, beton yapmışız. Mesela, o kadar şey var ki orman olma şansı yok, bu betonları kaldıramazsınız. Zaten, efendim, bunların çoğu dere yatağı, dere yatağı olduğu için buralar 2/B statüsüne alınabilirse...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Siz onları öyle kullanabiliyorsanız kullanın da gerisini karıştırmayın fazla Hocam.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Neden orman dışına çıksın istiyorsunuz?

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI FARUK ÇOŞKUN – Efendim, sahiplerine verilsin de...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Arkadaşlar, şu anda konuyu açtık Kamil Hocam, “Sorunlarınızı, taleplerinizi ve çözüm önerilerinizi iletin.” dedik; dinleyeceğiz.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI FARUK ÇOŞKUN – Türkiye’de şu anda 17 işletmemiz boşa kaldı, kiralayamadı. Buraları 2B statüsüne alıp da sahiplerine de “Gel, sana veriyorum.” deseler problemler kendiliğinden çözülecek. Ben alınabiliyorsa dedim zaten, yanlış anlamayın. Bilemiyorum yani bu işlerin çözülmesi lazım, onu demek istiyorum..

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Kullanım hakkı...

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI FARUK ÇOŞKUN – Bir şekilde çözülmesi lazım.

Şimdi, efendim, bakın, benden sonra Başkanım, Osman Bey’e söz versin. Ülkemizde şu anda -400 milyona yakın somon ihracatı yaptık- 50 bin ton üretimimiz var somon balığında. Somonun altyapısı alabalık, alabalık olmasa somonları biz nasıl yetiştireceğiz? Onun için, bunları dikkate alarak özellikle orman sahalarındaki suların çok güzel olması, suların çok kaliteli olması, kirletilmemesi alabalık için çok önemli. Suların soğuk olması da alabalık yavru yetiştiriciliğinde çok önemli duruma gelmektedir ve yavruları yetiştirmekteyiz ama biz bunları korumaya çalışıyoruz.

Bir de efendim, bizim şimdi, balıkçılık yetiştiricilik tesislerinin şu faydası var: Ormanda yangınları da önlüyor, ormanları sahipleniyor, kırsal yerlerden şehirlere göçü önlüyor.

Siz biliyorsunuz Barış Bey, gittiniz geldiniz. Bizim Fethiye’de veya başka bir yerde kalkınmadan dolayı kırsaldan hiçbir yere göçmüyor.

Ben bunları söylemek istiyorum Başkanım. Teşekkür ederim.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Faruk Bey, siz tamamlarsanız ben hemen Osman Bey’e söz vereceğim.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI FARUK COŞKUN – Sayın Başkanım, benim zaten yönetimdeki birlik üyelerini getirmemdeki amacım, onların size detaylı bilgileri vermeleri, sorunları söylemeleri. Madem sektörün sorunlarının araştırılması isteniyor ve sonunda bir rapor yazılması isteniyor; bunun için biz de arkadaşlarla geldik, biz de sizlere sorunlarımızı söyleyeceğiz ki sizler de rapora geçireceksiniz, bize öncülük edeceksiniz, bizim yolumuzu açacaksınız.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Biz teşekkür ederiz.

Bu arada arkadaşlar, Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Merkez Birliği olarak Faruk Coşkun Hocamız konuştu. Osman Parlak Bey burada, yöneticisi.

Osman Bey, sizi dinliyoruz.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI OSMAN PARLAK – Başkanım, şahsınızda öncelikle hazırunu saygılarımla selamlıyorum.

Öncelikle, Komisyondaki milletvekillerimizi dinlerken inanın, gurur duydum. Bu kadar donanımlı, balıkçılıkla ilgili bu kadar bilgiye sahip olmalarından dolayı da gurur duyduğumu belirtmek isterim. Gerçekten, hemen hemen bilim insanları kadar konulara vakıflar.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Komisyonumuzun her bir üyesi hem milletvekili hem de balıkçılıkla ve suyla alakası var, gönül bağı var.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI OSMAN PARLAK – Kendilerine huzurlarınızda teşekkür ediyorum.

Ben size bugün Türk somonuyla ilgili –projeksiyonunu- sorunları dile getirmek istiyorum ama sözlerime başlamadan önce şunu belirtmek isterim: Bizler doğaya, suya ve çevreye zarar verecek hiçbir üretim modelinin içinde olmayacağız. Evet, üretim bizim bağımsızlığımızdır, özgürlüğümüzdür ama bunu doğaya zarar vererek yapamayız. Geleceğin su ürünleri yetiştiriciliğinde doğaya, çevreye veya suya –ki su çok daha kıymetli şimdi- zarar verecek bir üretim varsa bunu yapmamak daha doğrudur.

Sayın Başkanım, bundan yaklaşık on iki, on üç yıl evvel Amerika’dan triploid yumurta getirerek Türkiye’de ilk defa -Norveç’ten gelen somonu daha az ithal edelim, Türkiye kaynaklarını dışarıya daha az versin diye- somon üretimi başlattık ama bu, Norveç’e alternatif bir model değil. Bugün dünyada 2 milyon 800 bin ton somon üretilmekte, oysa bizim ülkemizde bu yıl 100 bin ton civarında somon üretilecek.

Sayın Başkanım, 2015 yılında Norveç’ten 65 milyon dolarlık somon ihraç ediyorduk, bugün ise bu rakam çok daha aşağılarda -burada bakmak da isterim rakama- 40 küsur milyon dolara düştü. Bu, şu demektir: Biz somonla ilgili başarılı işler yaptık, balıkçılıkla ilgili de başarılı işler yaptık ama bunları başarılı kabul ederek böyle devam edemeyiz. Dünya da başka bir noktaya gidiyor. Yani her şeyi yeniden planlamak, yeniden düşünmek ve bilimi de öne alarak devam etmek istiyoruz. Bundan dolayı Türk somonunun bir çalışma grubu var, Başkanlığını yapmaktayım, Samsun ve Sinop’un da Başkanayım.

Bu çalışma grubunda 80'e yakın bilim insanıyla birlikte çalışıyoruz. Türk Somonu Çalışma Grubu, Merkez Birliğimiz ve Samsun Birliğimiz hem su ürünleri mühendislerine burs vermekte hem de Sinop Üniversitesiyle ve TÜBİTAK'la birlikte Norveç somonu ile Türk somonunu karşılaştırmaktayız. Aynı zamanda, çeşitli üniversitelere bilimsel çalışma yapmaları için destek sağlıyoruz.

Sayın Başkanım, 2023'te 100 bin ton üretim, 500 milyon dolar ihracat beklentimiz var. Geçen sene 363 milyon dolar ihracat yaptık sadece Türk somonundan. Burada hedefler sorulduğu için cevap vermek istiyorum; 2030 yılındaki hedefimiz 200 bin ton üretim, 1 milyar dolar ihracattır, yine somonla ilgili söylüyorum bunları.

Somon ise şimdiki Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğünün teklifiyle iç sulardaki alabalıkların son altı aylarını denizde geçirmeleri dolayısıyla bu balığa "somon" isminin verilmesi uygun görüldü. 10 komisyonumuz var, bu komisyonlardan 2 tanesi isimle ilgilidir. İsimle ilgili yeni değişiklikleri de Bakanlığımıza sunmuş bulunmaktayız.

Bu proje dünyada ağ kafeslerde, denizlerde ve denizel alanlarda yapılan en çevre dostu projedir. Neden böyledir? Çünkü biz denizi sadece altı ay kullanıyoruz, altı ay dinlendiriyoruz. Bu proje dünyada yetiştirilecek somonun en kaliteli ve en lezzetlisidir. Neden böyledir? Çünkü Karadeniz'in özelliklerinden kaynaklanıyor. 2030 yılında bir dünya markası oluşturmaya çalışıyoruz. Bu markayla ilgili isteklerimizi size sunacağım. "Türk Somonu Proje Özeti"nde kısaca yazdım bunları ama daha teferruatlı bilgi istenirse yine arkadaşlarımla bunu hazırlarım.

"Karadeniz'in özelliğinden." dedim, mesela Karadeniz'de yetiştirdiğimiz levrek de dünyanın en kaliteli levreğidir.

RIDVAN TURAN (Mersin) – Karadeniz'deki bütün balıklar en lezzetlidir.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI OSMAN PARLAK – Evet.

Sayın Vekilim zaten konulara çok hâkim, kendisini hem tebrik ediyorum hem de Komisyonunda yaptığı konuşmalar için teşekkür ediyorum. Birçok konuda da Sayın Vekilimin söylediklerini de dikkate alacağımızı burada size belirtmek istiyorum.

Şimdi, çok üretim yapmıyoruz, hani "Dünyada 1'inciyiz." dediğimiz şeyler var ya, onlar bizim çok üretim yaptığımız anlamını taşıyor. Niye? Biz 6 ila 8 kilo arasında balık tüketiyoruz Türkiye'de. O kadar çok balık üretmiş olsaydık biz de dünya ortalaması olan 15-20 kilo, Avrupa Birliği ortalaması olan 30 kilo, Japonya ortalaması olan 80 kilo gibi balık tüketirdik.

Şunu da belirtmek isterim sizlere: Biz, dünyanın en yüksek standartlarına sahip ülkelere balık satıyoruz yani Amerika'ya satıyoruz, Kanada'ya satıyoruz, Avrupa Birliği ülkelerine satıyoruz ve Japonya'ya satıyoruz. Bu, bizim ürettiğimiz balıkların hem kaliteli olduğunu gösterir hem kontrollü olduğunu gösterir hem de hijyene dikkat edildiğini gösterir. Mesela Japonlar geldiği zaman, bizim sularımızdan da numune alırlar, yemimizden de numune alırlar, çevreyi de kontrol ederler, balığı da her türlü kontrol ederler. Balığımızdan endişe etmeyin çünkü Avrupa'daki sofralarda her 3 balıktan 1'i bizim balığımızdır. Yani Avrupalılar bizim, böyle kalitesiz ya da işte antibiyotikli, bir takım kimyasallar kullanılmış balıklarımızı almazlar. Standartlara gelince yani biz Avrupa için ayrı, kendi halkımız için ayrı şey yapmıyoruz.

Burada bir şey ifade etmek isterim yine size: Orta Anadolu, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu'nun sularında da ciddi üretimler yapacağız ve o üretimlerle Karadeniz'in üretimini birleştireceğiz ama bunları yaparken gerçekten çevreye uyacağız. Yeni projelerimiz var, bunlar da şunlar: Barajların bir müddet sonra bu üretim kapasitesine yetmediğini düşünerek deniz kenarlarında

ya da iç sularda yarı açık ve kapalı sistemler kuracağız. Sayın Vekilim, bunlar pahalı sistemler yani 20 milyon dolar, 30 milyon dolar, 50 milyon dolarlık projeler. Bakın, Türkiye'nin geleceğinde eğer bizler, çevre dostu projeleriyle devam etmek istiyorsak zaten gelecekte de Avrupa Birliği ülkeleri ya da Amerika ya da Kanada bizden o kriterleri görmediği süre içerisinde balık falan da almaz, hiç endişeniz olmasın ama bu projeler çok pahalı projeler, bunlar için yatırım kredisi talep ediyoruz. Bu yatırım kredilerinin en az on yıl vadeli, üç yıl ödemesiz ve sübvans krediler olmasını istiyoruz. Bunların hepsinin arıtmaları var yani sizin denizden aldığınız suyun kalitesi neyse, tekrar denize onu bırakmak zorundasınız.

Şimdi su ürünleri mühendisleriyle ilgili bir konu var, onu da kısaca söyleyeyim. Tabii, su ürünleri mühendisleri bizim için çok önemli, bugün bizim bu seviyelere gelmemiz su ürünleri mühendisleri sayesinde. Bakanlıktan, o arkadaşlarımızın -sayın vekillerimiz de söylediler- yetki kanunuyla ilgili kanunun bir an evvel çıkarılmasını istedik, çok da destekledik. Sayın Genel Müdürüm bilir “Su ürünleri mühendisleri konusunda bir şeyler olsun.” diye ben kendim de çok gayret ettim. Tabii, okullar son zamanlarda öğrenci vermedi. Niye? Kamuda öğrenci istihdam edilemeyince özel sektörde herkes çalışmaz. Bakın, şimdi söyleyeyim size, belki Başkanımız demin bir şeyler söyledi, ben o ara başka bir şeyle meşguldüm, arkadaşlarım söyledi, Özcan Bey Hocam söyledi.

1) Mühendis bulamıyoruz.

2) Devlet bize mühendis çalıştırma mecburiyeti koymuş, bin tonluk tesiste 3 mühendis; bulamıyoruz, yok, sıkıntımız var.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Niye? Yetkilendirilmiş olmadığı için mi yok?

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI OSMAN PARLAK – Mühendis sayısı son yıllarda okullarda azaldı. Niye azaldı? Çünkü kamu, bunları istihdam etmedi, etmeyince de bu sefer okullara talep azaldı, okullarda sıfır çeken bir sürü su ürünleri fakültesi oldu, bazıları da kapatıldı. Mesela Kastamonu Üniversitesi Rektörü beni çağırdı, konuyla ilgili bilgi aldı, kapatmaya karar vermişler; Tunceli de kapandı sanıyorum, birkaç üniversite daha da kapanır. Ama gelelim bizim sektöre, özellikle son birkaç yıl içerisinde Türk somonunun yıldızının parlaması dolayısıyla, su ürünleri mühendislerinin artık maaşlarında, haklarında çok büyük ilerlemeler var, eskisi gibi değil yani 50 ile 75 bin lira arasında alan bir sürü mühendis arkadaşımız var, yeni girenlerden 15 bin liradan aşağı olan bizim bölgemizde hemen hemen hiç yok, her türlü hakları da var ama asıl mesele, yetkilendirilmeleri.

Şimdi birkaç şey söyleyip bitirmek istiyorum çünkü gerçekten zaman yok.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Osman Hocam, sonra da devam edebilirsiniz, kendinizi zorlamayın.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI OSMAN PARLAK – Bir iki şeyle bitiriyorum o zaman.

Bu proje 40 vilayeti ilgilendiriyor; Güneydoğu Anadolu, Doğu Anadolu ve Orta Anadolu'da birçok vilayeti ilgilendiriyor yani yumurta yapan tesisleri, damızlık tesislerini, yavru yapan tesisleri, Türk somonu adayı tesislerini, Karadeniz'deki bütün illeri ilgilendiriyor. Dolayısıyla sosyal bir projedir yani bir çevre dostu projedir ama aynı zamanda sosyal bir projedir ve 2 bin aileyi ilgilendiriyor. Niye? Alabalık üretimi yapan herkesi ilgilendiriyor bu proje ve bu proje de sivil toplum örgütleri, akademisyenler ve Bakanlık tarafından bir arada yürütülüyor. Sadece 2 tane çalıştay yaptık; biri Samsun'da, biri Sinop'ta; bilim insanlarının önderliğinde, Bakanlık yetkililerimizle yani ortak bir akılla

yapılıyor bu. Biz de biliyoruz sorunları ve çözüm yollarını, akademisyenler de biliyor, Genel Müdürlük de biliyor ama bunlar çözülüyor. Niye? Yan yana gelip birlikte düşünmemiz lazım, beraber hareket etmemiz lazım; bunu da başarmaya başladık ve bu mesafeler de biraz öyle alınıyor.

Desteklere gelince, bakın, 2011 yılında -dolar hesabı yapacağım- 120 milyon dolar civarında desteklenmiş bu sektör. Şimdi, bu sektörlerin bir bölümünü biz reddettik. Burada açıklayayım, Komisyondaki sayın vekillerimiz de bilsin çünkü Avrupa Birliği bize antidamping ve sübvansiyon soruşturması açtı ve millî kaynaklarımızın Avrupa'ya gitmesinden dolayı oraya telafi edici vergi ödemektense, Bakanlığa kendimiz başvurarak bizzat çupra ve levrekteki desteklerimizi istemedik ve yetiştiriciler bunları reddetti çünkü millî bir mesele hâline geldi, yetiştiricilerin böyle bir fedakârlığı var. Şimdi, bundan sonra verilecek destekler, hiçbir zaman bu miktarda olmayacak çünkü 2 bin tonluk tesislere destek verilirken 350 tona düşürüldü, o destekler olmayacak ama sektöre yeniden bir başlangıç yapabilmek için bunların kapalı ve açık sistemlere, arıtma tesislerine, doğayı koruyacak, çevreyi koruyacak, bunlara yardımcı olacak sistemlere, makinelere verilmesi de hatta arıtmada elektrik desteğinin bile -yani çok mümkün gözükme bile- burada verilmesi gerekiyor.

Bitiriyorum, sonraki dönemde birkaç konuyu arkadaşlarım konuşacak.

Sayın Vekilim, Samsun ve Sinop'ta -sayın vekillerim de burada- balıkçı barınakları sorununuz var.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Türkiye'nin her yerinde var.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Onları çarşamba günü dinleyeceğiz.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI OSMAN PARLAK – Her yerinde var ama bizimkiler acil. Şimdi, Samsun ve Sinop'ta 105 bin tonun üzerinde bir proje var, yapılıyor bunlar. Buraya yaklaşık 15 bin ton canlı balık gelecek ve buradan 100 bin tonun üzerinde balık çıkacak, 2025 yılında bunlar gerçekleşecek. Geçen yıl en fazla üretim yapılan yer Sinop'tu.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Sinop-Samsun ortaklaşa çözüm bulacağız o işe.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI OSMAN PARLAK – Ortaklaşa.

Sayın Vekilim de burada, şimdi teklif ediyorum: Döngel Sokak'taki balıkçı barınağı hâline gelmiş olan şeyi, biliyorsunuz, Tarım Bakanlığı devralmıyor. Niye? Üzerinde üst yapılar var. Biz Gebze limanından vazgeçiyoruz zaten, biz oraya gittik -size de izah etmiştim o gün- daha sonra Genel Müdürlüğümüzle gittik, baktık; halk oraya inmiş zaten, biz orada bir şey yapamayız.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Orada sizi oynatmazlar.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI OSMAN PARLAK – Yok, orada olmaz, zaten istemiyoruz ama Döngel Sokak'taki şeyi acilen yasal hâle getirmemiz lazım. Yakakent'te geçici izinle duruyoruz, o balıkçı barınaklarını şey yapacağız.

Son cümle, çok da yoruldu, bakın, burada, öncelikle size teşekkür ediyorum, geçen sene Derbent Barajı'ndaki balıklarımızın ölmelerini önlediniz.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – DSİ'yi dinleyeceğiz bu konuda.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI OSMAN PARLAK – Devlet Su İşleri ve Su Yönetimi Genel Müdürlüğünden bu konuyla alakalı olan herkese de teşekkürlerimi arz ediyorum. Niye? Evet, nitelik ve nicelik olarak teknik şartnamelerde Devlet Su İşlerinin bize herhangi bir taahhüdü yoktur. Bizim Genel Müdürlüğümüzle, Balıkçılık

ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü ile Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nün bir protokolü var. Ben Türkiye'de ilk defa baraj göllerinde alabalık üreten kişiyim. O protokol de bana izin verildikten sonra yapıldı, geçici olarak da verildi, sonra değiştirildi. Şimdi, bu protokolle... Evet, devlet biliyorsunuz kendisini garantiye almak için... Orada her madde var. Ya, biz Derbent Barajı'nda 6.650 ton balık üretiyoruz, bunun denizdeki karşılığı bu yıl 40 bin ton civarında olacak yani 200 milyon dolar olacak sadece Derbent Barajı. Suları keserseniz yani bizi yok sayarsanız kanunen bir suç işler misiniz? Yok çünkü bu şeyde böyle bir şey yok ama millî ekonomiye ve oradaki Türk somonu projesine çok ciddi darbe vurursunuz. Bu sadece Derbent'te değil, Çamlığöze'de de Borçka'da da Kürtün'de de buralarda da aynısı var. Şimdi, burada herkes vatansever, herkes vatanını seviyor, bundan sonra düşünürken -buralarda balıkçılık yapılıyor, en az 5 barajla on iki ay balıkçılık yapılıyor- bunu dikkate alarak yani bu yıl yaptığınız gibi yine sularında sıkıntı olduğu zaman, oksijenlerde sıkıntı olduğu zaman su salınmasını sağlamalısınız. Niye? Su rejimi çok değişti, biliyorsunuz küresel ısınmanın bize çok sıkıntıları var, bizler üretim yapmakta zorlanıyoruz.

Bu duygu düşüncelerle hepinizi yürekten selamlıyorum, hepinize saygılar sunuyorum. Sinop Milletvekilimize bu çalışmayı başlattığı için çok teşekkür ediyorum. Kendileri bizi de birkaç yıl evvel ziyaret etmişti Samsun Milletvekilimizle birlikte, orada hem kendilerini dinledik hem de bu yaptığı çalışmadan dolayı kendilerine teşekkür ediyorum.

Herkese saygılar sunuyorum.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Osman Parlak Bey'e biz de somonla ilgili vermiş olduğu bilgiden dolayı teşekkür ediyoruz.

Şimdi, ben toplantıya saat sekiz buçuğa kadar ara veriyorum.

Kapanma Saati:18.33

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 20.30****BAŞKAN: Fuat KÖKTAŞ (Samsun)****BAŞKAN VEKİLİ: Hasan KALYONCU (İzmir)****SÖZCÜ: Barış KARADENİZ (Sinop)****KÂTİP: İsmail Emrah KARAYEL (Kayseri)**

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Evet, arkadaşlar, toplantı yeter sayımız vardır, toplantıyı açıyorum.

Bıraktığımız yerden devam ediyoruz. Osman Bey diyor ki: “Bende kalmıştık, tamamlayayım.”

Buyurun Osman Bey.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI OSMAN PARLAK - Sayın Başkanım, ben kendim konuşmayacağım ama buradaki arkadaşlarım Türk somonuyla ilgili bazı sorunları dile getirmeye devam edeceklerdir. Biz buraya gelmeden öyle bir planlama yapmıştık. Arkadaşlarımızdan Trabzon Birlik Başkanımız İlker Yıldırım Japonya’ya yapılan ihracatımızda bir sorun var onu Komisyona iletmek istiyor. Aynı zamanda, komşu ülkelerde üretim alanları açıldı.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ - Sayın Parlak, bütün katılımcılara söz vereceğim.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI OSMAN PARLAK - Bunu benim konuşmamı tamamlamak için söylüyorum.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Yok, yok, İlker Bey Japonya sorunuyla ilgili...

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI OSMAN PARLAK – O Türk somonuyla ilgili sorunlar var ya.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Herkese söz vereceğim, onu demek istedim. Sorun yok.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI OSMAN PARLAK – Tamam.

Komşu ülkelerde de üretim başladı; Bulgaristan’da, Romanya’da, Gürcistan’da ve Rusya’da, bunlarla ilgili bir iki cümle söyleyecek. Doğu Karadeniz’deki tesislerde derinlik sorunu var, bunları da gelmişken Komisyona ve Bakanlık yetkililerine iletmek istiyorum. Eğer söz verirsiniz İlker Bey konuşmak istiyor şimdi.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ - Teşekkür ediyorum bu konuda. Devam edelim biz yine Merkez Birliğinden. Merkez Birliğinden diğer arkadaşlar konuşma almayacak herhâlde o zaman?

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI ÖZERDEM MALTAŞ – Alacağız.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – O zaman Özerdem Maltaş Bey’den ben devam edeyim oradan. Ama biraz zamanı tasarruflu kullanmanızı rica edeceğim çünkü aynı sektörden herkesi konuşturuyoruz.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI ÖZERDEM MALTAŞ – Tamam Başkanım.

Öncelikle şahsım ve Merkez Birliğimiz adına yüce Meclisimizi selamlıyorum.

Sayın Başkanım, bizim balıkçılık yönetiminde birçok kurumla iş ve işlemlerimiz yürüyor. Şimdi, su tahsisinde, alan tahsisinde ve çevresel hassasiyetler konusunda birçok kurumdan görüş alıyoruz. Bu da zaman kaybına, mükerrer bilgi, belge talebine yol açıyor. Bu nedenle bizim iş ve işlemlerimizin hangi kurumdan olacağı önemli değil ama bir tek kurumdan yürütülmesi sektörümüz açısından olumlu olacaktır, yetiştiricilik sektörü açısından. Çünkü yatırımlarla ilgili bir kaynak talebimiz yok, sadece iş ve işlemlerimizin tek bir kurumdan yürütülmesi önemli.

Bir başka konu, ülke çapında mevcut potansiyel alanlarımız var denizlerimizde; özellikle yaklaşık 10 12 tane ilde var. Bu potansiyel alanlarımızın çevre düzeni imar planlarına işlenmesi lazım yani ulusal ölçekte yapılan, mekânsal planlamanın yapıldığı büyük planlara işlenmesi gerekiyor ki böylece üreticiler önümüzü görmüş olacağız, uzun vadeli yatırımlar yapmış olacağız, daha garantili olacak, daha büyük yatırımlara girişmiş olacağız; işleme tesisleri, kapalı devre sistemleri gibi.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Önünüzü açmak içini soruyorum soruyu: Neden bunlar mekânsal planlamalara, büyük planlamalara işlenmiyor?

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI ÖZERDEM MALTAŞ – Efendim, şimdi bunu biz Muğla’da yaşadık, tesisleri kurduk, ikincil konutlar ve turizm yatırımları geldi, bize dediler ki: “Daha açığa gidin.” Gittik, boşalttık Güvercinlik’i falan, Kazıklı, Güllük taraflarına gittik belki biliyorsunuzdur, oraya geldiler, bu sefer yine ikincil konutlar geldi, yine turizm faaliyetleri geldi “Biraz daha gidin.” dediler, oraları da boşalttırdılar. Şimdi, mesela biz ihracatçı bir sektörüz.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Daha açığa mı yoksa kıyıdan ileri kıyıya mı?

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI ÖZERDEM MALTAŞ – Hem açığa gittik efendim hem uzaklaştırdılar.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – 500 metre dışarı...

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI ÖZERDEM MALTAŞ – 1 kilometre.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Daha açığa gönderiyorlar.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI ÖZERDEM MALTAŞ – Tabii, daha açığa. Şu anda mesela Karadeniz’de biz 5 kilometre açıktayız, 7 kilometre olduğumuz yerler var. Artık kıyı alanında biz de olmak istemiyoruz, daha rahat ediyoruz ama mekânsal plana, ulusal ölçekteki çevre düzeni imar planlarına işlenmesi 1 yerde var sadece ve böylece üretici büyük yatırımlar yapabiliyor. Bunlar çok büyük yatırımlar; atıyorum mesela eskiden 20’li kafesler yapıyorsak şu anda 70’li kafes yapıyoruz, 70 metre çaplı büyük kafesler, büyük işleme tesisleri...

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Dalga boyu yüksek.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI ÖZERDEM MALTAŞ – Tabii yani açık denizdeyiz, 7 kilometre. Karadeniz’de şu anda mesela daha da şeylerimiz var, imkân verirse derinlik daha açığa gideceğiz; yani yerleşim birimlerinden görülmeyecek, kıyıdan görülmeyecek?

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Dalga yüksekliği?

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI ÖZERDEM MALTAŞ – 6-7 metre, daha fazla.

Yani çevre düzenlemesi ve imar planlarına işlenmesi önümüzü açacaktır.

Efendim, bir başka şey, mesela kurumlar arasında bu potansiyel alanlar belirlenirken 14 ayrı kurumdan izin alınıyor. Geliyoruz, projelerimiz Bakanlık tarafından onaylandıktan sonra, bu sefer ÇED süreci başlıyor, yine aynı kurumlardan tekrar izin alınıyor; mükerrer bilgi, belge, izin bir maliyet. Ya, sürekli aynı şeylerin tekrar tekrar olması yatırımcı için ciddi anlamda zaman kaybı oluyor, ülke için ilave bir maliyet.

Bir başka şey; hazine arazileri var. Mesela, Karadeniz’de özellikle Türk somonuyla ilgili -Osman Bey yeteri kadar bilgi verdi- bir sürü tesis kuruldu, şimdi bunların işleme tesisleri yapılmalı ama Karadeniz’de yer sorunu var. Devletimizin elinde hazine arazileri var yeteri kadar, bunların bizim üreticilere tahsis edilmesiyle ülkeye ciddi anlamda bir katkı sağlanacak yani oralarda işleme tesisleri kurulacak, yüksek katma değerli ürünler yapılarak ihraç edilecek ve ülke içinde halkımızın kullanımına sunulacak.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Özerdem Bey, onu siz öyle rahat söylüyorsunuz da bu sefer çevreciler, ahalî ayağa kalkıyor, tabii, öyle bir sıkıntı da var ortada.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI ÖZERDEM MALTAŞ – Hayır, istihdam yaratacak, Karadeniz’de ciddi anlamda şey...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Bazen altın üretimine bile karşı çıkıyoruz yani onlar oluyor.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI ÖZERDEM MALTAŞ – Efendim, tarımsal ihracatımız şu anda 17-18 milyar dolar; 2 milyar doları neredeyse su ürünlerinden geliyor yani ciddi anlamda yüksek katma değerli bir sektör ve önü açık bir sektör.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Sevgili Başkanım, devam ediyor mu?

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI ÖZERDEM MALTAŞ – Evet, sadece midye kaldı.

Şimdi, midye, tabii, Sayın Vekilimiz de midyeyle ilgili şey yaptı ama şu anda, ülke çapında yaklaşık 70-80 tane midye yatırımı devam ediyor, özellikle Marmara’da ve Ege Bölgesinde. Şimdi, tabii, midye balık gibi değil, yem kullanılmıyor ve suyu süzerek beslenen bir canlı yani doğaya, denizlere çok faydalı. Sağ olsun Bakanlığımız da bunu teşvik ediyor ama tabii, burada, Marmara’da özellikle müsilağdan sonra çevresel etki değerlendirme (ÇED) kapsamına alındı ama zaten bu canlıda yem kullanılmıyor. Doğaya faydalı, denize çok faydalı, onun için ÇED kapsamından çıkarılması sektörün önünü açacaktır. Bir de tabii, bu kabukluların Avrupa Birliğine ihracatıyla ilgili problemler yaşıyoruz, bununla ilgili de çalışmalar yapılmalı, özellikle midye için. Bir de tabii, doğadan kontrolsüz ve kayıt dışı çok fazla toplanıyor ve bunlar sağlıksız koşullarda midye dolmasına dönüştürülerek halkımızın kullanımına sunuluyor. Biz sektör olarak bunların önüne geçilmesini istiyoruz yani doğadan kontrolsüz ve kayıt dışı toplanmaların önüne geçilmesini istiyoruz.

Benim söyleyeceklerim bu kadar, teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Teşekkür ederim.

Özerdem Bey, daha önceki konuşmacı arkadaşlar bu ÇED sürecinden bahsettiler, ÇED sürecinin uzamasından bahsettiler ya da ÇED dışı yatırımlara yönelik bin tonluk kapasitenin altına inerek böyle bir... Neden ÇED almaktan kaçınıyoruz, gerekçemiz ne oradan? ÇED alınmayacak kapasitedeki tesislere niye yöneliyoruz?

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI ÖZERDEM MALTAŞ – Sayın Başkanım, kesinlikle -o konuyu da sayın vekillerimiz söyledi- şu anda, ülkede ÇED kapsamına girmeyen -bizim 2.400-2.500 tane ülke çapında tesisimiz var- hiçbir tane tesis yok. Şimdi, bunlar 0-29 ton hiç girmiyor, küçük işletmeler. 29-999 arası ön ÇED. Yine ÇED yapılıyor ama o, mülki idare amirine kalmış. Orada yine bütün işlemler yapılıyor, bütün analizler yapılıyor, bütün kurumlardan görüşler alınıyor.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Peki, ÇED olumsuz kararı verilen tesis var mı?

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI ÖZERDEM MALTAŞ – Hayır efendim.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Hepsi alıyor o zaman.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI ÖZERDEM MALTAŞ – Hayır “Var mı?” derken, o kapsamda eğer bir eksikliği varsa, bir olumsuzluğu varsa o düzeltiliyor. Yani, mesela, midyeden her hafta analiz alınıyor; hem üründen hem sudan alınıyor. Balık tesislerinde zaten TRİKX kriteri var, onlarla ilgili hocalarım bilgi verdi. 3 tane kriter var; kıyıdan uzaklık, akıntı hızı ve derinlik. Bu 3 kriterin 1 tanesi değil, 3’ü aynı anda olacak. Şimdi, mesela, Karadeniz’de yeni yatırımlar yapılıyor, Ege’de ve Akdeniz’de uygulanan kriterler daha zor. Karadeniz’de aslında kriterler daha kolay ama Bakanlığımız Karadeniz’de de Ege’nin kriterlerini uyguluyor. Mesela, 7 kilometre, şu anda 6 kilometre... Karadeniz’deki bütün şeyler ve altı ay üretim yapılmıyor. Gerçekten bunu biz şey için söylemiyoruz, bu bizim işimiz, sürdürülebilir olması lazım ki biz bunu devam ettirelim, bu işten para kazanalım. Bütün çevreden, Çevre Bakanlığımızdan, çevresel etki değerlendirme sürecine dâhil olmayan hiçbir tane şey yapılmıyor. Şimdi, üreticilerimiz “999 ton” deniliyor, 950 ton yani arka kapıdan ÇED yapılmasın, büyük ÇED yapılmasın falan ama şu ana kadar son beş, altı yıldır hiçbir tane öyle tesis yok. Bakanlığımız hepsini normal büyük set kapsamına sokuyor, büyük setten şeyler yapıyoruz.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Peki, teşekkür ederiz bilgileriniz için.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – Başkanım, daha vatandaştan bir cevap ister misiniz?

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Bir saniye...

Bariş Bey’e söz verdim.

Buyurun Bariş Bey.

BARİŞ KARADENİZ (Sinop) – Ben kısaca bir konuya değineyim.

Türkiye’nin neresine giderseniz gidin, sahada şöyle bir şey var: Bir bakanlık olmadığı için, bir bakanlığın alt biriminde genel müdürlük bazında yönetildiği için vatandaşlarımızın talebi mutlaka bir bakanlık kurulması ve -içinde, bünyesinde her türlü- tek elden yönetilmesi gerektiği konusunda bir birlik sağlanmış. Bu olmadığı için bir genel müdürlüğün dediğine diğer bir genel müdürlük karşı çıkıyor, onun karşı çıktığına Çevre karşı çıkıyor, ne bileyim Tabiat Varlıklarını Koruma, Çevre, sit, ne dersiniz... Bunun için, tek elden yönetilmediği için üreticiler de aynı şekilde balıkçılar da hepsi zorlanıyor. Küçük bir teknenin 36 tane evrakı var, her bakanlık ayrı istemiş; Sağlık Bakanlığı ayrı istemiş, Çevre Bakanlığı ayrı, Tarım Bakanlığı ayrı, Sosyal Güvenlik ayrı; 7 tane bakanlık sadece denizlerle ilgileniyor. Onun için ben buradaki herkesin ortak düşünce içinde olduğunu biliyorum ve Türkiye’nin üç tarafı denizlerle çevrili; 4 denizi olan, iç suları olan, hatta dört tarafı da denizlerle çevrili olan bir sistemin, ekolojik sistemin içinde mutlaka bir bakanlık olup tek elden yönetilirse bu dediğimiz sorunların hepsi ortadan kalkar diye düşünüyorum.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Herkes kafa salladı işte, doğru yani.

Yurt dışında bazı ülkelerde, okyanus kenarındaki ülkelerde balıkçılık bakanlığı ayrıca bir bakanlık olarak duruyor, zaten var yani kurulmuş bakanlıklar var.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – İsviçre’de bile var bildiğim, doğru mudur?

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – İsveç’te var, Afrika’da birçok ülkede var.

Evet, ben şimdi sözü Hasan Kuzuoglu’na veriyorum.

Buyurun.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – Ben ÇED’le ilgili bir şey söyleyecektim. Tabii, Özerdem Bey eski bir memur olduğu için, bürokrat olduğu için biraz belli çerçeve içerisinde söyledi, ben daha bodoslama söyleyeyim. Uzaktan yakından konuyla hiçbir bilgisi olmayan kişiler tarafından protesto edilmekten ve yüz yüze gelmekten imtina etmek için biz bu ÇED’den uzak durmaya çalışıyoruz. Tabii ki orada Kamil Vekilimiz “Bütün hepsine, ÇED’e izin alıyorsunuz, reddedilen yokmuş.” falan dediniz de biz tabii ki kurallara uyarak, devletimizin belirlediği kurallara uyarak başvurduğumuz için...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Sadece siz değil, Çevresel Etki Değerlendirme Genel Müdürlüğü bünyesinde ÇED başvurularının neredeyse yüzde 99’u “ÇED Olumlu” alıyor zaten.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Yok, o kadar değil, 90’ın altında, madene bile vermiyorlar ya.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – Sayın Vekilim, bize nerede çiftlik kuracağımız gösteriliyor, bilim insanları çalışıyor “Şunu, şurada kurabilirsiniz.” diyor. Önümüze konulan bütün standartlara uyuyoruz, bize “ÇED Olumsuz” söylenen yerler de var ama nasıl büyük bir beceriyle veriliyor biliyor musunuz, bazen siyaset kullanarak engel olunuyor. “Biz sana her ne kadar burada ‘Evet, yapabilirsin.’ dediysek de halkın tepkisi arttığı için biz sana artık vermiyoruz.” diye bana verilen yazıyla iptal olan ÇED’im var benim yani bu da çok hakka, hukuka uymuyor, bütün kurallara uyuyoruz... Bütün kurallara uyduktan sonra burada hiçbir memur “ÇED’e onay vermiyorum.” diyemez, öyle bir şey yok, Cumhurbaşkanımız yazsa bile diyemez, bu işlerin içerisinde insanlarız. Neyse, bu ÇED’le ilgili...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Zaten siz yatırım yapacak olduğunuz yere bir ön fizibilite yapıyorsunuz.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – Yapıyoruz, tabii ki.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Yani az önce dediklerimiz, üç değer bir araya gelmedikten sonra buraya niye yatırım yapasınız?

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – Başkanım, ben bir ÇED toplantısına katıldım, anlatmaya çalıştım. Ya, ben bu insanlara anlatsam dinlerler, anlatabilirim.” dedim. Kalktım ayağa, adam dedi ki “Sen 10 bin ton yem atıyorsun, 8 bin tonu yerin dibine düşüyor, suyun dibine düşüyor. Yemin kilosu 2 dolar, sen bilmiyorsun, ben biliyorum; çalıştım.” Gel, anlat buna; anlatamazsın, yaka paça oluyorsun. Dolayısıyla, ÇED toplantıları, halkı bilgilendirme toplantıları... Aslında, sussalar, dinleseler elle tutulur bir şey olsa bir dilekçe verip iddialarının kale alınma şansı var ama bağırımdan çağırmaktan onu da yapamıyoruz yani birbirimize anlatamıyoruz.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Tamam, şimdi, belki...

Bitti mi?

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – Bitmedi, ben daha başlamadım.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – O zaman buyurun.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – ÇED’e girdik biz, o yüzden...

Ben çok kısa...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – ÇED’den çıkalım.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – Ben Rıdvan Bey -arayı bulduğumda gene esprimi yapayım- Kamil Bey ve Serpil Hanım konuşurken gerçekten dehşete kapıldığımı söylemek istiyorum ama arayı düzelttik sonra.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Ya, bir şey söyleyeyim size: Bakın, ben rakamları Çevresel Etki Değerlendirme (ÇED) Genel Müdürlüğü sayfasından aldım. Size rakam vereyim, hani “Yüzde 99 değildir.” diyor Başkan ama daha bile...

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – Balıkçılıkla ilgili rakam veriyorsanız verin Vekilim, ben madenci değilim...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Balıkçılık değil, ben Çevresel Etki Değerlendirme...

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – ...madenle bir tuttu Serpil Hanım ama karıştırdınız herhâlde.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Bakın, balıkçılık fark etmez, vereceğim rakam sizi zaten hayrete düşürecek: 81.773 ÇED başvurusundan yirmi yıl boyunca “olumsuz” verilen toplam 24; bak, yirmi yıl boyunca “ÇED Olumsuz” verilen sadece 24.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – Vekilim, iş adamı mısınız siz?

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Efendim?

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – İş adamı mısınız? Profesyonellik alanınız ne acaba?

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Profesör, tarım profesörü.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – Profesör mü? Ben iş adamı olarak söyleyeyim, profesör değilim: ÇED alamayacağım yeri ben bilirim, zaten başvurmam ve o işe girmem.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Ben size rakam veriyorum, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının yirmi yıl içerisinde “ÇED Olumsuz” kararı toplam 24.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – 24 tane sadece, bütün başvurularda.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – Bakın, iş adamları ÇED alınmayacak...

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Senede 1 tane olmuyor.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – Bilmiyorum, yani dediğimi acaba iletebiliyor muyum?

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Siz bana bir tane “ÇED Olumsuz” kararı verilen bir proje söyleyin.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Bir saniye, bir saniye...

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – “ÇED Olumsuz” kararı verilecek projeye ben zaman harcamam zaten.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Kamil Bey... Hasan Bey...

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – Ben biliyorum verilip verilmeyeceğini.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Hasan Bey... Hasan Bey...

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Hasan Bey, izin verin, bir de ben konuşabilir miyim.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Şimdi, toplantımızın da insicamını bozmayalım. Burada milletvekili arkadaşlar verilerle vesaire konuşuyorlar, ben de itiraz ediyorum onlara, bana da aynı şeyi söylüyorlar; sorun yok. Biz, önemli olan, toplantının insicamını bozmadan, bire bir, karşılıklı konuşma, diyalog ortamına olayı düşürmeden toplantımızı yönetelim.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – Bozmayalım, tamam.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Bu ara Barış Bey’e ben bir söz vereceğim, tekrar size döneceğim Hasan Bey.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Hasan Bey, ben de sizin söylediklerinizden açıkça bir şey anlamadım, ne istiyorsunuz onu anlamadım. “ÇED yapılmasın, ben istediğim yere her istediğimi yapayım.” mı diyorsunuz, yoksa...

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – Ya, hayır, ben ÇED yapılmasın demiyorum, ÇED’imizi yapıyoruz...

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Yani ne istiyorsunuz mesela?

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – Başkanım bir şey sordu, bir soruna değindi. Halkla karşı karşıya geliyoruz...

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Ya, ben şöyle...

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – Konuyu bilmeyen bir halkla karşı karşıya geliyoruz ve konuşma fırsatı da bulamıyoruz, bunu çözelim diyorum.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Halkın uzman olmasını bekleyemezsiniz.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – Beklemiyorum zaten.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Şimdi, bu konuyla ilgili ben burada ilk konuşurken planlı ve ölçekli yapılmasından bahsettim. Dersime iyi çalıştığım için o plan ve ölçekle ne demek istediğimi Özerdem Bey de az önce söyledi. Plansız yaparsanız, birileri gelir “Bunun yerini değiştirin.” der, öbürkü gelir “Biraz daha ileri gidin.” der. Onlara niye karşı çıkamıyorsunuz?

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Ölçeğe, büyükse “küçük” der.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Halkın dediğine karşı çıkabiliyoruz ama bu denilene... Bakın, bir şey söyleyeyim...

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – Sayın Vekilim, beni yanlış anladığınızı düşünüyorum ben.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Ben yanlış anlamadım, bir saniye.

Burada, yapılması gereken şey, ortak bir mutabakat sağlayabilmek amacıyla konuşuyoruz. “ÇED’e karşıyız, halka karşıyız, ona karşıyız...” Biz burada nasıl birlik sağlayacağız?

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – Bakın, ben ÇED’e karşıyız demedim.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Yani ona çıkıyor ama.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – Ya, nereye çıkartırsanız çıkartın; ben de ona çıkartmıyorum Sayın Vekilim.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Şimdi, yok, yok, Barış Bey, Hasan Bey şöyle diyor: “Ben iş adamıyım, nereye yatırım yapılır; ÇED alacak mıyım, almayacak mıyım...”

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Ben bir şey söyleyeyim Sayın Başkanım, bir milletvekiline “Siz iş adamı mısınız?” diye sormamanız lazım.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Tabii, o ayrı bir şey.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Burada, milletvekillerimiz gelmiş, Komisyonunda bir şeyler anlatmaya çalışıyor özveriyle, saygıyla, sevgiyle. Ben size başka bir şey sormam, yaptığınız işe saygı duyarım. Elimizden bir şey daha, bir fazlası daha geliyorsa da onu yapmaya çalışınız; bizim tarzımız burada bu. Bir milletvekiline “Siz iş adamı mısınız? Ben çok daha iyi biliyorum.” dediğiniz zaman buradaki ortam geriliyor farkındaysanız.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – Ben çok daha iyi biliyorum demedim, şunu söyledim: ÇED yüzdelerini verdiniz, bir iş adamı iptal yiyeceği ÇED’e zaten başvurmaz. Biz nereden iptal yiyeceğimizi, nereden yemeyeceğimizi biliyoruz dedim. O veriler bu işi, buradaki konumuzu yansıtmaz demek istedim, hâlâ da haklı olduğuma inanıyorum.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Bir şey söyleyeyim mi?

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – Buyurun.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Bu işin içinden siyaset elini çekmediği sürece hiçbir yere varamayız. Kişilere göre değil, gerçekten su ürünleri politikalarının sürdürülebilirliğine göre yaşanırsa bu işler hiçbir sorun kalmaz.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – Buna katılıyoruz.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Ortadan çekilir ama “Ben birini tanıyorum, o bana daha yakın, o burada, bu benim...” diyerek böyle de bir sürdürülebilirlik maalesef sağlanmıyor yani kusura bakmayın. Ben...

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – Hiç böyle bir şey dediğimi düşünmüyorum Sayın Vekilim.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Sizinle alakalı demedim, hiç yanlış anlamayın, genel konuşuyorum.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Olayı dağıtmayalım, bu Barış Bey’in genel kanaatidir, genel görüşüdür.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Ek olarak bir şey söyleyebilir miyim?

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Buyurun.

Konuyu kapatalım ama kifayetimüzakere yapalım.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Evet evet, konuyu uzatmak adına söylemeyeceğim ama şimdi, şahsımın mesleğini falan sorguladı arkadaşımız.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Yok ya...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Önemli değil, akademisyenim ama bu ülkede, İzmir’de on dört yıl Ziraat Mühendisleri Odası yöneticiliği yapmış bir kardeşinizim. İzmir’deki kültür balıkçılığı konusunda meseleyi, sorunu özünde ve meslektaşlarımla, su ürünleri fakültesi ve su ürünleri mühendisi arkadaşlarımızla birlikte ele alıp bunun hem çevresel etkilerini hem de bu üretimin sürdürülebilirliği adına bir çaba sarf etmiş ve taraf değil ama doğru bir analizle, doğru bir önerme geliştirmeye çalışmış bir kişiyim. Şimdi, söylediklerimi boşa söylemiyorum, ÇED’le ilgili konu da orası burası değil, çevresel etki değerlendirme birdir zaten; hangi tesisi yaparsanız, hangi işletmeyi yaparsanız yapın, ister balık ister sanayi ister maden, çevresel etki değerlendirmenin kriterleri, yaklaşımı, mantığı birdir; balıkçılıkta farklı, bunda farklı değil yani onun etkileri çevresel.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Onun kriterine göre mantıktan yürüyor.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Şimdi, ben şunu söylemek istiyorum: Bakın, kültür balıkçılığının halk tarafında yanlış bilinen bir gerçeği var mesela. “Efendim, kullanılan yem heba oluyor, kirletiyor denizi.” Hâlbuki o yem o kadar pahalı bir yem ve zaten işletmeci o yemin heba olmasını istemez, zaten yüzde 97, yüzde 98 oranında o yem o kültür balığı tarafından tüketilir; bunu biliyoruz ama az önce Beyefendi söyledi, 3 kriterden bahsettiniz, bir de seyrüsefer var aslında, işletmenin ve tesisin seyrüseferin de üzerinde olmaması gerekiyor. Zaman içerisinde kıyıdan uzaklık sınırı getirildi, birtakım kriterler getirildi, bunların uygulanması gerekli oldu. Dolayısıyla bu işin kolayca yapılabilirliği daha bilimsel kriterler sayesinde belki maliyeti arttı, belki Ege Denizi’nde 3 metre dalga yüksekliğine dayanan kafes geliştirmek -o açık denizde- gerekliliği ortaya çıktı falan. Dolayısıyla işletmeci arkadaşlar önce bundan bir rahatsız oldular ama yavaş yavaş o da ÇED uygulamasıyla ve oradaki halkın da rızasıyla doğru bir noktaya doğru gider noktada. Yani bunu “Yok efendim, sizden rahatsız oldum.” falan... Ben rahatsız edilecek bir şey de söylemedim; doğru bildiğimi, akademik, bilimsel meslek alanımla ilgili doğru bildiklerimi söyledim yani sizi rahatsız etmiş olabilir, onu bilemem.

Teşekkür ederim.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – Vallahi, bizim sizin kadar konuşma hakkımız olmadığı için cevap da veremiyoruz.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Böyle bir üslup da yok yani.

SU ÜRÜNLERİ MÜHENDİSLERİ DERNEĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ ADEM ÇOLAK – Sayın Başkanım...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Size teşekkür için kısa bir söz vereyim çünkü Özcan Bey zaten meramını anlatmıştı.

Hasan Bey sizi bekleteceğim şimdi.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI OSMAN PARLAK – Bir ilave yapabilir miyim Başkanım?

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Söz vereceğim, döneceğim birazdan size.

Adem Bey ayrılacak, uçağı geldi, bir iki cümlelik söz istedi.

Buyurun.

SU ÜRÜNLERİ MÜHENDİSLERİ DERNEĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ ADEM ÇOLAK – Çok kısa bir konuyla da ilgili... Kırk yıllık deneyimden, ÇED’le ilgili çok sorunlarla karşılaşmış ve bu tür şeyleri de çözmüş biriyim. O bakımdan, Sayın Vekilimin dediği gibi yani birçok şeyi de aslında öngörmesi bakımından ÇED yararlı bir uygulamadır.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Eğer uygulanırsa...

SU ÜRÜNLERİ MÜHENDİSLERİ DERNEĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ ADEM ÇOLAK – Tabii, tabii, tabii.

Yatırımcı açısından biz de... Ben orkinosla ilgili birçok ÇED toplantısına katıldım, benzer sorunlarla biz de karşılaştık, halkın katılımının mantığı da zaten...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Hasan Bey de onu anlatmak istedi zaten.

SU ÜRÜNLERİ MÜHENDİSLERİ DERNEĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ ADEM ÇOLAK – Tabii, tabii yani belli sürede de aşıyor.

Ben öncelikle bu toplantı için teşekkür ediyorum herkese. Gerçekten mesleğim adına, meslektaşlarım adına yararlı bir toplantı oldu, herkese çok teşekkür ediyorum.

Su ürünleri mühendisleri olarak gerçekten faydalı bir toplantı olmasını diliyorum.

İyi akşamlar diliyorum herkese.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Evet, Adem Bey ve Özcan Bey, biz de size teşekkür ediyoruz katılımınızdan dolayı. Yolunuz açık olsun, mühendis arkadaşlara selamlarımızı iletin.

SU ÜRÜNLERİ MÜHENDİSLERİ DERNEĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ ADEM ÇOLAK – Sağ olun.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Hasan Bey, ben size tekrar geri döndüm.

Buyurun.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – Şimdi, söylediklerimin yanlış anlaşıldığını düşünüyorum; orada, kayıtlarda da vardır. Ben bunu kapatıp...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Maksat hasıl oldu, kifayetimizakere Hasan Bey.

Buyurun.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – Hızlı hızlı geçmeye çalışacağım. Şimdi, öncelikle, aldığım birkaç not var, cevap vermek istiyorum. Rıdvan Vekilimiz “Marmara Denizi’nden çıkartılan midye yurt dışına satılırken analizlere takıldı.” dedi. Şu anda Marmara Denizi’nden yurt dışına üretim...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Bak, şöyle yapmayalım...

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – Cevaplamayalım mı onları?

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Hayır, cevap hakkı sizin değil.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – Tamam, özür dilerim.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Sizin sorunlarınızı ve çözüm önerilerinizi dinliyoruz, cevaplamayı biz Su Ürünleri Genel Müdürlüğümüzden alacağız, sorular onlara yöneltildi. Siz kendi alanınızla ilgili konuları lütfen...

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – O zaman, en azından şunu söyleyeyim: Ben Gazi Eğitim Fakültesi mezunuyum, öğretmenlik sınavı, KPSS olmadığı hâlde Amerika'ya gitmiş, orada on üç sene yaşamış, çalışmış; sonra memleketine dönmüş, şu anda da Türkiye ihracatında ilk 500'de bulunan, 600 çalışanı olan bir firmanın Yönetim Kurulu Başkanı ve sahibiyim. Bir vakıf kurdum, şirketimin bir kısmını vakfa bırakıyorum. Aynı zamanda borsaya girmeye çalışıyorum ki şu anda çok küçük olan çocuklarımı düzgün yetiştiremezsem bile şirketim bu devlete, bu millete hizmet etmeye devam etsin. Dolayısıyla, bazı vekillerimiz tarafından iş adamlarının bu şekilde itham edilmesi beni çok üzdü. Bunu söyleyeyim, bu bana geldi; buradaki bürokratlara, iş adamlarına değil, bana geldiği için ben söylemiş olayım bunu. Lütfen, bize geldi, bu bizi çok üzdü.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Ne ithamıydı o, ben anlamadım.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – Serpil Hanım'ın "İş adamları kendilerini ülkenin tek sahibi zannediyor." "İstilacı..." "Ülke sizin değil, herkesin." gibi söylemleri oldu, bunlar bizi üzdü. Ne demeye çalıştık burada? Biz yarın ölebileceğimizi de biliyoruz, şirketimizin bir kısmını vakfa bıraktık ki emri hak vaki bulduğunda arkamızdan şirketimiz dağılsın, bu millete hizmet etmeye devam etsin. Bilmiyorum anlatabildim mi Başkanım? Yani biz iş adamları böyle bakıyoruz olaya. Dolayısıyla, Marmara Denizi'nde midye üretimini ilk yapan kişi olarak daha ihraç etmediğimizi biliyorum. Bu şeyler gelince de bürokratlarımızdansa ben cevap vermek istedim ama "Alanın değil." diyorsanız da cevap vermem tabii ki.

1'inci olmaktan bahsedildi, ben iş adamı olarak ruhumu sadece 1'inci olabilmekle besliyorum, ne kadar ihracat yaptığımla besliyorum. Bir gün ülke olarak doğal gazımızı, benzinimizi, elektriğimizi, nükleerimizi, her şeyi yapabilirsek, hiçbir şeye ihtiyacımız kalmazsa o zaman ihracat da yapmayız, sadece yiyebileceğimiz kadar yetiştiririz, varız ama şu anda ülkemizin ihracata ihtiyacı var. Evet, 1'inci olmaya çalışıyoruz ama Serpil Hanım "Çupra ve levrekte neden Avrupalılar değil de biz 1'inciyiz?" diyor da somonda da Avrupalılar 1'inci, Norveç 1'inci; bu, suyun yapısıyla alakalı bir şeydir. Neyse, buraları hızlıca geçiyorum, ben not aldığım birkaç soruna değineyim.

Ben mesela Hopa'dan örnek vereyim, en son yaşadığım konu, devletimiz orada 80 milyona bir liman yaptı. Orada olan kooperatiflere imtiyazlı bir şekilde buraları veriyoruz, çok cüzi paralarla veriyoruz ama bu kooperatifler bizden milyonlarca TL istiyor ve o para oradaki kooperatif üyeleri tarafından bölüşülüyor, çok az bir kısmı devletimize gidiyor. Ben şahsen 5 milyon da verebilirim, hiç sorun değil ama param devlete gidecekse vermek istiyorum. Orada, Hopa Limanı'nda 150 balıkçı barakası olacak, iddia ediyorum 10'u balıkçılıktan geçimini sağlıyor, gerisi eğlence yerleri olmuş durumda. Balık koktuğunda, ağlarımız koktuğunda... Ki kokması gerek, çiftçilik yapıyoruz; ben köyde büyüdüm, babam ÇAYKUR'da bekçiydi -Rizeliyim bu arada- evimin üstünde ben yatardım, altımızda ineklerimiz vardı yani kokudan rahatsız oluyoruz, daha sonra tarımla ilgili ülkemizi eleştiriyoruz. "Tarımda şurada düşürdün..." diyoruz, "1'inci olduk." diyoruz, tenkit yiyoruz. Çok anlayamadım, neyse...

OSB'lerde bize fabrika yeri vermiyorlar "Koku yapıyorsunuz." diye. Tamam, balık unu ve balık yemi birazcık kokar ama balık işleme tesisleri kesinlikle kokmaz. Bu bir sorun olarak duruyor. Limanlardaki bu kooperatiflerin... Yani orada bir balıkçı geçiyor işin başına... Sahil Güvenlik gelmek zorunda kaldı çünkü tartışma çıkıyor, bizden milyonlarca TL para isteniyor.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Burada Hasan Bey anlatmak istediğiniz şu mu...

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – Zamanı çok kısa tutuyorsunuz, aslında...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Kooperatifler aracılığıyla yönetilen balıkçı barınaklarında problem mi var? Bunu mu anlatmaya çalışıyorsunuz?

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – Problemler var, evet, çok ciddi problemler var.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Yani böyle kitabın ortasından konuş.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – Vallahi silahlı kavgaya kadar geliyoruz.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Yani o zaman kooperatifçilik iyi de mi biraz daha...

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – O kısmı ben bilemiyorum ama imtiyazlı bir şekilde veriyorsanız o adam benden milyonlarca TL alıp orada oturup yani o...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – O kooperatif, o balıkçı barınakları -kooperatifle ilgilenen-size göre ne anlam ifade ediyor?

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – Hepsinin yıkılması lazım.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Sizin ne işiniz var orada? Yetiştiricisiniz.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – Bizim de orayı kullanma hakkımız var çünkü biz de çiftçiyiz, üreticiyiz. O limanlarda bizim teknelerimiz bulunuyor.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Siz açığa gidiyorsunuz, oradan geliyorsunuz, orayı kullanıyorsunuz, öyle mi?

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – Yemliyoruz dönüyoruz, burayı kullandığım için hakkı 150 bin liraysa bir şeyler yapıyor “Bana bir milyon ver, iki milyon ver.” diyor, Barış Bey biliyor bunları, Sinop’ta çok yaşıyoruz. Gemilerimizi park edecek yerimiz yok.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Ben de biliyorum da kayıtlara geçsin diye sana soruyorum.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – Eyvallah, ben Komisyona ilk defa katılıyorum, zaten son olacak. Beni çağırılmazlar daha da...

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Şimdi, ben neyi biliyorum mesela, ben onu anlamadım.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – Bir de birkaç konu daha var, söyleyeyim. Balık tezgâhlarında satılan hamsi, mezgit, palamut; bu balıkları kesip kesip içini çöpe atıyoruz, aslında yapabilsek de keşke balık tezgâhlarında sadece

fabrika çıkışlı işlenmiş balıklar satılabilse çünkü bu fabrikalarda biz bütün balık içlerini, kafalarını balık unu yapıp tekrar ekonomiye kazandırıyoruz.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Yem olarak mı?

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – Yem olarak, evet. Aksi takdirde bütün evlerde ve tezgâhlarda temizlenen balık içleri, balık kafaları çöpe gidiyor yani 500 bin ton balık avlanıyorsa, 250 bin tonunu çöpe atıyoruz, yarısı fire oluyor bunun içini ve kafasını alınca, kemiğini alınca.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Geri dönüşümü de olmuyor bunun.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – Geri dönüşümü de olmuyor. Yasaklansa, sadece lisanslı fabrikalardan çıkış olsa, biz versek o tezgâhlara balıkları. Bilemiyorum, not alın diye söyledim.

Bir de Genel Müdürüm, ÖTV’siz mazotu barajlarda kullanamıyoruz diye biliyorum, hata yapıyor olabilirim ama barajlardaki teknelerimizde ÖTV’siz mazotumuz yok. Bu konuya değinmek istedim.

Bize “OSB’lerde depo yapamazsınız.” deniyor. Fabrikayı geçtim “Depo da yapamazsınız.” deniyor. Bize depo alanları gösterilebilir mi? Balığımızı depolarsak, hasat dönemi dışında daha iyi paraya satabiliriz.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Soğuk hava deposundan mı bahsediyorsun?

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – Soğuk hava deposu yerleri, evet.

“Organizeye giremezsiniz, istihdam yerleri.” diyorlar, fabrikaya da zaten zor izin alıyoruz, alamıyoruz. Yani ben Amerika’da on üç sene yaşadım, geldim buraya, bir iş adamı oldum. Amerika’ya gitmeden önce karakoldan içeri girdiğim yoktu, şimdi dışarı çıkmıyorum; şikâyet, o, bu, şu, ifade... Fabrika kuracağım diye bir oraya gidiyorum, bir buraya geliyorum, olmuyor bir türlü. Burada bürokrasinin çok ağır işlediğine ben de katılıyorum, birkaç kişi belirtti zaten.

Zaman olsa da neler anlatsak ama ben keseyim burada.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI OSMAN PARLAK – Bir iki ilave yapabilir miyim Başkanım?

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Buyur Osman Bey.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI OSMAN PARLAK – Şimdi, halkın katılım toplantıları halkın görüşünün alındığı toplantılardır, yasaldır ve yapılma mecburiyeti vardır ama devlet halkın oradaki söylemişi olduğu doğru şeyleri kale alır, yanlış şeyleri, yatırımı durdurmaz. Sonuçta oradaki halk çok fazla baskı yapar ÇED toplantısını iptal ederse o zaman başka bir şey olur, o da yasal olan bir şey değil. Ben buradan yetiştirici birlik başkanlarımıza şunu söylemek istiyorum: Yani halkla iyi geçinmek gerekiyor, oradaki sivil toplum örgütleriyle iyi geçinmek gerekiyor, yerel yönetimlerle de iyi geçinmek gerekiyor. Şimdi, iyi geçinmek için de öncelikle fikirlerimizi, yapmak istediğimiz yatırımları gidip oradaki yöneticilere ve sivil toplum örgütlerine anlatmamız gerekiyor. Elbette kafalarında yanlış şeyler oluşmuş olabilir, oluşmuştur da ama bunları izale etmek de bizim görevimizdir. Bence o işleri yaparsak bu kavgalar daha az olur.

Teşekkür ederim

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Evet biz teşekkür ediyoruz.

Bedri Bey, buyur.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Arkadaşımız hep iş adamı kimliğiyle konuştu, ben de iş adamı kimliğiyle cevap vereyim yani.

Bir defa, bu ülkenin iş üreten, istihdam sağlayan herkese ihtiyacı var. İş dünyasından gelen birisi olarak söylüyorum, devlette bir gün geçmişi olmayan birisi olarak söylüyorum. Dolayısıyla, Komisyonda böyle bir ön yargımız asla söz konusu olamaz. Onun için, her zaman belli gruplarda bu protestolar olabilir ama siz başta bir şey söylediniz, dediniz ki: “Zaten Bakanlık yatırım yapılacak

alanlarla ilgili, burayla ilgili tespitler yapıyor, koordinatlarını belirliyor.” Her şey hazır hâle geldiği andan itibaren ihale yöntemiyle mi, hangi yöntemlerle size veriyor? Onu ben bilemiyorum. İhale yöntemiyle mi dağıtıyor bu alanları?

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – Yok, orada bir yöntem belirlenmesiyle ilgili bir çalışma var.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Mesela burada da bir fırsat eşitliği olması lazım yani neticede bu ülkenin denizleri hepimizin. Eğer buralarda bu tür yatırımlar yapılacaksa devlet burayı planlar, ÇED’ini yapar, her şeyini yapar, hazırlar, der ki yatırımcıya: “Gel, buyur, şu krediyi de ben sana sağlıyorum şu kadar istihdam yaparsan, bu kadar ihracat yaparsan.” Senin dilinden konuşuyorum, merak etme.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – Aynen.

Vekilim, Rize’de karpuz yetiştirmek için ÇED başvurusunda bulunur musun iş adamı olarak? Bulunur musun? Bulunmazsın.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Ne alaka ya!

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Ben sana söyleyeyim yani ömrüm bu işlerle geçmiş birisi olarak söylüyorum. Onun için, devam ediyorum.

Şimdi, bu sorunu orta yerden kaldırmamanın yöntemi budur. Devlet bütün altyapısını yapar. Zaten asıl olan altyapıyı yapmak da devletin görevidir. Ya, bunu organize sanayi olarak düşünün, barınaklar düşünün, limanlar düşünün. Bu manada yapılır, ÇED’lerini devlet yapar, ondan sonra da açar ihaleye, bu işe en katkı sağlayacak kimse... İşte, siz dersiniz: “Ben şu kadar ihracat yapacağım, bu kadar üretim yapacağım.” Bir iş akışı veyahut da bir projeksiyon, bir fizibilite ortaya koyarsınız.

Toparlıyorum.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – Çok güzel bir şey söylediniz, “ÇED’i de devlet yapsın.” diyorsunuz.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Yapsın, evet.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – İş adamı ile halk karşı karşıya gelmesin.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Gelmesin.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HASAN KUZUOĞLU – Çok güzel bir şey.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Tamam, öneriyoruz. Anladım ben senin derdini. Devam ediyorum.

Şimdi, dolayısıyla, bu manada... Ama şu var: Bu alanları belli insanlara değil, herkese açsınlar. Kim hangi şartlarda üretim yapmak istiyorsa belli. Levrek mi üretecek, orkinos mu üretecek, somon mu üretecek, her neyse. Bunu devlet belirler, devlet planlar, yatırımcının önünü açar, bununla ilgili teşvikleri varsa verir; ihracattır, üretimdir, işletmedir, istihdamdır, her neyse bunları verir, siz de “Buyurun, bismillah.” der, işinizi yaparsınız.

Şimdi, tabii, kooperatifleşme veyahut da organize sanayilerde de bu var. Mesela organize sanayi bölgelerinde parselasyonlar yapılıyor, rant amaçlı parselasyonlar. Adam diyor ki: “Nasılsa buraya organize sanayi yapılıyor, biz buradan bir parsel alırsak gelecekte değerlenir.” Hâlbuki, bakın, bizim önerimiz şu: Kesinlikle organize sanayi bölgelerindeki arazilerin tamamı yapılacak işin... Tabii, organize sanayilerinde farklı yapılar var -ne bileyim işte- artık yeşil enerjisinden tutun da farklı iş alanlarına göre özellikle alanlar da var. Bunların tamamı üretim yapacak, istihdam sağlayacak insanlara

ücretsiz verilmeli. Bakın, tekrar söylüyorum, öyle metrekaresi... Osman Bey’le sohbet ediyoruz, Bafra’da yatırım yapmak istiyor, 60 lira çıkmış 600 liraya. Yani 60 lira metrekaresi olan bir yerin metrekaresi 10 kat, 600 liraya çıkar mı?

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Bedri Bey, 600 dolar metrekaresi olan yer var Türkiye’de.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Yani bu çok garip, bunu ben benimsemiyorum.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – 650 dolara olan yer var.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Hani, bakın, yatırım yapılacaksa yanlış yani 10 dolar bile olsa...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Neye göre yanlış neye göre doğru, o tartışılır.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Tekrar söylüyorum, eğer biz üretim amaçlı, istihdam amaçlı... Eğer rant amaçlı yapıyorsanız 1.650 dolar da isteyebilirsiniz, bunun bir karşılığı yok ama orayı alacak insan orada bir üretim yapıp, istihdam yapıp buna katkı sağlayacaksa ben o şirketin büyüklüğünü onunla ölçerim; yerin değeriyle ölçmem. Yani tabii ki devlet yerin, bunun altyapısını yapmalı ve bu manada da teslim etmeli. Üretim yapmaya yönelik ön şartları da olmalı.

Şimdi, kooperatif üyeleri yani mesleğin içerisinde değil, sadece rant amaçlı ama... Bir defa, biz her zaman küçük üreticiden yanayız. Yani kooperatifleşmede daha çok kendi ürününü pazarlayamayan insanların bir araya gelerek oluşturduğu bir birliktelikten bahsediyoruz, bunu önemsiyoruz. Şimdi, açılışta da... 13 bin küçük işletmemiz var, bunun karşılığında 1.300 küsur tane de büyük işletmelerimiz var. Eğer biz bugün nasıl bakkallar ile marketlerin mücadelesinde “Mahallenin bakkalı yaşamalı.” diyorsak o zaman, o küçük tekneyle çıkıp geçimini sağlayan insanlar da bu ülkede yaşamalı. Siz şimdi diyorsunuz ki: “İşlenmiş balığı tezgâha gönderelim. İşte, bunun yüzde 50’si de çöpe gidiyor.” Çok doğru ama bunu sizin koordine etmeniz lazım. Yani küçük işletmeler bunu nereden işletmeye götürecek de alacak. Yani küçüğe göre çözüm üretirseniz büyüklerin sorunu zaten kendiliğinden çözülmüş olur. Burada hepimiz aynı taraftayız, bu ülke hepimizin. Yani üreticisi, tüketicisi, kooperatifi, bürokrati; hepimizin bir tane amacı var, o da ülke bir adım ileri gitsin. Bütün bunları konuşuyoruz ama dünyadaki üretimdeki payımız 1’in altında, boş konuşuyoruz. 1’in altındaki bir rakamdan bahsediyoruz. Onun için bunu nereye taşıyabiliriz?

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Evet, şimdi, Bedri Hocam...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Bitiriyorum Hocam.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Şimdi, Bedri Hocam, zaten sorunları konuşuyoruz.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Şimdi, herkes sorunları...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Çözüm önerilerini konuşacağız.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Çözüm önerileri için...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – 1’in altını, 2’nin üstünü konuşmuyoruz.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Peki, şunu söyleyeyim: Tabii, bütün sorunların kaynağına da bakmanız lazım. Yatırımcılar olarak ben sadece size bu kadar söyleyeyim. Tamam mı? Bu sorunlara bakın, kaynaklarına bakın, siyaset çözüm üretmiyorsa gereğini yapın.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – İş olan yerde sorun vardır. Sorunlar da çözülmek için vardır.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Yağmurun yağdığı yerde her zaman şemsiye olması lazım.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Her zaman sorun vardır.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Ülkenin yağış aldığı alanlar belli ama ülke hepimizin. Yani burada hiç kimse birinden daha az, daha çok vatansever değil.

Verdin kozu, biz de konuşuyoruz Hocam.

Teşekkür ediyorum, sağ ol Başkanım; diyeceğim bu kadar.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Evet, şimdi ben şöyle yapıyorum: Belki o konu üzerinde de soru sorulacak, konuşmacılar konuşacak diye oranın önünü açıyorum ben şimdi.

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğümüze, sözü veriyorum. Ondan sonra su yönetimine vereceğim. Orayı bir dinleyelim.

Buyurun.

DSİ ETÜT, PLANLAMA VE TAHSİSLER DAİRESİ BAŞKANI NAZMİ KAĞNICIOĞLU – Bir sunum vardı ama sunumla ilgili bahsettiğimiz hususların bir kısmı diğer sunumlarda da geçti. Ben notlarımı almıştım. İzin vererseniz bu notlar üzerinden de anlatabilirim.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Buyurun, takdir sizin.

DSİ ETÜT, PLANLAMA VE TAHSİSLER DAİRESİ BAŞKANI NAZMİ KAĞNICIOĞLU – Sizi ve Komisyon üyelerini saygıyla selamlıyorum şahsım ve kurumum adına.

Su ürünlerinin hakikaten ülkemiz için çok önemli bir faaliyet olduğunun hepimiz farkındayız. Artan üretim değerleri olduğunu da görüyoruz. DSİ olarak balıkçılık ve su ürünleri faaliyetleri hususunda bir not hazırlamıştım, onun üzerinden gideceğim. Şu ana kadar DSİ'nin balıkçılık ve su ürünleriyle ilgili faaliyetleri iki başlık altında toplanıyor. Bunlardan bir tanesi bizim depolamalı tesislerimizde, baraj ve göletlerdeki yapılan yetiştiricilik faaliyetleri. Bir ikincisi de doğal dere yataklarındaki su tahsisleri, su ürünleri yetiştiriciliği amacıyla yapılan, su ürünleri yetiştiriciliği için yapılan tahsisler başlığı altında toplanıyor. Depolamalı tesislerde bizim şu ana kadar 597 adet baraj rezervuarında ve 75 adet gölet rezervuarı olmak üzere toplamda 672 adet rezervuarda su ürünleri yetiştiriciliği projesi uygulanmaktadır. Bu projelerin de toplam yıllık üretim kapasitesi 190.930 ton civarındadır. Projeye dayalı yetiştiricilik talebi gelen rezervuarın kullanım amacı, rezervuar karakteristikleri ve hidrolojisi göz önünde bulundurularak bu talepler incelenmekte. Uygulama teknik şartlarını içeren idaremizin görüşü Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğümüze gönderilmektedir. İçme suyu maksadı olan rezervuarlarımızda, ilgili mevzuat gereğince yetiştiricilik faaliyetine izin verememekteyiz. Kısıt olan hususlardan bir tanesi bu. Bir diğer kısıt olan konu da minimum işletme kotundaki rezervuar hacmi 200 bin metreküpün altında olan baraj ve göletlerde de su ürünleri yetiştiriciliği projelerine izin verilememektedir.

Bu rezervuar alanlarıyla ilgili yapılan projeler için de şöyle bir kriter getirildi: Ağ kafeslerde yetiştiricilik projelerine tahsis edilecek toplam saha, rezervuarımızın taşıma kapasitesi belirlenene kadar minimum işletme kotundaki göl alanının yüzde 3'üyle sınırlanmış durumda. Yüzde 3'üne kadar bu faaliyetlere izin veriliyor. Yüzde 3 dolduğu zaman yeni faaliyetler için izin verilmemektedir.

Su tahsisleriyle ilgili yaptığımız işlemleri ise 10 Aralık 2019 tarih ve 30974 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Su Tahsisleri Hakkındaki Yönetmelik kapsamında yürütüyoruz. Şu ana kadar bizim su ürünleri yetiştiriciliği maksadıyla verdiğimiz su tahsisi sayısı 1.431 adeti bulmuştur. Bu tahsis işlemleri yapılırken de yönetmelikte bir öncelik sıralaması belirlenmiştir. Burada içme suyu temini, doğal hayat için ihtiyaç duyulan su miktarı ilk 2 sırada yer alıyor. 3'üncü sırada kullanım önceliğinde tarımsal sulama ve su ürünleri yetiştiriciliği yer alıyor. Biz su ürünleri yetiştiriciliğini tarımsal faaliyetlerle aynı bazda değerlendiriyoruz. 4'üncü sırada hidroelektrik enerji ve diğer sanayi ve endüstriyel su kullanım tahsis talepleri yer almaktadır. Bu sıra gözetilerek işlemler yürütülüyor. Burada, tabii, sektörün sorunları konuşulduğu zaman biz de genel anlamda bize yansıyan sorunların bir özetini çıkarttık. Burada genel sorunlara baktığımızda, en önemli sorunlardan bir tanesi bu, su tahsisleri noktasında, akış sularında,

doğal dere yataklarındaki suların paylaşımında mevsimsel ve dönemsel olarak su miktarında azalmalar meydana geliyor. Buna karşılık aynı dönemlerde kullanım taleplerinde artışlar meydana geliyor farklı maksatlara yönelik olarak. Örneğin oradaki tarımsal faaliyet için su kullanım talebi, ne bileyim, oradaki bir endüstriyel tesisin su kullanım talebi gibi konular, aslında talepler aynı kaynaktan, sınırlı olan kaynaktan dönemsel olarak yeterlilik noktasında sorun yaşıtmakta.

Yine, DSI'den daha önce alınmış görüşlere uymakta güçlük çeken tesisler var. Hani verilen tahsis miktarın üzerinde su kullanıyor ve kullanmak istiyor. Bu noktada bize çok yoğun talepler geliyor, kapasite artışı noktasında. Tabii, bu kapasite artışı talepleri geldiği zaman biz orada bir dere yatağındaki doğal su miktarının potansiyelinin hesaplanması isteniyor ve orada zamanın yüzde 95'inde bulunabilecek su miktarı esas alınarak tahsis yapılıyor. Aksi durumda biz tahsisi yapıp ileride o suyu orada bulamama durumuyla karşılaşılacağı için faaliyet sahibinin de bunu önceden görmesi sağlanıyor ve bu yönde çalışmalar yaptırılarak güvenilir su üzerinden tahsis işlemlerini yapıyoruz.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Yani bazen suda kapasite artırımı kadar su vermemenizin nedeni “İleriki dönemlerde bu sağlanamaz, biz sorumluluk altında kalırız.”dan mı dolayı?

DSİ ETÜT, PLANLAMA VE TAHSİSLER DAİRESİ BAŞKANI NAZMİ KAĞNICIOĞLU – Evet yani biz burada su kullanım talep edilen noktadaki güvenli su miktarını hesaplıyoruz yani gelecekte de burada olacak olan su miktarını. O noktaya olan suyla ilgili kısıt o noktanın membaında DSI projesi veya farklı kullanımlar olabilir. Onları zaten dikkate alıyoruz. Artı, bunun dışında oradaki meteorolojik ve hidrolojik seyre bağlı olarak akımlarda değişkenlikler meydana gelebiliyor. Kurak dönemlerde biz 100 litre/saniye su tahsis ettik ama orada 50 litre/saniye suyla kalırsa tekrar hem faaliyet sahibi bizden bunun niye böyle olduğunu soracaktır hem de kendi faaliyeti yönüyle de planladığı üretim hedefine ulaşamayacaktır. Biz dolayısıyla, “zamanın yüzde 95'inde” diye tabir ettiğimiz bir kavram var; yıl boyunca, uzun yıllar boyunca zamanın yüzde 95'inde o kesitte bulunacak suyu esas alarak ve biz buna “güvenli su miktarı” deyip...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Kapasiteyi ona göre veriyor.

DSİ ETÜT, PLANLAMA VE TAHSİSLER DAİRESİ BAŞKANI NAZMİ KAĞNICIOĞLU – Evet, ona göre suyu tahsis ediyoruz. Buna bağlı olarak su miktarına göre de kapasitesi ilgili kurumlar tarafından tayin ediliyor.

Yine, biraz da detay sorunlara geçecek olursak, bu genel sorunların dışında aynı kaynaktan su kullanan ve birbiri içine geçmiş durumda olan birçok tesisin bulunduğu mevkilerde birden fazla muhatabın olması, birbirinin aleyhine olabilen taleplerin olması... Tabii, sektörün önemli temsilcileri burada zaten, hani sorunları birebir yaşayanlar burada. Onlar da bu ifadede ne kastedildiğini çok iyi anlıyor. Geçmiş dönemde verilen izinler var ama bunların su alma noktası, tesislerin yerleri birbirine geçmiş vaziyette. Yeni gelen talepte aslında biz idari olarak tabiri caizse kilitleniyoruz. Çünkü bu miktarı artırdığımızda bir başkasının miktarını eksiltme durumu oluyor. Suyu optimum kullanma noktasında bir gaye de güdüyoruz ilgili kurumlarla beraber oradan optimum faydayı sağlamak için. Fakat burada optimum faydayı sağlayabilmek için de buradaki birden fazla kullanıcının bir araya gelmesini gerektiriyor bu iş aslında, birbirlerini etkilemeyecek şekilde maksimum faydayı elde edebilmek için. Maalesef bu bir araya gelme durumu gerçekleşmiyor, her biri münferit bir tesis ve faaliyet olarak devam ediyor.

Yine, kurulu tesislerin bir kısmının yapı ve su alım yapımları bakımından projelerine uygun olmaması... Bu, yine, bizim açımızdan bir sorun teşkil ediyor. Projesi olmadığı zaman veya projesine uygun olmadığı zaman kullanılan su miktarının takibi ve ölçümü noktasında sorunlar yaşanıyor. Yine, tahsis edilen miktarları aşan kullanımlar sorun teşkil ediyor.

Bunun dışında, alt havza bakımından, aslında, suyun özellikleri dikkate alınmadan yetiştirme yükü baskısının sürekli olarak artması oluyor. Peşi sıra gelen tesis talepleri ve oradaki bu faaliyetin diğerine, mansabına olabilecek etkilerin tam manasıyla ele alınamaması durumunda bazı sorunlarla karşılaşılıyor.

Yine, özellikle Muğla’da, Milas’ta devam eden faaliyetler var. Yer altı suyu kullanarak yetiştiricilik yapan tesisler ilk verilen izinlere uymaması nedeniyle yaşanan sorunların sürekli artması... Aslında çok ciddi bir ekonomik getirisi olan faaliyet fakat bunlar böyle zaman içerisinde peyderpey ve münferit olarak yapılagelmiş ve şu anda yeni gelen taleplerle ilgili bir çözüm üretmekte güçlük çekiyoruz. Bu konuyla ilgili de Su Ürünleri ve Balıkçılık Genel Müdürlüğüyle sürekli istişare hâlindeyiz çözüm üretmek adına, onlarla görüşüyoruz.

Yine, burada biraz önce de bahsettim. Mevcut su ürünleri yetiştiricilik tesisleri başka sektörün faaliyetlerini de olumsuz olarak etkileyebiliyor. Bunların da biz dikkate sunduğumuz zaman da bazen tabii su ürünleri yetiştiriciliği faaliyet sahibi tarafından çok kabullenildiği söylenemez. Orada da bazı itirazlar geliyor. Sektörün yavru üretimi için özellikle taze su kullanımı açısından sorunlar bize de yansıyor.

Bir diğer konu, bu bizim depolamalı tesislerden kuraklığın etkili olduğu yıllarda depolamalı tesislerinin işletme programlarından kaynaklı olarak bu tesislerdeki üretimlerin en fazla etkilenen kesim olduğu görülüyor. Bu noktada rezervuarda su ürünleri yetiştiriciliği yapan faaliyet sahibi bu tesisin ana maksadına yönelik işletilmesi durumunda bir zarara ya da kayba uğruyor, bunu kabullenemiyor. Burada da DSİ olarak biz de işte bir baraj inşa ettiğimiz zaman barajın bir inşa edilme maksadı var; enerji maksatlı bir baraj inşa edilmiştir, sulama veya her ikisi birliktedir. Ve maalesef ülkemiz de son yıllarda peş peşe kurak dönemleri de yaşıyor. Bu da ülkenin işte enerji politikası veya tarımla ilgili gelişmeler bu tesislerden azami faydayı sağlamayı bize zorluyor. Bu noktada en fazla zararı da rezervuardaki su ürünleri yetiştiriciliği tesisi görüyor fakat buna da bizim çok fazla yapabileceğimiz bir konu da yok diye düşünüyoruz.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Öyle peşin hükümlü olmayın Nazmi Hocam. Gerekirse enerjiyi başka kaynaklardan elde edebilirsiniz.

DSİ ETÜT, PLANLAMA VE TAHSİSLER DAİRESİ BAŞKANI NAZMİ KAĞNICIOĞLU – Şöyle yani...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Buna RES koyarsınız, GES koyarsınız ama bu su kaynaklarından eğer bir balıkçılık sektörü bundan etkilenecekse, başka yapma alanı... Kusura bakmayın, oraya da bin megavatlık HES kurmayın yani. Planlayabilirsiniz, işte planlama dediğiniz bu zaten.

DSİ ETÜT, PLANLAMA VE TAHSİSLER DAİRESİ BAŞKANI NAZMİ KAĞNICIOĞLU – Evet, şöyle Sayın Başkanım: Tabii, GES ve RES talepleri de bir taraftan devam ediyor bu tesislere hibrit başvurular şeklinde. Oradan takviye edilmesi gündeme geliyor, o faaliyetler de yürütülüyor. Sadece ben burada teknik anlamdan ziyade hukuki bağlayıcılık noktasında bunu söylüyorum yani.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Ama bak, planlamadan bahsettiniz. “Bu tip tesislere hidroelektrik santralleri veya başka tesisler kurulduğu için yeterince su veremiyoruz ya da kapasite artışlarını karşılayamıyoruz.” dediğinizden dolayı ben bunu sana... Demek ki burada bir havza varsa, bura da balıkçılığın gelişmesine yönelikse buraya başka bir şey planlamayacaksınız. Buraya bu sektörün gelişmesini planlayacaksınız, başka yerde de başkasını planlarsınız.

DSİ ETÜT, PLANLAMA VE TAHSİSLER DAİRESİ BAŞKANI NAZMİ KAĞNİCİOĞLU – Doğrudur efendim. Dedığınız yönde zaten bizim işte Eşen Çayı’nda tam dediğiniz manada bir faaliyet yürütülüyor. Orada yoğun bir balıkçılık faaliyeti var. Biz o sulara o kesitle ilgili balıkçılık faaliyetlerini sekteye uğratmaması için başka yeni bir çalışma içerisine girmiyoruz. Benim kastettiğim bizim 1950’de, 1960’da, 1970’de, 1980’de yapmış olduğumuz rezervuarlar için yapılmış ve bir faaliyet maksadı var ve bu faaliyet de bir başkası tarafından da yürütülüyor olabilir; EÜAŞ olabilir, özelleştirilmiş olabilir, o anlamda söylüyorum ben.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Çözüm isteyelim. O şirketlerle de konuşulabilir, onlarla da bu sorunlar karşılıklı diyalog şeklinde masaya yatırılır ama şöyle yaparsak yanlış yapıyoruz bu işi: Burası fi tarihinde benim uhdeme geçti, burası benim, öbür taraf sizin, orası bizim... Herkes korumacılık anlamında burada bir yapıyı korursa o zaman müteşebbis, o zaman bu işin geliştirilmesini yapacak insanlara hayat hakkını biz nerede vereceğiz? Bunu konuşmamız lazım. Üçümüz bir araya geleceğiz, “Siz ne kadar fedakârlık edersiniz, diğer taraf ne kadar eder, ben ne kadar ederim.”i konuşup bir ortak formül bulacağız. Korumacılıktan biraz çıkacağız, paylaşımcı olmamız lazım.

DSİ ETÜT, PLANLAMA VE TAHSİSLER DAİRESİ BAŞKANI NAZMİ KAĞNİCİOĞLU – Anlaşıldı Sayın Başkanım. Zaten esasında Bakanlığımızın da son dönemde üretim değerleri ve ihracat değerlerinde -Balıkçılık Su Ürünleri Genel Müdürü sunumunda bahsedilmişti- ciddi miktarda bir artış var.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Evet, Allah razı olsun.

DSİ ETÜT, PLANLAMA VE TAHSİSLER DAİRESİ BAŞKANI NAZMİ KAĞNİCİOĞLU – Bu anlamda, Bakanlığımızın da bir önerisi gelmişti, biz, onu da geçtiğimiz yıllarda ilgili genel müdürlükle görüştük; özel sektör tarafından inşa edilmiş rezervuar tesisleri var, biz bunlardan alacağımız faydayı nasıl maksimize edebiliriz, bu rezervuarları yetiştiriciliğe nasıl açabiliriz konusunda da fikir teatisinde bulunuldu. Aynı zamanda, biz, oradaki rezervuarlardan faydalanma noktasında HES firmalarıyla da bir dizi görüşmeler gerçekleştirdik. Amaç -bu rezervuar da su da bu ülkenin bir değeri- bundan, çevresel ve sosyal etkileri de göz önünde bulundurarak optimum faydayı elde etmek. Bunun yöntemleri araştırılıyor. O noktada da yani hem sektör temsilcileriyle hem de hidroelektrik santral yatırımcılarıyla da görüşme yapıldı.

Çözüm önerilerimizle ilgili de bize yansıyan sorunlar anlamında, bir nevi bazı sorunlar da zaten sektörün bildiği sorunlar; kısmen dile getirildi, kısmen biz dile getirmiş olduk. Bunlara ilişkin bizim kendimizce düşündüğümüz birtakım çözüm önerileri, neler olabilir noktasında da bazı notlar çıkarmıştık. Şimdi onlarla devam etmek istiyorum.

Burada, mevcut durumdaki yetiştiricilik yapılan tesisler bazında ve havza olarak sorunların tespitinin yapılması yani biraz önce sizin dediğiniz gibi, aslında su ürünleri yetiştirici faaliyetleri peyderpey, münferit olarak geliyor, bütüncül olarak bir değerlendirmeye tabi olmuyor. Biz, burada, bundan sonrası için yapmamız gereken faaliyetin, aslında bunları bir bütüncül olarak havza bazında ele almak diye düşünüyoruz. Tabii, biz bunları söylerken; Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü olarak biz bu işin neresindeyiz noktasında biraz gerilerdeyiz yani biz, ana faaliyet konusu sulama yatırımları olan, enerji yatırımları olan, içme suyu yatırımları, taşkın kontrol yatırımı olan bir kurum iken biz, biraz dolaylı yollardan bu işin içerisine girmişiz, geçmişte de ciddi anlamda su ürünü yetiştiriciliği yapmış bir kurum olarak varız ama bu işin biraz daha kenarında diye düşünüyoruz. Bu sorunları, bize gelenler olarak yansıtırken çözümleri de bize yansıyan kısmıyla değerlendiriyoruz. Tabii, ilgili genel müdürlük de burada, onlarla beraber, bu Komisyonun da raporuyla beraber daha ciddi çözümler ortaya çıkacaktır. Biz fikir vermesi bakımından bunları sunuyoruz.

Yine, burada, aynı mevkide bulunan birden fazla tesis için mutlak suretle kamu kurumlarının muhatap olabileceği bir birlik çatısının oluşması gerekiyor yani örneğin, biz bir sulama faaliyetini yürütürken karşımızda önce bir birliği teşkil ediyoruz, birlik üzerinden bazı sorunları çözmeye çalışıyoruz. Maalesef, burada kurulan tesislerin zamansal, birbirinden farklılığı, tesislerin nitelik farklılığı, kapasite farklılığı ve kullanım noktasında birbirleriyle çatıştıkları için bir araya gelmelerinde problem var. Önümüzdeki dönemde, biz, bunları bir araya getirmeyi bir hedef olarak seçip oradaki sorunu çözerken her bir tesisle ayrı ayrı değil, o birlikle muhatap olarak hem teknik hem bilimsel çözümlerin üretilebileceğini değerlendiriyoruz.

Yine, yetiştiricilik için çevresel ve su kalitesiyle ilgili, su potansiyellerini dikkate alınması gerekiyor. Kaynaklar esas alınarak yetiştiricilik yapılabilecek su kaynakları belirlenmeli yani biz kaynaklarımızın tamamını da değerlendirdiğimizi düşünmüyoruz, daha değerlendirebileceğimiz su kaynağı da vardır. Bu konuyla ilgili de bir çalışma yapılabilir diyoruz. Her bölge için...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Yani bunu bir çalışma yapıp balık yetiştiriciliğine, özellikle larva yetiştiriciliğine “İşte, şuraları biz size açıyoruz, buraları kullanabilirsiniz.” diye tahsis etmeniz mümkün mü yoksa yatırımcı mı gelip buraları bulacak “Burayı bana verir misiniz?” diye; nasıl işletiyorsunuz bu sistemi?

DSİ ETÜT, PLANLAMA VE TAHSİSLER DAİRESİ BAŞKANI NAZMİ KAĞNICIOĞLU – Aslında, biz, burada, bir su kaynağının balığı hangi tür, balık yetiştirmek ya da yavru balık yetiştirmek için mi kullanılıp kullanılmayacağına biz karar vermiyoruz; aslında sadece orada suyla ilgili, suyun miktarıyla ilgili bir karar ve değerlendirmede bulunuyoruz, suyun kalitesiyle ilgili bir değerlendirmede bulunmuyoruz yani. Dolayısıyla, burada, belki Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü bu dediğiniz manada bir değerlendirme yapıp oranın uygun olup olmadığını tespit ettikten sonra bir yatırımcının başvurusuna açabilir veya yatırımcı gelebilir ama DSİ suyun miktarıyla ilgili değerlendirme yapıyor, kalitesiyle ilgili bir değerlendirme yapmıyor.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Peki.

DSİ ETÜT, PLANLAMA VE TAHSİSLER DAİRESİ BAŞKANI NAZMİ KAĞNICIOĞLU – İşte, yine, sektörün en önemli konularından bir tanesi yavru balık yetiştiriciliği yani yavru yetiştiriciliğinin de arz güvenliği altına alınması gerekiyor. Bunlarla ilgili de belki -işte, tam da aynı şeyi biz de buraya notumuzu almışız- alanların belirlenmesi gerekiyor ama dediğim gibi, biz doğrudan değil, miktar olarak biz değerlendireceğimiz oradaki suyu, kalite olarak bir değerlendirme yapamayacağız ve bazı bölgelerde de belki yetiştiricilik anlamında yeterli kapasiteye ulaştığı düşünülen yerlerde de daha fazla başvuru ve tesise izin vermemek gerekiyor, bunu da yani tavan olarak koymak gerekiyor. Çünkü bu kontrol altına alınmadığı zaman, bu sefer sadece miktar olarak değerlendirildiği zaman diğer sorunlar göz ardı ediliyor, başka sorunlara dönüşüyor. Biz, yine, bu tesisler yapılırken depolamalı tesislerle alakalı da esasında buradaki faaliyet sahiplerini de bilgide bulunduruyoruz fakat mesela, burada, biraz önce Osman Bey herhâlde söylemişti, hangi barajda demiştiniz?

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI OSMAN PARLAK – Derbent Barajı.

DSİ ETÜT, PLANLAMA VE TAHSİSLER DAİRESİ BAŞKANI NAZMİ KAĞNICIOĞLU – Derbent Barajı’nda 200 milyon dolarlık bir ekonomik büyüklükten bahsetti, hakikaten ben hani bu kadar büyük olduğunu bilmiyordum, muazzam bir değer esasında. Biraz önce, hani siz de bu kadar korumacı olmayın...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Ama orada su vermiyorsunuz, adamların balıkları ölüyor ya, su vermiyorsunuz.

DSİ ETÜT, PLANLAMA VE TAHSİSLER DAİRESİ BAŞKANI NAZMİ KAĞNICIOĞLU – İşte, aslında, ona ilişkin bir şey söyleyeceğim. Her kurum kendi faaliyetiyle ilgili bir nizam oluşturmuş, bir usul ve esaslar var. Örneğin, biz Derbent Barajı’nın 100 kilometre menbaında bir sanayiye su tahsis edeceksek -termik santral vesaire herhangi birisinin- 10 litre, 50 litre/saniye suyu tahsis ederken, onun aşağısındaki hidroelektrik santral projeleri, DSİ projesi veya bir başka kurumun faaliyeti varsa suyla ilgili ona oluşturacağı zararın tespitini yaparak, 50 litre/saniye suyu tahsis ederken “Sen şu kadar zarar oluşturuyorsun, bu bedeli ödemen gerekir, bunu kabul ediyorsan bu suyu vereceğiz.” diyoruz. Örneğin, Uludağ’dan şişeleme suyu tahsis ederken 2 litre/saniye, Sakarya Nehri’ne mansaplanıyor, orada hidroelektrik santraller var, diyoruz ki: “Burada, bu kadar bir enerji kaybı oluyor, bu bedeli ödemek kaydıyla.” Tabii ki bunun getirisi çok yüksek, faaliyet sahibi bunu kabul ediyor ve enerji kayıplarını ödemeyi taahhüt ediyor ve her yıl DSİ’ye bu paraları yatırıyorlar. Balıkçılıkla ilgili de tabii tolere edebilir mi bilemiyorum ama bu tür durumlarda, örneğin, Derbent Barajı’nın işletmesinde...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Peki, DSİ ödüyor da siz baraj sahibine ödüyor musunuz?

DSİ ETÜT, PLANLAMA VE TAHSİSLER DAİRESİ BAŞKANI NAZMİ KAĞNICIOĞLU – Bizim onlardan zaten her yıl aldığımız maktu bazı bedeller var, biz orada mahsuplaşıyoruz, bize ödemek yerine o yatırılan bedeli mahsup ediyoruz. Tamam, buradan “havza hidrolojik ve meteorolojik gözlem bedeli” altında aldığımız bir bedel var, o paralarla biz o şeyi mahsuplaşıyoruz, eğer fazlası varsa ona iade ediyoruz, onun eksikliği varsa o bize ödüyor zaten. Dolayısıyla hani bu kadar büyük bir ekonomik değeri de varsa bunun bir fizibilitesinin de yapılması gerekir belki de. Hani oradaki enerji kaybı, atıyorum, 30 milyon kilovatsaat/yıl, balıkçılığın zarara uğramaması için bir işletme yaptığı zaman enerji kayıp bedeli, atıyorum, 10 milyon TL tutuyorsa bunun bir şekilde formülize edilmesi lazım. En başta dediğim gibi bu baraj da, su da, rezervuar da, balıkçılık da hepsi bu ülkenin ortak değeri, bizim bundan optimum faydayı sağlamayı amaçlamamız gerekiyor.

Benim söyleyeceklerim bu kadar, saygılarımı sunuyorum efendim.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Peki, ben teşekkür ediyorum.

Hasan Hocam bir soru yöneltecek, ben sözü veriyorum.

Buyurun Hasan Hocam.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Yani bu planlama yapılırken -konuşmamda da söylediğim gibi- bu suyla ilgili kurumların ortak karar alması gerekiyor değil mi?

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Bir ortak karar almıyorlar.

HASAN KALYONCU (İzmir) – DSİ, Su Ürünleri Genel Müdürlüğü, Su Yönetimi Genel Müdürlüğü, Meteorolojiyi de dâhil edip böyle bir çalışma yapılması gerekiyor. Bu yer altı sularını -bu konuyla alakalı değil, siz bahsederken aklıma geldi- çekip satan firmalar var mı hiç bildiğiniz?

DSİ ETÜT, PLANLAMA VE TAHSİSLER DAİRESİ BAŞKANI NAZMİ KAĞNICIOĞLU – Benim bildiğim İstanbul’da eski kanundan kaynaklı olarak verilmiş bir özel bir durum var, orada İSKİ’nin yetkilendirdiği kuyu ve ruhsat sahipleri var, onlara bu su satış izni verilmiş, İstanbul mücaviri dışında böyle bir uygulama bildiğim kadarıyla yok.

HASAN KALYONCU (İzmir) – İzmir’de böyle bir uygulama var.

DSİ ETÜT, PLANLAMA VE TAHSİSLER DAİRESİ BAŞKANI NAZMİ KAĞNICIOĞLU – Benim bildiğim yok, sadece İstanbul’a mahsus bir durum.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Yer altı suyunu çekip satanlar var, bu konuyla ilgilenirseniz, İzmir bölgeye bu konuyla ilgili bilgi verirseniz, hem de çok büyük miktarda, şu zamanda böyle bir uygulama biraz tuhaf oluyor. Yani yer altı suyunu...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Sulama kooperatifleri yapıyor.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Yok, fabrikalara satıyorlar.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Onlar açıktan alıyorlar.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Üyelerine veriyorlar.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Çıkartıp fabrikalara satıyorlar.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Yok, fabrikaya değil.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Tankerle, bahsettiği tankerle.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Tankerle, çıkartıp tankere doldurup satıyor. Böyle bir uygulamayla ilgili bir araştırırsa bölge çok sevinirim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Tamam, biz teşekkür ediyoruz.

Osman Hocam, araya...

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI OSMAN PARLAK – Gірsem iyi olur, buna cevap vermem lazım.

ÜMİT YILMAZ (Düzce) – Ben de DSİ'ye bir soru sorabilir miyim?

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Bir dakika, Ümit kardeşimize bir söz vereyim.

ÜMİT YILMAZ (Düzce) – Ben de Düzce Milletvekiliyim, biz İSKİ'nin su havzasındayız, su havzasında olduğumuzdan dolayı birtakım sıkıntılar yaşıyoruz. Özellikle, Düzce'ye yapılan yatırımlarda veya su havzasını kirleteceğinin düşünüldüğü yatırımlarla alakalı çok ciddi sıkıntılar yaşıyoruz. Bunlardan bir tanesi de özellikle bu “alabalık çiftlikleri” dediğimiz, gerek yavru balık üreten, larva üreten gerekse balık çiftlikleriyle alakalı da sıkıntılarımız var. Biz bununla alakalı aslında bir kanun teklifi de verdik, su havzalarıyla alakalı çünkü Düzce olarak gerçekten sıkıntı yaşıyoruz. Baktığınız zaman, Düzce'nin Akçakoca ilçesi haricinde hemen hemen bütün bölgeleri İSKİ'nin su havzasında kalıyor, bu su havzasında kalmamız bizi oldukça zor durumda bırakıyor ve İSKİ'nin hiçbir nimetinden de faydalanamıyoruz. Özellikle, bizim verdiğimiz kanun teklifinde de bununla alakalı, suyu kirleteceğinin düşünüldüğü bütün altyapının su havzası ilan eden belediyeler tarafından yapılmasıyla alakalı bir kanun teklifimiz var, önümüzdeki dönemde bunu gündeme alırsanız... Bu sadece Düzce'yi ilgilendiren bir konu değil çünkü metropoller gittikçe ve hızla büyümeye başladı, bu büyümesi diğer su havzasında kalan il ve ilçeleri menfi yönde etkiliyor. Oralarda yapılan yatırımlar olsun, işletmeler olsun zor durumda kalıyor. Bizim 5 tane organize sanayi bölgemiz var, bunların başında gelen mesela, Gümüşova ve merkez 1. Organize Sanayi Bölgesi'ndeki yatırımcı bu sefer irite oluyor çünkü hem Çevre, Şehircilik Bakanlığından ÇED raporu alması gerekiyor, hem İSKİ'ye gidiyor, bunların atık sularıyla alakalı bir sürü sıkıntılar doğuruyor. En azından organize sanayi bölgelerinin arıtmalarını İSKİ'nin yapması lazım, şehir arıtmalarını İSKİ'nin yapması lazım. Bana sorarsanız, bunların hem kolektörlerle barajın altına taşınması gerekiyor hem de şehrin temiz suyunu temin etmesi gerekiyor çünkü biz temiz suyunu temin ederken de sıkıntıyı yaşıyoruz şehirlerin, şehir merkezlerinin. Bunu önümüzdeki dönemde göz önünde bulundurursanız sevinirim diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Evet, Ümit Bey, teşekkür ediyoruz.

Tam bu noktada mı dedin Osman Bey?

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI
OSMAN PARLAK – Bir dakika...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Buyurun.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI
OSMAN PARLAK – Şimdi, öncelikle Sayın Düzce Milletvekilimize teşekkür ediyorum.

Biz su ürünleri yetiştiricileri olarak, su içme ihtiyacının olduğu hiçbir yerde yokuz. Yani, eğer su devlete, millete lazımsa zaten biz onlardan feragat etmek zorundayız, sözleşmelerimiz de zaten böyle, bunun bilinmesini istiyorum. Bunun dışında...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Başka türlü zaten vermezler ki, işletmezsen de vermezler.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI
OSMAN PARLAK – Ama doğrusu da odur. Milletin su ihtiyacı olduğu yerde biz su ürünleri tesisi mi kuracağız ya da kurduğumuz tesiste devam mı edeceğiz? Etmeyiz. O millete lazımdır dolayısıyla Sayın Vekilime katılıyorum.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Şunu sorabilir miyim: Baraj göllerinin -eğer içme suyu amaçlı bir gölse- yakın, orta, uzak koruma alanları var.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Mücavir alanları...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Mücavir alanları var. Burada bir tarımsal üretim bile kontrollü yapılabilir, bırakın başka şeyleri. Bu göllerde su ürünleri üretimi izni verilebiliyor mu, öyle bir şey yok değil mi?

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI
OSMAN PARLAK – Verilmiyor efendim.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Tamam, Osman Bey, bitirelim.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI
OSMAN PARLAK – Bitireyim.

Şimdi, ben iftardan önceki şeyde de söylemiştim, Türkiye’de baraj göllerinde ilk su üretimini yapan firmanın sahibiyim, daha sonra arkadaşlarımız bizi örnek alarak devam ettiler. Ben, burada, Devlet Su İşleri yetkililerine teşekkür ediyorum, her konuda bize de yardımcı oluyorlar. Ancak, mesela, bunlarla, Devlet Su İşleriyle defalarca yazışıyoruz, her seferinde de balıklarımız ölümden kurtuluyor ama çektiğimiz sıkıntılar çok büyük. Bir şeyi anlamak lazım...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Tam beşe beş kala.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI
OSMAN PARLAK – Evet, bir şeyi anlamak lazım. Mesela, yazıda -bu yazılardan var elimde, getirdim, belki ihtiyaç olur diye ve oldu- şöyle diyor Devlet Su İşleri: “Gerekli tedbirleri alın.” Biz baraj gölünde üretim yaparken tesisler kurulmuş, bunların kapasitelerini artırmıyoruz. Derbent Barajı 6.650 tonla dondurulmuş, başka bir tesis de yapamazsınız, başka birine de veremezsiniz ama bunu sürdürmek gerekiyor. Şimdi “Gerekli tedbirleri alın.” denildiği zaman, evet, barajın yapımını, teknik durumunu Genel Müdürlüğümüz çok iyi biliyor ama oradaki balıkçılığı çok iyi bilmediği ortaya çıkıyor. Mesela, ben ne tedbir alacağım? Ekim ayına geldim, kasım ayında balığı denize indireceğim, kasıma kadar süre

lazım bana, ekim ayında suları keserseniz ne gibi bir tedbir alabilirim? Hiçbir tedbir alamam, balıklarım ölür. Onun için bu yazıları ikide bir böyle yazmasınlar bize. Her yazdığım yazının cevabı da böyle, bu böyle olmamalı, bizi korusunlar.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Osman Bey, biz burada varız diye böyle konuşmayın bak, bizim olmadığımız zaman olur.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI OSMAN PARLAK – Yok, ben onlara da teşekkür ettim zaten Sayın Vekilim.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Nazmi Bey, mesajı alıyor tabii bu ara.

DSİ ETÜT, PLANLAMA VE TAHSİSLER DAİRESİ BAŞKANI NAZMİ KAĞNICIOĞLU – Evet aldım, mesajı da aldım, teşekkürü de aldım Sayın Başkan.

Derbent Barajı vesaire bu tesisler geçmiş yıllarda otuz kırk yıl önce yapılmış tesisler. O zaman için su ürünleri yetiştiriciliği kavramı bugünkü düzeyde değil, böyle bir amaç da güdülmemiş yani biz bu barajı yaparken ileride burada bir balıkçılık faaliyeti yaparız gibi bir hedefimiz olmamış. Zaman içerisinde böyle bir potansiyelin olduğu ortaya çıkmış.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Siz gelen talebi değerlendirdiniz aslında.

DSİ ETÜT, PLANLAMA VE TAHSİSLER DAİRESİ BAŞKANI NAZMİ KAĞNICIOĞLU – Evet, o da belli şartlar dâhilinde. Buna izin verirken ileride, zaman içerisinde böyle bir problemle karşılaşılabilceğini biz de biliyoruz, karşı tarafa da söylüyoruz ama bu söylemek de yetmiyor tabii, sorun yaşanınca birilerinin birazcık canı yanıyor maalesef. Yine, İbrahim Bey’in dediği gibi, biz işletme döneminde bunun olmaması için elimizden geleni de yapıyoruz ama bir taraftan da Derbent Barajı’nın bir başka kullanıcısı olan Elektrik Üretim AŞ’nin bazı talepleri var; dolayısıyla, biz bunları bir noktada buluşturmaya çalışıyoruz.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Bu konuşmanızda 190 bin tonluk bir rezervuardan bahsettiniz. Neydi bu?

DSİ ETÜT, PLANLAMA VE TAHSİSLER DAİRESİ BAŞKANI NAZMİ KAĞNICIOĞLU – O bizim izin verdiğimiz 672 adet projedeki toplam üretim kapasitesi.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – 190 bin ton.

DSİ ETÜT, PLANLAMA VE TAHSİSLER DAİRESİ BAŞKANI NAZMİ KAĞNICIOĞLU – Evet.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Peki, 190 bin tonluk bir yavruyu yetiştirip kafeslerinize aldığınızda kaç ton...

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI OSMAN PARLAK – Yavru değil bu, efendim, yavru değil.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Yavru değil, üretim.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Üretim.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI OSMAN PARLAK – Bu sonra proje kapasitesi; böyle bir şey de yok yani, bu kadar üretim yok.

DSİ ETÜT, PLANLAMA VE TAHSİSLER DAİRESİ BAŞKANI NAZMİ KAĞNICIOĞLU – Nihai ürün.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Nihai ürün bu, peki.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) - 190 bin ton...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Evet, şeylerde verdikleri izin “190 bin ton.” diyor.

DSİ ETÜT, PLANLAMA VE TAHSİSLER DAİRESİ BAŞKANI NAZMİ KAĞNICIOĞLU – Üretim potansiyeli.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Potansiyel...

Evet, şimdi, hemen devam edelim.

Ben diğer paydaşlara geçmeden Su Yönetimi Genel Müdürlüğünden Afire Hanım’a söz vereceğim.

Buyurun Sayın Genel Müdürüm.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ AFİRE SEVER – Sayın Başkanım, sayın milletvekillerim, değerli katılımcılar; hepinizi saygıyla selamlıyorum efendim.

Aslında, çok fazla sayıda hem soru hem de yorum aldım özellikle su yönetimi kapsamında. Ben 2007 yılında, denizlerde balık çiftliklerinin kurulacağı kapalı koy ve körfez alanlarının belirlenmesi döneminde Deniz ve Kıyı Yönetimi Daire Başkanıydım ve benim Başkanlığında tebliğ çıkarıldı. O dönemde özellikle “Kıyıdan en az 1 mil açığa gidecek, derinliği en az 30 metre olacak, akıntısı 0,1 hızında olacak bir alana kafesleri nasıl taşıyoruz?” şeklinde bir müzakereye tutuşmuştuk dönemin üreticileriyle beraber. Ama gelinen noktada gururla seyrediyorum ki efendim, 2020 yılında bu derinlik 40 metreye çıkmış.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – 4 mile gitmiş.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ AFİRE SEVER –Evet, kıyıdan 1.250 metre uzaklığa.

Bir de kafesler arasında bin metre boşluk bırakılmış rotasyon için, bunları gururla izliyoruz tabii ki çünkü su arzı, güvenliğimiz açıkçası su ürünleri yetiştiriciliğinde. Çünkü iklim değişikliği etkisi nedeniyle özellikle iç sularımızda yüzde 25 oranında azalma olacak ve şu an itibarıyla zaten yağışlarda yüzde 30 oranında azalma var. Dolayısıyla, tabii ki biz su ürünleri yetiştiriciliğine sahip çıkmak istiyoruz Sayın Başkanım. Ama şu da bir gerçek ki su ürünleri yetiştiriciliği hem kendi drenaj alanı içerisindeki hem de mabadaki veya mansaptaki drenaj alanı içerisindeki sektörlerle de iletişim hâlinde, etkileşim hâlinde. Dolayısıyla, biz bir su kaynağını korurken sadece su ürünleri yetiştiriciliği için korumuyoruz, hem onun için hem tarım için hem sanayi için koruyoruz hem kalite olarak hem miktar olarak.

Şimdi, efendim, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımız özellikle balık çiftlikleri yetiştiriciliği yapılan alanlarda izleme yapıyor; bir de sektör de izleme yapıyor zaten, tebliğ var bu noktada. Bununla beraber, özellikle iç su balık yetiştiriciliğinde, su ürünleri yetiştiriciliğinde -biraz sonra sunumla da arz edeceğimiz gibi- hem su kalitesinin belirlenmesi, özümleme kapasitesinin belirlenmesi hem de izleme çalışmaları devam etmekte.

Sayın Başkanım, bununla beraber şu da bir gerçek ki su ürünleri yetiştiriciliği yapılan yerlerdeki ötrofikasyon olayının tamamını su ürünleri yetiştiriciliğine bağlamamız çok yanlış. Dediğim gibi, bir su kaynağı düşünün, o kaynağa tarımdan drenajla gelen azot ve fosfor girdisi var, diğer taraftan hayvancılıktan gelen olabiliyor, arıtılmış atık su da olsa evsel atık sudan gelmiş olabiliyor, bir de tabii ki su ürünleri yetiştiriciliği yapılan kafeslerde yemlerden ve dışkıdan gelen azot ve fosfor girdisi var. Dolayısıyla, bu alanda biz özümleme kapasitesini belirleyerek kaç tona kadar üretim yapabilir, onu da modellerle çalıştırıyoruz. Bu noktada havza bazında yönetim planlarımız var Sayın Başkanım. Bu havza yönetim planları 2011 yılında Su Yönetimi Genel Müdürlüğünün kurulmasıyla beraber Avrupa Birliği normlarına uygun olarak yapılıyor. Bu, şu manada çok kıymetli: Kıyı suları da dâhil olmak üzere, nehirlerde, göl, gölet dediğimiz durgun sularda hem baskılar belirleniyor hem su miktarı belirleniyor,

su bütçesi belirleniyor hem tedbirler ortaya konuluyor. Yine, bu manada da biz, balık çiftliklerinin olası etkilenmeleri veya etkilerini de ele alarak tedbirler geliştiriyoruz. Bu konulara ilişkin sunumu biraz sonra Daire Başkanı Mahir Bey sizlere arz edecek efendim.

Diğer bir konu istilacı türler. Hem denizel alanlarda hem karasal, kıta içi iç sularımızda istilacı türlere ilişkin olarak Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğüyle beraber birçok projenin içerisinde yer aldık. Havza yönetim planlarını yaparken de biyolojik izlememiz var. Bu biyolojik izleme esnasında da tespit edilen istilacı türlere ilişkin tedbirler geliştiriliyor. Denizel alanlarda iklim değişikliği etkisiyle de istilacı türler olabiliyor ama bununla beraber gemilerden -balast suları diyoruz Sayın Bakanım- balast sularının boşaltılmasıyla -kaçak boşaltımlardan bahsediyorum- istilacı türler olabiliyor. Buna yönelik olarak da yine gerek izleme çalışmaları gerekse de proje çalışmaları kapsamında belirlenen istilacı türlere ilişkin olarak eylemler ve tedbir faaliyetleri geliştirildi; onun da altını çizmek isterim.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Mesela neler geliştirildi?

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ AFİRE SEVER – Şu manada: Erken uyarı sistemi bulunan bir istilacı türün oradan yok edilmesi, eğer tüketime sunulabiliyorsa tüketime sunulması şeklinde. Tabii ki Doğa Koruma ve Milli Parklar, sucul da olsa, kara da olsa ekosisteme bakan ve türlerle, biyoçeşitlilikle ilgilenen Genel Müdürlük olduğu için bu görev daha çok onlara verildi.

Bununla beraber diğer bir konu, içme suyu havzalarına ilişkindi. Biraz dağınık gidiyorum ama hem cevap olsun hem genel manada konuyu özetlemeye çalışıyorum.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Bu arada, notunuzu aldınız değil mi? Bazı arkadaşların Turgay Bey'e sorduğu soruların bir kısmı sizi ilgilendiriyordu.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ AFİRE SEVER – Aslında evet. Özellikle, su miktarı noktasında DSİ Genel Müdürlüğümüz tabii ki kapakların açılması ya da kapatılması, sulama suyu olarak kullanılması veya elektrik üretilmesi vesaire konularında karar mercisi ama bununla beraber, bizim Su Yönetimi Genel Müdürlüğü olarak tüm sektörlerin kullanımı için su kalitesinin korunmasına yönelik çalışmalarımız var; biraz sonra da sunumlarda arz edeceğiz efendim.

Bir konumuz da bizim içme suyu havzalarının korunması; sayın vekilim biraz önce bahsettiler. Buna yönelik olarak İçme Suyu Havzalarının Korunmasına Dair Yönetmelik'imiz var. Bir büyükşehir belediyesi kendine ait yönetmeliği hazırlar, Tarım ve Orman Bakanlığına sunar, Tarım ve Orman Bakanlığı da uygun görürse Bakanın onayıyla o yönetmelik devreye giriyor. O yönetmelik kapsamında da o içme suyu havzasına ilişkin özel hükümler belirleniyor. Bu özel hükümler, tabii ki onun koruma bantlarına göre belirleniyor ama mevzuat çerçevesinde belirleniyor. Yine, onay için Tarım ve Orman Bakanlığına geliyor, onay mercisi yine Bakanlığımız oluyor. Bu noktada şöyle bir örnek vereyim: Ankara, içme suyunun bir kısmını Bolu'da bulunan Işıklı regülatöründen sağlıyor. Dolayısıyla, bu regülatörün özel hüküm belirleme yetkisini Ankara Büyükşehir Belediyesi yönetmelikle almış, Tarım ve Orman Bakanlığı onaylamış şu anda yürürlükte. Böyle bir bağlantı ve onay süreci var ama Sayın Vekilim bir kanun teklifinden bahsetti, konuyu da kendisiyle istişare etmek isteriz, uygulamayı da kendisine arz etmek isteriz bu noktada mevcut uygulamayı. Bununla beraber, Su Yönetimi Genel Müdürlüğü olarak bizim de içme suyu havzalarında özel hüküm belirleme yetkimiz devam ediyor ve biz de belirlemeye devam ediyoruz. Bunun da altını çizmek isterim.

ÜMİT YILMAZ (Düzce) – Müdürüm ben o kanun teklifini hazırlarken de -hani karşılıklı olmayacak ama- su havzaları belirlenirken tabii, Düzce mesela, İSKİ'nin su havzasına alınırken 1987'de alınmış ilk etapta. 1987 yılındaki şartlarla, sanayi şartlarıyla günümüzdeki sanayi şartları çok farklı birbirinden. Biz demiyoruz ki Düzce'de su havzaları, sular kirlatilsin. Biz diyoruz ki: Eğer bizi su havzasına aldıysanız, bizi veya başka bir su havzasını, o su havzasını korumak da o belediyenin yükümlülüğünde olması lazım.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ AFİRE SEVER – Doğrudur.

ÜMİT YILMAZ (Düzce) – O zaman o şehirler... Düzce 3 vekille temsil edilen 400 bin nüfuslu bir şehir, İstanbul 20 milyona yakın nüfusu olan 96 milletvekiliyle temsil edilen bir şehir. Yani biz diyoruz ki hem İstanbullu kaliteli su içsin, kirlenmeden su içsin ama bunu sağlarken de biz kendi kaynaklarımızla ileri su arıtmayı kuramıyoruz, köylerimize kanalizasyon döşeyemiyoruz hâlâ, sen bize diyorsun ki “Kuyu sistemini kullanamazsın bazı köylerde, kanalizasyon yapman lazım.” Bizim özel idare kaynaklarımız belli, neticede nüfusuna göre kaynak alıyorsun biz bunları, bu yatırımları yapamıyoruz. Havadan kirlenen suyu, mesela, Düzce, yine coğrafi konumundan dolayı ülkenin en fazla hava kirliliği yaşayan bir şehrimiz. Bununla alakalı diyoruz ki: Köylerimize doğal gaz sağlayalım. Bunun da önünde Enerji Bakanlığının çıkarmış olduğu birtakım engeller var. Biz diyoruz ki...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Ya da fizibil değil.

ÜMİT YILMAZ (Düzce) – Fizibil olan yerler de var yani ova köylerinden bahsediyorum sadece köylerden değil veya organize sanayi bölgesi yapıyoruz. Bir yatırımcı geliyor, fabrika kuracak İSKİ'ye de gidip şey alması lazım, biz demiyoruz ki doğa kirlensin. Ben Düzce'de yaşıyorum, çoluğum çocuğum Düzce'de yaşıyor. Ben ister miyim havamız, suyumuz kirlensin? Biz diyoruz ki: Eğer bizi, bu şekilde büyükşehirin su havzasına dâhil ediyorsanız, su havzasında bulunuyorsak burada onlar da taşın altına elini koysun. Bizim beklentimiz bu yönde. Nedir? İşte kolektörlerle barajın altına taşınınsın, işte atık sular, içme suyu gene o barajdan belki şehre tekrar geri basılsın veya tekrar başka bir baraj yapılsın ama biz kendi kaynaklarımızla bunu yapamıyoruz. Bakın, geçen sene sel taşkını dolayısıyla Düzce merkezde su sıkıntısı yaşandı, bu sene Düzce Belediyesine bunun maliyeti 600 milyon TL. Düzce Belediyesinin eti budu ne? Yani yine taşıma suyuyla çevireceğiz. Biz şunu istiyoruz sadece: Su havzaları korunsun, kollansın, pırl pırl hem o şehirde yaşayanlar hem o havza içinde yaşayanlar hem de o su kaynağından faydalananlar pırl pırl suya kavuşsunlar.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ AFİRE SEVER – Siz istiyorsunuz ki çevresel altyapı yatırımlarını da bu içme suyu havzasından faydalanan büyük şehirler yapsın. Bunlar aslında “özel hüküm” dediğimiz planlar içerisinde yer alan hususlar. Demek ki o dönemde, dediniz ya “Eski bir plan.” onu revize edelim ve inşallah sizinle istişareli gerçekleştirelim.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Yani lehlerine dönüştürelim, bir hayra da vesile olsun burası.

İSMAİL OK (Balıkesir) – Sayın Genel Müdürüm, benim de bir sorum var.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Peki, denetleme yetkiniz var mı?

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ AFİRE SEVER – Şimdi, tüm kaynaklarda, özellikle şeylerde Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımız yetkili.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Yani sizin herhangi bir yetkiniz yok.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ AFİRE SEVER – Evet, yetki paylaşımı o şekilde. Bu kanunla o açığımızı gidereceğiz Sayın Vekilim, destek bekliyoruz efendim, hazır.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Bir soru soracağım.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Barış Bey, buyurun.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Şimdi, Sayın Genel Müdürüm, özümseme kapasitesinin belirlenmesi, su kaynaklarının korunması ve kullanımında onay mercisi Tarım ve Orman Bakanlığı, doğru mu?

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ AFİRE SEVER – İçme suyu havzalarına ilişkin özel hüküm belirleme ve yönetmeliği onaylama evet.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Tarım ve Orman Bakanlığının iznine bağlı tabii işletmelerin izleme çalışması da Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ AFİRE SEVER – İzleme sektörünüze bağlı, biz izlemeyi kendimiz de yapıyoruz. Denetimden bahsetti Sayın Vekilim.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Yani “kendimiz de” derken bu bağlı, kendinize göre mi, yoksa Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının mı? Soru bu.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ AFİRE SEVER – Şimdi, denetim konusu Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının uhdesinde.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Burada bir yetki karmaşası yok mu? Tarım ve Orman Bakanlığı ile Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı arasında su ürünleri sektöründe çatışan yönetmelikler var, benim anladığım bu; bununla ilgili bir çalışmanız var mı?

HASAN KALYONCU (İzmir) – Su ürünleri değil.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ AFİRE SEVER – Su ürünlerinde yok efendim. Biraz önce içme suyu havzalarını konuştuk Sayın Vekilim, içme suyu havzalarında da 1880...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Su ürünlerinde konuşmadık bunu, içme suyuna geçtik, kaydı bir anda.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Böyle bir çatışma var mı?

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ AFİRE SEVER – Yok efendim. Konu çok farklı boyutlar...

ÜMİT YILMAZ (Düzce) – Şimdi, içme suyunu besleyen havzada mesela, diyelim ki DSİ onay verdi “Tamam, buranın debisi yeter.” dedi; Su Yönetimi Genel Müdürlüğü “Su kalitesi de var.” dedi; bu sefer devreye İSKİ giriyor “Hayır, sen burada çiftlik yapamazsın, benim o havzama kirletiyorsun.” diyor.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – “Alamazsın.” diyor. Niye? “Özel anlaşmam var.” diyor.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ AFİRE SEVER – İçme suyu havzalarında efendim, hem yönetmeliği onaylayan merci hem de özel hükmü onaylayan merci Tarım ve Orman Bakanlığıdır. Dedğim gibi, özel hükümlerde ana yönetmelik kapsamında olarak...

İSMAİL OK (Balıkesir) – Sulama amaçlı barajlarda da aynı, değil mi?

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ AFİRE SEVER – Hayır, bu, içme suyu havzalarında bu şekilde.

Türkiye’de şu anda 1.877 tane durgun su var; kıta içi sular bunlar, göl, gölet, baraj olarak. Bunların 500 küsuruna yakını içme suyu havzası olarak kullanılıyor; diğerleri tarımsal, elektrik ya da aynı amaç için kullanılanlar.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – İkisi bir arada kullanılıyor.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ AFİRE SEVER – Evet efendim.

İSMAİL OK (Balıkesir) – Bunların -tarımsal amaçlıların- denetimi kime ait?

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ AFİRE SEVER – Deşarj denetimleri Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının.

İSMAİL OK (Balıkesir) – Gene aynı.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Nasıl oluyor böyle yani o ona bağlı, bu buna bağlı?

HASAN KALYONCU (İzmir) – Şimdi, olayı ben anlatabilir miyim?

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Oraya gidersek bu işin altından çıkamayız.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ AFİRE SEVER – Efendim, oraya giderseniz Çevre Kanunu var.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Yani daha cevaplar alacağız, sunumlar var, görsel var ama Hasan Hocam, böyle iki dakikada “Hocalığıma güveniyorum.” diyorsan buyur, söz veriyorum.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Ben hemen anlatayım.

Şimdi, altyapı işlemlerinin tamamı Tarım ve Orman Bakanlığında, baraj yapımı, suların izlenmesi, kalite belirlenmesi, bütün işlemlerin hepsi Tarım ve Orman Bakanlığında; denetim Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığında. Bu kadar.

İSMAİL OK (Balıkesir) – Aynen öyle.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ AFİRE SEVER – Evet efendim çünkü Çevre Kanunu orada.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Denetim kısmına Tarım ve Orman Bakanlığı hiçbir şekilde karışmıyor; davul Tarım ve Orman Bakanlığında, tokmak Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığında. Durum böyle, en net açıklaması böyle yani denetim işi Nde Tarım ve Orman Bakanlığı yok; altyapının tamamı Tarım ve Orman Bakanlığına ait. Hüküm belirlemede, izlemede, bütün hepsinde Tarım ve Orman Bakanlığı var, denetimde Tarım ve Orman Bakanlığı yok; bunu Mecliste defalarca gündeme getirdik. Zaten bu kurumlar arasında bağlantı olmadığından asıl sorunlar ortaya çıkıyor; biri bir karar veriyor, öbürü farklı karar veriyor, en sonunda karmaşıklık oluyor.

İSMAİL OK (Balıkesir) – Aynen öyle.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Az önce siz dışarıdayken aynı şeyi söyledim arkadaşlara.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – İsmail Bey, buyurun.

İSMAİL OK (Balıkesir) – Sayın Başkanım, ben öncelikle bütün katılımcıları saygıyla selamlıyorum. Bütün katılımcılar gerçekten çok önemli konulara değindiler, ben de katılıyorum yüzde yüz, özellikle sularımızın kirletilmesiyle ilgili olanlara. Biz, tertemiz, pırl pırl nehirlerimizi, göllerimizi, göletlerimizi, denizlerimizi kendi elimizle maalesef mahvettik, hâlâ da mahvetmeye devam ediyoruz. Bunların nedenlerine birçok arkadaşımız, konuşmacılar, katılımcılar değindi ama burada, maalesef, üzücü olan tarafı, esas, kamu kurum ve kuruluşları daha çok kirletiyor. İşte -ben Balıkesir Milletvekiliyim- Marmara Denizi’nde müsilağ diye bir sorun çıktı, yine insanların her an yine başlayacak diye korkuları var çünkü hiç iyiye gitmediği görülüyor. Bu sadece balıkçılığı da değil, turizmi de etkiliyor çünkü Marmara Denizi Ege gibi, Akdeniz gibi değil ama oraları da etkiliyor, Marmara

Denizi, Ege'yi de etkiliyor; tatlı sularımız da aynı şekilde. Biraz önce yine konuşmacılarımız gerçekten küresel ısınma ve çevresel kirlilik... Biz önümüzdeki süreçte, çok uzun bir süreç değil -inşallah olmaz ama- suyun damlasına hasret kalacağız. Burada maalesef bu kirliliğin en büyük nedenlerinden biri de bunları yapanlar da kamu kurum kuruluşları ve belediyeler. Yani ayırım yapmıyorum, belediyeler kendi sorumluluklarını yerine getirmede için... Biz şu anda bir kısmını konuşuyoruz bu kirliliğin, bu böyle giderse önümüzdeki süreçte gerçekten... Biraz önce en son konuşmacımız da daha önceki konuşmacılarımız da söyledi, bu sene yağış miktarı en az yüzde 40 azaldı. Balıkesir'de Kepsut Çayı var, ben çocukluğumda yüzüyordum ve susadığımda da içiyordum o suyu; şimdi kurbağalar yaşamıyor arkadaşlar, kurbağa yok, kurbağa. Biraz önce dediğim gibi, kamu kurum ve kuruluşlar başta olmak üzere Varaka Kâğıt diye bir fabrika var, zehir akıtıyor. Biraz önce gübrelerin etkisi, zehiri...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – İsmail Bey, bu hassas konuları anlatıyorsun da Hasan Hocam bu konularla ilgili bir şey söylüyor.

İSMAİL OK (Balıkesir) – Başkanım, bunun üzerine gidilemeyeşinin esas nedenini biraz önce hocam söyledi yani birisi yapıyor, diğerinin yetkisi...

HASAN KALYONCU (İzmir) – Sayın Vekilim, şimdi, yok, burada farklı bir şey var. Şimdi, bu dediğiniz konularda İklim Değişikliği ve Su Kaynaklarının Korunması Komisyonunda detaylı şekilde öneriler sunuldu, şu anda...

İSMAİL OK (Balıkesir) – Yetki karmaşası da oradan çıkıyor.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Tabii, tabii, hepsi var içerisinde...

İSMAİL OK (Balıkesir) – Yani bunlar düzeltilmediği müddetçe Başkanım...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Ben o Komisyonu bilmediğim için Hasan Hocam anlatıyor.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Ayrıca, Müsilaj Komisyonu da bu müsilaj üzerinden hatta orada iç sulardaki ötrofikasyonlar dâhil hepsi konuşuldu, bunların detaylı önerileri raporda yayımlandı ve Hükûmete de iletildi yani bu dediğiniz konuları detaylı şekilde o komisyonlarda inceledik.

İSMAİL OK (Balıkesir) – Bir şey daha söyleyeceğim, eski bir Belediye Başkanı olarak söylüyorum: Gerçekten ayıp, devletimiz özellikle arıtmayla ilgili o kadar kaynak sağlıyor ki neredeyse cebine ekstra para koyacak, belediyelerin de fabrikaların da kurum ve kuruluşların da ama nasıl bir zihniyettir, nasıl bir anlayıştır; devlet bu kadar teşvik vermesine rağmen... İşte, kurarken ayrı veriyor, kurduktan sonra ayrı veriyor, elektrikte en az yüzde 40 indirim yapıyor ama biz bunları konuşuyoruz burada.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Sayın Vekilim, o konuda da şimdi, sunumda herhâlde anlatacaktır Su Yönetimi Genel Müdürlüğü.

İSMAİL OK (Balıkesir) – Ama bu konunun üzerinde pek durulmuyor yani onun için özellikle söz aldım.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Yok, yok, onu söyleyeceğim size...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Şimdi Su Yönetimi kurumunu bir dinleyelim...

İSMAİL OK (Balıkesir) – Önce kirlitiyoruz, sonra kurtarmaya çalışıyoruz.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Şimdi, Su Yönetimi Genel Müdürlüğü 25 havzada çalışmaları bitirdi...

İSMAİL OK (Balıkesir) – Hayır, ceza kesmeye...

HASAN KALYONCU (İzmir) – Şimdi, orayı söyleyeceğim. Bütün çalışmaları bitirdi, havza yönetim planlarını da bitirdi, uygulamaya sokulan yerleri ben soracaktım, şimdiki sunumda bu konular tamamen anlatılacak.

Şimdi, ayrıca deşarj standartları da belirlendi zannediyorum, o çalışma da yapılyordu, belirlendi mi belirlenmedi mi tam bilmiyorum. Şu anda 25 havzada Bakanlığın yaptığı çalışmalar ve havza yönetim planları yavaş yavaş devreye sokulmaya başlandı, onların bir süreleri var, “Şu kadar zaman içerisinde devreye girecek.” diye deşarj standartları... Sizin dediğiniz şeylerin hepsini de göz önüne alarak çalışma yapıyor. Hatta yayılı kaynaklar, noktasal kaynaklar bütün hepsini değerlendirmeye beraber çalışmaları var.

İSMAİL OK (Balıkesir) – Özellikle önümüzdeki yeni döneme ışık tutması adına...

HASAN KALYONCU (İzmir) – Tabii, tabii, çalışmayı raporu dinlersek -orada anlatacaklar herhâlde- bu sefer sizin sorduğunuz soruların tamamının karşılığı var ama 2018’den beri bunu her yerde dile getiriyoruz, Bakanlık da söylüyor, biz de söylüyoruz: Türkiye’de su kanunu gerekli; böyle, detaylı bir su kanunu gerekli. Bu, karmaşanın, bütün her şeyin önüne geçecek şey de Türkiye Büyük Millet Meclisine ait. Su kanununu buradan çıkarmamız gerekiyor.

İSMAİL OK (Balıkesir) – İşte, herkes aynı fikirde olduğuna göre bunu yapalım.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Evet, devam ediyoruz o zaman İsmail Bey.

Şimdi, sorularınızın da cevabını alalım.

Ben sözü size verdim Afire Hanım.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ AFİRE SEVER – Sayın Başkanım, öncelikle şu soruya cevap vermek isterim ki 25 havzada havza yönetim planları, havza eylem planlarımız, taşkın yönetim planlarımız, kuraklık, su tahsis planlarımız hazır. Özellikle 2012 yılında Şafak Harekâtı’yla Meriç, Ergene’de biz ilk Havza Eylem Planı’nı uygulamaya soktuk ve şu anda sonuna gelindi. Bununla beraber, Su Yönetimi Koordinasyon Kurulunda alınan kararla Gediz Havzası Eylem Planı’nı gündeme aldık ve şu anda Cumhurbaşkanlığı genelgesi için göndermiş durumdayız. Küçük Menderes ve Büyük Menderes ki bu saydığım 3 havza hem kuraklık açısından su sıkıntısı yaşayan havzalarımız hem endüstrinin yoğun olduğu havzalarımız hem tarımsal üretimin yoğun olduğu havzalarımız, dolayısıyla bu havzaları öncelikli uygulamaya aldık. Dolayısıyla Gediz, Küçük Menderes, Büyük Menderes Havzası Eylem Planı ve Havza Yönetim Planı’nın Uygulanması Genelgesi hazırlandı efendim. İnşallah 2023 yılı sonu itibarıyla uygulamaya geçecek. Meriç Ergene’de Havza Eylem Planı’nın uygulanmasının son noktasına geldik. Orada 10 tane OSB yapıldı, 28 tane dere ıslahı yapıldı, Avrupa Birliğinin en büyük arıtma tesisleri inşa edildi. Tabii ki bu sunumumuzda bu detay yok, isterseniz başka şeylerde o sunuma geçebiliriz, detaylarını verebiliriz size. Uygulamaya geçtik efendim.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Teşekkür ediyoruz.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ AFİRE SEVER – Biz sunumu arz edeceğiz size efendim, ağırlıklı olarak durgun sularda su ürünleri yetiştiriciliği, ötrofikasyon ve kapasite belirlemeye ilişkin.

Arz ederim.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Teşekkür ederim.

Buyurun Mahir Bey, söz sizde.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SU KALİTESİ DAİRE BAŞKANI MAHİR ÖZCAN – Başkanım, şahsınız ve heyetinizi saygıyla selamlıyorum efendim.

Tekrarlanmaya sebebiyet vermemek için çok hızlıca geçğim, zaten konular çok mükerrer.

Su Yönetimi Genel Müdürlüğü olarak biz yer üstü su kaynaklarının ve yer altı su kaynaklarının sürdürülebilir yönetimi, mevcut su kalitelerinin korunması, iyileştirilmesi ve bunların uzun vadeli tedbirler belirlenerek sürdürülebilir yönetiminin sağlanması maksadıyla ulusal ölçekli büyük politika ve planlar hazırlama çalışmasını yapıyoruz.

Sayın Hasan Hocam da bu konulara çok vâkıf olduğu için heyetinize aktarıyor. Nehir havza yönetim planlarının hazırlanması, taşkın yönetim planlarının hazırlanması, sektörel su tahsis planlarının hazırlanması, kuraklık yönetim planlarının hazırlanması ve içme suyu havza özel hüküm çalışmalarının hazırlanması gibi, spesifik ve büyük ölçekli çalışma planlarını yürüten bir Genel Müdürlüğüz efendim.

Şimdi, su yönetiminin temel bileşenlerine bir bakacak olursak bu balıkçılık faaliyetlerinin yapıldığı alanlar da dâhil olmak üzere, gerek nehirlerimizde gerekse de göl, kıyı ve geçiş sularımızda önce bir fotoğrafı ortaya koyuyoruz, arkasından bu fotoğrafa ilişkin bir politika geliştiriyoruz. Bu politikaya ilişkin hedeflediğimiz çevresel hedefleri ve standartları ortaya koyuyoruz, daha sonra bunun planlamasını yapıyoruz ve bu planların uygulanması, izinler, yatırımlar, denetimler, yaptırım ve izleme basamaklarıyla birlikte, tabii, bunu tek Genel Müdürlük olarak değil, su yönetiminin temel bir şeyi olarak bütün paydaş kurumlarımızda bir koordinasyon şeklinde çalışmaya, yürütmeye gayret ediyoruz efendim.

Şimdi, az önce aktarıldı, havza ölçekli yönetim planlarında durumumuz nedir? 25 havzada, havza koruma eylem planlarının tamamını tamamladık. Tabii, bundan sonra asıl, Avrupa Birliği müktesebatıyla da uyumlu olarak nehir havza yönetim planlarının hazırlanması çalışması var ki şu anda 11 havzada tamamlandı, 7 havzada devam ediyor, 7 tanesi de planlama aşamasında.

Yine, “sektörel su tahsis planları” dediğimiz özellikle içme, kullanma, çevresel akış, tarım, endüstri, enerji, turizm, su ürünleri yetiştiriciliği gibi sektörlerin de içinde olduğu adil, sürekli, sürdürülebilir ve verimli bir su tahsisinin nasıl yapılmasına yönelik üst ölçekli sektörel su tahsis planlarının hazırlanması çalışmasını yürütüyoruz. Bu manada 6 tanesini bitirdik, 11 tanesi hâlihazırda devam ediyor, 8 tanesi de planlama aşamasında efendim.

Yine, taşkın koruma planları 23 havzada tamamlandı, 2 tanesi devam ediyor ki burada taşkın ön değerlendirmesi, risk değerlendirmesi ve taşkın tehlike haritalarının oluşturulması gibi ana bileşenler yer alıyor.

Yine, özellikle, ülkemizin gündeminde olan, dünyanın gündeminde olan kuraklıkla mücadele kapsamında kuraklık yönetim planlarını hazırlıyoruz ki burada kuraklık öncesinde, esnasında ve sonrasında alınması gereken tedbirler içeren makro ölçekli tedbirler zikrediliyor; 15 havzamızda bitti, 10 adet havzamızda da şu anda çalışmalar devam ediyor.

Şimdi, özellikle, bu Komisyonun çalışma alanına gelecek olursak balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği noktasında biz görevlerimizi Yerüstü Su Kalitesi Yönetmeliği’ne -ki Genel Müdürlüğümüzün hazırlamış olduğu bir yönetmelik- dayanarak yürütüyoruz. Bu yönetmeliğin 14’üncü maddesinde -yine, heyet tarafından zikredildi- içme ve kullanma suyu rezervuarlarında bu faaliyetlere izin verilmiyor, yalnız “Minimum yüzey alanı 75 bin hektardan büyükse ancak binde 1’i oranında ilgili taraf kurumların, paydaş kurumların görüşü alınmak suretiyle bu faaliyete izin verilebilir.” şeklinde bir ruhsatımız var yönetmeliğimizde.

Diğer taraftan “Balıkçılık faaliyetleri için içme ve kullanma suyu haricindeki maksatlı barajlar için en fazla yüzde 3’lük bir alan kullanılabilir.” şeklinde bir madde yine bu yönetmelikte geçiyor. Diğer taraftan -özellikle, su kalitesini artık dikkate alıyoruz biz Genel Müdürlük olarak- bu faaliyetlerin yapılması esnasında su kalitesinin trofik seviyesinin ve özümleme kapasitesinin dikkate alınması gerektiğine yönelik zikredilen maddelerimiz var.

Yine, özellikle, bu balıkçılık sektörünün ve su ürünleri yetiştiriciliğinin sürdürülebilir yönetiminin ve su kalitesinin korunmasına yönelik hazırlamış olduğumuz Durgun Yerüstü Kara İç Sularının Ötrofikasyona Karşı Korunmasına İlişkin Tebliğ var ki bu tebliğ tamamen balıkçılık faaliyetlerinin su kalitesine olan etkilerinin önlenmesine ya da hangi alanlarda yapılması gerektiğine yönelik kısıtlar içeren hükümler içeriyor; ötrofikasyonun önlenmesini amaçlıyoruz burada, balıkçılık faaliyet ortamının yapılması gereken su kalite kriterlerini belirliyoruz ve faaliyet başladıktan sonra müteşebbislerin işletme sorumluluklarını burada aktarıyoruz.

Yine, ÇED Yönetmeliği kapsamında -evet, söylendi- bin ton ve üzeri ÇED’e tabi, bin tona kadar olan kısım ön ÇED’e tabi. Biz burada Genel Müdürlük olarak Çevre ve Şehircilik Bakanlığına görüş oluşturmakla mükellefiz.

Yine, doğal alabalık yani yetiştiricilik haricinde kalan doğal alabalık ve sazan türlerinin yetiştirildiği ortamların kalite kriterlerinin korunmasını ve sürdürülebilir yönetiminin sağlanması için de Alabalık Yönetmeliği’ miz kapsamında çalışmalarımız devam ediyor.

Şimdi “ötrofikasyon” diyoruz ama belki burada, heyette bilmeyen kişiler olabilir, hemen kısaca onu arz edeyim efendim. “Su kütlesi” diye tarif ettiğimiz -özellikle bunlar nehir olur, göl olur- değişik kaynaklardan, noktasal ve yaylı kaynaklardan azot ve fosfor gibi besin maddelerinin taşınımı söz konusu oluyor. Eğer istenilen düzeyden fazla miktarda taşınma söz konusu olursa bu sefer de su kütlesi üzerinde “plankton” ve “alg çoğalması” diye tarif ettiğimiz ötrofikasyon olayına sebebiyet veriyor ki bu ötrofikasyona sebebiyet veren baskı kaynaklarını sıralayacak olursak: Atık su arıtma tesisleri, çıkış suları, foseptikler, düzenli ve vahşi depolama alanından kaynaklanan sızıntı suları, orman ve mera alanları, hayvancılık ve tarımda kullanılan gübre; artı, su ürünleri yetiştiriciliğinin de burada bir faydasının olduğunu zikretmek isterim efendim.

Diğer taraftan, durumumuz nedir ülke olarak, buna baktığımız zaman... Biz TÜBİTAK marifetiyle bir proje geliştirmiştik, yapmış olduğumuz projede ülkemizin su kaynaklarının yüzde 50’ye yakınının ötrofikasyon tehdidi altında olduğunu tespit ettik ki bu, gerçekten bizim dikkatleri bu noktaya odaklandırmamız gerektiğine yönelik bir fotoğraf ortaya koyuyor.

Şimdi, özümleme kapasitesini kısaca hemen arz edeyim efendim. Su kütlesinin taşıyabileceği bir kapasite var, burada yaşayan canlılar bunu besin olarak tüketebiliyor, döngüsel olarak artık su kendi kendini temizliyor manasına gelebilir ama öyle bir pik noktadan sonra bunu vermeye başlarsınız ki bu, artık bunu taşıma kapasitesinin üzerine çıkması demektir ve bu, menfi yönde su kalitesinin ortaya çıkmasına sebebiyet verebilir. Burada pH düşmesi, çözülmüş oksijen miktarında azalma, balık ölümleri, askıda katı maddenin artması gibi en sonunda balık ölümleriyle kendini gösteren bir duruma sebebiyet verebilir. Biz bu özümleme kapasitesini niye istiyoruz? Hem su kalitesinin korunması hem de bu balıkçılık faaliyetlerinin yapıldığı su kalitesindeki balıkçılık faaliyetlerinin sürdürülebilir üretiminin sağlanması için bu denetimi yapıyoruz. Balıkçılıktan, evet, özellikle balık dışkılarında, kullanılmayan yemlerden -ki söylendi, çok nadir de olsa kullanılmayan bir yem miktarı var- bunun rezervuar içerisinde birikmesi sonucu orada bulunan algler ve planktonlar vasıtasıyla tüketilmesi ve bunun aşırı üretime sebebiyet vermesi sonucunda ötrofikasyona sebep oluyor. Burada bir örnek verdik Sayın Başkanım, mesela Sinop Boyabat Barajı’na giren baskı kaynaklarına baktığımız zaman, toplamda 200 ton/yıl bir

kirlilik geliyor yaptığımız proje çalışmasında ama modellemelerde 380 tona kadar Boyabat Barajı'nın bu kirliliğini taşıyabileceğini ortaya koymuşuz. Bu ne demektir? 380'den 200 tonu çıkardığımız zaman 179 ton artık balıkçılıktan kaynaklanabilecek potansiyel kirliliği buraya verebiliriz demektir.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Kaldırabilir.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SU KALİTESİ DAİRE BAŞKANI MAHİR ÖZCAN – Evet, bu 179 tonu da hesapla yaptığımız zaman modelde yaklaşık 10 bin tonluk bir balıkçılık faaliyeti burada yapılabilir, ekstradan yapılabilir manasını taşır. Bunun üzerine çıktığımız zaman artık hem orada su kalitesi açısından hem de balıkların kendi üretilebilirliğinin negatif yönde etkilenmesi açısından bir durum söz konusu olacaktır.

Şimdi, biz burada nasıl çalışmalar yaptık? Özellikle 422 durgun suda şu ana kadar bu çalışmalarımızı bitirdik, özümleme kapasitelerini ortaya koyduk, 330 suda bu çalışmalar devam ediyor. Burada su kalitesi, bir durgun sudaki su kalitesi sınıfları nelerdir, çok teknik kelimeler ama yani burada görselden de göreceğiniz üzere oligotrofik dediğimiz temiz su ama ötrofike doğru, hipertrofik doğru gittiğimiz zaman artık o besin maddeleriyle dolmuş ve...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Bir saniye, Hasan Hocam bir katkı sağlayacak.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SU KALİTESİ DAİRE BAŞKANI MAHİR ÖZCAN – Buyurun efendim.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Bu planlama yapılırken, bu hesaplamalar yapılırken su miktarındaki azalmaları da şeye kattınız mı?

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SU KALİTESİ DAİRE BAŞKANI MAHİR ÖZCAN – Senaryolarda onlar oluyor efendim, evet.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Yani bu demin anlattığınız kirlilik, şu kadar ton kirlilik gelirse diye su miktarındaki azalmayı havza bazında değerlendirdiniz mi?

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SU KALİTESİ DAİRE BAŞKANI MAHİR ÖZCAN – Su miktarındaki azalma senaryoları...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Yüzde 30 yağışların azalması.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ AFİRE SEVER – Efendim, zaten biz iklim değişikliğini su... Çok affedersiniz, söz hakkı almadım.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Estağfurullah, buyurun.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Buyurun.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ AFİRE SEVER – Teşekkür ederim.

İklim değişikliğinin su kaynaklarına etkisini tüm Türkiye’de çalıştık, bitirdik Sayın Başkanım. Dolayısıyla biz iklim, su, nüfus projeksiyonlarımızı da bitirdik 25 havzada. 25 havzanın su bütçesi yıllara sarı olarak 2030, 2040, 2050, 2070 ve 2100'deki nüfusa bağlı olarak sulamaya açılacak tarım alanı, sanayideki gelişim ve bunlara ne kadar oranda su verebiliyoruz, hepsini...

HASAN KALYONCU (İzmir) – Şimdi, onu şundan sordum, ötrofikasyon açısından sordum çünkü su miktarı azaldığında kirleticilerin yoğunlaşması söz konusu ötrofikasyona daha fazla sebebiyet verecek ve bu dediğiniz risk altındaki bölgelerin hemen hemen hepsinde bunu yaşama ihtimalimiz çok yüksek. Çünkü Eğirdir Gölü'nün son hâlini gördünüz mü bilmiyorum ama ada şu anda ada

olmaktan çıkmış, karayla birleşik vaziyete geliyor. Bu azalma kirlilik oranını yoğunlaştıracığından dolayı, su sıcaklıkları da artacağından dolayı bu ötrofikasyon riski çok üst düzeye çıkacak duruyor. Hesaplamalarınızda bunları kattıysanız mesele yok.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ AFİRE SEVER – Kattık efendim.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Tamam.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ AFİRE SEVER – Biraz önce harita arz ettik size. Orada da zaten hangi bölge tarımsal kaynaklı hassas bir alan oluyor, hangi bölge evsel atık sudan kaynaklı...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – “Orada 25 havzanın 15’i tamamlandı.” dediniz.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ AFİRE SEVER – Yok efendim, hassas alan belirleme çalışmalarımız tüm Türkiye’de bitti efendim.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Tamam o zaman yani su miktarındaki azalma, bu hesaplamalara katıldı.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ AFİRE SEVER – Katılıyor efendim.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Peki

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Teşekkür ederiz.

Devam edelim.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SU KALİTESİ DAİRE BAŞKANI MAHİR ÖZCAN – Efendim, bu özümleme kapasitesine göre değerlendirme yapıldığı için biz bunu vatandaşlarımıza da ilan ediyoruz. Aynı zamanda, Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğümüzle de karşılıklı iş birliği noktasında bu paylaşımlarımızı da yapıyoruz; kurumumuza ait “web” sitemizde isteyen her vatandaşımızın bu listeye erişimi mümkün. Dolayısıyla, yatırımcı yatırım yapmadan önce potansiyel alanların hangisi olduğu yönünde bir bilgilendirmeye sahip oluyor. Diğer taraftan, buna e-devlet üzerinden de bir erişim imkânımız var; müteşebbislerimiz bu müracaatları da yatırım öncesinde yaparak bu sorgulamayı Genel Müdürlüğümüz marifetiyle yapabiliyorlar. Biz bir algoritma üzerinden bu değerlendirmeleri yapıyoruz ama burada çok teknik... Sadece şunu söyleyeyim efendim: Şu ana kadar Genel Müdürlüğümüze 37 adet baraj için 218 tane başvuru gelmiş; bu başvurulardan 193’ünün faaliyet ortamının balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği için uygun olduğu, 25’inin özümleme kapasitesini aşmış olduğu yönünde bir değerlendirme yapmışız ve müteşebbislere bildirmişiz efendim.

Diğer taraftan, bu yapılan faaliyetlerin bir de izlenmesi durumu söz konusu. Yine, burada sayın vekillerimiz bu konuda da bir söylemde bulunmuşlardı, onu da kısaca arz edeyim: Özellikle bu işi yapan işletme sahiplerinin mevzuatımız gereği kendilerinin yapması gereken birtakım izlemeler var; yeni müracaatlarda yılda iki dönemde -herhangi birinde- bir izleme yaparak bunu Bakanlığımıza sunuyorlar ancak mevcuttaki işletmeler yılda iki dönemde, özellikle biyolojik faaliyetin fazla olduğu Mayıs-Haziran ve Eylül-Ekim aylarında bu izlemeleri yaparak Bakanlığımıza bunu intikal ettirmek durumundalar.

Yine, biz Genel Müdürlük olarak hem rutin izleme programlarımız marifetiyle hem de alana özel yapmış olduğumuz spesifik projeler marifetiyle bu izleme çalışmalarını havza bazlı yürütüyoruz.

Arz ederim efendim.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Teşekkür ediyoruz.

RİDVAN TURAN (Mersin) – Ben bir soru sorabilir miyim?

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Rıdvan Bey, buyurun.

RİDVAN TURAN (Mersin) – Teşekkür ediyorum.

Şimdi bir şey rica edeceğim ben sizden; şu hassas alanlara ilişkin verilerinizi Komisyonumuzla paylaşsanız çok sevinirim çünkü özellikle iç sular söz konusu olduğunda ben Çevre Bakanlığından da Tarım Bakanlığından da iç sulardaki durumun ne olduğuna ilişkin veri bulamadım bir türlü yani “Veririz.” diyenler oldu, bir türlü biz bunlara ulaşamadık.

Şimdi, normalde azotlu ya da fosforlu bir girdi söz konusu olduğunda sudaki oksijen ne yapıyor? Bunu oksitlendiriyor; dolayısıyla, sudaki oksijen miktarı azalmış oluyor. Bunun sadece azot ya da fosfor olmasına gerek yok yani bir metal parçası düştü, içeride oksitlendi. Oksitlenirken neye bağlıyor? Oksijene bağlıyor. Böylece, sudaki oksijen miktarı oradaki biyoçeşitliliği riske edecek ölçüde düşmeye başlıyor. Çevre Bakanlığının Atıksu Yönetmeliği’nde -yanlış hatırlamıyorsam- yüzde 90’ın altına inmesidir referans değer yani bu, mesela şu anlama geliyor: Biyolojik ve kimyasal oksijen ihtiyacı açısından bakıldığında el kadar atık su atamazsınız Marmara Denizi’ne, Marmara Denizi’nin istiap haddi doldu. Zannediyorum akarsuların bir kısmında da bu var. Dolayısıyla, şimdi, şöyle bir hesaplama yapılıyor: Bu özümseme kapasitesi doğrusu bana biraz antipatik geliyor, aslında özümseme kapasitesi falan kalmamış durumda. Tam tersine, oradaki biyoçeşitliliği azaltacak durumda oksijen ihtiyacının iyice düştüğü, bazı yerlerde ise ötrofikasyon sürecinin başladığını görüyoruz. Örneğin, bir suda tek girdi ve kirletici, besicilik sebebiyle oradaki azot ve fosfor yükü olsa, eyvallah, baş tacı, bu tolere edilebilir bir şeydir fakat şimdi endüstriyel atıklar geliyor, tarımsal atıklar geliyor; bunlarda da azot, fosfor var. Evsel atıkların -yani kullandığımız Cif’ten bilmem ne deterjanına kadar- hepsi azotlu ve fosforlu bileşikler, bunlar da ekstra bir yük oluşturuyor. Dolayısıyla, bence bu çok limitli bir hesap meselesi yani balıkçılığın bu sulara sağlanabilmesi için o suların diğer yüklerden arındırılması lazım. Ya, ben çok kabaca hesap ediyorum aklımdan ama buna ilişkin biz mesela müsailajda da konuştuk; şimdi tarımsal yük açısından Marmara Denizi’nin en fazla yük sebebi Balıkesir Ovası’nda yani -Uluabat havzası mı deniliyordu, o- Balıkesir ve Bursa’nın olduğu bölgedeki tarımsal faaliyetlerdir, en fazla tarımsal yük oradan geliyor. İstanbul’dan başlı başına, İzmit’ten, Ergene derin deşarj sebebiyle Ergene’den gelen yükler var, ekstra meteorojik kirlenme var, ekstra lojistik problemler var. Yani şimdi bunu üst üste koyduğunuzda, balıkçılık meselesini hesaplayacaksak yani bütün bu yüklerin üzerine bir de balıkçılığın sağlamış olduğu yük yüklendiğinde o sulara canlının yaşama ihtimali gerçekten çok zor. Şimdi, besici arkadaşlar bozulmasınlar bana, besicilik olmasın diye demiyorum bunu, tam tersine besiciliğin olabilmesi için bu suların diğer yüklerinden arındırılması lazım ama bizim Tarım Bakanlığında -ben Tarım Komisyonu üyesiyim aynı zamanda- bir sürü şey konuştuk, mesela atılan gübrenin denize ulaşması hangi yol ve yöntemlerle... İşte kuşaklamaları falan konuştuk ama pratikte bunları göremiyoruz, göremediğimiz zaman da elimizde planlar oluyor ama günün sonunda bu planların pratiğe aksettici ve biyolojik çeşitliliğin sürmesini sağlayacak bir ortam oluşturmuyoruz. Biz hep hesaplamalarda mesela balıkçılık dışındaki faktörleri koyarak durum kötü diyorduk, şimdi de balıkçılıktan kaynaklanan, besicilikten kaynaklanan ekstra yük bindi, durum bir kez daha kötüleşti. O yüzden, bence burada başka türden bir master plana ihtiyaç olduğunu düşünüyorum.

Sizden ricam, o şeyleri Komisyona ulaştırırsanız, biz inceleriz.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Son sözü veriyorum Hasan Hocam, buyurun.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Şimdi, ötrofikasyonda oksijen miktarının azalması söz konusu değil; günün vakitlerine göre oksijen miktarı yükseliyor ve büyük bir dengesizlik oluyor. Tabiat dengesizliği kabul etmez, tabiat bir denge üzerinde hareket eder. Bu atık sularla ilgili yapılacak şey -Bakanlık aslında başlattı- suda tasarruf, ben ona “suda sıfır kayıp” diyorum. Bu, arıtma tesislerinden çıkan suların iyi şekilde arıtılarak şehir içi alanlarda kullanılması, tarımda kullanılması, tekrar sisteme döndürülmesi gerekiyor yani kirletici olmaktan artık uzaklaştırılması gerekiyor; bunun çözümü de bu. Yani balıkçılık açısından değerlendirdiğimizde aslında iç sularda ürettiğimiz balıkların bir kısmı da özellikle alabalık, istilacı bir tür olarak geçiyor, Allah’tan üremeyi gerçekleştiremediği için doğal ortamda biz...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – “İstiladan kurtuluyoruz.” diyorsunuz.

HASAN KALYONCU (İzmir) - İstiladan kurtuluyoruz gibi değil de mesela bizim kırmızı benekli yerel türlerimize çok büyük zarar veriyor. Aynı bölgede yaşadıkları zaman onların sonunu da getiriyor. Bu sebeplerden dolayı yani atık suları artık bizim döngüye sokmamız gerekiyor çünkü iklim değişikliğinde bizim yağın yağmuru da toplamamız gerektiği gibi kullandığımız suyu da tekrar sisteme entegre etmek zorundayız. Bunun çözümü bu. Kirlilikten bu şekilde kurtarabiliriz.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Bu sefer toprak kirleniyor.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Yok, toprak niye kirlensin? Arıtma tesislerinden dolayı...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Tarımsal sulama tesisi...

HASAN KALYONCU (İzmir) – Tarımda kullanılacak su miktarı, su içerisindeki deşarj miktarı belli, şehir içinde kullanacaklarımız da belli, toprak kirlenmez, o arıtma tesislerinin çıkış suları ona göre düzenlenecek.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Bu ayrı bir tartışma konusuna doğru gidiyor.

Ben bu vesileyle hem Su Yönetimi Genel Müdürlüğümüze ve Daire Başkanımıza verdikleri bilgilerden dolayı teşekkür ediyorum.

Biz sektörümüze geri dönelim. Tabii, iç sular, durgun sular; oralarda da balık yetiştiriciliği vesaire konusu önemliydi bizim için.

Şimdi, Turgay Bey “Bir sürü soru soruldu ama ben cevabı ne zaman vereceğim?” diye bekliyorsun. Şöyle yapalım isterseniz: Şimdi birkaç arkadaş daha var, paydaşımız var, üreticimiz var; onları da zorlamıyorum, kısa zaman diliminde şöyle özetleyebildikleri kadar özetlesinler, belki oradan da size soru gelir, hepsini birlikte cevaplırsınız olur mu Turgay Bey?

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKİYILMAZ – Sayın Başkanım, çok teşekkür ederim.

Aslında böyle bir usul var mıdır bilmiyorum bu soruların hepsini aldık ama bizim bu sorulara cevap vermemiz hem uzunca bir zaman alacak hem de kayıtların yeniden gözden geçirilmesiyle birlikte daha düzgün de bir iş yapabiliriz; eğer öyle bir usul varsa biz bunlara yazılı olarak cevap verebilir miyiz?

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Şöyle; birkaç tane konu var yani bunların cevabının sizde olması gereken.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKİYILMAZ – Aslında tamamının cevabı bizde Sayın Başkanım.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Hemen cevabını verebilecekleriniz var, diğerlerine yazılı cevap... Burada konuşmayı alırsınız, tutanağı veririz, o tutanaklardan size gelen soruları çıkartırsınız, bize iletirsiniz, biz de Komisyon üyesi arkadaşlara, soruları soranlara iletiriz ama bu sorulara cevap şekline göre bir de eylem planlarını vesaire buradaki balıkçı arkadaşlar görmek istiyorlar haklı olarak. Bununla ilgili de bir yol haritasını zaten biz Komisyon raporumuzda hazırlayacağız, Meclise takdim edeceğiz, yine de paydaşlarımıza bunu iletacağız.

Cevap vermek istediğiniz sorular varsa siz hazırlanın, konuşmacılardan sonra sizden cevapları alayım.

Evet, şimdi biz devam ediyoruz, ben sırayla sözü vereyim.

Buyurun İhsan Bey.

BODRUM VE MİLAS SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI İHSAN BOZAN – Ben söze önce Muğla'dan girmek istiyorum. Sayın Genel Müdürlüğünüzün sunumunda gözüktüğü gibi Muğla, Türkiye'de toplam 252 bin ton ihracatın tam yarısını, 126 bin tonu, 806 milyon dolarlık ihracatıyla 2022 yılında gerçekleştirmiş dolayısıyla bu sektörün lokomotif ili. Tabii bu minvalde de Muğla çeşitli konuşmacı, özellikle sayın vekillerimizin ifade ettiği...

Aslında biz, sektör hakkındaki olumsuz algıyı yok etmek ve bunun için neler yapılması gerektiği de sektörün sorunlarından bir tanesi. Burada bunu konuşmanın yeri olmadığını düşünmüştük ama maalesef sektör hakkındaki olumsuz algı Meclisimize kadar gelmiş. Tabii bunu şöyle söyleyeyim, öncelikle Su Yönetimi Genel Müdürlüğümüz Sayın Afire Hanım'ın sunumunda da ifade edildiği gibi aslında son dönemde ilgili yönetmelikler, bizim tesislerimizin kurulmasına sebebiyet veren veya önünü açan yönetmelikler, mevzuatlar değişti. Şimdi artık aslında Bakanlığımız, Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü önce havzayı belirliyor, işte mesela son dönemde yapılan Mersin'de, Didim Aydın'da, Karadeniz'in değişik bölgelerinde önce bölgeler belirlendi. Bu bölgelerde Afire Hanımların sunduğu gibi biz üniversitelere özümseme kapasitesi raporu hazırlatıyoruz hatta sosyolojik etüt raporu hazırlatıyoruz ve Özerdem Bey'in ifade ettiği gibi bizim sektörümüzün hiçbir yerde hiçbir zaman illegal bir faaliyeti olmadı yani giden hanımefendi, Sayın Vekilimizin söylediği gibi "25 işletmeden 1 tanesinin ÇED'i var." falan bunlar tamamen kulaktan dolma, yanlış bilgiler.

Muğla Kültür Balıkçıları Derneğinin altını özellikle çizdim, Afire Hanımlar ifade ettiler, 2008'de mevzuat değişti, kapalı koy ve körfezlerde su ürünleri üretimi yapılabilecek alanlara dair mevzuat geliştirildi. Türkiye'de ilk defa 2008'de bölgesel ÇED uygulaması yaptık. Muğla'da Bodrum ve Milas olarak 2 ayrı bölgede, toplam 90 bin ton üretimi 2008'den bu yana tam kapasiteyle yapıyoruz. Bu alanlarda ve kapasitesi belirlenmiş diğer alanlarda herhangi bir ek kapasite verilmesi söz konusu değil. Mesela bizim toplam 89 bin ton kapasitemiz var Güllük Körfezi'nde, kapalı bir körfezdür Güllük Körfezi. Burada aslında yaklaşık otuz beş yıldır üretim yapılıyor, 2008'den bu yana 89 bin ton tam kapasiteyle yapılıyor. Tabii -Sayın Vekilimize arada da ifade ettim- mesela Güvercinlik koyunda en son işletme 2000 yılında var. İşletmelerin taşındığı yerde Güvercinlik koyunda şu anda Titanic, Lujo ve La Blanche, oldukça yüksek kapasiteli ve de en pahalı oteller var. Mesela bir örneği: Türkbükü, Bodrum'un en turistik yeridir, en popüler yeridir. Maçakızı Otel'i'nin öntü daha önce balık çiftliğinin bulunduğu bir yerdi yani balık çiftlikleri zaten özümseme kapasitesinin içerisinde kalındığı sürece doğanın kendini çok hızlı yenileyebildiği yerlerdir dolayısıyla bu alanlarda zaten...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Koşullar...

BODRUM VE MİLAS SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI İHSAN BOZAN – Tabii ki koşullar, özümseme kapasitesini özellikle belirttim.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Yani suyun, akıntının hızı, yönü vesaire hepsi değişken yani.

BODRUM VE MİLAS SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI İHSAN BOZAN – Sayın Vekilim, buradaki problem şu, müsaade edin. Buradaki ana problem şu: Biz, devletten çok önce bu işe başladık, mevzuat arkadan geldi. Bizim için daha önce mesela Bodrum İçmeler’de, demin ifade ettim, Türkbükü’nde, Güvercinlik’te tamamen müracaat üzerine yapılan değerlendirmelerle küçük işletmeler yapıldı. Yani 30 ton, 40 ton, 50 ton işletmeler yapıldı, iptidai tesislerdi bunlar. Tabii, biz aslında, o dönemde -hatırlayacaklardır sayın ilgililer, bürokratlar- zaten bu işin oralarda yapılamayacağını kendimiz tespit ettiğimiz için bu mevzuatlar çıkmadan -ben kendi firmam adına söylüyorum- 2000, hatta 1999 yılında açık denizlere çıkmaya başladık, Bakanlıktan biz talep ettik. İşletmelerin açığa çıkması zaten kapasitelerin artmasına neden oldu. Yani biz aslında zaten... Ben bürokrat değilim ama sizin deminki sorunuzun cevabını da vermiş olayım: Bu mevzuatlar kapsamında yılda, iki yıl öncesine kadar, mayıs ve ağustos ayında her bir çiftliğin 3 ayrı su katmanından -yüzeyden, orta sudan ve üç yılda bir bentlikten olmak üzere- toplam 15 numune alıyoruz ve -bu numuneleri biz almıyoruz tabii, akredite yapılmış, Çevre Bakanlığının laboratuvarları alıyor- onların yapmış olduğu işte ötrofikasyona sebebiyet verebilecek özellikle azot, fosfor, nitrat gibi parametreler değerlendiriliyor, bunlar bir üniversite tarafından rapor hâline getiriliyor -gene bu üniversiteler de hepsi değil, Bakanlığın akredite etmiş olduğu üniversiteler- triks diye bir değer çıkarıyor ve bu triks değeri mesela son mevzuata göre 4 ile 5 arasındaysa “İlave kapasite vermeyin bu bölgeye.” diyor. 5 ile 6 arasındaysa “Kapasiteyi düşürün.” diyor. 6’nın üzerindeyse “Burada faaliyete son verin çünkü su kirli, burada balık yaşamaz zaten.” diyor.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Zaten işletmenin kendisi ölecek balıkları için orada üretim yapmak ister mi?

BODRUM VE MİLAS SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI İHSAN BOZAN – Şimdi bu bir mevzuat ve her yıl sürekli uygulanıyor. Şu anda mayısta numune alıyoruz, her yıl bentlikten alıyoruz, son, işte, mevzuat değişikliğinden bu yana redoks potansiyeli tespiti de yapılıyor yani deniz dibindeki kirliliğin hangi boyutta olduğu tespiti de yapılıyor, buna göre kararlar alınıyor. Gene, Bakanlığımız bizi dinledi, Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü özellikle, rotasyon alanı diye bir alan belirledik. Eski alanların rotasyon sahası henüz belirlenmedi ama yeni kurulan alanların hepsinin muadil bir rotasyon sahası var -olası bir kirlilik, bizden kaynaklanmasa da- balık üretimine uygun değilse işletme rotasyon sahasına kaydırılacak.

Bu genel bilgilerden sonra ben sektörün bazı sorunları hakkında da birkaç kelime ifade etmek istiyorum: Sayın Osman Başkanım ifade etti, aslında biz 2011’de toplam, devlet desteğiyle tabii, 110 milyon dolar civarında döviz karşılığı olarak doğrudan destek alıyorduk. Özellikle çupra, levrek işletmeleri oldukça büyük işletmelerdir. Hepsi de, tamamına yakını, tam entegre işletmelerdir yani biz anaç balıktan müşterinin sofrasına kadar zincirin tamamını kendimiz gerçekleştiriyoruz. Tabii, balığı üretmek için de ortalama mesela yaklaşık beş ay civarında yumurtadan larvaya getiriyoruz balığı yani...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – İhsan Hocam, sorunun yok galiba senin, hepsini üretiyorsun denizden sofraya kadar, problem yok herhâlde.

BODRUM VE MİLAS SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI İHSAN BOZAN – Tabii, benim firmam en büyük firması zaten bu sektörün; somonda da var, alabalıkta da var, çupra levrekçiyiz biz özü itibarıyla.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Yok, probelem yok herhâlde şeyde.

BODRUM VE MİLAS SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI İHSAN BOZAN – Problem şu, o problemleri ifade edeceğim. Tabii, biz, ortalama yirmi iki ay civarında balığı hasat ediyoruz yani sermaye yoğun, emek yoğun bir işte iştigal ediyoruz. Doğrudan desteklerin bize çok büyük katkısı oldu, 2008’deki açık denize çıkma sürecinin teşvik edilmiş hâli oldu. Biz yeterince büyüdük çupra levrekte. Doğrudan desteklerden Avrupa Birliği’nin yaptırım tehdidini de dikkate alarak vazgeçtik ancak sektörün dolaylı desteklere ihtiyacı var, 110 milyon dolar olan destek, 2020’deki rakamlarla 11 milyon dolara düşmüş. Bu kaynaklar ifade edildiği gibi özellikle Türkiye’de kişi başına düşen balık tüketimi 6 kilolarda ama bu dünya standartlarında 20 kilolarda dolayısıyla bizim su ürünlerinin tanıtımı, tüketimin artırılması yönünde bir çalışma yapmamız lazım, markalaşma yapmamız lazım. Şöyle bir örnek vereyim: Yunanistan balığı, çuprası özellikle ki Yunanistan bizim en büyük rakibimizdir.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Beyaz ete yönelin diyor.

BODRUM VE MİLAS SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI İHSAN BOZAN – 2002 yılında Yunanistan bizim 5 katımız balık üretiyordu, şu anda biz onları 2’ye katladık; onun da altını çizmekte fayda var. Bu hani Avrupalı “Biz üretmeyelim, siz üretin; siz bizim çöplüğümüzünüz.” falan diye değil, biz rekabetçi politikalarla onların üstesinden gelebiliyoruz hâlâ. Ama onların balığı Avrupalı balık olduğu için bizden bir tık daha pahalı satılıyor. Bizim, balığımızı markalaştırmamız lazım hani Türk somonu nasıl marka hâline geliyorsa...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Sadece Avrupa sularında üretildiği için...

BODRUM VE MİLAS SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI İHSAN BOZAN – Ya, Yunanistan Avrupa’nın şımarık çocuğu.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Kalite farkı var mı?

BODRUM VE MİLAS SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI İHSAN BOZAN – Kalite farkı tabii ki yok.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Hah, tamam.

BODRUM VE MİLAS SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI İHSAN BOZAN – Yani mesela, bizim yemlerimiz de dâhil olmak üzere en üst kalitede üretiyoruz biz her şeyi. Bugün, bunun için bu desteklemelerin tanıtımı, kapalı devrede üretim yapılması, özellikle somonun, yarı mamul, aday somonun üretilmesi için, bu kapasitenin artırılabilmesi için bu şart.

Bir de tabii, sektörün özellikle hem işletme sermayesi hem de kapasitesinin artırılması için, yeni türlerle -mersin balığı gibi mesela- yatırım yapılabilmesi için finanse edilmesi gerekiyor. Bizim Ziraat Bankasından almış olduğumuz sübvansiyon kredileri, tabii, büyük işletmelerin dışında kovuk; 5 milyon liralık bir limit var. Bu limitlerin mümkün olduğu kadar artırılabilmesi lazım, bu desteklerden bir kısmının bu sübvansiyona kaydırılması lazım.

Aynı zamanda, TKDK yani kırsal kalkınmanın desteklenmesi ki bizim işletmelerimizin sayı olarak çoğu kırsalda aile işletmesi, alabalık işletmeleri. TKDK kapsamının genişletilmesi lazım, IPARD kapsamının genişletilmesi lazım. Özellikle, balığın raf ömrünün uzatılması, pazarın daha güçlü hâle getirilmesi için küçük işletmelerin IPARD desteğiyle işleme tesislerinin yapılabilmesi lazım. Aslında, alabalık sektörünün de can damarı Muğla’dır, Muğla’da IPARD yok mesela; IPARD kapsamı dışında Muğla. TKDK’den de KOBİ düzeyinde olmayan büyük işletmeler ve çok küçük işletmeler, 100 tonun altındaki işletmeler galiba faydalanamıyor.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – İstifade edemiyor.

BODRUM VE MİLAS SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI İHSAN BOZAN – Yani hem 100 tonun altındaki işletmelerin faydalanması lazım... Mesela, burada, tarla balıkçılığı yapan arkadaşlarımız var, enerjiye maliyet giderleri çok fazla; yenilenebilir enerji yatırımlarının oradan yapılabilmesi lazım, hem kapalı devre üretimi, hem de özellikle -kendileri ifade edeceklerdir- tarla balıkçılığı için enerji desteği verilebilmesi lazım.

ÖTV’siz yakıt meselesi gündeme geldi. Biz mesela açık denizlerdeyiz; arkadaşların ifade ettiği gibi, 5-6 kilometre mesafede, kıyıda “barge” diye tabir ettiğimiz, üzerinde yem siloları ve ana kumanda panolarının olduğu, jeneratörlerle çalışan bir mekanizmayla işletmeyi idare ediyoruz. Bunlar Ulaştırma Bakanlığının listesinde olmadığı için, bildiğim kadarıyla deniz aracı sayılmadığı gerekçesiyle, ÖTV’siz mazot desteğinden faydalanamıyor ama biz esas ÖTV’siz mazotu orada kullanıyoruz, yirmi dört saat jeneratör çalıştırıyoruz orada; onların kapsama alınması lazım. Özellikle, bizim...

Ben Milaslıyım, Bodrumluyum; bu sektörde otuz iki seneden beri varım. Otuz iki seneden beri bizim sektörümüze ait Güllük Körfezi’nin herhangi bir yerinde bir yükleme, yanaşma iskelesi yok. Yıllardan beri uğraşıyoruz, hâlâ çözebilmiş değiliz.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – E, Güllük’te liman var.

BODRUM VE MİLAS SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI İHSAN BOZAN – Biz o limanları kullanamıyoruz. Güllük’teki liman şu anda... Gümrüklü sahanın bir kısmını Vali Bey’in devreye girmesiyle ayırdı, geçici olarak kullanıyor ama malum, turizm alanındayız, alanların büyük bir kısmı turizmin negatif yaklaştığı yerler. Diğer yerlerde de sit... Biliyorsunuz bizim bölgenin büyük bir kısmı, özellikle arkeolojik sit; izinler alamıyoruz. Bulduğumuz sınırlı yerlerde de, mesela, şu an Güllük’teki bahsettiğiniz iskelenin hemen yanında son on beş yıldır bir yanaşma iskelesi -iskele, yalnızca iskele- yapmaya çalışıyoruz Vakıflar Genel Müdürlüğü’nün mıntıkasında. Vakıflar Genel Müdürlüğü çeşitli bahanelerle taş koyarak bugüne kadar engelledi. Bizim de talebimiz, mesela, Karadeniz’de onlarca balıkçı barınağı var. Bizim bölgemizde, Didim’de yalnızca Taşburun Balıkçı Barınağı var, bilen bilir. Biz, orayı birlik olarak, Aydın Birliği adına kiraladık; mevzuatı değiştirdiniz, sağ olun Sayın Vekillerim. O barınağı kiraladık ve onu yapabiliyoruz. Bizim bölgemize de bir balıkçı barınağı yeri gösterilirse -altını çiziyorum- bütün yatırımı biz yapmaya talibiz, devletten bir şey istemiyoruz; yalnızca yer istiyoruz, oraya ulaşacak yolların kamulaştırılmasını istiyoruz. Bu, bizim için çok çok önemli.

Yine, biz, 2008’den bu yana açık denizdeyiz ancak bizim balıklarımız... Demin Sayın Vekilimiz bir hastalık mevzuu geçince vibriyodan bahsetti. Tabii, bütün canlılar hastalanır, bu doğaldır. Biz, levreklerin tamamını... Vibriyodan levrekler etkileniyor. Bizim “vibriyo” ve “pasteurella” diye iki ayrı hastalığımız var. Önce, 1 gramda, kuluçkahanedeyken aşı solüsyonuna daldırarak aşıyoruz, 30-40 gram arasındayken de bu hastalıklardan etkilenmesin, antibiyotik kullanmak zorunda kalmayalım diye hepsine tek tek enjeksiyon yapıyoruz. Ancak, bu aşı manipülasyon işlemlerini açık denizde yapamıyoruz, kıyıya yakın bir yerde, geçici olarak bu işi yapmamız gerekiyor. Aslında bunun için herhâlde son on-on beş senedir uğraşıyoruz, herkes “Tamam.” diyor ancak çözülmüş bir süreç yok; biz şu anda bunları geçici olarak, Sahil Güvenliğin bizi idare etmesiyle falan yapabiliyoruz.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Kıyıda mı yapıyorsunuz?

BODRUM VE MİLAS SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI İHSAN BOZAN – Kıyıya yakın bir yerde yapmak zorundayız, korunaklı bir alanda yapmak zorundayız çünkü mesela, biz yılın dokuz ayı, on ayı sürekli bu işi yapıyoruz. Balık geliyor...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Gramken siz bunu denize salıyor musunuz?

BODRUM VE MİLAS SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI İHSAN BOZAN – 2 gramda denize indiriyoruz. Ön büyütme tesisleri var, gene açıkta onlar, orada büyütülüyor, aşı sırası gelen balık kıyıya geliyor, enjeksiyonu yapılıyor, tekrar gidiyor, daha büyük kafeslere aktarılıyor.

Bununla bağlantılı olarak şunu da ifade etmek lazım: Ülkemizde özellikle Bornova ve galiba Etlik’te araştırma enstitülerinin bünyesinde balık hastalıkları laboratuvarı var, çok kısıtlı. Tabii, özel sektör olarak bizim kendi laboratuvarlarımız var ama daha kapsamlı laboratuvarların yapılması gerekiyor; bunun için de herhâlde gene Tarım Bakanlığı bünyesinde... Özellikle, şu an somon sektörü Karadeniz’de gelişiyor; iç sularda somona destek aday somon üreten özellikle Maraş, Elâzığ, Sivas bölgelerinde, o bölgelere yakın... Yani, bizim hastalık tespitini sağlıklı yapabilmemiz için balığı canlı olarak laboratuvara ulaştırmamız lazım. E, tabii, mesela, Bornova çok uzak, şimdi Karadeniz’den Bornova’ya balık sağ olarak sağlıklı bir şekilde gelemeyiz.

Tabii, gene buna ilave olarak da kendi aşı kültürümüzü geliştirmeliyiz, yerli ve milli aşılarımızı üretmeliyiz. Aşının hem Türkiye’de elde edilmiş suştan üretilmesi hem de tabii ki maliyeti önemli. Devletin, bu konuda da yapılacak yatırımların hem önünü açması, ruhsatlandırma süreçlerini hızlandırması hem de mümkünse finansman sağlaması gerekir.

Benim söyleyeceklerim bu kadar, teşekkür ediyorum.

ÜMİT YILMAZ (Düzce) – Peki, bir şey sorabilir miyim?

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Evet.

BODRUM VE MİLAS SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI İHSAN BOZAN – Buyurun.

ÜMİT YILMAZ (Düzce) – Şimdi, ihracat da yapıyorsunuz, ithalat olarak da yem ve ilaç alıyorsunuz, aşı alıyorsunuz; bunun karşılama oranı yüzde kaçtır?

BODRUM VE MİLAS SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI İHSAN BOZAN – Şöyle: Şimdi, tabii, genel olarak ifade edildiği gibi, biz denizlerden yakalanan balığın tamamını ham madde olarak kullanmıyoruz. Mesela, balık yemindeki ana ham madde yüzde 30 civarında balık unu, yüzde 10 civarında da balık yağıdır; bunun büyük bir kısmı Türkiye’den yeterince çıkmadığı için ithal ediliyor zaten. Tabii, yem...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Balık ununu mu ithal ediyoruz?

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Kemik unu da var.

BODRUM VE MİLAS SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI İHSAN BOZAN – Biz kemik unu kullanmayız efendim.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Balık ununu mu ithal ediyoruz?

BODRUM VE MİLAS SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI İHSAN BOZAN – Balık ununu ithal ediyoruz.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Normalde avcılıktan geliyor ama...

BODRUM VE MİLAS SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI İHSAN BOZAN – Avcılıktan geliyor, tabii, bu “pelajik balık” dediğimiz hamsi tarzı...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Bizde yeterli değil mi ya?

ÜMİT YILMAZ (Düzce) – 100 liralık balık sattığımız zaman bunun 10 lirası ithaldir.

BODRUM VE MİLAS SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI İHSAN BOZAN – Doğrudur efendim. Ben şöyle söyleyeyim: Yemin yaklaşık yüzde 70’i ithal. Yemin de balıktaki...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Sizin mi Moritanya’da balık unu tesisiniz var?

BODRUM VE MİLAS SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI İHSAN BOZAN – Bizim de var efendim ama tabii, o ülkelerde iş yapılmıyor, kapattık biz.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Nouadhibou’daki tesis...

BODRUM VE MİLAS SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI İHSAN BOZAN – Nouadhibou’da, evet.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Zaten sizin sektördeki en büyük problem yem.

BODRUM VE MİLAS SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI İHSAN BOZAN – Bir ek bilgi vereyim, aslında şöyle: Mesela, bizim 2019’daki yem maliyetimiz 88 sentmiş -kendi firmam için söylüyorum- şu anki yem maliyetimiz 1,51 dolar.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Yani...

BODRUM VE MİLAS SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI İHSAN BOZAN – Yani, total maliyetteki ithal yüzdesi yüzde 40’larda falandır diye tahmin ediyorum. Yemin yüzde 70’i ithal ama yemin maliyet içerisindeki kalemi de yüzde 50’lerde, yüzde 52’lerde falandır.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Kilogram başına maliyetiniz nedir? Yani, 1 kilogramdaki maliyetiniz ne kadar?

BODRUM VE MİLAS SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI İHSAN BOZAN – 1 kilogramdaki...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Yem maliyeti, enerji maliyeti, işçi maliyeti gibi giderleriniz var ya...

HASAN KALYONCU (İzmir) – O, ayrı bir şey.

BODRUM VE MİLAS SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI İHSAN BOZAN – Mesela, şu anda biz çupra balığından zarar eder vaziyetteyiz. Yani, total maliyetlerimiz -kendi firmam için söylüyorum- satış fiyatının bir tık altında şu an ama...

ÜMİT YILMAZ (Düzce) – Bir de bir şey sorabilir miyim Başkanım? Şimdi, tavukçulukta, kümes tavukçuluğunda “Otuz iki günde 1 kilogram yemle 500 gram et elde edersin.” diye bir şey vardır; sizde böyle bir çalışma var mı?

HASAN KALYONCU (İzmir) – Yok.

BODRUM VE MİLAS SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI İHSAN BOZAN – Tabii, bizde otuz iki gün diye bir şey yok.

ÜMİT YILMAZ (Düzce) – Yok yani ben bunu örnek olsun diye verdim.

BODRUM VE MİLAS SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI İHSAN BOZAN – Demin ifade ettim, biz balığı, levreği yumurtadan 2 grama ortalama beş ayda getiriyoruz. Ondan sonra çuprayı on iki ila on altı ayda, levreği de on dört ila yirmi ayda hasat ediyoruz, yaklaşık 400 gram ağırlığına getiriyoruz. “FCR” diyoruz, biz, yemin...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – On dört ile yirmi ay, niye altı ay fark var arada? Aynı gramaja gelmiyor mu on dört...

BODRUM VE MİLAS SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI İHSAN BOZAN – Değişik periyotlarda koyuyoruz, biri kış görüyor, biri görmüyor... “Süt atma” diyoruz biz, yumurtayı boşaltma süreçleri falan var. Bizim FCR’ımız ortalama 1,8-2 civarındadır. Yani 1,8 kilo yemle 1 kilo canlı...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Yemden yararlanma oranı, tüketim oranı ne kadardır? Ben yüzde 97’ler falan duydum ama...

BODRUM VE MİLAS SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI İHSAN BOZAN – Yemin tamamını balığa yediririz biz ama şöyle söyleyeyim Sayın Vekilim: Bunun üzerine zaten defalarca çalıştık, “1,8 kilo FCR” diyorsanız bunun zaten balık on sekiz ay yaklaşık yarım kilosunu enerji için harcıyor, sonuçta balık on sekiz ay boyunca yaşıyor. 1 kilo balığın 400 gram civarında dışkı ürettiğini hesapladık biz. Bunu da “Hesapladık.” derken...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Peki, dışkının deniz altı...

BODRUM VE MİLAS SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI İHSAN BOZAN – İşte, onun için zaten hem özümseme kapasitesi hem akıntı önemli yani belli bir akıntının mutlaka olması lazım.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Bir de ağız için kene sorunlarıyla ilgili ilaçlama da yapıyor musunuz?

BODRUM VE MİLAS SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI İHSAN BOZAN – Keneye ilgili ilaçlama yapıyoruz, evet.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Onu nasıl yapıyorsunuz?

BODRUM VE MİLAS SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI İHSAN BOZAN – Yemle yapıyoruz, yeme ilaç karıştırarak yapıyoruz belli dönemlerde.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Bir dönem kafes kapatılarak ilaç uygulaması...

BODRUM VE MİLAS SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI İHSAN BOZAN – Yok, o zaten etkili bir yöntem değil, o iptidai bir çalışma; onu yemle yapıyoruz. Tabii, zaten hep birlikte aynı uygulamayı yapmazsanız; siz bugün yaptınız, yandaki çiftlikte varsa diğer balıklarla mutlaka taşınıyor tekrar.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Bu biraz daha balık sorununa, yaşamasına giriyor.

ÜMİT YILMAZ (Düzce) – AB ortalamasıyla örtüşüyor değil mi?

BODRUM VE MİLAS SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI İHSAN BOZAN – FCR mı?

ÜMİT YILMAZ (Düzce) – Evet.

BODRUM VE MİLAS SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI İHSAN BOZAN – Biz iyiyiz, bizim daha iyi olduğumuzu ifade edebiliriz.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – İhsan Hocamdan önemli sorunlar ve çözüm yollarını aldık, notumuzu aldık.

Teşekkür ediyoruz İhsan Hocam.

BODRUM VE MİLAS SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI İHSAN BOZAN – Ben teşekkür ederim.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Burdur İç Su Ürünleri Yetiştiriciler Üretici Birliği Başkanı Hakan Açar Hocamıza sözü veriyorum.

Buyurun.

BURDUR İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI HAKAN AÇAR – Ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

İhsan Bey’in söylediklerine bir ek yapmak istiyorum sadece, diğer arkadaşlarıma da bir söz hakkı olsun diye.

Ben özellikle kira ve kiralanan alanlarla ilgili sorunlarımızdan bahsedeceğim. Biz kiraladığımız alanları genelde bir yıl, beş yıl ve on beş yıl sürelerle kiralyoruz. Şimdi, bazı yerlerde kira sürelerinin kısa tutulması yatırımcının o işi yapmasında çok büyük etki sağlıyor yani yapmak istemiyor.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Hakan Bey, bu ecrimisil mi, kira mı?

BURDUR İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI HAKAN AÇAR – Kira.

Mesela, özellikle orman alanlarında beş yılın üzerinde kiralama yapılmıyor. E, şimdi, beş yıl sonra ne olacağını bilmediğimiz bir işe -bizim yatırımlarımızın da bedeli büyük- devam etmemiz zor oluyor. Ne olacağı bilinmiyor ve bürokratik engeller, özellikle kamu kurumlarında karşılaştığımız sorunlar had safhada, bazı şeylere sil baştan tekrar başlıyoruz.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Burada, beş yılı on yıla çıkarma talebiniz mi oluyor?

BURDUR İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI HAKAN AÇAR – En az on beş yıl olması gerekir.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Peki, su kaynakları yeterli değilse ne yapacaksınız?

BURDUR İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI HAKAN AÇAR – Zaten Su Yönetimi gerekli debileri hesaplayıp bize ona göre veriyor izinleri. Zaten taahhüt veriyoruz biz bu konularla ilgili, teknik şartnamelerde taahhütlerimizi de veriyoruz herhangi bir şey olduğu zaman, onlar herhangi bir...

HASAN KALYONCU (İzmir) – Yani istedikleri şey şu: “Biz bir yatırım yaptığımız zaman bu yatırımla ilgili önümüzü göreceğiz.” Yani beş yıldan sonra iptal oldu mu...

BURDUR İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI HAKAN AÇAR – Tabii, rantabl olması için zaten o kadar yatırımın yapılması.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Yatırımın geri dönüşünü kaç yıl hesaplıyorsunuz Başkanım?

BURDUR İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI HAKAN AÇAR – O, yapılan projeye göre değişir efendim. Bu, yaptığınız yatırımın yeriyle alakası olan bir şey. Mesela, karasal tesislerle...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Bedri Bey, talep olur 3 dolara sattığı balığı 5 dolara satar, üç senede amorti eder; talep olmaz yirmi senede de edemez.

BURDUR İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI HAKAN AÇAR – Fizibilite raporlarını biz hazırlıyoruz bunlarda. Mesela, kafes işletmelerinde iki yıl, üç yıla kadar işletmenin büyüklüğüne göre, kurduğumuz alana göre hepsinin masrafı var...

(Uğultular)

HASAN KALYONCU (İzmir) – Canlı yetiştirirken bir hastalık girerse adam zarar edecek yani.

BURDUR İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI HAKAN AÇAR – Yok, zaten bunların hesaplamasını, aşağı yukarı ölüm oranlarının hepsini hesaplıyoruz biz, fizibilite raporları... Yani şimdi karasal tesislerde...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Ama Bedri Bey, genelde iki-üç yılda amorti ediyorlar her şey yolunda giderse.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Ağabey, o zaman herkes balıkçı olur.

BURDUR İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI HAKAN AÇAR – O kolay değil o kadar.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – O da kolay değil.

BURDUR İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI HAKAN AÇAR – Şimdi, bakın, karasal tesislerde yedi yıla kadar çıktığı oluyor, kafes işletmelerinde minimum...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Ya, yirmi yıl diyorum olmuyor, iki yıl diyorum olmuyor; hangisi olacak?

BURDUR İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI HAKAN AÇAR – Efendim, bunun birçok kriteri var. Mesela, şimdi, karasal tesislerde beton kullanıyorsunuz; karasal tesisler farklı, kafes tesisleri farklı.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Muhakkak, ben ölçülebilir değerlerde...

BURDUR İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI HAKAN AÇAR – Evet var, onların değerleri var.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Mesela, bir bankaya gittiniz, diyelim yatırım yapacaksınız...

BURDUR İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI HAKAN AÇAR – Rantabilitesi şu, geri dönüşüm süresi bu... Kâra geçiş noktasına kadar hepsi hesaplanarak yapılıyor projelerin.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Hesaplanmalı, bunu o açıdan söylemiyorum ki...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Bedri Bey, şimdi, biz amortisman sürelerine filan bakmayalım da...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Arabalarda, nakliye sektöründe otuz altı aydır ağabey, biliyorsun.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – O yetmiş iki aya çıktı, geçmiş olsun, eskidendi o, yukarı çıktı şimdi o.

BURDUR İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI HAKAN AÇAR – Ben projeyi yapan da mühendisim, hepsi var projelerimizde.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Ben de uzun yıllardır bu yatırım işleriyle haşır neşir olduğum için muhakkak ölçülen değerlerle... Bu garip bir şey değil. Sizin bugün Almanya’da, Avrupa’da bir kredi talebiniz olduğu zaman insanları siz “Getirin projenizi bakalım ne üreteceksiniz, ne satacaksınız, hangi pazara satacaksınız, geri dönüş hızınız nedir?” bunlarla ikna ederek krediler alıyorsunuz.

BURDUR İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI HAKAN AÇAR – Aynı şekilde yapıyoruz.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Tamam, aynıdır yani sektörü de değişemez, ne olursa olsun parametreler aynıdır. Onun için, bu açıdan dört buçuk, beş yıl geri dönüş hızı varsa... Tabii, özel şartlarda...

BURDUR İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI HAKAN AÇAR – Firmasına göre değişiyor.

Şimdi, son yıllarda biz kiralımızın kira sürelerinde bir sıkıntı yaşıyoruz, bir de kira artış oranlarında. Şimdi, son iki yıldır tarım ürünleri...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Bu kira süreleri ve bedelleri sizin alanıza mı giriyor Afire Hanım? Yani orman arazilerindekiler size mi geliyor? Neden beş yılı...

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ AFİRE SEVER – Yok efendim.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Su alanlarının kiralanması bizim alana giriyor ama ormanla ilgili...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Hayır, hayır ormandaki su alanlarından bahsediyoruz zaten, o da mı size geliyor? Niye “beş yıl” diye sınırlandırıyorsunuz bunu, maksadınız ne?

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Şöyle söyleyeyim: Orman, kiralamayı kendi uhdesinde yaptırıyor daha doğrusu, kendi bir süre belirliyor o süreye bağlı olarak kendileri izin veriyor, izin verdikten sonra bize gönderiyor. O alanların tamamının kiralanma yetkisi Orman Genel Müdürlüğüne aittir efendim.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Bir net bilgi almak istiyoruz burada çünkü çok konuşulan mesele.

Buyurun.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YETİŞTİRİCİLİK DAİRE BAŞKANI TANJU ÖZDEMİRDEN –

Herkesi şahsım ve kurumum adına saygıyla selamlıyorum.

Şöyle söyleyeyim: Normalde iç sularla ilgili kiralamamız on yıl, denizdeki işletmelerle ilgili on beş yıl.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI FARUK COŞKUN – Hayır, biz on yıl görmedik daha, hiç iftira etme.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YETİŞTİRİCİLİK DAİRE BAŞKANI TANJU ÖZDEMİRDEN – Şöyle arz edeyim: Sayın Başkanım, mülkiyette...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Belki bundan sonra verecekler Faruk hocam, az bir dur.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YETİŞTİRİCİLİK DAİRE BAŞKANI TANJU ÖZDEMİRDEN – Sayın Başkanım, mülkiyetle ilgili sorunu olan yerlerde, mesela Eşen Çayı’nda üç yıl veriyoruz çünkü orman arazisiyle ilgili sıkıntıları var. Bu tür mülkiyet sıkıntısı olan işletmelerde süreli veriyoruz, üç yıl gibi, beş yıl gibi. Onun haricinde...

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI FARUK COŞKUN – Yanlışlığın var Sayın Başkan, yanlışlığın var. Bizim ormanla ilgili hiçbir problemimiz kalmadı, ormanla ilgili... Sizin verdiğiniz su kirasından dolayı bizim ormanla problemimiz var. On beş yıl verseniz bizim ormanla...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Faruk Hocam, sizin konuşmalarınız kayda girmiyor, söz isteyeceksiniz, ben mikrofonunuzu açacağım öyle girecek kayda, yoksa girmiyor.

Faruk Hocam, söz vereceğim, sakinleşin. Tanju Bey’i dinleyelim, hangi parametrelere göre kısıtlı veriyorlar veya vermiyorlar bir bakalım.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YETİŞTİRİCİLİK DAİRE BAŞKANI TANJU ÖZDEMİRDEN – Sayın Başkanım, bir daha arz etmeye çalışıyorum, mülkiyetle ilgili sıkıntısı olan işletmeler haricinde biz kiralamayı on beş yıla kadar...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – “Mülkiyet sıkıntı” dediğiniz, ormansa bu ormandır, sıkıntı ne?

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YETİŞTİRİCİLİK DAİRE BAŞKANI TANJU ÖZDEMİRDEN – Şöyle söyleyeyim: Mesela Eşen Çayı’yla ilgili, su kullanımıyla ilgili bir sıkıntı var. DSİ Genel Müdürlüğüyle beraber çalışıyoruz. Eşen spesifik bir yer, orada bir sıkıntımız var.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Sıkıntı ne?

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YETİŞTİRİCİLİK DAİRE BAŞKANI TANJU ÖZDEMİRDEN – Kapasiteyle ilgili, kapasite üzerinde bir kullanım var. Onunla ilgili DSİ’yle hidrolojik etüt raporlarını çalıştık, normal tonajlarda üretim yapmalarını sağlamaya çalışıyoruz, bu minvalde kiralamaları düşük yapıyoruz. Bu, Eşen özelinde ama onun dışındaki kiralamalarımız, on beş yıla kadar kiralama yapabiliyoruz; normal denizdeki işletmelerimizin kirası on beş yıl, barajlarda da on yıldır, on beş yıla çıkardık.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Yani bu “sıkıntı” dediğiniz su miktarına göre...

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YETİŞTİRİCİLİK DAİRE BAŞKANI TANJU ÖZDEMİRDEN – Evet.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Üretimden hesaplamalarla alakalı bir durum, tamam.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Ama daha önceki burada bir sunum yapan bir birimimiz “Biz bunu talebe göre planlıyoruz.” dedi, oysa burada eğer bu tesisler varsa bunun bir planlamasının yapılması lazım ve süresinin verilmiş olması gerekiyordu. Yeni yatırımcılara da mı burada kiralama yapılıyor, problem buradan mı çıkıyor? Önceki, sonraki yatırımcılar mı var? Problem nereden çıkıyor? Eğer planlama yapılmışsa, buradaki suyun kapasitesi vesaire belliyse neden bir daha problem çıkıyor?

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Sayın Başkanım, söz alabilir miyim?

Sayın Başkanım, buradaki sorun aslında geçici bir sorun ve çözülemeyecek bir sorun da değil, ben bunu söyleyerek başlamak istiyorum.

Şimdi, Sayın Başkanın söylediği kısmı anlıyorum ancak... “Sayın Başkan” derken 2 Başkan konuştu galiba, ben bir iki dakika dışarı çıktım, geldim, ortalık biraz...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Meydanı boş bırakmayacaksınız.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Evet, Sayın Başkanım, onu anlayıverdim hemen.

Yetiştiriciler Merkez Birliği Başkanımızın söylemiş olduğu konu gündemde olan bir konu ve zaten kendileriyle çalıştığımız bir konu. Buradaki sorundan kasıt şu: Mevcut proje kapasitesine göre verilmiş olan bir su tahsisatı var Sayın Başkan, Eşen havzasında o bölgeye özel bir yerde ancak bu proje kapasitesinin üzerinde de bir üretim çalışması gerçekleştiriliyor. Şimdi, proje kapasitesinin üzerinde bir üretim olan yerde de daha fazla su gerekiyor. Ya, bu suyun yeniden tahsisinin yapılabilmesi için de ayrı bir çalışma yapılıyor. Az önce dışarıda da DSİ Genel Müdürlüğümüzle konuştuğumuz konu bu; Muğla’ya Sayın Bakanımızla birlikte gittik, Muğla’daydık cumartesi günü, orada da konuştuğumuz konulardan bir tanesi. Önümüzdeki günlerde... Bu su alım yapıları bitti, teknik gereklilikler tamamlandı, ilk yapanlardan birisi de kendisidir zaten, Faruk Başkanır. Dolayısıyla bunun çok uzun bir süre geçmeden çözüleceğini düşünüyorum Sayın Başkanım.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI FARUK COŞKUN – O zaman itiraz yok.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Bak, Faruk Hocam, ben boşuna dinleyelim demiyorum yani...

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI FARUK COŞKUN – Bak, önceki cevap veren arkadaş... Çok özür diliyorum, söz hakkı...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Buyurun.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI FARUK COŞKUN – Sayın Başkanım, şimdi, Eşen havzasının sorunu bir yıllık, iki yıllık değil, on yıldır belki daha fazla da sürüp geliyor yani bir türlü çözülüyor. Çözülmemesinin nedeni; üreticilerin de olduğu kadar kabahat -çok özür dilerim, Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürü sakın alınmasın- yani bizim bürokraside karşılaştığımız sorunlar.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Ne kadar yumuşatarsan yumuşat, alınacaksa alınacak zaten. Buyur, sen söyle.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI FARUK COŞKUN – Alınmazlar yani efendim. Yani demek istediğim... Bak, Sayın Genel Müdür geldi, ne güzel cevap verdi “Bu geçici bir sıkıntıydı, çözeceğiz.” dedi yani gerçekten çözülmesi gerek. Efendim, ben 2017’den beri 1 litre fazla su kullanmıyorum mesela “Fazla su kullanıyor.” dediler ya, kullanmıyorum. Ama benim de kiramı bir yıl yaptılar, üç yıl yaptılar; bir yıl yaptılar daha önce, üç yıl yaptılar şimdi. Su kiralamalarını Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü yapıyor, Orman da buna göre bize kiraya veriyor yani su kira süresi ne kadarsa Orman da o kadar süre veriyor. Biz istiyoruz ki on beş yıl olsun, Ormana bir de... Hayır, efendim, inanır mısın, Ormanda iki yılda çıkmıyor süre uzatımı yani bu kadar bürokrasiyle karşılaşıyoruz.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Bir yıl kiralamanın... İki yılda çıkmıyorsa ne yapıyorsun o arada?

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI FARUK COŞKUN – İki yıl sürüyor efendim, kaçak yapıyoruz, kaçak kullanıyoruz(*), işgal ediyoruz.

METİN GÜNDOĞDU (Ordu) – Kayda giriyor, kayda.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI FARUK COŞKUN – Girsin efendim yani şey değil, itirazım yok ki.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Faruk Hocam, ben sizden sözü alıyorum.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI FARUK COŞKUN – Peki, alın efendim.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Faruk Hocamın son sözünün tutanaklardan çıkarılmasını -onun da öyle bir şey yapmadığını- talep ediyorum. Son söylediği sözü...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Son söylediği sözü tutanaklardan “Kaçak yapıyoruz sözünü...”

METİN GÜNDOĞDU (Ordu) – Kaçak yapmaz onlar, öyle bir şey yok.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Onun tutanaklardan çıkarılmasını...

METİN GÜNDOĞDU (Ordu) – “Sonradan karşılanmak üzere kullanıyoruz.” desek daha iyi olur.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Kemal Hocam, bir soru sorabilir miyim?

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI FARUK COŞKUN – Biz kaçak kullanmıyoruz.(*)

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Buradaki maksadınız, söylediğiniz, sizin söylemek istediğiniz şu muydu: “Geçici izinle kullanıyoruz, kati sözleşmemiz gelince...”

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI FARUK COŞKUN – Evet efendim. Ormana ilk müracaat ettiğimiz tarihte geçerli sayıyoruz.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Buydu, tamam, peki, maksat hasıl oldu.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI FARUK COŞKUN – Kaçak yapmıyoruz efendim, Ormana müracaat ediyoruz, Orman veriyor, ilk günden itibaren bizden kirasını alıyor.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Kemal Hocam, bir soru soracağım ben de az önce o kafama takıldı çünkü orada da bir haksızlığa uğramayalım. “CHP Anayasa Mahkemesine verdi.” dediniz ya...

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI FARUK COŞKUN – Evet efendim.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Orada da tutanaklara bir düzeltme yapalım: Biz o Anayasa Mahkemesine verdiğimiz konuyu geri çektik ve sizlere yardımcı olduk, doğru mu?

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI FARUK COŞKUN – Evet efendim, doğru.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Tamam, peki.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Ama “İptal geldi.” diyorlar.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Yok, iptal yok.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Neyi iptal ettiler?

BODRUM VE MİLAS SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI İHSAN BOZAN – İptal geldi de sonradan yeni bir kanun çıkarken...

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Evet, biz orada...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Anayasa Mahkemesi iptal etti, sonraki kanunda düzelttik.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Düzelttik o şekilde. Çünkü orada bir yanlış anlama... Başka şeylere aslında orada itiraz etmiştik, o da o maddenin içinde olduğu için iptal oldu ama sonraki kanunda biz o konuya destek olduk; onu da belirteyim.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI FARUK COŞKUN – Evet efendim, doğru.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Sayın Başkanım, biraz önce Faruk Başkan “kaçak” dedi ya yani her ne kadar kayıtlardan çıkmış olsa bile aslında kaçak bir çalışma yok orada. Yani herhâlde sinir veya kızgınlık itibarıyla söylüyor. Projesi onaylı bir proje yani onaylı olan bir projenin ve devlet tarafından da bu onayı devam eden bir tesisin kaçaklığından bahsetmek çok doğru değil. Farklı bir, etkiyi, tesirini yükseltmek amacıyla söylemiş olabilir belki ama bizim nazarımda da kaçak bir işletme olmadığını ben bu şekilde ifade etmek isterim.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Sadece işgalci durumuna düşmüş; düşse düşebilir; sadece o olur, başka olmaz.

BURDUR İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI HAKAN AÇAR – Efendim, kiralarla ilgili devam edebilir miyim?

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Evet, siz devam edin.

BURDUR İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI HAKAN AÇAR – Şimdi, bir de kira artış oranları; artık Tarım Ürünleri Üretici Fiyat Endeksi'ne göre yapılıyor. Bu da yaklaşık yıllık yüzde 79 ile yüzde 148 arasında bir orana tekabül ediyor. Bu, akabinde devam

eden yıllarda bu şekilde artış olduğu zaman biz üç beş sene içerisinde damacana su fiyatına bu çiftlikleri çalıştırır vaziyete geleceğiz. Yani bu oranının en azından makul bir seviyede yani yıllık yüzde 20-25 gibi...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Enflasyon düşecek, merak etme.

BURDUR İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI HAKAN AÇAR – ...ona göre bir endeksle yapılması daha mantıklı olacaktır yani bu bizi çok yıpratıyor.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Bu yıl mesela, yıl sonunda kaçla artırıldı?

BURDUR İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI HAKAN AÇAR – Yüzde 152 mesela.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Kaç, kaç?

BURDUR İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI HAKAN AÇAR – Tarım Ürünleri Üretici Fiyat Endeksi'ne göre. TÜFE'ye göre değil yani.

METİN GÜNDOĞDU (Ordu) – Balıkların fiyatı kaç oldu?

BURDUR İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI HAKAN AÇAR – Bizim balıkların fiyatı maliyetine göre yani onunla endeksleyecek bir durum yok.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Maliyeti koyup...

BURDUR İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI HAKAN AÇAR – Ben aynı zamanda balıkçılık da yapıyorum efendim, öyle değil yani.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Hakan Bey, devam edelim.

BURDUR İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI HAKAN AÇAR – Bir de kira artış oranları... Bir de bu vakıf arazileri; özellikle tarla balıkçılığı yapan arkadaşlarımızda bu vakıf arazisi olduğu zaman bu oranlar, bu artış oranları yüzde 600'e kadar varıyor. Yani bunun, bu artış oranının ülke genelinde bir sisteme bağlanmasını biz rica ediyoruz yani bu konuda bir çalışma yapılmasını istiyoruz.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Yüzde 600 neye göre?

METİN GÜNDOĞDU (Ordu) – Yüzde 600 var mı?

BURDUR İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI HAKAN AÇAR – Tabii, vakıf arazilerinde var.

METİN GÜNDOĞDU (Ordu) – Vakıf arazilerine kim bakıyor?

BURDUR İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI HAKAN AÇAR – Vakıflar Genel Müdürlüğü.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Şimdi orada başka parametreler kullanıyorlar ama orada ayırabilirler mi?

METİN GÜNDOĞDU (Ordu) – Vakıflar Genel Müdürlüğünden kimse yok mu?

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Hayır hayır, orada başka parametreler kullanıyor Vakıf ama burada bu branşı ayırabilir mi, ona bakmak lazım.

BODRUM VE MİLAS SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI İHSAN BOZAN – Efendim, ben bizzat Vakıflar Genel Müdürlüğüyle konuşmuştum, o tamamen “Biz böyle karar verdik...”

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Tabii, tabii, onlar ayırışım yapmıyorlar, bütün kira artış oranlarını aynı kategoriye koyuyorlar, buna tarla bakmıyor, konut bakmıyor, buna iş yeri bakmıyor vesaire, hepsini aynı skalaya koyuyorlar, oradan kaynaklı. Onu bir konuşmak lazım, bunu bilmiyoruz.

BODRUM VE MİLAS SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI YARDIMCISI İHSAN BOZAN – En azından TÜFE’ye endekslenebilir efendim hepsi.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Burasını ayırması lazım, diğer taraflarda başka parametreleri kullanıyorlar çünkü.

BURDUR İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI HAKAN AÇAR – Teşekkür ederim.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Bitti mi?

BURDUR İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI HAKAN AÇAR – Bitti benim, kirayla ilgiliydi. Diğer arkadaşlar...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Evet. Sizin sorunuz yok; bürokrasimize, genel müdürlerimize herhangi bir soru sormadınız.

Kayseri İç Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliğinden Ahmet Sermed Bey, buyurun.

KAYSERİ İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI AHMET SERMED – Çok teşekkür ediyorum.

Kayseri Su Ürünleri Üretici Birliği Başkanım, otuz beş yıldır balık üretiyorum. Ben 70 yaşındayım ve ilk defa Türkiye Büyük Millet Meclisine geldim, çok büyük heyecan duydum. Niye çok büyük heyecan duydum? Sizleri biz televizyonlarda görüyorduk, burada böyle canlı canlı görüşmek beni heyecanlandırdı gerçekten.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Bedri ağabeye dokunabilirsin, aynı bir insan yani.

KAYSERİ İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI AHMET SERMED – Evet, bunları söyleyebilirsiniz, serbest ama benim de...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Kayseri’ye denizi getirdiniz, sağ olun, problem yok yani.

KAYSERİ İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI AHMET SERMED – Benim de sizlerden bir ricam var -ki öyle olduğunu da düşünüyorum- sizlerin de üretimden heyecan duyduğunuzum umuyorum ve öyle düşünüyorum yani bizim asıl meselemiz: Üretim, üretim, üretim.

Şimdi, ben aslında çok önemli bir mesleği icra ediyorum, ben yavru ve yumurta, damızlık işletmecisiyim ve aynı zamanda burada da bunları konuşmak üzere geldim ama sizlere alabalıkla ilgili küçük bir şeyler söylemek istiyorum. Lazların büyük büyük dedesi bir köye içme suyu getirecekleri zaman dağda buldukları o suyun hemen önüne büyükçe bir kuyu, havuz yaparlar; çocukları dereye gönderirler, oradan kırmızı benekli alabalıkları tuttururlar, beş on tane balığı onun içine atarlar ve evlerine, köyelerine dönerler. On gün sonra geldikleri zaman eğer bu balıklar yaşıyorsa bu içme suyudur yani demek istediğim şudur: Alabalıklar aslında kendi başlarına birer laboratuvardır. İçme suyu kalitesinin dışında hiçbir suda yaşaması mümkün değildir alabalıkların. Ben alabalıkçıyım.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Kırmızı benekli mi, normal mi?

KAYSERİ İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI AHMET SERMED – Efendim?

HASAN KALYONCU (İzmir) – Kırmızı benekli mi?

KAYSERİ İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI AHMET SERMED – Aynı şey, değişen hiçbir şey yok.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Yok, farklı.

KAYSERİ İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI AHMET SERMED – Aynı şeydir.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Farklı.

KAYSERİ İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI AHMET SERMED – Hiçbir fark yoktur.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Nehir ağzı bölgelerinde de bu yetiştiricilik yapılan alabalıklar nehir ağzı bölgelerine kadar yaşarlar.

KAYSERİ İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI AHMET SERMED – Şimdi, Trabzon’da bir üretici arkadaşımız büyük bir felaket yaşadı, bunu söyleyeyim, kafesi patladı. Ben Arhaviliyim, Arhavi’deki derelere, Fındıklı’daki, Pazar’daki, Ardeşen’deki derelere kadar geldiler, oradan oltalarla tuttular yani bu balıklar aslında tatlı suda doğarlar, tuzlu suda yaşarlar ve sonradan yumurtlamak için tekrar gelirler ve orada ürerler.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Somonu diyorsun sen.

KAYSERİ İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI AHMET SERMED – Neyse. Yemle ilgili de bir şey söylemek istiyorum.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Somondan bahsediyor, alabalık dediği...

KAYSERİ İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI AHMET SERMED – Yemle ilgili de şimdi... “FCR” dediğimiz bir ölçüm sistemi vardır; -alabalıklarda FCR- en fazla 1 kilo 200 gram yemle 1 kilo balık yapmanız lazım; prensip budur. Eğer bunu yapamıyorsanız zarar edersiniz, iflas edersiniz. Daha başka bir şey söyleyeyim: Yavru da, -ben alabalık yavrusu üreticisiyim yıllardır, büyük bir miktarlarda da üretiyoruz- alabalık yavrusunda 800 gram, 700 gram yeme kadar düşer bu. Yani 700 gram yemle 1 kilo yavru yaparsınız, bunun şeyi budur. Nasıl oluyor peki, 700 gramla 1 kilo yavru nasıl yapılıyor? Yem kuru madde, balığın da yüzde 70’i su, yüzde 30’u kuru madde, balık etinin, dolayısıyla... Ben teknik bir adam değilim, ben lise mezunuyum ama kulaktan dolma duyduğum şeyleri aktarıyorum, anlatıyorum, doğruluğuna da inanıyorum.

Şimdi, esas konumuz... Ben dedim ki: Yetiştiriciyim, alabalık yavru ve yumurta yetiştiricisiyim, damızlık işletmecisiyim, buraya da bunu anlatmak üzere geldim. Bütün hayvansal üretimlerde kuluçkahaneler, doğumhaneler çok çok önemlidir ama biz tabii, bu toplantının sonuna getirdik bu mevzuyu yine de bu saate kadar kaldığınız için, dinliyor olmanızdan dolayı da teşekkür ediyorum. Alabalıklar yılda 1 kere yumurta yaparlar ve yılın en soğuk ayında yumurta yaparlar dolayısıyla bu, on iki ayda üç aya tekabül eder; hâlbuki her dönem balık olması için bizim on iki ay yumurtaya ihtiyacımız var; her dönem sofrada, rafta, tezgâhta balık olması için on iki ayda da yumurta olması lazım. Dünyanın kullandığı teknolojileri kullanarak artık biz de yılın on iki ayı yumurta üretiyoruz, üretebiliyoruz. Kapalı sistemler yaparak ışıkla yanılmak suretiyle yani fotoperiyot sistemiyle bunu yapıyoruz. Bunu yapmadan evvel, dokuz ay yumurtayı dışarıdan getiriyorduk -bakın, ne kadar önemli- artık, yurt dışından yumurta ithalatımız çok büyük oranda azalmıştır, tamamen bitmedi ama çok büyük oranda azalmıştır.

Yavruda da dişi yavru üretimini başardık. Mesela, bütün canlıların erkeği iridir, alabalıkların da dişi iridir, iri olur dolayısıyla tercih konusudur. Biz -o sistemleri çok iyi bilmiyorum; tabii, mühendislerimiz, çocuklarımız, torunlarımız onları yapıyorlar ama- yemle ilk on günde kromozomların birisini öldürerek tamamen dişi yumurta elde edebiliyoruz, dişi balık üretebiliyoruz; bu teknolojileri yaptık.

Aslında “yetiştiricilik” denince... Tabii, ben somon da üretiyorum, denizde yokum ama barajlarda. Denizlerde nadas olayı vardır -başka bir konu- altı ay balık var o denizde; kışın balık var, yazın balık yok yani doğanın kendisini yenilemesine de bir izin var orada. Bizim mevsimlik barajlarımızda da böyledir bu; altı ay balıkçılık yapabiliyoruz. Türkiye’de yılın on iki ayı üretim yapabildiğimiz -Karadeniz’deki somon adaylarına yaptığımız- bir elin beş parmağı kadar barajımız vardır; çok önemlidir, bunları korumamız lazım. İhracat bizim için çok önemli, gıda çok önemli, tabii ki enerjiye de ihtiyacımız vardır. Çevreciler geldiler, “Uzunyayla” diye bir yerde üretiyorlar... Biz dağ başlarında üretim yapıyoruz, 200 kişilik bir grupla üretim yapıyorum, toplam çalışmamız 200 kişi. Ben, denizde değilim, biz hep dağ başlarındayız; eksi 40 dereceyi gördüm, defalarca görmüşümdür eksi 40 dereceyi.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Soğuk olacak dağ başında, su soğuk olmazsa o üretim olmuyor işte.

KAYSERİ İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI AHMET SERMED – Olmaz zaten. Eğer yüksek rakımlı bir yerde değilseniz, eğer suyunuz soğuk değilse zaten alabalık üretiminde başarılı olamazsınız. Ben 200 milyon civarında yumurta üretiyorum; bu, Türkiye ihtiyacının neredeyse yüzde 20’sidir. Dolayısıyla, biz damızlık işletmelerimizi bu durumlara hiç desteklemeden getirdik.

Ben, o dağlarda, oradaki o dağ başında üretim yapan -Tecer Dağı’nın dibinde, Uzunyayla’da, ne bileyim, Denizli’nin Çameli’nde, Rize’nin Ayder’inde- arkadaşlarım adına konuşuyorum. Şimdi, benim ricam, bu damızlık işletmelerimizin artık desteklenmesi gerekiyor; bugüne kadar hiç destek almadık yavruda, yumurtada, bunun desteklenmesi gerekiyor. Ben Faruk Bakanımıza gittim, bu konuları anlattım -bana da çok kızmıştı- ve -çok özür diliyorum herkesten- dedim ki: Ana yok, baba yok, siz çocuk bekliyorsunuz; böyle bir dünya yok. Yani yumurtanın, yavrunun ve damızlıkların mutlaka ve mutlaka desteklenmesi gerekiyor. Karadeniz ne kadar büyük olursa olsun -ben de Karadenizliyim zaten, başta da söyledim- Karadeniz’de üretim sahaları ne kadar çok olursa olsun Karadeniz’de üreteceğimiz balığın miktarını iç sulardaki kuluçkahanelerimiz belirleyecek.

Saygılar sunuyorum. Benim ricam bu.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Oradan, kuluçkadan çıkan yavru balıkları Karadeniz’e alabiliyoruz, imkân ancak o. Az önce, ben “190 milyon rezerv var.” falan denilince o anlamda sormuştum ama o, farklı bir konsept, farklı bir alanmış.

KAYSERİ İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI AHMET SERMED – O farklı bir alan.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Evet.

Milas İç Su Ürünleri Yetiştiricileri Üreticileri Birliğinden Muhammed Toguç Bey, buyurun.

MİLAS İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI MUHAMMED TOGUÇ – Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben, Milas bölgesinde toprak havuzu işletmeciliği yapan bir üreticiyim, aynı zamanda da Birlik Başkanımı. Bölgemizde çorak arazilerde iş makinaları yardımıyla açılan belli ölçülerdeki havuzlarda biz bu üretimi gerçekleştiriyoruz ancak yer altı suyunu kullanıyoruz. Bu bölge, artezyen kuyuları ve bir kısım da kaynak suları bulunan bir bölge. Bu bahsetmiş olduğumuz sular, zirai üretime elverişli

olmayan tuzlu sulardır. Yani orada bir zirai üretim yapamazsınız, mısır, bahçe bitkileri üretemezsiniz. Bu su, sadece balık üretmeye yarar, tuzlu bir sudur ki bölgemize de istihdam açısından, gelir açısından katkıları çok büyüktür. Birazcık geçmişine bakacak olursak -bilgilendirmek açısından söylüyorum- dünyada örneği olmayan bir üretim şeklidir. 1985’li yıllardan bugüne kadar gelmiş, tamamen deneme yanılma yöntemleriyle kendini geliştirmiş, şu anda da çok iyi bir noktada.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Sadece Milas’ta mı yapılıyor?

MİLAS İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI MUHAMMED TOGUÇ – Milas’ta yapılıyor efendim.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) - Allah vermiş.

MİLAS İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI MUHAMMED TOGUÇ – Sayın Vekilimizin kendilerinin de orada karides çiftlikleri var, aynı zamanda mavi yengeç üreten bir işletmemiz var. Son dönemde -ki gelişimde sözü oraya getirecektim- ülkemizdeki üretilen çupra ve levrek yavrularının yüzde 70’i bölgemizde üretiliyor. Alabalık denemeleri şu anda yapılıyor ama yetiştirme konusunda olsun ama yavru ve yumurta konusunda... Öngörümüze göre, ilerleyen süreçte alabalığın yavru tedariki konusunda da ciddi bir söz sahibi olacak bir bölge olarak görünüyoruz şu anda. Tabii, biz bu suyu kullanırken de -toplantının başından beri konuştuğumuz üzere- suyun kalitesi, suyun kirlenmesi, yeraltı suyunun kapasitesi konusunda birtakım sorular, soru işaretleri var. Bizim bu konuda bir talebimiz var. Bu yer altı suyumuzun bir haritasının çıkartılması, bunun kapasitesinin belirlenmesi, eğer şayet mevcut atıl durumda olan işletmelerimize yeterli bir su verebileceksek kapasitenin artırılması, bu konuda Devlet Su İşleri Su Yönetimi Genel Müdürlüğü ve Genel Müdürlüğümüz bünyesinde bir çalışmanın yapılmasını talep ediyoruz.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Enerjiyi nereden karşılıyorsunuz?

MİLAS İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI MUHAMMED TOGUÇ – Elektrik enerjisi kullanıyoruz efendim.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Elektrik.

MİLAS İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI MUHAMMED TOGUÇ – Evet.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Hattan satın mı alıyorsunuz yoksa GES, RES, yenilenebilir...

MİLAS İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI MUHAMMED TOGUÇ – Şimdi, son dönemde GES olarak çiftliklerimizde tesisler kurulmaya başladı. Ha, o konuda da bir sıkıntı...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Kullanabiliyorsunuz yani Ziraat Bankası üzerinden sıfır faizli teşvik var.

MİLAS İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI MUHAMMED TOGUÇ – Var Sayın Başkanım ama son dönemde orada da biraz sıkıntılar oluştu. Oradaki kredi şartlarında...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Onlar geçicidir.

MİLAS İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI MUHAMMED TOGUÇ – Büyük bir ihtimalle geçici ama yine de belirtmekte, kayıtlara geçmesinde fayda var. Çünkü elektrik bizim bölgemizdeki üretim için çok önemli bir gider kalemi. Eğer teşvik edilirse öz tüketimde

bir işletmenin enerji tüketiminin yıllık hemen hemen yüzde 40'ını, eğer mahsuplaşmalı sisteme girilir ise şayet çok daha yüksek meblağlarda bir enerji giderini karşılar ama mahsuplaşmalı sistemde de sıkıntılar var.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Ne var?

MİLAS İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI MUHAMMED TOGUÇ – Şöyle: Kurum ile aradaki prosedürler, bürokratik işlemler...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Hiçbir şey yok, hiçbir şey yok, öyle bir şey yok.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Yaşayan adam “Var.” diyor, sen “Yok.” diyorsun.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Yok ağabey, öyle yok, her şey yok öyle. Hiç böyle bir şey yok. Eğer sizin trafo bağlantınız, kurulu gücünüz, her şeyiniz hazırsa gidersiniz, bağlanacağımız trafoda boşluk varsa EPDK'ye evrakınızı verirsiniz, çağrı mektubunuzu alırsınız ve işleminizi yaparsınız. Başka bir problem de yok. Çünkü ben Enerji Komisyonu üyesiyim, bu konularda yeni şu anda da bir kanun var Mecliste, bugün de konuşmacıyım, erteledim, bildiğim konular, o noktada hiçbir probleminiz yok.

MİLAS İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI MUHAMMED TOGUÇ – Sayın Vekilim, belki de biz yaşadığımız sorunları... Bir üreticimiz bu konuda, mahsuplaşmalı sistemle bir GES santrali kurdu, faaliyete geçene kadar hemen hemen iki yılı geçti. Bölgesel bir sorun yaşanmış olabilir ki tenzih ederim o konuda.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Bir aydınlatayım buraya geldiyse: Bir tüketim göstermiştir, lisansını almıştır, tesisini kurmuştur ancak tüketeceği bir alan yoktur, devlete satmak istemiştir, EPDK de bunu kabul etmemiştir.

MİLAS İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI MUHAMMED TOGUÇ – Yok, yok; bizzat üretim vardı Sayın Vekilim.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Başkanım, buna yalan demeyeyim ama doğru bir bilgi değil.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Ağabey, başka bir şeyi yok.

Buyurun, siz devam edin Muhammed Bey.

MİLAS İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI MUHAMMED TOGUÇ – Biraz önce bahsettiğim su kapasitesinin belirlenmesi ve bölgedeki üretim kapasitesinin artırılacağı bir nokta var ise eğer bunun kullanılmasını talep ediyoruz.

Bu bahsettiğimiz su kalitesi açısından Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından biz denetleniyoruz. Danışmanlık hizmeti veren bir firma tarafından danışmanlık hizmeti almak zorundayız ayrıca da düzenli olarak su numunesi analizleri vermek zorundayız. Bölgemizdeki üreticinin profiline baktığımızda, yüzde 80-85'i küçük aile işletmeleridir. Küçük aile işletmeleri, kendi geçimlerini sağlayabilen, işletmelerde balık bakımlarını, yemlemelerini kendileri yapan, dolayısıyla, aile fertlerini kendi bünyelerinde istihdam eden işletmelerdir, çok yüksek kârlarla çalışmazlar ancak verimli çalışırlar. Bu noktada, küçük aile işletmelerinin bir danışman firmayla çalışması aylık olarak 4.042 lira bir maliyet getiriyor. Bunun yanında, bir su numunesi analiz bedeli de 4.526 TL. Bu maliyet kalemleri küçük bir aile işletmesinin ödeyebileceği maliyet kalemleri değildir ki şunu da çok rahatlıkla söyleyebiliriz: Uzun yıllardan beri bu denetimler firmalarımızda, işletmelerimizde gerçekleştirilir, Bakanlığımızın belirlemiş olduğu KOİ birim değerlerinin üzerinde çıkmamıştır.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Çıkmayacak anlamına gelir mi?

MİLAS İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI MUHAMMED TOGUÇ – Gelmez Sayın Vekilim ancak şöyle bir durum da var: Küçük aile işletmeleri bir binanın temeli gibi, temel taşı gibi ülkemiz için, ekonomimiz için çok önemli. Bu maliyetler bu işletmelerin ayakta kalmasının önüne geçiyor. Zaten düzenli bir şekilde belli bir ölçekteki işletmeler bu analizleri aynı bölgede, çok yakın işletmeler olarak da var, arasında 1 kilometre olan da var, bu işletmeler bu analizleri zaten rutin aralıklarla belli bir şekilde yaptırıyorlar. Burada zaten bölgenin takibi bir şekilde yapılmış olacak. Buradaki amacımız, talep ettiğimiz şey şu: Denetimsiz olmak değil, denetime karşı çıkmak değil, sadece ve sadece küçük aile işletmelerini korumak. Bu bahsetmiş olduğumuz rakamlar yıllık 60 bin ile 100 bin lira arasında bir rakama tekabül ediyor, küçük bir aile işletmesinin karşılayabileceği bir rakam değildir. Ki ben bunu bir rapor olarak sizlere de sunacağım, küçük bir aile işletmesinin çevre danışmanlık hizmetleri, üretim maliyetleri ve gelirleri konusunda tablolar ve raporum var elimde, bunu da Komisyona sunacağım.

Bizim ayrıyeten, toprak havuz balıkçıları olarak pazarlama konusunda, balıkların işlenmesi ve paketlenmesi konusunda şöyle bir projemiz var: Bizim bir soğuk hava deposuna ihtiyacımız var. Bu işle alakalı olarak birlik adına bir arazi aldık, şu anda inşaat yapı ruhsatımız elimizde ama sıkıntı parada, birliğin bunu yapacak maddi gücü yok. Bu konuda bankalarla görüştük, bankaların bizden isteği şu: Benim Birlik Başkanı olarak şahsi kefaletimi istiyorlar. Tamam, verelim. “Peki, altı ay sonra ben bu görevi bırakırsam ya da genel kurulda karşımıza bir rakip çıkarsa -talip olabilir, gayet de normal bir şey, bizden fazla oy alır, biz başkanlığı bırakırız- o zaman benim kefaletim ne olacak?” diye sorduğumda “Sizin kefaletiniz devam eder beyefendi.”

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Ölene kadar, borç bitene kadar.

MİLAS İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ MUHAMMED TOGUÇ – Tabii.

Ondan sonra da bana “Olmasaydın kardeşim!” demezler mi Sayın Vekilim? O zaman da bu soğuk hava deposu yapılmaz.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Borç bitene kadar makamı vermeyeceksin.

MİLAS İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ MUHAMMED TOGUÇ – Doğru, o da bir çözüm.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Hasan Hocamızın burada size bir sorusu var.

Buyurun.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Şimdi, bu denetimler çıkış suyundan mı alınıyor, yoksa alıcı ortamdan mı?

MİLAS İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ MUHAMMED TOGUÇ - Çıkış suyundan Vekilim.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Peki. Art arda 3-4 tane tesis varsa çıkış suyundan her birinin alındığıyla beraber alıcı ortamda nasıl bir yük getirdiğine dair herhangi bir denetim var mı Bakanlık tarafından?

MİLAS İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ MUHAMMED TOGUÇ - Sayın Vekilim, zaten bizim tesislerimiz bağımsız tesislerdir. Bir tesisten çıkan suyu diğer bir tesis kullanmaz.

HASAN KALYONCU (İzmir) - Nereye gidiyor sizin şeyde?

MİLAS İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ MUHAMMED TOGUÇ - Zaten zeminimiz toprak olduğu için, bölgemiz, ovamız altıyval bir ova, suyun bir kısmı süzülerek tabana gider.

HASAN KALYONCU (İzmir) - Evet.

MİLAS İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ MUHAMMED TOGUÇ - Bir kısmı da tahliye borularıyla, tahliye kanalları vasıtasıyla Güllük Körfezi'ne ulaşır ama bu bahsettiğimiz... Ben örnek veriyorum saatte 5 litre/saniye su kullanıyorsam -örnek olarak söylüyorum- bunun 3 litre/saniyesi süzildükten sonra ancak oraya ulaşabilir.

HASAN KALYONCU (İzmir) - Tamam.

Şimdi o zaman Genel Müdürlüğe sorayım: Bu Eşen Çayı üzerinde mesela ardı ardına olan tesislerde çıkış suyundan mı alınıyor, alıcı ortamdan da kontrol yapılıyor mu; onu merak ettim, onun cevabını alırsak.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Teşekkür ederim Sayın Vekilim.

Aslına bakarsanız biraz önceki tartışmalarda böyle ilgiyle izlerken bir söz alma teşebbüsünde bulunmuştum, bu tam su kirliliği ve alıcı ortamlarıyla ilgili çalışmalar sırasında, Su Yönetimi Genel Müdürlüğümüzün yaptığı sunum esnasında ve sonrasında ama öyle bir söz alma imkânım olmadı. Ben genel anlamda şunu belirtmek isterim ki Sayın Vekilim, aslında 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu 1970'li yıllarda hazırlanmış, kim hazırladıysa Allah razı olsun yani bugün bile rahmetle anmamız gereken bir çalışmaya vesile olmuşlar, bu kanunun 20'nci maddesi, hâlen geçerliliğini de sürdüren 20'nci maddesi... Biraz önceki tartışmalarda, “Su kirliliğiyle ilgili kimler çalışma yapıyor? Yetkisi var mıdır? Nasıl yapılıyor” diye soruldu. Bu yetki aslına bakarsanız bize verilmiş ve Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü olarak da bu kanunun 20'nci maddesi kapsamında bizim alıcı ortamlarla ilgili ve istihsal, su ürünleri istihsal alanlarının korunmasıyla ilgili yaptığımız çalışmalar var. Şöyle önümüzdeki notlardan hemen sizlerle paylaşmak istiyorum: Ülke genelinde 826 istasyonda izleme yapıyoruz. Kıyıda, kıyı şeridinde 65; göl ortamında 90; baraj ve göletlerde 128; nehir ortamında 31; dere ve çayırda 128 adet noktada 12 tane parametrenin izlenmesiyle ilgili bir faaliyet alanımız var. Bunlar, işte, analiz edilen parametreler de, sıcaklık, oksijen, koku, renk, PH, iletkenlik, askıda katı madde, amonyum, nitrit, nitrat, fekal koliform gibi parametrelerin izlemesini gerçekleştiriyoruz Sayın Vekilim.

HASAN KALYONCU (İzmir) - Fosfat yok.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Fosfat yok, hayır, fosfat yok.

HASAN KALYONCU (İzmir) - Ama asıl önemli kirlilik indikatörü...

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Çevre Bakanlığı onu alıcı ortamda değil çıkış suyunda yapıyor.

Şimdi, sizin sorduğunuz soruya gelecek olursak da, yaptığımız bu çalışmalar benzerlik taşıdığı için de söylemek istiyorum. Alıcı ortamda bu çalışmaları yapıyoruz. Özellikle o Eşen Çayı'yla ilgili çalışmalarda Çevre Bakanlığı tarafından yapılan analizler var; bunları da gerçekleştiriyorlar.

HASAN KALYONCU (İzmir) - Biyolojik izleme yapıyor mu Çevre Bakanlığı, bilginiz var mı?

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SU KALİTESİ DAİRE BAŞKANI MAHİR ÖZCAN - Biyolojik oksijen mi biyolojik...

HASAN KALYONCU (İzmir) - Biyolojik izleme.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SU KALİTESİ DAİRE BAŞKANI MAHİR ÖZCAN - Biyolojik izleme bütün kaynaklarda değil, bazı hassas ekosistemler...

HASAN KALYONCU (İzmir) – Hayır, çıkışlarda.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SU KALİTESİ DAİRE BAŞKANI MAHİR ÖZCAN - Yok.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Yok, hayır, yapmıyorlar.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Bence yapıyorlar gibi, öyle bir zorunluluğu var gibi.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Ona bir bakalım. kendileriyle de bir görüşelim Sayın Vekilim.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Ona bir bakarsanız; biyolojik izleme yaptığında orada organizma çeşitliliğinin ne derece değiştiğini, girişte çıkışta yaparsa zaten tesisin verdiği zararı orada ortaya çıkarabiliyor.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Evet, bir de şöyle tamamlayayım bu kısmı müsaade ederseniz...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Estağfurullah.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Bu konuyla ilgili yaptığımız çalışmalarda “İşte yapıyorsunuz ne yapıyorsunuz?” Sayın Vekilim, şunu yapıyoruz: Son, güncel olarak arkadaşlarımızın da aklında kaldığı kadarıyla biraz önce aldığım notları sizlerle paylaşmak istiyorum. Mesela en son Murgul Bakır İşletme...

Bu arada, bu 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu’nun 20’inci maddesindeki, bu kanunun, eksik olmayın, bu dönemde, 27’nci Dönemde, bunu da hallettik, 36’ncı maddesinde...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Emrah, burada, kanunun sahibi, teklif sahibi burada.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Sağ olsunlar.

Tüm 27’nci Döneme, Sayın Vekilimize de yine teşekkür etmemiz gerekir.

Sulara zararlı madde dökülmesinin yasak olduğuyla ilgili 20’nci madde var Sayın Vekilim. Bunun cezai karşılığında da 16 milyon 550 bin liradan, 165 bin liraya kadar para cezası kesme yetkimiz var. Yani en son bir örnek olarak Murgul Bakır İşletmesine geçen birkaç yıl içerisinde -zamanı tam hatırlayamadı arkadaşlar da- 50 bin lira ama paranın bugünkü değeriyle değil o dönemki oranda 50 bin lira para cezası uyguladık, muhtemelen üst düzeydeydi bu. Şu anda uygulayacağımız miktar 165 bin lira civarındadır.

Bir diğer yaptığımız çalışma da şu oldu: Mesela su ürünleri istihsal alanı olarak değerlendirdiğimiz otellerin plajlarına yakın olan yerlerde mermer tozuyla o bölgenin yapısını değiştirmeye yönelik faaliyet içerisinde bulundular. Özellikle Muğla bölgemizdeki 7 tane otel işletmesine çeşitli oranlarda cezai işlem uygulandı. Bunu daha sonra rakamsal olarak size arz edebiliriz ancak şu anda ne kadar olduğu yönünde...

HASAN KALYONCU (İzmir) – O önemli değil.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Ama bu yönde de çalışmalarımızın olduğunu sizlerle paylaşmak istedim.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Peki, denetim açısından önemli şeyler.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Bu, tek şeyi söyleyeyim: Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığıyla bu konuda özellikle biyolojik izleme yaptırılıp yaptırılmadığına dair irtibatla bulunursanız sizin açısından daha iyi olur.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Sayın Vekilim, buna bulunacağız, raporda da bulunmasını, yer almasını sağlayacağız, size de özel olarak bu bilgiyi de vereceğim ama aslında bu raporda yer alacak.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Burada da olması gerekiyordu, sizin o rapora özellikle bir vurgu da yapalım, Çevre Şehirciliği de dahil edelim bu sistemin içerisine.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Peki, efendim olur.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Muhammed Bey, siz devam ediyor musunuz?

MİLAS İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI MUHAMMED TOGUÇ – Küçük bir ekleme yapayım Sayın Vekilim.

Şimdi, bir üretici olarak kendi gözlemlerimden bahsetmek istiyorum. Bizim sularımızın drenaj kanallarına deşarj edildiği bölgelerde yöreye ait -sazandır, kefaldir, yılan balığıdır- balıklar genelde gelir orada yaşar. Zaten Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliği'ne de baktığımızda suyun kirlilik düzeyini tespit etmek için “balık biyodeneyi” denilen bir sistem var. Endemik türdeki bir balığın suda kaç birim zaman, bakın, “yaşadığı” demiyorum, canlı kaldığına bakılarak suyun kirlilik derecesi ölçülür. Oysaki biz havuzlarımızda balıkları yaşatmak için uğraşmıyoruz; büyütüyoruz, besliyoruz, porsiyonluk boya getiriyoruz, pazara sunuyoruz “olta balığı” diye de sağ olsunlar satıyorlar bizim balığı.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Yani balık üzerinden mi hile yapıyorlar diyorsun? “Olta balığı” diye satıyorlar diyorsun balığı.

MİLAS İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI MUHAMMED TOGUÇ – Şunu biraz da nükteli olarak anlatmak istemiştım Sayın Vekilim. Şöyle, bizim balığımız, toprak havuzlarda yetişen balıklar, gerek görüntüsü gerek lezzet bakımından biraz daha hani yanlış bir taraflara çekilmesin başka balıklara göre -bilmiyorum- kaliteli balıklardır, görüntüleri daha güzeldir. Bu sebepten dolayı restoranlarda ve perakendecilerde “doğal balık” diye bizim balığımız pazarlanıyor; kastettiğim olay buydu.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Anlaşıldı.

MİLAS İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI MUHAMMED TOGUÇ – Teşekkür ederim.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Evet, buyurun Barış Bey.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Evet, ben sevgili Başkanımı kutluyorum çünkü çok zor şartlar altında, maliyetlerin bu kadar yüksek olduğu dönemde, orada yanılmıyorsam 130 taneye yakın toprak havuzcu arasında direnen, direnmeye çalışan belki 15-20 kişiden biri; doğru mudur Başkanım?

MİLAS İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI MUHAMMET TOGUÇ – Evet, şu anda hemen hemen 45 civarında işletmeyiz efendim.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Arkadaşlarımızın da bilmesi lazım, çok yüksek enerji maliyetleri, yem maliyetleri... Bir balığın büyüme süresi yaklaşık 24 ay; bu sürede küçük işletmelere, aile işletmelerine büyük destekler verilmesi lazım. O bölgelerde -Avşar bölgesi, Ekinanbarı- ne yol var ne iz var yani yolu yol değil, izi iz değil ama Türkiye’ye çok katma değer sağlayan küçük aile işletmeleri. Onun için, bu Komisyonun onlara da dikkat edip bu aile işletmelerini kalkındırması aynı zamanda ülke ekonomisine katma değer sağlayacaktır. Kendi balıklarını İzmir’e satıp İzmir’den tekrar geri alan bir yapılanma bu. Bir de orada üniversitelerin acil ara eleman yetiştirecek iki yıllık meslek yüksekokullarının da bir an önce...

HASAN KALYONCU (İzmir) – Çoğu kapandı.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Kapandı, ara eleman konusunda çok sıkıntı yaşıyorlar, çok ciddi zorluklarla... Onun için, ben söz alırken sizi kutlamak için aldım; bu zor şartlarda bu şekilde üretim yapmak da çok önemli.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Teşekkür ediyoruz Barış Bey.

Bedri ağabey, buyur.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Özellikle bu enerji maliyetlerini aşağı çekmek için güneş enerjisinden Başkanım da bahsetti. Şimdi yeni duruma göre tüketiminizin 2 katı kadar bir üretim yapabiliyorsunuz ama bu üretim yapılırken ışınlanma süresi belli, ihtiyacınız belli, bunun ne kadar zamanda üretileceği konusunda bazı şeyler var. Bence devlet bu konuyla ilgili bir sınırlama getirmemeli, isteyen istediği kadar enerji üretmeli, ne kadar istiyorsa. Bugün Türkiye’nin bir enerji açığı var, buna sınırlama getirmenin ben şahsen mantığını anlayabilmiş değilim. Neticede bunun tek alıcısı devlet, istediği fiyatı uygulayabilir.

İkincisi de kapasitelerle ilgili. Bugün 100 ton üretmeyi hedefliyorsunuz, buna göre bir enerji tüketiminiz var, diyelim ki 1 megavat enerjiye ihtiyacınız var ama sizin projeksiyonunuz 100 ton değil, bin ton ama enerji yatırımını da bir sefer yapmak istiyorsunuz, ona göre enerji yatırımı yapılabilir. Burada devletin “2 katıdır, 3 katıdır; bundan daha fazlasını almam.” gibi bir sınırlama getirmesinin ben bir mantığı olduğuna inanmıyorum, kim ne kadar enerji istiyorsa buyursun, üretsın.

Üçüncüsü: Küçük işletmelerden devlet ne denetimle ilgili bu 4 bin lirayı almalı ne de numunelerle ilgili 4 bin lirayı almalı yani neticede, aile işletmesinin geliri o kadar.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Bunu devlet mi alıyor?

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Kim alıyorsa, zorunlu tutuluyor çünkü.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Bağımsız denetimler mi alıyor, devlet mi alıyor?

MİLAS İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI MUHAMMED TOGUÇ – Rakamları Çevre ve Şehircilik Bakanlığımız belirliyor ama danışmanlık hizmeti veren özel firmalar alıyor.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Danışmanlar alıyor.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Bunun karşılığı şudur: “Küçük işletmelerden bu rakamlar alınmaz.” der, gerekiyorsa bu rakamı devlet destekler, verilmesi gerekiyorsa, bir maliyeti varsa devlet bunu destekler. Netice, küçük işletmeler –bakın, tekrar söylüyorum- çadırın orta direği gibidir, çadırın orta yerinden çekerseniz sistem çöker. Bu tür küçük işletmelerin kesinlikle ayakta kalması lazım. Bugün köylü nüfusun azalıp şehirli nüfusun artmasından bahsediyoruz, aynı şey ev hayvancılığı için de geçerli. İnsan 4 tane hayvan besliyorsa -etinden, yününden, sütünden- hem bakar hem besler hem de geçinir. Yani bu tür küçük işletmelerde bu rakamları gerekirse, zaruret varsa devlet ödemeli ve bunlar kesinlikle yaşamalı. Özel bir alan, hakikaten çok bildiğim bir şey değil ama en kısa zamanda da ziyaret etmek isterim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Bedri ağabey, zaten bu arkadaşları dinlememizin, sorunları dinlememizin temelinde de “Ne yapılabilir?” “Komisyon ne önerebilir?” bunları raporumuza koyacağız, siz de imzanızı atacaksınız; bunları ilgililere inşallah ileteceğiz, bu maksatla yapıyoruz. Çok bilmediğimiz, yabancı olduğumuz birçok konuyla burada karşılaşılıyor. İnşallah, bürokratlarımız, bizler...

MİLAS İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI MUHAMMED TOGUÇ – Sayın Başkanım, müsaade ederseniz, özellikle şunun da bilinmesini isterim: Biz denetimsiz olmak tarafında değiliz.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – O mümkün değil, zaten bunu kimse söylemedi. Sadece “Denetim maliyetini ödemeyin.” denildi burada yani böyle bir öneri geldi.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – “Devlet ödesin.” denildi.

MİLAS İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI MUHAMMED TOGUÇ – Bu araziler atamızdan, dedemizden bize kaldı, inşallah, bizden sonra da torunlarımıza kalacak.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Tamam, kimsenin böyle bir beklentisi olmadığını biliyoruz.

Evet, Muğla Alabalık Yetiştiricileri Birliğinden Tamer Demirkan.

Tamer Bey, çok mu sözünüz?

Buyurun.

MUĞLA ALABALIK YETİŞTİRCİLERİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ TAMER DEMİRKAN – Yok, şimdi, biz bu saate kadar bekledik.

Sayın Başkanım, değerli vekiller; şimdi, ben her şeyden önce hepinize teşekkür etmek istiyorum.

Ben, bu sektöre Ahmet ağabeyden de el alarak 19 yaşında başlamış, su ürünleri yüksek mühendisiyim ve emeklilik dilekçemi verdim. Burada anlatılan hikâyelerin hepsinin içindeyim. Tabii, sorunlar oldu, tartıştık. Ben burada Genel Müdürlüğümüze teşekkür ediyorum; tartıştığımız zamanlar oldu, hayat görüşümüz ne olursa olsun, bize hep çözümcü yaklaştılar. Belki zorladılar, kızdılar, belki zoru gösterdiler ama hiçbir zaman “Bu işi yapmayın.” demediler. Gelmiş geçmiş tüm Genel Müdürlüğün çalışanlarına ben teşekkür ediyorum bir su ürünleri mühendisi olarak.

Sizlere ayrıca teşekkür ediyorum çünkü biz su ürünleri mühendisi olarak çıktığımızda -ben otuz beşinci yılımı yapıyorum bu meslekte- bize bu işi yaparsın, yapamazsın demediler; biz öğrendik, öğrenmek zorunda kaldık. İyi bir sınav verdiğimizizi düşünüyoruz yokluklar içerisinde. Derdimiz ne

zaman anlaşıldı? Sektörü sırtladık, 1980’lerden sonra bu düzeye getirdik, o kadar irite edildik ki komedi dizi filmlerine konu edildik. Boşuna değil bu sektörde bu mühendislerin seçilmemesi. Sağ olsunlar son dönemlerde müteşebbis...

Ben de aynı zamanda küçük bir aile işletmesi sahibiyim, kısmet oldu kendi işi yapıyorum. Ama iş işten geçtikten sonra, bu meslek yüksek okullarımız varken, su ürünleri liseleri varken, tekniker yetiştiren kurumlar varken liselerimizin hepsi kapatıldı çünkü “Bu insanlar ne yapar?” diye irite edildi. Sonra “Balık sağlığı konusunda her şeyi biz biliriz.” demiyoruz. Bakın, karşınızda okuduğu işi yapması engellenmiş bir insan duruyor. Ben su ürünleri sağlığı okuduğum için ve bu işi yaptığım için, balık aşısı veya balık sağlığıyla ilgili bildiğim düşünüldüğü için...

Bakın, balık hastalıklarının yüzde 80’inin analizleri bizim su ürünleri fakültelerindedir, oralarda yapılmıştır ama siz bu bilgiyi elinizle itiyorsunuz çünkü ben ceza yedim devletten “Sen bu işini yapamazsın, eğitimi aldığın işi yapamazsın.” diye; biz inatla yine imza attık şeylerimize. Burada ben teşekkür ediyorum. Neden? Meslek kanununun çıkarılmasını konusunda gösterdiğiniz tevazu, teşvik beni gayet mutlu ediyor; ben teşekkür ediyorum yani boş geçmiş yıllar değil.

Ben aynı zamanda su ürünleri mühendisi olarak buraya kadar şey yaptım ama ufak üretici olarak şunu söylüyorum: Bizim, Muğla Alabalık Yetiştiricileri Birliğinin kurucu birlik özelliğimiz var, sağ olsun Faruk ağabeyin Başkanlığında bu işleri bir yola koyduk ama bahsedilen verilerde... İşletmelerimizin yüzde 70’e yakını aile işletmesi yani 50 ton/yılın altında olan işletmeler ve ben emeklilik süreci yaşadım bu sektörde, üçüncü kuşak, dağ başında, o mezralarda üretim yapan balıkçılarımız var. Siz bunları yok sayarsanız... Ya, biz bir gün bir uyanıyoruz, orman arazilerinde kiracıyız, deniliyor ki: “Siz artık burada balıkçılık yapamayacaksınız.” “Niye?” “İptal oldu.” “Ya, biz suç işlemiyoruz ve birçok kuruluştan izin alıyoruz, yasa dışı değiliz ve bize söylenen her şeyi yapmaya çalışıyoruz kesinlikle.” diyoruz. Biz diyoruz ki: Yıllardır yaptığımız bir iş var. Bazı kadim haklar oluşturulsun, yasalar mutlaka çıkacak, düzenlemeler mutlaka olacak çünkü ben su ürünleri mühendisi olarak kamudan o kadar güzel bilgiler edindim ki -İsmail ağabey burada Devlet Su İşlerinden- ben şunu öğrendim, Devlet Su İşleri diyor ki bana: “Su yaşam hakkıdır.” Ben A kalitesinde bir su kullanıyorum; sadece insanın değil, bitkilerin, hayvanların, tüm canlıların yaşam hakkını kullanıyorum ben, tatlı suyu kullanıyorum. Mutlaka ki istihdam yaratıyorum, işte katma değer oluşturuyorum diye böyle bir yaşam hakkını yok etme şansım yok ve bunun her şeyini bilme şansım yok, akademilerin bu konuda bizim yanımızda olması lazım. Cezalandıran bir şey değil; ben bu yasalar oluşturulurken, yazılırken cezalandıran değil, öncelikle eğiten, öğreten bir noktada bu işlerin yapılması noktasında, şey yapıyorum.

Aile işletmelerini ben önemişiyorum çünkü bakın, ürettiğimiz kaynaklarda, elde ettiğimiz ürünlerin hepsinde ihracattan bahsediyoruz. Bizim halkımız ne yiyecek? Protein açısından söz ediyoruz, bugün, ihracat yapan firmalar... Ben büyük firmalara karşı değilim, işleri çok zor ve devletin onları özel şartlarda desteklemesi gerekiyor, bizlerde birliklerden ziyade kooperatifçiliğin yaygınlaştırılması ve oluşturulması gerekiyor çünkü bizim de yaşayabilmemiz için o komün hayatı bir şekilde oluşturmamız gerekiyor üreticiler olarak. Büyüklerin kendi özelinde sorunları var, biz küçüklerin de ona göre desteklenmesi gerekiyor yani şimdi şöyle düşünün: Örneğin, biz aile işletmesiyiz, mirasla alakalı yerlerde şey yapıyoruz... Bu, Genel Müdürlüğümüzün uhdesinde olan bir olay herhâlde, bizim birçok üreticimizin projesi şu anda iptal noktasında. Niye? Mirastan düşen aile işletmeleri proje hakkını elde edemiyorlar su kiralarnı falan ödeyemedikleri için Turgay Bey yani bunun göze alınarak o kadim hakların... Yani o dağ başındaki o aileleri bizim ikamet ettirmemiz lazım, para kazanacak ki o işleri yapabilsinler. Bu noktada, aile işletmelerinin desteklenmesi kırsaldaki halkımızın değerli bir protein kaynağına ulaşmasını sağlıyor yani siz ihraç ediyorsunuz üretiminizin çoğunu yani bizim en değerli

kaynağımız kullanılıyor, su ürünleri. E, halk nasıl yiyecek? Bugün ihracat yapan firmalar ihracat fiyatımız belli bugün yani 4,60'tan... İhsan Bey, alabalık nereye gidiyor? Yani 4,60, 4,50, şu an biraz daha düşecek. Bunu euro olarak hesapladığınızda siz de Ankara'da aynı balığı kaçta yiyorsunuz, aşağı yukarı şu anda 100 lira civarına yiyorsunuz. Burada, üretim yerinde olmamıza rağmen biz balığı tüketmiyoruz diye şey yapıyoruz. Benim meslek hayatımda tecrübem şu: Erişilebilirlik ve satın alınabilirlik çok önemli. Burada da kırsaldaki halkımızın protein ihtiyacının karşılanması noktasında aile işletmelerinin gerçekten çok büyük önemi var. Biz diyoruz ki yasalar, sirkülerler, tüzükler çıkarılırken lütfen aile işletmelerine sorulsun. Buradaki işte çevre mühendisi çalıştırma zorunluluğu, danışmanı çalıştırma zorunluluğu, su ürünleri mühendisi çalıştırma zorunluluğu gibi yaptırımlarda birlikler veya kooperatifler devreye girebilir yani biz denetlenebiliriz birlik üyesi olduğumuz için. Bu gereklilikleri kooperatifler sağlayabilir.

Vekilimiz "Biyolojik izlenebilirlik yapılıyor mu çiftliklerde?" diye sormuştu. Yapılıyor Sayın vekilim, şöyle: Devlet kanalıyla olmasa da biz yurtdışına, Avrupa Birliği ülkelerine bu ürünleri satabilmek için akredite kuruluşlardan sertifikalar alıyoruz. Örneğin "IFS" diye bir sertifika var, bunu alabilmemiz için bentik izlenimleri yapıyoruz, mecburuz. Adam diyor ki: Bu sertifikaları sana verebilmem için bir; gıda güvenliği, iki; sürdürülebilirlik, üç; sosyal uyumluluk yani çalışanlarla ilgili bir barış sağlamak zorundasın. Bunları çoktan aşmış gittik sektör olarak, ben, sadece bazı konuların açık olarak konuşularak halledilebileceğine inanıyorum yani sadece bizim birliklere bu yasalar, sirkülerler, kanunlar çıkarılırken sorulmasını istiyorum, bizlerden öneriler gelecektir, çözümler gelecektir.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Şimdi soruyoruz: Sorunlar nedir?

MUĞLA ALABALIK YETİŞTİRİCİLERİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ TAMER DEMİRKAN – Ya, sorunlar, ben şöyle söyleyeyim -bunu söylerken de büyük üreticilere karşı olduğum anlamına gelmesin ama- bakın, bir tekelleşmeye doğru gidiş var. Şimdi, siz birliklerde yem fabrikası sahibi olan birlik üyesi ise aynı zamanda ihracatçı olan bir firma birlik üyesi ise ufak üretici olarak ben ne yapabilirim? Bakın, ben orta ölçekli bir işletmeyim, 250 ton/yıl şeyim var...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Bir şeyler yapmanız için talebiniz ne, eksikliğiniz ne, onu anlamaya çalışıyorum.

MUĞLA ALABALIK YETİŞTİRİCİLERİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ TAMER DEMİRKAN – Ben şöyle diyorum: Bakın, büyüğün sorunu ona göre, küçüğün sorunu ona göre, bunların sınıflandırılması mı gerekiyor artık çünkü uluslararası alanda rekabet ediyor büyük üretici arkadaşlarımız, ciddi desteklere ihtiyacı var ama ufak üretici olarak da bizim ayakta kalmamız gerekiyor.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Sizin herhangi bir desteğiniz var mı?

MUĞLA ALABALIK YETİŞTİRİCİLERİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ TAMER DEMİRKAN – Ya, bizim desteğimiz şöyle söyleyeyim: Eskiden, almış olduğumuz destekle aşağı yukarı 1 kilo yem alıyorduk, şu anda kilograma verilen destek 1,25, yemin fiyatı 30 liralardan üzerinde, 40 lira yani hiçbir değeri kalmadı, bunun vergisi, algısı...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Yani 30 liranın 1,25'ini alıyorum.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – 1,25'ti; 1 lira, 1 kilogram yem alıyordu.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – 1 lirasını alıyordu ya.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Yanlış mı?

MUĞLA ALABALIK YETİŞTİRİCİLERİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ TAMER DEMİRKAN – Doğru, evet.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Yani aldığınız destekle 1 kilogram yem alıyordunuz.

MUĞLA ALABALIK YETİŞTİRİCİLERİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ TAMER DEMİRKAN – Evet, daha önce ona denk geliyordu.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Şimdi otuzda 1’ini alıyorsunuz.

MUĞLA ALABALIK YETİŞTİRİCİLERİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ TAMER DEMİRKAN – Evet, aynen o şekilde.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Peki, olması gereken, hani ürettiğiniz balık miktarıyla yem arasında asgari bir parite olması gerekiyor, nedir o?

MUĞLA ALABALIK YETİŞTİRİCİLERİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ TAMER DEMİRKAN – Yani biz eskiden, şöyle...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – 1 kilo balık karşılığı 1 kilo yem ne kadardı?

MUĞLA ALABALIK YETİŞTİRİCİLERİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ TAMER DEMİRKAN – Ya, pratikte direkt olarak bunun karşılığı var. Mesela, bizden büyük firmalar yem karşılığı yemi veriyorlar, yem üreticileri, aynı zamanda da ihracatçılar. Bize yem veriyorlar sözleşmeli üreticilik modelinde, 2 kilo yeme, 1 kilo balık şey yapıyorlar şu anda, o şekilde şey yapıyorlar. Ben yine söylüyorum: Benim gördüğüm tehlikelerden biri ufak üreticiler, aynı şekilde söylüyorum...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – “Büyük balıklar küçük balıkları yutmasın.” diyorsunuz.

MUĞLA ALABALIK YETİŞTİRİCİLERİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ TAMER DEMİRKAN – Yutmasın diyoruz, birlikte yaşayabiliriz.

Yani burada, benim bu otuz beş yıllık meslek hayatımda gördüğüm risklerden biri bu tekelleşme çünkü bize söz hakkı yok. Bakın, yine, pratikten bir şey söylüyorum: Pandemi sürecinde kampanyalar başlatıldı, balık üreticileri desteklensin diye satışlar yapıldı, Türk somonuyla başlandı, çupra, levrekle devam edildi, bizim 2,20 eurodan sattığımız alabalığın fiyatı 1,6 euroya düştü kampanyada. Yani bizim alabalığımız, o zaman için TL bazında 17 liradan, 18 liradan satılırken emin olun, büyük marketlerde 9,90’ı gördük biz; yazıktır. Bakın, büyük bir bölümünü ithal yemle üretim yapıyoruz, yemin büyük bir bölümü ithal geliyor.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Ama Tamer Bey yani burada hangi tarafta durduğunuzla alakalı bir durum bu. Şimdi, az önce “Herkes balık yesin, maliyetler düşsün.” diye konuşulurken bir taraftan da ben daha çok kazanayım, vatandaşın alım gücü düşsün diye bir dengesizliğe getiriyoruz bu işi.

MUĞLA ALABALIK YETİŞTİRİCİLERİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ TAMER DEMİRKAN – Hayır, hayır.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Bunları böyle değil de...

MUĞLA ALABALIK YETİŞTİRİCİLERİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ TAMER DEMİRKAN – Bakın, ben şöyle diyorum...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Şimdi, çiftçi diyor ki, patatesçi diyor ki: Ben patatesimi çok iyi paraya satayım. Hatta bunun üzerinden birtakım spekülasyonlar da yapılıyor ama tüketici de diyor ki: Pazara gittiğimde, manava gittiğimde ben patatesi çok daha ucuza alayım. Hatta, kışın patlıcan alayım, patlıcan ucuz olsun.

MUĞLA ALABALIK YETİŞTİRİCİLERİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ TAMER DEMİRKAN – Sayın Başkanım, bunun bizim devletin sorunu olan bir şey olduğunu düşünmüyorum. Fizibilite diye bir olay var, ben yatırımcıysam, tacirsem, tüccarsam o yatırımı yaparken o ülke şartlarındaki fizibil duruma bakarım; maliyetim ne, satışım ne?

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Aynen öyle.

MUĞLA ALABALIK YETİŞTİRİCİLERİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ TAMER DEMİRKAN – Burada ben bunu şey yapmak istemiyorum, burada yine yanlış anlaşılacak istemiyorum, ben diyorum ki balık tüketimini 6 kilolardan 15 kilolara, 20 kilolara çıkaracaksa satın alınabilir yapmamız lazım.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Evet, satın alma gücünü...

MUĞLA ALABALIK YETİŞTİRİCİLERİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ TAMER DEMİRKAN – Satın alma gücünü yükseltmemiz lazım, onu demek istiyorum ve bunu yapabilirsin de. Bakın, ben bunu söylerken yanlış anlaşılacak istemiyorum ama şu var: Sayın Başkanım, ben üretici olarak bu sektörün bir paydaşı olarak balığın satış fiyatını -belki yanlış bilgi söyleniyor ama- belirleyemiyorum yani.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Tamer Bey, biz meseleyi anladık. Aile şirketlerinin desteklenmesi...

MUĞLA ALABALIK YETİŞTİRİCİLERİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ TAMER DEMİRKAN – Ufak ölçekli aile işletmelerinin desteklenmesi lazım.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Ayakta kalması...

MUĞLA ALABALIK YETİŞTİRİCİLERİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ TAMER DEMİRKAN – Kesinlikle.

RİDVAN TURAN (Mersin) – Bir şey söyleyebilir miyim.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Söz vereceğim, lütfen hocam.

Bunların kendi işletmeleri en azından, devletten iş beklemiyorlar. Devletin bir kişiye istihdam sağlamasının maliyeti için 30-40 bin dolar bir yatırım gerekiyor, vesaire, bunları anladık biz. Başka sizin söylemek istediğiniz, spesifik söylemek istediğiniz bir şey var mı?

MUĞLA ALABALIK YETİŞTİRİCİLERİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ TAMER DEMİRKAN – Ben yine tekrar gibi ama yasalar veya şeyler çıkarılırken kadim haktan -biz bugün yapmıyoruz, kırk, elli yıllık bir sektörden bahsediyoruz- uyum sağlama sürecinin en azından tanınması gerekiyor.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Adaptasyon sürecini koruyun yasalar çıkarken.

MUĞLA ALABALIK YETİŞTİRİCİLERİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ TAMER DEMİRKAN – Evet, o gerekiyor en azından yani.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Peki, teşekkür ediyoruz.

MUĞLA ALABALIK YETİŞTİRİCİLERİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ TAMER DEMİRKAN – Ben teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Şöyle yapalım mı: Bir konuşmacımız daha var, İlker Yıldırım Bey...

RİDVAN TURAN (Mersin) – Çok kısa bir şey söyleyeceğim.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Onu da alsam, belki o zaman...

Rıdvan Hocam, buyurun.

RİDVAN TURAN (Mersin) – Şimdi, burada, şöyle bir taraf var: Küçükler tek başlarına sektörde... Sadece balıkçılık için söylemiyorum, bütün sektörlerde var...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Tüm sektörde var.

RİDVAN TURAN (Mersin) – dolayısıyla ayakta durmaları mümkün olmuyor. Şimdi, “kooperatifler” diyoruz...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Ama yine de sözleşmeli balıkçı.

RIDVAN TURAN (Mersin) – Ben çok kıymet veriyorum kooperatiflere fakat bizim Kooperatifler Yasası’nda da bir sorun var. 2021’de bir değişiklik yaptınız ama o daha çok dijitalleşmeye dönük bir şeydi. Şimdi, domates üreticisinin, domatesi üretip kooperatif olarak satabilirsin ama domatesten şaşıp yanına turşu yaparsan ya da salça yaparsan bu, sermaye şirketi kapsamında olduğundan dolayı kurumlar vergisine tabi oluyorsun. Bu ciddi sorun.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Ona bir işlem yapıyorsan...

RIDVAN TURAN (Mersin) – Tabii, işlem yapıyorsan. Aslında bu ciddi bir sorun yani küçük ölçekli üretim birimlerinin bu dayanışmacı özelliğinin daha da güçlenmesi ve sektördeki monopollelere karşı ayakta kalabilmesi için bu Kooperatifler Yasası’nın bu maddesinde bir esneklik yapmak lazım mutlaka, başka türlü ayakta duramıyorlar yoksa.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Peki, teşekkür ediyoruz Rıdvan Bey.

Evet, İlker Bey, söz sizde.

TRABZON İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI İLKER YILDIRIM – Sayın Başkanım, sayın milletvekillerim, değerli hazırun; öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum. Bu saate kadar gerçekten özveriyle burada bizlerle hasbihâl eden vekillerimize ve kamudaki paydaşlarımıza tekrar teşekkürlerimi sunuyorum.

İsmim İlker Yıldırım, Trabzon Üreticiler Birliği Başkanım. Tamer Bey’in aslında bahsetmiş olduğu küçük işletmeler konusunda ben de... Biz de sıfırdan geldik sonuçta ama şu an somon balıkçılık su ürünleri endüstrisine adım atmış bulunmaktayız. Birkaç önerimi sadece paylaşmak istiyorum. Trabzon’da da yaklaşık 55’e yakın üyemiz var, bunlardan 5’i bambaşka bir dünyada, denizde, baraj göllerinde, Türkiye’nin birçok yerinde. Mesela, bizim -dört beş arkadaş bir araya gelerek- bir yem fabrikası projemiz var Havza’da; üç dört ay sonra muhtemelen faaliyete geçecek.

Şimdi, küçük işletmeleri bir defa ayırmak gerekiyor...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Etrafa koku vermeyeceksiniz değil mi?

TRABZON İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI İLKER YILDIRIM – Asla, kesinlikle. Tüm filtre sistemleri, her şeyi en modern teknolojiye göre yapılmış Sayın Vekilim.

Aslında, biz, Su Ürünleri Genel Müdürlüğümüzde de bu konuları ara ara gelip tartışıyoruz ama benim şöyle bir önerim var naçizane olarak; bizde de küçük üreticiler var, gelmeden önce büyük üreticilerden ve küçük üreticilerden birçok arkadaşımınla telefonlaşarak bilgi istedim: Gerçekten küçük üreticilerin çok değerli olduğunu düşünüyorum yani bin ton üstü yaklaşık 100’ün üzerinde üretici firma varken, onun altında, bin sayılarına yakın çok daha küçük üretici var. Bu aile işletmelerinin gerçekten yaşaması gerekiyor. Neden yaşaması gerekiyor? İşte, Trabzon’da Çaykara’nın dağına çıkıyorsun, bakıyorsun, bir balık işletmesi orada, belki bir tava var, belki gelen bir misafirine bir salata bir balık da pişirtiyor, balık üretiyor, gelen geçene canlı balık satıyor. Tonya’ya gidiyorsunuz, bakıyorsunuz, orada bir insanın durma şansı hiç yok. İşte, Gümüşhane’ye gitseniz... Sayın Genel Müdürlüğümüzle beraber yakın zamanda doğuya biz ziyarette bulunduk yatırımcılar olarak, orada bakıyorsunuz, çok ücra bir köşede -zaten terör belasından yeni kurtulmuş oralar- çok atıl durumda küçük işletmeler var. Bu işletmelerin niye bu durumda olduğunu ben bir sıralamak istiyorum: Şimdi, gerçekten, somon, su ürünleri endüstrisini ayırmak lazım burada. Bana göre bir tonaj belirleyip, belki... Bu adamlardan niye su kirası alınsın ki kardeşim? O adam, o dağın başında, orayı sırf beklediği için bana göre, şahsi kanaatimi söylüyorum, kira alınmasın. E, desteleme modeli veriliyorsa, bana 1 lira veriyorsan, o adama 5 lira bence ana sütü gibi helal yani bu değerlendirilmeli diye öneri sunuyorum. Daha ciddi bir sorun

var: Bu küçük işletmelerin hepsi, yani atıyorum, ben direkt... Türkiye’de şuan yaklaşık 7-8 tane yem firması var ama dünyanın en büyük 2 tane yem üreticisinin fabrikaları var, biri Aydın’da, biri Milas’ta; Skretting ve BioMar firmaları. Şimdi, bunlardan ben direkt yem alabiliyorum. Benden daha büyük üretim kapasitesine sahip olanlar daha iskontolu yem alabiliyorlar ama bu küçük üretici arkadaşlarımız, maalesef, bu yemleri bizden en az yüzde 25, yüzde 30, belki yüzde 50 daha pahalı alıyorlar. Sözleşmeli olarak çalıştığım 4-5 tane küçük işletme var, hepsinin de carilerini ben tutuyorum, iyi de para kazanıyorlar ama ben emsal değilim. Yıllar önce eski Bakanımız Faruk Bey’le beraber –bu konularda gerçekten dertli olduğum için- Tarım Kredi Kooperatifleri Genel Müdürünün yanına gittik. Bunu öyle ciddi anlattık ki özellikle somon bu kadar revaçta değilken. Müthiş büyüdü sektör, yem tüketiminde müthiş artışlar var. Belki de önümüzdeki yıllarda, belki bu yıl yaşayacağımız en büyük sıkıntılardan bir tanesi de yem sorunu. Ben, kesinlikle Tarım Kredi Kooperatiflerinin küçük üreticilerin yanında yer almaları gerektiğini... Bir sürü büyükbaş yem fabrikaları var ama ben Tarım Kredi Kooperatifleri Genel Müdürümüzün yanında web sitesine girdimiz zaman, arıyı gördüm, koyunu gördüm -ne bileyim- orada büyükbaş, ineği gördüm; bir balık resmi bile görmedim, bu serzenişi de kendisine yapmıştım. O yüzden, Tarım Kredi Kooperatifleri üzerinden en azından 1 tane yem fabrikası yapıp Tarım Kredi Kooperatifleri vasıtasıyla küçük üreticiye destek olunması bize de fayda sağlayacaktır diye düşünüyorum yani bunu önemsiyorum. Biz bunu çok detaylı anlattık ama maalesef, sonuç alamadık.

Küçük üreticilerle alakalı bunları söyledikten sonra, su ürünleri endüstrisine geliyorum. Somon üreticisiyiz, Karadeniz’de somon üretiyoruz. Şimdi, tabii, toplantının en başında kendimi, şahsen biraz kötü hissettim. Ben de buraya, sıfırdan, bir tekneyle balıkçılık yaparak bu yola çıkmış bir arkadaşınızım. Yaklaşık on beş yıl Su Ürünleri Kooperatifi Başkanlığı yaptım. Küçük bir teknemiz vardı, onu büyötmeye karar verdik ve biraz fazla büyöttük ama bunun keyfini sürüyor muyum? Siyaset de yaptım uzun zamanlar, siyaset yaptığım esnada köylerde gezerken insanların çocuklarıyla alakalı iş beklentisini duymak çok canımı sıkardı, beni rahatsız ederdi. Allah nasip etti işimizi büyötmeyi, belki siyaseten 1, 2 kişiyi işe koyduk ama şu an, sadece ben belki 150 kişiye yakın istihdam sağlıyorum ama ürettiğimiz balıkları gönderdiğimiz tesislerde, farklı bir istihdam boyutu var, bunu özellikle belirtmek istiyorum; işleme tesislerindeki kadın istihdamı. Hasan arkadaşımız buradaydı, Osman Bey burada, Kılıç Deniz Ürünleri var; hepsi Türkiye’imizin gerçekten gurur kaynağı ve işleme tesislerindeki istihdamın en az yüzde 70’i, yüzde 80’i bayan. Bayanların ekonomik özgürlüğünü çok önemsiyorum ben, bizim bölgemizde daha da önemli olduğunu düşünüyorum. Sonuçta, bizim bölgemizde fındık var, çay var, belki şu an su ürünleri sektörü olarak biraz somon üretimi ama Ege’ye baktığımız zaman, yeraltı kaynakları ayrı, turizm ayrı, hayvancılık ayrı, tarımsal üretim ayrı, narenciye ayrı; Allah her şeyi vermiş oraya, bizim Karadeniz’deki gibi değil.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI OSMAN PARLAK – Sana da hamsi vermiş.

TRABZON İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI İLKER YILDIRIM – Hamsi vermiş, bazen vermiyor işte onu da.

Çiftliklerimizde de ciddi kadın istihdamı sağlıyoruz.

Yine, bir sorumuzu tekrar kayda geçsin diye özellikle... Sayın Genel Müdürümüz de aslında biliyor ama burada su ürünleri mühendislerimizden bahsettik, gerçekten sektörümüze çok ciddi emekleri var, katkıları var ama bulamıyoruz. Yani, su ürünleri mühendislerini istihdam etmemiz gerekiyor, bin tonluk tesiste 3 su ürünleri mühendisi çalıştırmamız gerekiyor. Sırf bu yüzden biz şöyle yapıyoruz: 4-5 tane ayrı işletmem var baraj göllerinde. 1’ini çıkarıp diğerine geçiriyoruz, işlemlerimizi oradan yapıyoruz. Böyle böyle ama yine, gelmeden önce görüştüğüm birkaç arkadaşım bana şunu söyledi...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Bak, yine suç işliyorsun.

TRABZON İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI İLKER YILDIRIM – Bu suç değil Sayın Vekilim, yok, suç değil.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Öbür tarafı kapatıyorsunuz, diğer tarafa geçiriyorsunuz demek istediniz, faaliyeti durduğu için.

TRABZON İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI İLKER YILDIRIM – Evet, buna mecburuz, açmak zorundayız.

Şimdi şöyle...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Bu kadar su ürünleri mezunu caddede, sokakta gezerken siz böyle bir işlem uyguluyorsunuz. Bunun sebebi nedir?

TRABZON İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI İLKER YILDIRIM – Sayın Vekilim Bedri Yaşar, lütfen, bana 5 kişi gönderin, yarın hepsini istihdam edeyim.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Yok mu, üniversitelerde böyle bir mezun yok mu?

TRABZON İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI İLKER YILDIRIM – Yok, maalesef, yok.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Böyle bir bölüm yok mu?

TRABZON İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI İLKER YILDIRIM – Bölüm var ama öğrenci yok yani yeni, yeni başladı.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI OSMAN PARLAK – Son yıllarda üniversiteler mezun vermedi. Bizim mesela –özür diliyorum- bin tonun üzerinde 3 mühendis çalıştırma mecburiyetimiz var, 2'ye düşürülmesi için Bakanlığa yazı yazdık zaten.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Şöyle, bu iş böyle: Biliyorsunuz, son dönemde herkes, ara elemanlar, vesaireler hep masa başı işler istemeye başladı.

Bedri Bey, herhâlde, burada da şöyle bir durum var: Alabalığın yetiştirildiği yer, rakımları yüksek, 1.600-2.000 rakımlı yerler, suyun soğuk olması, oraya gitmiyor arkadaşlar; düz ovaları arıyor, turistlik bölgeleri arıyor, demek ki bundan dolayı bulunamıyor.

TRABZON İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI İLKER YILDIRIM – Sayın Vekilim, gerçekten yok yani, o konuda sıkıntı var ama Genel Müdürlüğümüz de bu konunun farkında, gerekli çalışmaları yaptığına inanıyorum.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Üniversitelerden hocalarımız vardı burada yani neyi mezun ediyorlar merak ediyorum.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Eski hocalardanım, dediği doğru, su ürünleri fakültesine burs vermelerine rağmen 2-3 öğrenci geliyor, 5 öğrenci geliyor. Şu anda, su ürünleri fakültelerinde öğrenci sıkıntısı var.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI OSMAN PARLAK – Şimdi yok Sayın Vekilim; şimdi, tamamlandı; birkaç sene önce yoktu, işte onun sıkıntısını çekiyoruz biz şu anda, şu anda var.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Şu anda her yerde gene var değil.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI OSMAN PARLAK – Hepsi doldu okulların şu anda.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Sevgili Başkanım, su ürünleri fakülteleri şu anda, gerçek anlamda sahadaki çalışmaları yapamıyor çünkü üniversitelerin bütçesi olmadığı için gemilerini, araştırmalarını zorlanarak yapıyorlar, onlara da sizler yardımcı oluyorsunuz. Üniversitelere bütçeler sağlansa... Su ürünleri fakültesi mezunu arkadaşlarımızın da bir dönem hepsi işsizdi. Israrla diyoruz ki: Yetki kanunu çıkaralım ki imza yetkileri olsun. Bunu da yapmazsak... Bakın, şu anda sahada çalışan alaylılar, 15 bine yakın su ürünleri mühendisini geçmiş durumda. Çünkü okulda sadece teorik üzerine bir çalışma, pratiği yapacak alanları daralttık. Aslında şu anda, iş konusunda Türkiye’deki bu kadar işsizlik ortamında su ürünleri mühendisi dediğim an, en fazla iş bulabilen mühendisler aslında. Ama bunu da sağlamak için üniversitelere bütçe, kapasitelerini artırma... Geçen sene Sinop Üniversitesine mesela Türk öğrenci değil, yabancı uyruklu öğrenci alındı. Öyle bir talep geldi. Doğru mu?

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI OSMAN PARLAK – Doğru, evet; bu sene yok ama.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Bu sene yok. Yani biraz özendirmek... Hatta “Su ürünleri fakültelerini kapatalım.” diye bir ara şeyler çıktı.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI OSMAN PARLAK – Kapandı zaten, Kastamonu kapandı.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Ama sadece öğrenci yetiştiren yer değil buralar, aynı zamanda bilim için çalışan yerler; bunu aradan kaçırdık. Maalesef şu anda çok daha önemli noktaya geldi.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Turgay Bey, söz istediniz.

Buyurun.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKİYILMAZ – Sayın Başkanım, bu konu birçok kez konuşuldu. Biraz sonra bana söz vereceksiniz, orada da değinecektim ama en azından orada değinmemiş olurum. Tam sırası gelmişken durumun ne olduğunu şu şekilde ortaya koymak gerekir: Su ürünleri mühendislerinin bulunamamasıyla ilgili durum, Sayın Barış Vekilimizin söylediği gibi, tam da yetki yasasının bulunmaması ve mesleğin kanununun olmamasından kaynaklı. Bu, nedir? Şudur: Aslında, bildiğim kadarıyla yanlış olmasın ama ziraat fakülteleri ve veteriner fakültelerinden daha fazla sayıda su ürünleri fakültesi var ancak bu fakülteler öğrenci bulamıyor yani tercih edilmiyorlar.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Şu anda her taraf dolu.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKİYILMAZ – Tercih edilmemesinin sebebi Sayın Vekilim şundan kaynaklanıyor: Bu arkadaşlarımız, bu meslektaşlarımız fakültelerden çıktıktan sonra özel sektörde istihdam arayışı içerisine giriyorlar. Ancak yetkilerinin olmaması, imza yetkisinin olmaması ve görev kanunlarının bulunmaması nedeniyle de herhangi bir özel işletme, başka bir meslek grubunu istihdam etmek suretiyle hem su ürünleri mühendisinin de işini yapmış olması, yapabilecek olması nedeniyle tercihlerini diğer meslek gruplarından yana kullandılar, bir dönem su ürünleri mühendisleri -Sayın Vekilimizin söylediği gibi- 15 bin su ürünleri mühendisi boşta ve açıkta kaldı. Ya, o dönemlerde özel şirketlerimiz, su ürünleri mühendisi talebinde bulunmadılar, bulunmama gerekçeleri de bundan. Ben olsam ben de bulunmam çünkü başka meslek grubunu aldığım zaman işte, işletme, hijyen, sağlık gibi kısımları yapıyorken şu anda, su ürünleri mühendislerinin yaptığı işi de yapıyorsa eğer, başka bir meslek grubunu tercih ederim. O süreç içerisinde bir boşluk yaşandı, bu boşluk iyi ki devam etmedi. Son birkaç yıldan beri sektördeki bu büyüme ivmesinin doğmasıyla birlikte ve talep ediliyor olması nedeniyle de bazıları, su ürünleri

fakültelerinden öğrenci almaya başladılar, tam kapasiteyi doldurmamış olsalar bile, dolayısıyla durum bundan ibaret. Bundan sonraki süreç içerisinde umarım bu yetki yasası çıkar ise sorunu çözeceğini biz de bekliyoruz.

Teşekkür ederim.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – YÖK’ün verilerine göre, su ürünleri mühendisliği mezun sayısı 2021’de 39, 2022’de 36’yımış.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Şimdi, hocamın söylediği: “Tercih etmiyor.” Sadece su ürünlerini değil, biyoloji, fizik, kimya, matematik de tercih edilmiyor yani bu farklı bir durum aslında. Yani su ürünleri... Mesela, şimdi üniversitenin biri su ürünleri fakültesini değiştirdi “Su Bilimleri Fakültesi” diye İstanbul’da bir fakülte de kuruldu, Türkiye’de tek. Bunlar yanlış işler ama meslek kanunu olarak baktığınız zaman, Öğretmenlik Meslek Kanunu da sıkıntılı yani birçok alanda meslek kanunu yok. Mesela, ben biyologum, biyolog meslek kanunu da yok, teklif verdik. Birçok alanda bu böyle.

Şimdi, biraz da iş arayanların iş tercihinine de bakmak lazım. Mesela, çalışan su ürünleri mühendisinin niye bulamadığının cevabı aslında sizde. Yani neden bu? Trabzon’da var...

TRABZON İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI İLKER YILDIRIM – Ben de şahsen kendi kapasiteme göre, sayısal olarak yani şu an 15’e yakın su ürünleri mühendisi var. Bir defa daha önce de konuşuldu, bundan on yıl önce işçi mutsuz, mühendis mutsuz, patron mutsuz bir tablo vardı. Bu tablo son yıllarda değişti. O yüzden, çalışanlarımızın mutluluğu bizler için önemli ama gerçekten bu sektöre yeni giren bir sürü arkadaşımız var, bir sürü firma var, onlar için çok ciddi sıkıntılar yani...

HASAN KALYONCU (İzmir) – Bulunamama sebebi sizde. Neden? Yani görüştüğünüzde bunun sebebinin ne olduğunu söylüyor?

TRABZON İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI İLKER YILDIRIM – Yok Sayın Vekilim, şu an yok. İşte, mezun sayıları ortada, bir sürü artan kapasiteleri var, ihracatımızın hangi noktadan nereye geldiğini slaytlar da gördük. O yüzden, büyüyen bir sektör var yani herkes belli alanlarda, belli şirketlerde yer edindi.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Tamam.

TRABZON İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI İLKER YILDIRIM – Sayın Vekilim...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – İlker Bey, eksiklerinizi lütfen alalım sizden, lafınızı, sözünüzü kesmeyelim.

TRABZON İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI İLKER YILDIRIM – Şimdi, tabii Sinop ve Artvin arasındaki denizin ciddi kapasiteleri var. Bu konuda şu an Sinop, Samsun merkez gibi gözüküyor. Kızılırmak Deltası gerçekten 3-5 mil, 6-7 mil gittiğimiz takdirde, belki 50 metrelere kadar bile gelmediği için üst üste kapasite artırımlarıyla beraber oradaki üretim kapasiteleri büyüyor ama bizim Doğu Karadeniz’deki durum çok farklı. Özellikle tabii biz bunu Sayın Genel Müdürümüzle de paylaştık, yine burada kayıtlara geçmesi için bilgi vermek istiyorum. Bizde 1 mil bile gittiğimiz takdirde 150 metre derinlikler olabiliyor. Doğu Karadeniz’in dağlık yapısı denizde de aynı, kuyular var, bunun göze alınmasını istiyoruz biz kapasite artırımlarında yani böyle mesafe bazlı baktığımız zaman çok riskli durumlar elde ediyoruz. Samsun ve Sinop’taki kum ve çamur yapısı gibi de değil, biz de kepezlikler var, kayalıklar var dolayısıyla bu yatırımların çok ağır... İşte, çok yakında bir 500-600 ton balık kaçtı, muhtemelen oradaki ekonomik kayıp 3 milyon, 4 milyon dolar civarında. O yüzden, bizim Doğu Karadeniz’in bu konuda biraz daha dip yapısı araştırılıp...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Yani tatlı balıkçılığa, kapasiteye göre, ona göre verilmeli mi diyorsunuz? Tatlı balıkçılık mı yapılması lazım?

TRABZON İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI İLKER YILDIRIM – Yok, bence şöyle: Yani kıyıdan uzaklaştıkça derinlik artıyor, risk artıyor Sayın Vekilim, o yüzden mevcut yerlerde, belki 50 metre bandında, 60 metre bandında kapasite artırımlarının verilmesi gerektiğini ben şahsi, naçizane fikrim olarak burada...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Derinliği yakaladığı yerde verilmesi gerekiyor.

TRABZON İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI İLKER YILDIRIM – Evet, verilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Onun dışında, tabii, birçok sorunumuz var ama değerli hazıruna da şu bilgiyi vermek istiyorum: 2015 yılında Karadeniz’de Türkiye’nin dışında ilk çiftliği Poti’de Gürcistan’da ben yaptım Gürcü bir firmaya. Şimdi, biz, tabii, bunları, işte birçok konuyu tartışırken -kirlilik falan- bir defa tamamen sürdürülebilir bir yetiştiriciliğin yanındayız. Yani bizim milyonlarca dolarlık yatırımlarımız var, bunu heba edecek hiçbir arkadaşımız yok. O yüzden, biz kesinlikle bilimsel yönde yapılan tüm araştırmaların yanındayız, maddi manevi destek de veririz, yeter ki denizlerimizi koruyalım, kollayalım ama şunu da özellikle belirtmek istiyorum: Gerçekten insanoğlu kadar, bizler kadar asla sektörün denize zarar verdiği kanısında değilim. Trabzon’da birçok deşarj hattı benim çiftliğinin hemen yanına... Ben yaklaşık yirmi yıl önce çiftliğimi yaptım ama geldi tam çiftliğin böyle biraz yan tarafına deşarj hattını Çevre Bakanlığı, Trabzon Büyükşehir Belediyesi oraya kadar getirdi. Şu an diyor ki bize: “Buradan çıkın.”

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – “Sen çık, taşın.” diyor sana.

TRABZON İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLİĞİ BİRLİĞİ BAŞKANI İLKER YILDIRIM - Bana “taşın” diyor.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – “Güvenlikli alana geç.”

TRABZON İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLİĞİ BİRLİĞİ BAŞKANI İLKER YILDIRIM - Öyle diyor ama milyonlarca dolarlık yatırım var orada dolayısıyla birçok işletme burada zor durumda kalabilir. Şu an Gürcistan’da 200 bin ton civarında yeni lisans alanları oluşturuldu. Bu bilgiyi değerli hazıruna vermek istiyorum ben. Biz bunları tartışırken, konuşurken, ihracat rakamlarını kamuoyunda paylaşıırken Karadeniz’e kıyı ülkeler de boş durmuyor. Yani Gürcistan’da şu an -haritası bende- yaklaşık 200 bin tonluk somon üretimiyle alakalı lisanslar on gün içerisinde verilecek. Karşıda Adler’de, Soçi’de Ruslar ciddi yatırımlar yapıyor. Onun dışında, Romanya Köstence bölgesini açmayı düşünüyor, Avrupa Birliğinin ciddi bir desteği olacak; hakeza Bulgaristan da öyle. Dolayısıyla biz şu anki günleri belki yarın öbür gün arayacak noktada olacağız. Parantez içerisinde şunu belirteyim: Biz şu an yetiştirdiğimiz Türk somonlarının yüzde 60’ını Rusya’ya satıyoruz. Gürcistan’da bu alanlar, Rusya’da bu alanlar yapıldığı takdirde sıfır vergiyle Gürcistan’dan Rusya’ya satılacak, onların avantajı olacak. Onun dışında, dünya somon endüstrisinde Norveç 1’inci sırada, 1,5 milyon ton, Şili 2’nci sırada 1 milyon ton, biz 5, 6, 7’lerde belki geliyoruz. Pazar neresi? Bu balıkta en büyük pazar Japonya, Çin, Vietnam ve Rusya diyebiliriz; yani bazı firmalar Rusya’ya vermiyorlar ama Rusya büyük bir pazar. Japonya’yla aramızda serbest ticaret anlaşması olmasına rağmen su ürünleri sektöründe karşılıklı yüzde 3,5 vergi var. Yani Japonlar Şili’den sıfır vergiyle balık alıyor, Norveç’ten sıfır vergiyle balık alıyor, bizden aldıkları balığa ilave yüzde 3,5 vergi ödüyor. O yüzden bu konuyla alakalı yani üç dört yıldır bizim de girişimlerimiz var. Bunun da takipçisi olunmasını istiyorum, rica ediyorum.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ - Ticaret Bakanlığı üzerinden takip edilmesi gereken ayrıca bir konu.

TRABZON İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLİĞİ BİRLİĞİ BAŞKANI İLKER YILDIRIM – Evet, evet, bu çok önemli Sayın Vekilim.

Son olarak da yine çok yakın bir zamanda dünyayı kasıp kavuran bir pandemi yaşadık, çıkış noktasının tahminen belli olduğu. Şimdi aynı şey bir hastalık konusu açılmıştı, Rıdvan Vekilim oradan hani bir soru sormuştu, şimdi bizde de sektör büyüyor. Norveç’ten bir örnek vereyim. Norveç’te farklı faklı sularda farklı hastalıklar var. Norveç’in hastalık haritasını çıkarmışlar. Hangi barajda aynı hastalık varsa, hangi sularda oradan oraya geçişler serbest ama o parazitin, o bakterinin olmadığı bir baraja, diğer bir barajdan balık girmesi yasak. TAGEM’in ben özellikle bu konuda bir görev almasını rica ediyorum. Balık hastalıklarıyla alakalı Türkiye’de zaten yapılan çalışmalar var ama bir kaynak, bir merkezde bütünleşmesi gerektiğini, taşıma yoluyla bu hastalıkların yayılmasının gelecekte sektörümüze çok ciddi sorunlar doğuracağını düşünüyorum.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Evet, İlker Bey’e de teşekkür ediyoruz.

Arkadaşlar, bütün katılımcıları tek tek, zaman mefhumu da koymaksızın bu şekilde dinlemiş olduk. Tekrara düğüldüğü konular da olduğu hâlde yaklaşık sekiz saatlik bir çalışmanın sonuna geldik. Herkese sabrından dolayı öncelikle teşekkür ediyorum.

Şimdi ben sözü Turgay Bey en son olarak size bırakacağım. Cevap verebildiklerinize verin ama çok da zorlamayın çünkü vakit bir hayli geçti. Hepsini karşılayamayacağımız için yazılı olarak -hızlı bir şekilde ama konuşmaları da çözerek- cevaplamamızı isteyeceğim. Hazırlardaki arkadaşlar da herhâlde aynı görüştedir bu konuda. Daha detaylı bilgiler, oldubitti olmasın. Bize de yön verici, raporumuzda katkı sağlayıcı bilgiler olmasını tavsiye ediyorum. Ben yine de son sözü size veriyorum.

Buyurun.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Teşekkür ederim Sayın Başkanım, anlayışınız için de ayrıca teşekkür ediyorum.

Biz bu arada zaten Yasama Uzmanımız Osman Bey’le de arada konuştuk, nasıl bir hareket tarzı içerisinde olacağımızı da kararlaştırdık. Dolayısıyla, burada sorulan sorularla ilgili ve verilen cevaplara da birlikte bakacağız. Ben de müsaade ederseniz çok hızlı bir şekilde cevaplayayım, soruların hepsini karşılayamayacağımı ben de tahmin ediyorum. Ben sırayla şöyle gidecek olursam, Sayın Rıdvan Vekilimin sorularını cevaplamış idim, tekrar oradan devam ederek... Bedri Yaşar Vekilimin gündeme getirdiği konular vardı, sucul biyoçeşitlilik ve balık türlerinin çeşitliliğiyle ilgili bir konu gündeme getirdi. “Burada bir azalma var mıdır, durumu takip edebiliyor musunuz?” diye bir sorusu vardı. Burada, şu anda tür olarak yaklaşık 550 tane deniz balığı, 380 tane tatlı su balığının sularımızda bulunduğu ve bunların 100 adedinin de ticari olarak avcılığının yapıldığını söylemiştik. Sayın Vekilimize teşekkür ederim şu açıdan, bize şunu hatırlattı burada, bizim sunumda yer veremediğimiz bir konuyu aslında gündeme getirmeyi sağladı, o da şu: Tabii ki azalma yok, bazı balıkların miktarında bollasma açısından bazı sıkıntılar var yani iklim değişikliği buna sebep, çevresel faktörler sebep ancak nesli tamamen yok olmuş olan bir balık türüyle ilgili bilimsel bir veri olmadığını söyleyebilirim. Buna ilave, tam aksine istilacı balık türlerinin Kızıldeniz vasıtasıyla ülkemize giriş yaptığı yolunda bir çalışmamız var. Yani, bu istilacı balık türü olarak şu ana kadar sularımıza 65 tane tür girdi ve diğer su ürünleri olarak, diğer canlılar olarak da sucul canlılar olarak da yaklaşık olarak 1.000 adetinin -bu teyide muhtaç ancak 1.000’e yakın olduğunu tahmin ediyorum- diğer sucul bazı canlıların da yine Akdeniz’de bulunduğunu söyleyebilirim. Dolayısıyla, bu istilacı balıklarla ilgili olan konunun yönetimi, bir balıkçılık yönetimi

otoritesinin ve yönetiminin bir konusu. Bununla ilgili araştırma enstitülerimiz vasıtasıyla özellikle Akdeniz’de bulunan, Tarımsal Araştırmalar Genel Müdürlüğümüzün bulunduğu bir yerde, Antalya’da bu konuyla ilgili çalışmalarımız bir proje kapsamında devam ediyor Sayın Vekilim. Şunu da söylemem gerekir ki Rıdvan Vekilim söz arasında buna çok doğru bir tespitte bulunmuştu, şöyle demişti: “Bu istilacı balık türleriyle ilgili mücadele etmek yine diğer balık türlerinin kullanılmasıyla mümkün olabilir.” Yani ortamdan diğer bir balık türünü çektiğiniz zaman bu istilacı balık türlerinin devamı olur; çok güzel bir şekilde ifade ettiği bir durum. Bu, balıkçılık yönetim otoritesi olarak zaten bizim de ortaya koyduğumuz bir durum. Bu kapsamdaki çalışmalar sırasında da şöyle yapıyoruz: Mesela, balon balığıyla ilgili bir destekleme yapıyoruz, Hasan Vekilim buna “Çok da doğru bir uygulama.” demişti aldığım notlar içerisinde. Destekleme yapmak suretiyle kuyruk başına bir destekleme ödemesi yapıyoruz yani stoklardan çekilmesini sağlamaya çalışıyoruz. Diğer taraftan da aslan balığı olarak da bunun tüketiminin yaygınlaştırılması...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Bu istilacı türlerle mücadele On Birinci Kalkınma Planı’nda var mı?

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Var efendim, hem de çok güçlü bir şekilde var.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Hasan Vekilimin de katkıları çok onda.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Biliyorum Sayın Vekilim, eksik olmasınlar.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – İnşallah uygulamaya da geçer.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Geçti, geçti.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Şöyle, mesela, iç sularda istilacı türlerle ilgili mücadeleyi nasıl yapıyoruz? Bazı istilacı balık türlerinin dönem boyunca, yine balıkçılık yönetim metodu kapsamında yıl boyunca avcılığına izin veriyoruz yani bazı balık türlerinin avcılığına izin vermezken, bu istilacı balık türlerinin iç sularda dönem boyunca, yıl boyunca avcılığına izin vermek suretiyle yine bunlarla ilgili mücadelemizi ve yönetim modeli olarak da uygulamaya devam ettiğimizi bildirmek isterim.

Diğer taraftan, üretimi artırmak bir hedef değil, bunu birçok vekilim söyledi. Kendimi yeniden ifade etmeme müsaade ederseniz, aslında avcılıkta üretimi arttırmak yönünde bir hedefimiz de yok, bir çalışmamız da yok. Mevcudu korumak, koruyabilmek ve sürdürülebilir yani koruma kullanma dengesini sağlayarak devam etmek yönünde bir çabamız var.

Su ürünleri mühendisi sayısı... Tarım Bakanlığı’nda, şu anda 1.511 su ürünleri mühendisi var, Bakanlıkta yani Genel Müdürlükte bizimle birlikte çalışan 41 mühendis olduğunu söyleyebilirim ancak bu sayıların yetersiz olduğunu da...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Taşrada yok mu?

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Toplam 1.511 ama yetersiz.

Bizim Genel Müdürlüğümüzde 41 mühendis var, onu söyledim Sayın Başkanım.

Bölgesel bazda üretimleri sordular, çok zaman alacağı için biz bunu yazılı olarak vereceğiz, müsaade ederseniz, şu anda bu konuya girmeyeyim.

Muhammet Balta Vekilim deniz ve iç sulara kafes izinleri için kriterlerle ilgili bir talepte bulundular “Bir alan planlaması yapılması gerekir.” dediler ki tamamen de biz bunları yapıyoruz aslında bakarsanız. Benden önceki birçok konuşmacı özellikle bilim insanlarından, hocalarımızdan arkadaşlarımız bunu ifade ettiler.

Sayın Başkanım, aslında hem denizde hem iç suda bir alanın yetiştiriciliğe açılabilmesi için uyguladığımız metotlar çok net, kriterler belli. Bunları yapabilmek için en belli şartlardan bir tanesi şu: Denizde de olsa, iç suda da olsa bir kere bir izlemeye tabi tutuyoruz. Bu izleme çalışmaları sırasında bizim Tarımsal Araştırmalar Genel Müdürlüğümüze bağlı su ürünleri araştırma enstitülerimiz var. Bu enstitülerimiz vasıtasıyla, bütçesi de bizim tarafımızdan karşılanmak üzere yani bir müteşebbis tarafından da değil, yatırımcıdan da istemeden tamamen kendimiz tarafından karşılanmak üzere, o bölgede pek çok kriter ve parametrelere bakmak suretiyle ki bunun içerisinde akıntı, rüzgâr, çevresel faktörler, balığın besin ihtiyacı gibi durumlar da dâhil olmak üzere, bu çalışmaları yapıyoruz denizlerde de.

İç sulara da özellikle baraj göllerinde de yine, su ürünleri araştırma enstitülerimiz vasıtasıyla taşıma kapasitelerini belirliyoruz. Bu belirlediğimiz taşıma kapasiteleri içerisinde fosfat, azot ve türevleriyle ilgili çalışmalar da var. Bunların yıl boyunca olumlu çıkması yönünde raporların gelmesi durumunda buralarda taşıma kapasitesine bağlı olarak üretimi aşmakta olduğumuzu belirtmek isterim.

“Kafeslerin teknik özellikleri yazılmalı.” demişti sayın vekilimiz. Bunlar bize yapılan projelerde, verdikleri proje tekliflerinde -onaya gelmeden önce- bu hususların hepsini belirtiyorlar zaten; bu bir zorunluluk. Dolayısıyla biz bu onaya gelen projelerdeki bu beyanları kontrol ettikten sonra izin veriyoruz ki gördüğümüz, takip ettiğimiz ya da istediğimiz kriterlerden bir tanesi de zaten bu.

“Deniz suyu özelliklerimizi diğer ülkelerle kıyasladık mı ve balık kalitesi var mı?” denilmişti. Aslına bakarsanız Osman Parlak Bey buna çok güzel bir cevap verdi, özellikle Türk somonu üzerinde ciddi bir şey verdi ve bir vekilimiz de bunun zaten Karadeniz’deki suyun özelliklerinin balığa lezzet vermesi açısından da kıyaslanamayacak kadar da doğru olduğunu söylediler, zannedersem Rıdvan Vekilimdi.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Özellikle somon balığının...

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Evet.

Dolayısıyla orada da öyle bir şey geldi.

Barış Karadeniz Vekilimizin sorduğu sorular oldukça fazlaydı, hepsi birbirinden kıymetli tabii ama ben alabildiğim kadarıyla 15 tane almışım.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Barış Bey’in hepsine yazılı cevap verin.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Ben 15 tane almışım, Sayın Vekilimden istihdam ederim, yazılı cevap vereyim.

Teşekkür ederiz Sayın Vekilim.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Turgay Bey, biz gerisine yazılı razıyız.

Çarşamba günü buradayız yine.

DSİ tarafı sizin gelmeniz gereken bir şey var mı? Burada şimdiden konuşalım onu.

Çarşamba günü avcılar geliyor.

DSİ ETÜT, PLANLAMA VE TAHSİSLER DAİRESİ BAŞKANI NAZMİ KAĞNICIOĞLU – Denizle ilgili konularda bizim gelmemizi gerektiren bir husus yok Sayın Başkanım.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Evet, çarşamba günü toplantıyı on iki gibi yapalım.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Sayın Başkanım, son olarak bir şey söyleyebilir miyim?

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Buyurun.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Şimdi, burada, herkesin de gördüğü şekliyle, bakın, yetiştirici birliklerinden gelen tüm arkadaşlarımız burada, hepsine çok teşekkür ediyorum ama ne kadar doğru bir... Aslında, Serpil Kemalbay Vekilimiz de olsaydı burada...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Onu Rıdvan Bey iletecek.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Rıdvan Bey’e, bu kadar sorumluluğun üstüne bir de onu yüklemeyelim ama...

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Rıdvan Bey onu kabul etti.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Şöyle: Buradalar ve her birisi, bakın, her birisi, sıfırdan bu kadar istihdama sebep olan bir mekanizmanın içerisine girdiler ve üretimde bulunuyorlar; hiçbirisi de babadan kalan bir tesisi de yönetmiyor.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Serpil Vekilim direnci ölçmek için yapmıştır onu.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ TURGAY TÜRKYILMAZ – Evet.

Sayın Başkanım, dolayısıyla burada şunu söylemem gerekir ki ne kadar doğru bir balıkçılık yönetim modeli uyguladığımızın da bir kanıtıdır bu çünkü bakın “Hep sermaye... Küçükler kollanmıyor.” falan denildi ama içimizde bir tek İhsan Bey var burada bildiğim kadarıyla, o da Kılıç olarak burada ama diğer arkadaşlarımızın hepsi -yani o da babasından kaldığı için söylüyorum- kendi emekleriyle...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Yani bu Komisyona ne gerek var diyorsunuz.

BAŞKAN FUAT KÖKTAŞ – Evet, arkadaşlar, katkılarınızdan dolayı teşekkür ediyoruz.

Biz de bu toplantıları hızlı şekilde bitirip “Size ne katkılar sağlayabiliriz, hangi taleplerinizi iletebiliriz?”in yoluna bakacağız.

Herkese hayırlı geceler diliyorum. Gelecek olanlarla çarşamba günü saat 12.00’de görüşmek üzere.

Toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 00.37